

פנינים יקרים
מפרד"ס התורה
על סדר פרשיות השבוע

שבועות-נשא

מאוצר שיחותיו ומאמריו
של הרה"ג מו"ר המקובל
רבי בניהו יששכר שמואלו שליט"א

התשפ"ו

כל הזכויות שמורות
למכון "בני יששכר"
שע"י ישיבת המקובלים "נהר שלום" תכב"ץ

ניתן להשיג את הספר בישיבתנו הקדושה

רחוב שילה 6 י-ם

02-6249000

או בחנויות הספרים,

הפצה ראשית

"סגולה"

02-6443300

ניתן לשלוח הארות והערות

למכון "בני יששכר"

באמייל: m6222560@gmail.com

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה

לעילוי נשמת מר אבינו עטרת ראשנו
ראש ישיבתנו הקדושה "נהר שלום" תכב"ץ
האי חסידא קדישא ופרישא
עמוד התפילה ענוותן כהלל
שייף עייל שייף נפיק
ולא מחזיק טיבותא לנפשיה

כמוהר"ר **שלום אהרן שמואל** זצוק"ל

ב"ר שמואל ורחל ז"ל
נלב"ע ביום שב"ק כ"ג סיון התשפ"ד

ולעילוי נשמת
אמנו היקרה הצנועה והחשובה
שזכתה לזכות את הרבים
ולהעמיד דורות ישרים מבורכים
מסרה עצמה למען התורה הקדושה
הרבנית הצדקנית

מרת **שולמית רחל שמואל** ז"ל

בת נחמיה ומזל ז"ל
נלב"ע ביום השישי ז"ך אלול התשע"ט

ת.נ.צ.ב.ה

לזכר עולם יהיה צדיק

לעילוי נשמת

מורנו ורבנו

שר התורה ועמוד ההוראה

גאון ישראל ותפארתו

הרועה הנאמן פוסק הדור

ראש ממשלת התורה

מרן הראשל"צ הגאון כמוהר"ר

עובדיה יוסף

זצוקלה"ה זיע"א

נפטר ג' בחשון התשע"ד

ת.ג.צ.ב.ה.

הסגולה הנפלאה לערב חג השבועות מהגר"ח פלאג'י זיע"א

"ערב שבועות יפריש: צ"א
פרוטות וישלים עד שיעור
ב' פעמים ב"ן [104]
ויתנם לתלמיד חכם עני ועניו.
והוא תיקון לעוון אדם
הראשון ועוון העגל ולפגם
הברית והוא סגולה לחשוכי
בנים ומקרב הגאולה."

(ספר 'מעשה הצדקה' דף קט ע"ב)

כל התורם סך 104 ₪

רבני ומקובלי הישיבה יזכירו את שמו וב"ב
ביום חג השבועות בציון דוד המלך ע"ה
לאחר קריאת כל התהילים לברכה ישועה והצלחה

ישיבת המקובלים 'נהר שלום'
מיסודו של מו"ר המקובל האלקי ר' מרדכי שרעבי זיע"א

רח' שילה 6 ת.ד. 2822 מיקוד 9102701 ירושלים

טל': 02-624-9000

ספרי שבועות עכשיו על המדף

חג שבועות
עם מגילת רות

יום שבועות
כוונות

ליל שבועות
כוונות

הפצה ראשית
סגולה - החנות של ספרי הישיבה

תשמישי קדושה • ספרי קבלה • סגולות • קמיעות ועוד

רחוב שילה 4 ירושלים 02-644-33-00

הלכות ומנהגי חג השבועות

סדר ליל שבועות

- א. אם אפשר, יאחרו להתפלל תפילת ערבית בערב חג השבועות ויתפללו בנעימה קדושה ובשמחה גדולה, ועכ"פ צריך לקדש כשיהיה לילה ודאי, כדי שיהיו שבעה שבועות תמימות א.
- ב. מנהגינו לומר הקידוש בליל יו"ט מעומד, ויברך שהחיינו בלב שמוח, שזיכנו השי"ת ליום זה.
- ג. לא יאריך בסעודת הלילה ויאכל מעט ולא ימלא כריסו כדי שיוכל לעשות סדר התיקון בלי לישון כלל, כי המאכל מביא את השינה ויאמר דברי תורה להלהיב הלכבות על השלחן. וילך לבית הכנסת מוקדם כדי שיהיה מעשרה ראשונים.
- ד. צריך האדם שלא לישן בליל שבועות כלל ולהיות כל הלילה נעורים ועוסקים בתורה כנז' בזהר. ודע כי כל מי שלא ישן בלילה הזה כלל אפילו רגע אחד ויהיה עוסק בתורה כל הלילה, מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק בשנה ההיא כמו"ש הרשב"י זיע"א. ודע כי בשאר ימות השנה שאדם ניעור לילה אחד

עיונים והארות

ג. ועיין כה"ח (שם ס"ק ו) שהביא לשון הזוה"ק וכן הביא לשון שער הכוונות, וז"ל, ואיתא בזוהר פרשת אמור (דף צח). חסידי קדמאי לא הוו ניימי בהאי ליליא והוו לעאן באורייתא ואמרי ינתי לאחסנא ירותא קדישא לן ולבנן בתרין עלמין וכו' יעו"ש. ובהקדמת הזוהר (חלק א' דף ח' ע"א) כתב דכלהו דמתקנין תקונהא בהאי ליליא וחדאן בה כלהו יהון רשימין וכתביבין בספרא דדכרניא וקודשא בריך הוא מברך לון בשבעין ברכאן ועטרין דעלמא עלאה יעו"ש. וכן כתב בשער הכוונות (דף פט ע"א) שצריך האדם שלא ישן בלילה הזאת כלל ולהיות כל הלילה נעורים ועוסקים בתורה כנזכר באורך בהקדמת ספר הזוהר פרשת בראשית ופרשת אמור, ודע כי כל מי שלא ישן בלילה הזאת כלל אפילו רגע אחד ויהיה עוסק בתורה כל הלילה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק בשנה ההיא וכו', ולא עוד אלא שהוראת חיי האדם בשנה ההיא תלויה בענין זה כי אם לא ישן כלל ודאי שלא ימות בשנה ההיא ודי בזה, ולכן פשט המנהג הזה בישראל לעסוק בתורה כל ליל חג השבועות יעו"ש. וכן כתב בפרי עץ חיים (שער כ"ג פרק א').

ואביא לפניך לשון הזוהר בהקדמה (בראשית דף ט ע"ב) וז"ל: תיבין יקרין תיבין שבו מכובדים שבו ונתחדש שבו ונתחדש תקינן דכלה ביהאי ליליא ונחדש ונתקן קישוטי הכלה בזה הלילה. דכל מאן דאשתתף בהדה ביהאי ליליא שכל מי שמשתתף עמה ולומד ואינו ישן כלל ועושה את התיקון הנצרך לשכינה בזה הלילה, יהא נטיר עילא ונתתא כל יהיא שתא יהיה שמור בעליונים ובתחתונים כל אותה השנה, כלומר שיתבטלו מעליו גזירות שנגזרו מלמעלה, וגם יהיה שמח למטה ולא יוכלו להרע לו, ויפיק שתא בשלם ויוציא את השנה בשלום. עלייהו בתיב עליהם כתוב (תהלים לד ח-ט) חוניה מלאך יי סביב ליראיו ויחלצם. טעמו וראו כי טוב יי ומפרש שמלאך ה' שהיא השכינה הקדושה, מקפת לאותו אדם ושומרת אותו בגלל שזכה בזה הלילה ללמוד תורה להשתתף לראות ולשמוח בקישוטי הכלה.

ועוד איתא בזוה"ק (אמור צז סוף ע"ב) וימאן דמטי טהור ליהאי יומא ומי שמגיע טהור ביום חג השבועות עי'

א. כ"ב כה"ח (סי' תצד ס"ק א) וז"ל, מאחרין להתחיל ערבית בכניסת שבועות כדי שיהיו ימי הספירה תמימות. (ט"ז ריש הסימן, חק יעקב אות א). וכן כתבו קצת מאחרונים. אמנם השל"ה (דף קע"ט ע"ב) כתב דאין צריך לזיזוה רק בקידוש אבל מה שמתפללים מבעוד יום אינו כלום דהא רבי אושעיא צלי של מוצאי שבת בשבת אף על גב דעדיין שבת גמור הוא יעו"ש. ועל כן מי שאי אפשר לו לאחר בתפלה מכל מקום לא יקדש עד הלילה כמו שנכתוב באות שאחר זה, עכ"ל.

וכתב בספר חמדת ימים (שבועות פרק ב) וז"ל, ונכון לומר תפילת ערבית בזמירה ושבחה ובנעימה קדושה, כדי לעורר הנועם העליון, ויתפלל "אתה בחרתנו" בששון ובשמחה, כי עיקרו ניתקן על פאר קדושת היום הזה אשר קידשנו במצוותיו וקירבנו לעבודתו, והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת, ואי לאו האי יומא כמה בטלני איכא בשוקא, ולא יזכר שם ישראל עוד, ואף גם כל העולם כולו היה חוזר לתוהו ובוהו.

כי על כן צריכין אנו להראות בעצמנו הענין ההוא ולשמוח בשמחת אלהינו, ולהזכירו לידע את החסד הגדול אשר הפליא לעשות עם אבותינו ולנו, להיות לו לעם נחלה כהיום הזה, ויוציאנו לרויה מתוך עמקי הקליפות זוהמת הנחש, והתמלא עלינו רחמים באהבתו ובחמלתו, ומי הוא זה אשר יבין את זאת ולא יודה וישבח לאדון הכל כפי יכולתו והשגתו מלב ומנפש חפיצה, על כל הטובה אשר עשה לישראל עמו, ויעמוד להתפלל לפני אלהיו בדעת שלימה וכוונה ראויה, ולא דרך עראי. עכ"ל.

ב. וכתב החינוך (מצוה שו) וז"ל, ומפני כן, כי היא כל עיקרן של ישראל ובעבורה נאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא. וזהו שאנו מונין לעומר, כלומר כך וכך ימים עברו מן המנין, ואין אנו מונין כך וכך ימים יש לנו לזמן, כי כל זה מראה בנו הרצון החזק להגיע אל הזמן. ע"כ.

ועוסק בתורה ניצל מוכרת אחד, אמנם בליל שבועות מי שיזכה להמשיך כתר ז"א להכתיר אותו בודאי שיזכה להינצל מכמה כריתות שחייב עליהם, וזה סוד כרת אותיות כתר להורות כי על ידי תיקון זה ינצל מפגע זה,

עיונים והארות

היוצאים מסוף הכ"ד ספרים, לְגַבִּי מִלְפָּנַי בְּדָקָא יְאוּת וְכָפָא חוֹלְקֵיהוֹן דְּחִבְרֵי יֵיאַהּ להעלותה לצורך היחוד לפני המלך ז"א כמו שצריך. אשרי חלקם של החברים, בְּדַ יִתְבַּע מִלְפָּנַי לְמִטְרוֹנִיתָא, מֵאֵן תִּקְוִין תְּכַשִּׁיטָהּא כאשר יבקש המלך לדעת מן המלכה שתספר לו, מי הוא שתיקן את תכשיטה שהם השמות שבסוף כ"ד ספרים, וְאִנְהִיר עֲטָרָהּא והאיר את עטרתיה שהם המוחין הגדולים שמקבלת ביום זה, וְשָׁנִי תִקְוִנָהּא וסידר את תיקוניה שהם כ"ד צירופי אדנו"ת. וְלִית לָךְ בְּעֵלְמָא מֵאֵן דִּידַע לְתַקְנָא תְּכַשִּׁיטֵי כְּלָהּ, אֶלְא חִבְרֵי יֵיאַהּ ואין לך בעולם מי שידוע לתקן את תכשיטי הכלה אלא החברים שהם בעלי קבלה שיודעים סודות התורה שנקראים בנים היודעים שכל תיקוני השכינה תלויים בהם, וְכָפָא חוֹלְקֵיהוֹן בְּעֵלְמָא דִּין וְבְעֵלְמָא דְאֵתִי אשרי חלקם בעולם הזה והעולם הבא.

והטעם לפי הפשט הוא, איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מ), רבי חנינא אומר, בחודש השלישי, היום כפול מהלילה, וישנו ישראל עד שתי שעות ביום, ששינת יום העצרת עריבה (כי באביב האויר צח ולא חם ולא קר) והלילה קצרה (אין די בשינת הלילה, והאדם תאב לישן אף משהאיר היום), ויצא משה ובא למחנה ישראל, והיה מעורר ישראל משנתם, ואמר להם, עימדו משנתכם שהרי אלהיכם מבקש ליתן לכם את הארץ התורה, כבר החתן מבקש להביא את הכלה להכניס לחופה, כדי ליתן לכם את התורה, באה השעה, שנאמר (שמות יט, ז): "ויוצא משה את העם" וכו'. ואף הקב"ה יצא לקראתם, כחתן היוצא לקראת כלה, ליתן להם את התורה, שנאמר (שופטים ה, ד), "ה' בצאתך משעיר". ע"כ.

ובן הוא במדרש (שיר השירים רבה א, ב י"ב), רבי פנחס בשם רבי הושעיא אמר, "עד שהמלך במסבו" (שיר השירים א, יב) "עד שהמלך" מלכי המלכים הקב"ה "במסבו" ברקיע כבר הקדים, שנאמר (שמות יט, טז), "ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר". [משל] למלך שגזר, ליום פלוני אני נכנס למדינה, וישנו להם בני המדינה כל הלילה, וכשבא המלך ומצאם ישנים, העמיד עליהם בקלאנין (חצוצרות שתוקעים בהן במלחמה) בְּקִינִס (שפופרות נגינה) ושופר, והיה השר של אותה מדינה מעוררן ומוציאן לאפנתי (לקראת פניו) של מלך, והיה המלך מהלך לפנייהם עד שהגיע לפלטיין (לארמון) שלו. כך הקב"ה הקדים, דכתיב: "ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר", וכתוב (שם, יא) "כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם", ישנו להם ישראל כל אותה הלילה, לפי ששינה של עצרת עריבה והלילה קצרה. אמר רבי יודן אפילו פורטענא (פרעוש) לא עקץ בס. [ובהאיר היום] בא הקב"ה ומצאן ישנים, התחיל מעמיד עליהם בקלאנין (חצוצרות), הדא הוא דכתיב: "ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר, ויהי קולות וברקים". והיה משה מעורר לישראל ומוציאן לאפנתי (לקראת פניו) של מלך מלכי המלכים הקב"ה, הדא הוא דכתיב (שם, יז), "ויוצא משה את העם לקראת האלהים". והיה הקב"ה מהלך לפנייהם עד שהגיע [עמהם ובראשם] להר סיני, דכתיב (שם, יח), "והר סיני עשן כולו". אמר רבי יצחק, זה הוא שמקנתרן על ידי ישעיה, שנאמר (ישעיה נ, ב), "מדוע באתי ואין איש, קראתי ואין עונה, הקצור קצרה ידי מפדות". ע"כ.

שספר את העומר, וְחוֹשְׁבָנָא לֹא אֶתְאָבִיד מְנִיָּה והחשבונו לא נאבד ממנו, בְּדַ מְטִי לְהֵאִי לִילֵיאַּא כאשר יגיע לזה הלילה, לְבַעִי לִיָּהּ לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא צריך הוא ללמוד ולעסוק בתורה, וְלֹאֶתְחַבְּרָא בְּהָ, וְלִנְטָרָא דְכִיו עֲלָהּ, דְּמְטִי עֲלִיָּהּ בְּהֵוֹא לִילֵיאַּא, וְאֶתְדַבְּרֵי ולהתחבר בתורה ובשכינה ולשמור הטהרה העליונה שתגיע אליו באותו לילה ע"י הספירה שגמר לספור, וע"י הלימוד של הלילה הקדוש הזה יזכה לטהרה העליונה.

וְאוֹלִיפְנָא, דְּאוֹרֵייתָא דְבַעִי לִיָּהּ לְמַלְעֵי בְּהֵאִי לִילֵיאַּא ולמדנו, התורה שצריך האדם ללמוד בזה הלילה היא, אֹרֵייתָא דְבַעִל פֶּה תורה שבעל פה שהם סודות התורה, חוץ מהמקרא והנ"ך ממה שלמד עד חצות לילה, בְּגִין דִּיתְדַבְּרוֹן (ס"א דִּיתְדַבְּק) בְּחֵדָא, מְמַבּוּעָא דְנַחֲלָא עֲמִיקָא בשביל שיטהרו ויזדככו עם ישראל והשכינה כאחד בשלמות מהמבוע של הנחל העמוק, שהוא הבינה העליונה, כי אחר הלימוד באשמורת הבוקר הולכים ישראל והשכינה הקדושה יחד למקוה העליון, כי למקוה התחתון של המלכות מספיק לספור שבעה ימים, אבל למקוה העליון של הבינה צריך ז' שבועות. לְבַתֵּר בְּהֵאִי יוֹמָא, לִיתִי תוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְיִתְחַבֵּר בְּהָ ואח"כ בזה היום שהוא חג השבועות, יבא התורה שהוא פרצוף ז"א עם הנוק' שהיא תורה שבע"פ, וְיִשְׁתַּבְּחוּן בְּחֵדָא בְּזוּוּגָא חַד לְעֵינָא. וימצאו יחד ביחוד אחד למעלה. בְּדִין מְכַרְיֵי עֲלִיָּהּ וְאֶמְרֵי ואז מכריזים עליו, ואומרים על מי שהשתתף בלימוד בליל שבועות ותיקן וקיישט את השכינה, (ישעיה נט כא) וְאִנִּי זֹאת בְּרִיתִי אִתְּם אֶמְרֵי יי, רוחי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְדַבְּרֵי אֲשֶׁר שִׁמְתִי בְּפִיךָ וְגו' הקב"ה אומר זאת בריתי שהיא השכינה, וגם רוחי שהיא שפע מו"א הנקרא רוח ישרה וישכון עליך, ודברי שהוא לימוד כ"ד ספרים שקשטת את השכינה אשר שמתו בפיך, שכל זה עשית ע"י הבל פיך שלמדת, עי"ז תזכה שלא ימושו מפין וכו'.

וְעַל דָּא, חֲסִידֵי קַדְמָאִי לֹא הָווּ נְיִימֵי בְּהֵאִי לִילֵיאַּא ועל זה החסידים הראשונים לא היו ישנים בזה הלילה של ליל שבועות, וְהָווּ לְעָאן בְּאוֹרֵייתָא והיו לומדים ועוסקים בתורה, וְאֶמְרֵי, נִיתִי לְאַחַסְנָא יְרוּחָא קְדִישָׁא, לָן, וְלִבְנֵן, בְּתַרְוֵן עֲלָמִין והיו אומרים, בואו לנחול את התורה שהיא ירושה קדושה לנו ולבנינו בשני עולמות. וְהֵוֹא לִילֵיאַּא, בְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל אֶתְעַטְרָא עֲלִיָּהּ ובאותו לילה השכינה מתעשרת ונעשית כתר ואור על ראשם, וְאֶתְיֵיא לְאִזְדָּוָגָא בִּיָּהּ בְּמִלְכָּא ובאה למחרת ביום להתייחד בו במלך ז"א, בתפילות שחרית ומוסף כנודע מדברי הרב בשעה"כ, וְתַרְוֵייהוּ מִתְעַטְרֵי עַל רִישֵׁיהוּ, דְּאֵנֹן דִּזְכָּאן לְחֵבִי וְשִׁנְהֵם, ז"ו, מתעטרים ומאירים מהיחוד העליון ומשפיעים שפע על ראשיהם של אותם שזכו לסייע ולגרום את היחוד הזה ע"י שעסקו בתורה בלילה.

רְבִי שְׂמֵעוֹן הָכִי אָמַר רשב"י כך היה אומר, בְּשַׁעֲתָא דְּמַתְבַּנְּשֵׁי חִבְרֵי יֵיאַהּ בְּהֵאִי לִילֵיאַּא לְנַבִּיָּהּ בשעה שהיו מתקבצים החברים בזה הלילה אצלו, נִיתִי לְתַקְנָא תְּכַשִּׁיטֵי כְּלָהּ נבוא לתקן את התכשיטים של הכלה שהיא השכינה הקדושה, בְּגִין דִּתְשַׁתְּכַח לְמַחַר בְּתְכַשִּׁיטָהּא, וְתִקְוִנָהּא כדי שתמצא למחר בשעת התפילה שאז הוא היחוד, מקושטת בתכשיטיה ותיקוניה שהם כ"ד צירופי אדנו"ת והשמות

ולא עוד אלא שמכתירים אותו בכתר תורה והבן זה.

ה. סדר הלימוד בלילה: בתחילה יעסוק במקרא ויקרא ג' פסוקים ראשונים וג' אחרונים מכל פרשה בתורה וכעזה"ד בנביאים וכתובים, ואח"כ ילמד תרי"ג מצות, ואח"כ מדרש, ונהגו לקרוא מדרש יתרו העוסק בענין מתן תורה. ואח"כ שאר הלילה יעסוק בסודות התורה ובספר הזוהר כפי השגת שכלך. ונהגו לקרא אדרא רבא.

עיונים והארות

תולדות השמים והארץ בהבראם כו' ואח"כ תדלג ותקרא ג' פסוקים האחרונים של בראשית ומשם ואילך תקרא ג' פסוקים הראשונים וג' האחרונים מכל פרשה ופרש' משאר הפרשיות ואם נזדמנה פרשה קטנה של ד' או של ה' פסוקים הן בהתחלת איזה פרשה הן בסופה תקראנה כולה וכשתגיע לפ' יתרו אז תקרא ג' פסוקים הראשונים ותדלג ותקרא מן בחדש השלישי לצאת בני ישראל עד סוף פרשת יתרו. וכשתגיע לפ' משפטים תקרא שלשה פסוקים הראשונים ותדלג ותקרא מן ואל משה אמר עלה אל ה' כו' עד תשלום הפרשה. וכשתגיע לפ' ואתחנן תקרא שלש' פסוקים הראשונים ותדלג ותקרא עשרת הדברות השניות שהם מן ויקרא משה אל כל ישראל עד סיום פרשת שמע ישראל שהוא עד ובשעריך ומשם תדלג ותקרא שלשה פסוקים האחרונים וכשתגיע לפרשת ראה תקרא ג' פסוקים הראשונים ותדלג ותקרא מן שבעה שבועות תספר לך עד סוף הפ'. וכשתסיים לקרוא כל הפרשיות על הסדר תקרא כל נביא ונביא וכל כתוב וכתוב מן הכתובים ע"ד הנז' ג' פסוקים ראשונים וג' אחרונים שבכל א' וא' מהם עד שתסיים כל הכ"ד ספרים. והפסוקים של מגילת איכה תקראם בלחש מפני שהוא י"ט ומגלת רות תקראנה כולה. ובהגיעך אל יחזקאל תקרא הפטרת יום א' של שבועות כולה שהיא מן ויהי בשלשים שנה כו' עד תשלומה ותדלג אל פ' ותשאני רוח כו' ומשם תדלג אל שלשה פסוקים האחרונים שבו ובהגיעך אל חבקוק תקרא שלשה פסוקים הראשונים שבו ותדלג אל פ' וה' בהיכל קדשו כו' תפלה לחבקוק כו' עד סוף חבקוק כי זאת היא הפטרת יום ב' דשבועות וזהו הסדר המוכרח בענין המקרא ואח"כ שאר הלילה בסודות התורה ובס' הזוהר כפי השגת שכלך, עכ"ל.

ועיין למו"ר האור לציון (ח"ג פ"ח הלכה י"א בהערה) וז"ל, ועל כן, אף שבכל השנה אדם לומד מה שלבו חפץ, מכל מקום בליל שבועות לא ישנה מן הסדר שמסר האריז"ל, שהוא תיקון גדול, והוא עדיף מלימוד גמרא בלילה זה. ואף אם לא מבינים את כל מה שקוראים, וקוראים קריאה בעלמא, עדיף הוא על לימוד גמרא. (וראה בשו"ע הגר"ז הלכות תלמוד תורה פרק ב' סעיף י"ב וי"ג). וראה בבא"ח (בפרשת במדבר אות ג') שכתב, שהלימוד המתוקן ללילה הזה, עושה פרי גדול למעלה, וממשיך לנפש האדם קדושה וטהרה. ועל כן, אף שבחק יעקב (בסימן תצ"ד ס"ק א') כתב, שאין צריך ללמוד דוקא את התיקון, שלא נתקן אלא לעמי הארץ שלא יודעים ללמוד, מכל מקום העיקר הוא שאף בני תורה אין להם להמנע מקריאת התיקון שמסר האריז"ל שיש לאומרו. וצא וראה מה שכתב החיד"א בספר לב דוד (פרק ל"א), שקרא תגר על קצת לומדים, שלומדים אז את ספרי הרמב"ם או האדרא, ולא לומדים את תיקון האריז"ל, שלא טוב עשו בזה, וחיובא רמיא עלייהו ללמוד הסדר הלז בכלל כל ישראל, והאריך בזה ע"ש. וראה גם בדברי השל"ה (בריש מסכת שבועות) ובספר מועד לכל חי (סי' ח'), ע"ש. ועל כן יש לקרוא את סדר התיקון, תנ"ך, תרי"ג מצוות, מדרש, וקבלה דהיינו האדרא רבא. ואף מי שחשקה נפשו יותר בלימוד גמרא ונהנה בזה יותר, מכל מקום

ד. בן כתב ספר מחברת הקודש משם הרב נתן שפירא זלה"ה. ה. בן מבואר בזה"ק (בראשית ח' ע"א) וז"ל רַבִּי שְׁמַעוֹן הָיָה יָתִיב וְלַעֲי בְּאַזְרִייתָא בְּלִילְיָא דְּבִלְחָה אַתְּחַבְרַת בְּבַעְלָה רֶשֶׁב"י וְיֵשֶׁב וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּלִיל שְׁבֻעוֹת, וּמִקֵּשׁ אֶת הַכֹּלָה שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה בְּכ"ד קִישׁוּטִיָּה כְּדִי שְׁלַמְחָר, הַכֹּלָה תִּתְחַבֵּר עִם בַּעְלָה שֶׁהוּא ז"א. דְּתַנְיִנָן, כָּל אֲנָוִן חֲבָרְיָא דְּבִנְי הֵיבְלָא דְּכִלְה שְׁשִׁינָו, כֹּל אוֹתָם הַחֲבָרִים בְּנֵי הַיֵּל הַכֹּלָה, אֲצִטְרִיבּוּ בְּהֵיָא לִילְיָא צְרִיכִים בְּאוֹתוֹ לִילָה, דְּכִלְה אֲזַדְמַנַּת לְמַהוּ לְיוֹמָא אַחְרָא, גִּזְ חֶפְהָ בְּבַעְלָה שֶׁהַכֹּלָה שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה מְזַמְנַת וּמְכִינָה עֲצֻמָּה לְיוֹם הַמַּחֲרַת שֶׁהוּא יוֹם שְׁבֻעוֹת, לְהִיּוֹת בְּחוּפָה עִם בַּעְלָה ז"א בְּחִיק אִימָא עֵילָאָה, לְמַהוּ עֲמָה כָּל הַהוּא לִילְיָא וְכִדִּי לְהַכִּין אֶת הַכֹּלָה, צְרִיכִים הֵם לְהִיּוֹת נְעוּרִים עִם הַשְּׂכִינָה כֹּל אוֹתוֹ הַלִּילָה, לִיל שְׁבֻעוֹת, וְלַעֲסוֹק בְּתוֹרָה, וְעִי"ז הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, וְלְמַחְרֵי עֲמָה בְּתַקְוִיָּהָ וְלַשְׁמוּח אִתָּהּ בְּתִיקוּנָה ע"י הַתְּכַשִּׁיטִים הַרוּחָנִיִּים דְּאִיְהִי אַתְּתַקְנַת שֶׁהִיא נִתְקַנַּת בָּהֶם, וְזוֹאת ע"י שְׁאֲנַחְנוּ צְרִיכִים, לְמַלְעֵי בְּאַזְרִייתָא לַעֲסוֹק וְלַלְמוּד בְּתוֹרָה שְׁבַכְתָּב שֶׁהִיא בּו"א וּבְתוֹרָה שְׁבַע"פ שֶׁהִיא בְּנוֹק', וְעִי"ז נִיתְקַנִּים זו"ן, מְתוֹרָה לְנַבִּיאִים בְּלִימוּד הַתוֹרָה מִתְקַנִּים "תְּפֹאֲרַת" דּו"ן, וְע"י הַנְּבִיאִים מִתְקַנִּים "נֶצַח הוֹד" דּו"ן וּמַנְּבִיאִים לְכַתוּבִים וּבְמַדְרָשׁוֹת דְּקָרְאִי וְע"י הַכְּתוּבִים מִתְקַנִּים "יִסוּד וּמְלֻכּוֹת" דּו"ן, וְע"י הַמְּדַרְשׁ מִתְקַנִּים "בֵּינָה" דּו"ן, וּבְרִזֵּי דְּחֻכְמָתָא וּבְסוּדוֹת חֻכְמַת הַנְּסֹתָר שֶׁהוּא חֻכְמָה דּו"ן, וְהַכְּתָר נִתְקַן בְּלִימוּד וּבְטַבִּילָה בְּשַׁחֲרִית. בְּגִין דְּאֵלִין אֲנָוִן תְּקוּנָוִן דִּילָה וְתַבְּשִׁיטָהּ מְכִיּוֹן שְׁאֵלוֹ הֵם הַתִּיקוּנִים שֶׁלָּה שֶׁהֵם כ"ד צִירוּפֵי אֲדִנְיָ וְהַתְּכַשִּׁיטִים שֶׁלָּה הֵם שְׁמוֹת י"פ ע"ג וְכו' הַיּוֹצֵאִים מִהִיבּוֹת שְׁבַסּוֹף כֹּל סֵפֶר מִהַתְּנ"ךְ. וְאִיְהִי וְעוֹלְמַתָּהּ וְהִיא הַשְּׂכִינָה זו' נְעוּרֹתֶיהָ שֶׁהֵם כְּנֶגֶד ז' הַיְכָלוֹת שֶׁשֵׁם נִמְצָאִים הַמְּלָאכִים הַמְעַלִּים אֶת הַשְּׂכִינָה, עֲאֲלַת וְקִיּוּמַת עַל רִישִׁיהוֹן וְאַתְתַּקְנַת בְּהוּ עוֹלָה וְנִכְנַסַת בְּבֵתִי וְשׁוֹרָה עַל רִאשֵׁיהֶם שֶׁל הַצְּדִיקִים שְׁעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וְכֵן שֶׁל פְּרָצוּפֵי הָאֲצִילוֹת וְנִתְתַקְנַת וּמִתְקַשְׁטַת בָּהֶם, וְחֶדְרַת בְּהוּ כָּל הַהוּא לִילְיָא וְשִׁמְחָה בְּחֲבָרִים שְׁעוֹסְקִים בְּתוֹרָה, כֹּל אוֹתוֹ הַלִּילָה כִּי ע"י לִימוּדָם מִמְשִׁיכִים לָה אֹרוֹת וְקִישׁוּטִים, וְלְיוֹמָא אַחְרָא לָא עֲאֲלַת לְחֶפְהָ אֵלָא בְּהַדְרִיָּהּ וְלְיוֹם הַמַּחֲרַת, יוֹם שְׁבֻעוֹת, אֵינָה נִכְנַסַת לְחוּפָה אֵלָא עִם אוֹתָם צְדִיקִים וְנִשְׁמוֹת שֶׁקֵּשְׁטוּ אוֹתָהּ, כִּי הִיא מִתְּלַבְּשַׁת בְּפִנְיּוּת נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם חוֹפְפִים עֲלֶיהָ וְנַעֲשִׂים לָה מְלַבּוּשׁ מִמֶּשׁ וְחוּפָה, וְאֵלִין אֲקָרִוּן בְּנֵי חֶפְתָּא וְהֵם נִקְרָאִים בְּנֵי הַחוּפָה כִּי הֵם הַחוּפָה שֶׁלָּה מִמֶּשׁ הַשּׁוֹשְׁבִינִים הַשְּׁמַחִים עִמָּה בְּעַת הַחוּפָה. וְכִיּוֹן דְּעֲאֲלַת לְחֶפְתָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁאֵיל עֲלֵיהוּ וְכִיּוֹן שֶׁנִּכְנַסַת לְחוּפָה, הַקְּב"ה שׁוֹאֵל עֲלֵיהֶם, מִי אֵלוֹ הַחֲבָרִים שְׁבָאוּ עִם הַשְּׂכִינָה וּמְבָרְךְ לֹן וּמְעַטֵּר לֹן בְּעַמְרָהּ דְּכִלְה וּמְבָרְךְ אוֹתָם בְּמוֹחִין חֲדָשִׁים וּמְעַטֵּר אוֹתָם בְּאוֹר מְקִיף בְּעַטְרוֹת הַשְּׂכִינָה מִהַמוֹחִין וְהָאוֹרוֹת שֶׁקְּבִלָה. וְכָפָה חוֹלְקָהּ אֲשֵׁרֵי חֻלְקָם.

ובשער הכוונות (דף פ"ט ע"א) כתב וז"ל, וזהו הסדר של המקרא שתעסוק בו בלילה הזה כדי להמשיך הכתר הנז' תתחיל מפר' בראשית ותקרא פ' בראשית עד אלה

1. יש אומרים שגם ספר "תרי עשר" קוראים מכל ספר וספר לקרא ג' פסוקים ראשונים וג' פסוקים אחרונים ואין מנהגינו כך אלא יש לקרוא שלשה פסוקים ראשונים מספר הושע (שהוא הראשון בתרי עשר), ושלשה פסוקים אחרונים מספר מלאכי בלבד (שהוא האחרון בתרי עשר). וביניהם קוראים בספר חבקוק מתרי עשר: "וה' בהיכל קדשו" וגו' עד סוף הספר (מפרק ב פסוק כ עד סוף פרק ג) מכיון שהוא הפטרת יום של שבועות לבני חו"ל.

2. אין ללמוד משניות בליל שבועות רק ביום.

עינים והארות

מענה. וכתב ע"ז הגאון ר' שריה שליט"א, ונלע"ד שהוא טעות מעתיק. ומכיון שהרב בן ציון שפירא לא מצא מענה, והוא היה מיחידי רשומי ק"ק בית אל בעיר העתיקה, ואם היה המנהג שם לומר ג' פסוקים מכל ספר וספר דתרי עשר בודאי שהיה משיב לו, ומדלא מצא מענה, משמע שמנהג ק"ק בית אל שלא לומר אותם, ע"כ. וכן אנחנו כל ימינו לא היינו אומרים אותם גם בק"ק חסידים נהר שלום של רבנו מרדכי שרעבי זצוק"ל, וכן כל הספרדים בכל בתי הכנסיות לא אומרים אותם, וכן סדרו כל הסידורים שאין אומרים אותם. וכ"ה פשטות הגמרא, דתרי עשר נחשב כספר אחד, וא"כ א"צ לחלק קריאתו, ולא דמי לפרשיות חמשה חומשי תורה שמחלקים קריאתם, דכאן לא גילה לן רבנו האריז"ל לחלקם, והנה גם עזרא ונחמיה הם שני ספרים ועושים אותו אחד, וכן התהלים יש בו חמשה ספרים ובכ"ז קוראים ג' פסוקים ראשונים ואחרונים של כל התהלים. וכ"ה בכל הסידורים שסידרו סדר תרי עשר כספר אחד עד ימינו.

3. בא"ח (שם) ועיין עוד בכה"ח (שם ס"ק ט'). והטעם שלא לומדים משניות בליל שבועות: כתב הגאון חיד"א בספרו לב דוד (סי' ל"א ד"ה ודע) וז"ל ודע שכתב מהרי"א גדליה זלה"ה בפירוש הילקוט ביחזקאל (סי' כ') ששמע מהרב החסיד המקובל כמוהר"ר חיים כהן זצ"ל תלמיד מהרח"ו, כי אין נכון ללמוד משניות בשום אופן בלילה הזאת במשנה סוד "שפחה דמטרוניתא", והלילה הזו צריך לתקן "המטרוניתא" אלא יתעסק ברזי אוריתא וכו', עכ"ל. וכן כתב מו"ר הבא"ח פרשת (במדבר הלכה ד'), וכן כתב בכף החיים (סי' תצד ס"ק ט').

ורצינו לדעת מדוע הזהירו רבותינו המקובלים לא ללמוד משניות בלילה הקדוש הזה, והרי מסופר על מרן הבית יוסף שלמד משניות וכן כתב השל"ה, ועוד, שאפשר ללמוד משניות?

תשובה, הנה כתב רבינו האר"י בשער המצות (דף לה ע"א) כי הלומד בתורה שבכתב מתקן בעולם העשיה, והלומד משניות מתקן בעולם היצירה, והלומד בתלמוד מתקן בעולם הבריאה, והלומד בסתרי תורה מתקן בעולם האצילות, ע"כ.

ועיין בזה"ק בראשית (דף כ"ז כ"ח) שבעולם היצירה עולם דמטטרו"ן הנקרא עבד טוב וכו', והתורה אשר שם היא שית סדרי משנה "הנקראים שפחה". ועוד שם, ולכן נקראת משנה לפי ששם יש "שנויים" הפוכים טוב מסטרא דעבד טוב היתר, כשר, טהור. רע מסטרא דעבד רע, איסור, טמא, פסול.

גם מלשון הפסוק כי מרדכי היהודי "משנה למלך" שהיא שפחה הנקראת עבד מלך מלך.

גם נקרא מלשון "שינה" וכו' עי"ש.

ועיין בהקדמת מהרח"ו לשער ההקדמות המובאת בתחילת "עץ חיים" שהאריך בזה איך לימוד פשטי התורה בלא

לא ימנע מקריאת התיקון בליל שבועות. ויעסוק ביום בגמרא. ואף די לו בקריאת כל התנ"ך וקטע זוהר כדי לצאת את חיוב התיקון, שכן לענין זה לא נאמר בשער הכוונות שם כמה שיעור ילמד, ורק בתנ"ך יש סדר מסוים המוכרח ללילה זה, ע"ש לשונו. (וראה גם בספר אור לציון תשובות ח"ב פרק י' תשובה ה'). ולכן יכול לקרות התיקון עד חצות, ואחר חצות יעסוק בגמרא כאוות נפשו. או ילמד את הציבור תרי"ג מצוות, ויעמוד יותר על המצוות השייכות בזמנינו. ויש בזה מעלה גדולה, וגם מקיים בזה מצות עשה מן התורה של ושננתם לבניך - אלו תלמידך, כמבואר בדברי הרמב"ם בפרק א' מהלכות תלמוד תורה הלכה ב'. ובכל השנה יכול ללמוד כאשר תאוה נפשו, מלבד שני לילות, ליל הושענא רבה וליל שבועות, שיש ללמוד התיקון שעל פי האריז"ל, עכ"ל.

וכתב הרב צמח משם הרב ראשית חכמה ז"ל, כי בלילות האלו כמו שביעי של פסח וליל שבועות וליל הושע"ר, מצוה לפרש ולגלות עומק החכמה, לפי שבאלו הימים הזמן גרמא והוא מוכן לסודות התורה וראוי לפרשם אז (פע"ח שבועות פ"א), ונהגו החברים ללמוד אדרא רבה (פע"ח שם), ואם יש זמן ילמדו האדרא זוטא גם כן (בא"ח במדבר ג).

1. **ספר** "תריעשר", כולל שנים עשר ספרים קטנים: א. הושע. ב. יואל. ג. עמוס. ד. עובדיה. ה. יונה. ו. מיכה. ז. נחום. ח. חבקוק. ט. צפניה. י. חגי. יא. זכריה. יב. מלאכי. ועיין סידור רחובות הנהר (תש"ע. דף לב-לג) וז"ל: הנה יש מוסיפין בלימוד הכ"ד ספרים גם לימוד מפורט לתרי עשר, ר"ל ג' פסוקים ראשונים ואחרונים דכל נביא ונביא מתרי עשר, כן סידר מו"ר המקובל האלקי כה"ר יהודה פתיה זצוק"ל, והביא את דבריו הרב המקובל כה"ר שמואל דרזי זצ"ל, וראייתו היא ממה שכתוב בשעה"כ דף פ"ט: בהגיעך אל חבקוק: תקרא ג' פסוקים הראשונים שבו, ותדלג אל פסוק וה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ, תפילה לחבקוק הנביא עד סוף חבקוק, כי זאת הפטרת יום ב' דשבועות ע"כ. וא"כ, ממה שכתב ג' פסוקים ראשונים, משמע שצריך לקרא מכל התרי עשר ג' פסוקים, שאם לא כן, היה די שיכתוב הרב, שיאמר הפטרה של יום ב' דשבועות, אלא ודאי שצריך לקרא מכל ספר דתרי עשר ג' פסוקים ראשונים ואחרונים כמו שעושים בפרשיות התורה. וכן עשה הלכה למעשה הגאון הנאמ"ן שליט"א, וכן הרב המקובל כה"ר יעקב משה הלל שליט"א. אבל המעיין בפע"ח יראה שהרב סתם הדברים, דכתב דתרי עשר כחד חשיבי ולא פירט ג' פסוקים ראשונים. וכן מהרש"ו בסידור חמדת ישראל שהוא קיצור שעה"כ לא כתבו. ועיין עליה ב"משנת חסידים" חלק אייר וסיון סי' ג' סעיף י' שכתב שלא לפרט אותם דתרי עשר כחד חשיבי.

ועיין עוד בספר פתח עינים החדש (ח"ז דף רלז) שכתב שם מספרו אוצר נחמד שנת תש"ם עמוד יח), וז"ל: ושאלתי דבר זה לפני למעלה משלשים שנה בשנת תש"ו את פי הגה"צ ר' בן ציון שפירא בהרה"ק ר' צבי מיכל שפירא זצ"ל ולא מצא

- ח. יזהרו שלא לדבר שיחת חולין כל הלילה, וילמדו כל סדר הלימוד של זה הלילה בחשק גדול ובשמחה רבה ובהתלהבות הנפש^י.
- ט. כחצי שעה קודם חצות, יאמרו ק"ש שעל המיטה עם כל הפסוקים. ובחצות הלילה יאמרו ברכות השחר חוץ מברכת ענט"י וברכות התורה. ובהגיע עלות השחר יאמרו ברכות התורה^ט.
- י. לא נהגו הנשים לקרוא סדר ליל שבועות כלל היות ולא שייכות בהם ע"פ סודן של דברים^י.
- יא. בליל שבועות, בהגיע אשמורת הבוקר מעט קודם עלות השחר, אז צריך לטבול במקוה, ועי"כ אנחנו מומשיכים

עיונים והארות

לימוד סודות התורה הוא כגוף בלא נשמה ודומה למי שמתעסק בלבושין ובכיסויים ובקליפין ולא בעיקר הפרי בנשמה, כי עסק המשנה כפי פשטיה אין ספק שהם לבושין וקליפין חיצונים בתכלית אצל סודות התורה הגנוזים והנרמזים בפנימיותה, כי כל פשטיה הם בעניני העוה"ז בדברים חומריים תחתונים. אמנם הם קליפין טובים למאכל כקליפת קנה הבושם. ולכן בהיותם עוסקים בפשטי המשנה ומבינים בה כהלכתה בלי טעות נקראים עץ הדעת טוב, ואם ח"ו שוגים בה אז תהפכם לעץ הדעת רע ומר להם, עכ"ל.

ח. בא"ח (שם). וכן כתב הכה"ח (שם ס"ק יא) וז"ל, יזהרו שלא לדבר שיחת חולין כל הלילה וכל שכן דברים בטלים, ובפרט במקום שיש אסיפת אנשים שדרכו של יצר הרע להכשילם לדבר דברי חול ומדבר לדבר יבואו ח"ו לדברים אסורים או לדברי שחוק וקלות ראש, כי גדולה קדושת זה הלילה והלימוד עושה פרי למעלה. ועל כן צריך להיות זך ונקי בלי תערובת דברים אחרים, וגם יהיה בחשק גדול ובשמחה רבה והתלהבות הלב כדי שיעשה יותר פרי למעלה ויגדל שכרו, וכאשר האריכו האחרונים בזה ויעו"ש בדבריהם, עכ"ל.

ט. כתב מו"ר האור לציון (שם) וז"ל, ולענין קריאת שמע שעל המיטה, אף שלפי הפשט אין צריך לקרוא אלא לפני שהולך לישן כדי לבטל את המזיקים של השינה, וכדאיתא בברכות (דף ד ע"ב ודף ה' ע"א) וברבנו יונה שם, מכל מקום לפי הקבלה יש לקרוא לפני חצות לילה, ואף שלא הולך לישן, כמבואר בשער הכוונות (דף נ"ג ע"א), ע"ש. ומשום שלפי הקבלה יש חיוב לקרוא ד' פעמים ק"ש בכל יום. וכמו שנתבאר באורך בשער הכוונות (דף יט ע"ב) ובבא"ח (פרשת שמות אות ב'). וראה גם בכה"ח (בסימן רמ אות ד'). וכן כתב בבא"ח (בפרשת פקודי אות יד ופרשת וזאת הברכה אות ג), ע"ש. והיינו עם כל הפסוקים שאומרים עמה, יעלזו חסידים וכו', וכמ"ש בבא"ח שם. ופשט שברכת המפיל אין אומרים אלא כשהולכים לישון.

ומעט אחר חצות, יש לומר ברכות השחר כולן חוץ מברכת על נטילת ידים וברכות התורה. ולפי הקבלה יש קפי"ד לומר דוקא מיד אחר חצות לילה את ברכות השחר, שיש בזה תיקון גדול ומעלה גדולה. וכן היו נוהגים בני ספרד. וכן יש לנהוג בכל ימות השנה, שכל שנעור הוא אחר חצות לילה, אף שדעתו לישון, יברך אז ברכות השחר. והרש"ש היה מקפיד על זה מאוד, וכמ"ש בנהר שלום, והביא לשונו בשו"ת רב פעלים (ח"ד סימן א'), ע"ש. וראה עוד בבא"ח (בפרשת תולדות אות י"ד). ואין לחוש שמא ישכח בבוקר ויאמר שוב את ברכות השחר, שכיון שרגיל בכך יזכור ולא יטעה.

עוד כתב האור לציון (שם) ויש ליטול ידים בעלות השחר בלא ברכה, כמבואר בשו"ע (בסי' ד' סעי' ג) וברמ"א (שם).

י. רב פעלים (ח"א סוד ישרים ס' ט), מיהו עיין כה"ח (שם ס"ק ח) שכתב וז"ל, ולפי זה גם הנשים הנוהגות לספור העומר כמו שכתבנו לעיל סימן תפ"ט אות ט' יעו"ש יכולין ללמוד התנ"ך גם כן כיון שהוא תשלום התיקון של ספירת העומר כנזכר, אבל אם אינם סופרות העומר אינן צריכות ללמוד התנ"ך אלא ילמדו דבר אחר.

לימוד סודות התורה הוא כגוף בלא נשמה ודומה למי שמתעסק בלבושין ובכיסויים ובקליפין ולא בעיקר הפרי בנשמה, כי עסק המשנה כפי פשטיה אין ספק שהם לבושין וקליפין חיצונים בתכלית אצל סודות התורה הגנוזים והנרמזים בפנימיותה, כי כל פשטיה הם בעניני העוה"ז בדברים חומריים תחתונים. אמנם הם קליפין טובים למאכל כקליפת קנה הבושם. ולכן בהיותם עוסקים בפשטי המשנה ומבינים בה כהלכתה בלי טעות נקראים עץ הדעת טוב, ואם ח"ו שוגים בה אז תהפכם לעץ הדעת רע ומר להם, עכ"ל.

היוצא מכל הנ"ל כי המשנה היא בעולם היצירה, ונקראת שפחה. ואשה שבעולם האצילות נקרא גבירה, בעלת הבית, מטרוניתא, והיא השכינה הקדושה מלכות דעולם האצילות.

והנה בליל שבועות ע"י לימוד התנ"ך אנחנו מקשטים את השכינה הקדושה הגבירה בכ"ד קישוטי כלה שהם נוק' דז"א שבעולם האצילות, ומולכים הכלה לבית הטבילה להמשיך לה הכתר העליון, ולהכין אותה לצורך היחוד הגדול והנורא שיעשה בתפלה, וגם אנחנו זוכים על ידה לקבל אור השפע מכתר העליון וכמו שהאריך בזה בזה"ק בהקדמת בראשית (דף ח').

אם כן, הלומד משניות בלילה החשוב הזה מעטר בקשוטים את השפחה שבעולם היצירה, ולא עוסק בעיקר לעטר את הכלה העליונה היא שכינת עוזנו שבעולם האצילות להמשיך לה את האורות הגדולים מהכתר העליון, כי מחג הפסח ליל הסדר וכן ימי ספירת העומר המשכנו את האורות הגדולים כל יום מעט מעט כדי להגיע ללילה הקדוש הזה, לעטר הכלה העליונה להביא אותה לחופה העליונה.

ומי שלומד משניות לוקח כביכול את השפחה במקום הגבירה בעלת הבית, וכזה לא יעשה, ולכן אין ללמוד בלילה הזה משניות, וכמו שכתב הגאון חיד"א. ועוד כי הזוה"ק כתב כי משנה לשון שינה ובלילה הקדוש הזה אסור לישון ולכן אין ללמוד המשנה כי נחשב לו כישן, ויש סוד גדול שהלילה הזה אנחנו משיגים באריך אנפין שאין שם שינה, ולכן לא ילמד המשנה.

אמנם מי שרוצה ללמוד בש"ס ופוסקים לאחר שלמד את הסדר המתוקן ועוסק ג"כ באדרא רבה יכול לעיין מעט בש"ס אין בזה בעיה, כי לימוד הגמרא הוא בעולם הבריאה, ולא בעולם היצירה, ושם רובו טוב ומיעוטו רע, משא"כ בעולם היצירה ועשייה שרובו רע ולכן לא יעסוק במשנה שביצירה. אבל בתלמוד שהוא בעולם הבריאה שרובו טוב והוא שכן לעולם האצילות אפשר ללמוד, וכן כתב מו"ר הגר"ץ באור לציון (ח"ג דף קצג), שאפשר ללמד בתלמוד בלילה הזה. וכן כתב בספר זוהר חי לאדמו"ר מקאמרנא זצ"ל (ח"א דף ל"א) שאפשר ללמוד גמרא בלילה הזה. וכן כל האזהרה הזאת שלא

תוספת קדושה מבחינת הכתר העליון הנקרא שער החמשים בסוד זרקתי עליכם מים טהורים. ונוהגים לטבול טבילה זו מלבד הטבילה שטובלים בערב החג. ויאמר לשם יחוד וכו' ויטבול ה' טבילות, ויכוין בשם הוי"ה ב"ה בניקוד קמץ כזה יְהוָה יי.

עיונים והארות

לְאֶזְדוּנָא בְּמִטְרוֹנִיתָא ולמחר כאשר יבא בני להתייחד עם המלכה, יתקין היכלא לְבִלְהוּ, וישתפח מדורייה בְּכוּ בְּחָדָא הוא יכין היכל לכולם וימצא דירתו בכם יחד. כִּדְ מְלָכָא קְדִישָׁא, וּמִטְרוֹנִיתָא, וְחִבְרִיָּא, כְּהַאי גִּוּוּנָא והנמשל, כך המלך הקדוש ז"א והמלכה, והחברים הצדיקים העוסקים בתורה כעין זה. וְאִימָא עֲלָאָה דְּמַתְקַנְתָּ בְּלָאָא ואמא העליונה שמתקנת את הכל. אֲשֶׁתִּפְחָא דְּמְלָכָא עֲלָאָה, וּמִטְרוֹנִיתָא, וְחִבְרִיָּא נמצא שהמלך העליון והמלכה והחברים, מְדוּרִיָּהוּן בְּחָדָא, וְלָא מְתַפְרְשִׁין לְעֵלְמִין משכנם יחד ואינם נפרדים לעולם. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב זהו שכתוב (תהלים טו א-ב), יי' מִי יִגְוֵר בְּאֶהְלֵךְ וְגו', הוֹלֵךְ תִּמְיָם וּפּוֹעֵל עֲדָק. מֵאֵן הוּא פּוֹעֵל עֲדָק מִי הוּא פּוֹעֵל צַדֵּק. אֵלָּא, אֵלֶיךָ אֲנִין דְּמַתְקַנֵּי לְמִטְרוֹנִיתָא בְּתַכְשִׁיטָא, בְּלְבוּשָׁא, בְּעֵטְרָא. וְכָל חַד, פּוֹעֵל עֲדָק אֲקָרִי הֵם אותם הצדיקים שמתקנים את המלכות בתכשיטה בלבושה ובעטרותיה וכל אחד נקרא פועל צדק.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, אֲלֵמָלָא לֹא זְכִינָא בְּעֵלְמָא, אֵלָּא לְמִשְׁמַע מְלִין אֵלֶיךָ דִּי אָמַר רַבִּי חִיָּיא, אִם לֹא הֵייתָ זֹכֵחַ בְּעוֹלָם אֵלָּא לְשִׁמּוּעַ מִלִּים אֵלּוּ דִּי לִי. וְכַפָּא חוֹלְקִיָּהוּן דְּאֲנִין דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִיָּתָא אֲשֶׁרִי חֲלַקִּים שֶׁל אוֹתָם שְׁעוֹסִקִים בְּתוֹרָה, וְיִדְעִין אוּרְחֵיהוּ דְּמְלָכָא קְדִישָׁא וְיודעים את דרכיו ומצותיו של המלך הקדוש, דְּרַעוּתָא דְּלֵהוּן בְּאוּרִיָּתָא וְשֶׁהֲרַצוּן שֶׁלָּהֶם בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, עֲלִיָּהוּ בְּתִיב עֲלֵיהֶם כְּתוּב (תהלים צא יד) כִּי בִי חֶשֶׁק וְאֶפְלָטָהוּ. וְכַתִּיב (תהלים צא טו) אֲחַלְצָהוּ וְאֶכְבְּדָהוּ.

וּכ"כ בשער הכוונות (דף פ"ט ע"א) ז"ל, ובהגיע אשמורת הבוקר מעט קודם עלות השחר בעת שמשחירין פני הרקיע במזרח אשר אז נק' אילת השחר כנודע. אז צריך שתטבול במקוה, ותכוין אל המקוה העליון שהוא כתר עליון דז"א הנמשך לו בלילה הזה והוא נקרא שער החמשים כמ"ש ועליו נאמר זרקתי עליכם מים טהורים כו', ועי"כ אנו מקבלים תוספת קדושה מבחי' הכתר הזה. וטעם הדבר הוא לפי שאנחנו בלילה הזה עושים ב' דברים הא' הוא להמשיך את כתר העליון דז"א ע"י עסק התורה כנז', ואחר כך באשמורת הבוקר אנו נעשים שושביני' דמטרוניתא רחל נוק' דז"א ומוליכין את הכלה הכלולה לבית הטבילה וטובלת במקוה העליון הנז' שהוא הכתר הנז' וגם אנחנו שושבינין דילה טובלים עמה, עכ"ל.

וְכַתִּב שֶׁם עוֹד ז"ל, אֲבָל הַנְּלַע"ד שֶׁזֶה הוּא מִה שֶׁשִּׁמְעָה מִמּוֹז"ל וְהוּא שִׁיכוּיִן לְהַמְשִׁיךְ בְּחִי' הַכֶּתֶר שְׁבַה ג"כ כְּנִז' וְזֶהוּ יֵהיָה ע"י הַטְּבִילָה הַזֶּה, וְתִכּוּיִן בְּב' אוֹתִיּוֹת י"ה הַרְאִשׁוּ שְׁבַהוּיָה דַע"ב וּדס"ג שֶׁהֵם יו"ד ה"י יו"ד ה"י וְהֵם בְּגִימ' ע', וְתַחֲבֵר ג"כ עִמָּהֶם שְׁנֵי מִילוּיֵי הַיּוֹת דַע"ב ס"ג שֶׁהֵם מ"ו ל"ז כְּנוּדַע וְהֵם בְּגִי' פ"ג וְיֵהיָה הַכֵּל בְּגִי' קִנ"ג הַסֵּר מִשֶּׁם ב' כּוֹלֵלִים שֶׁל ב' הַשְּׁמוֹת הַנִּז' וְיִשְׁאָרוּ בְּגִי' קִנ"א כְּמִנִּין מִקוּ"ה, וְתִכּוּיִן שֶׁהִיא טוֹבֵל' עֵתָה בְּמִקוּהָ הַזֶּה לְקַבֵּל הַכֶּתֶר שְׁבַה כְּנִז' וְזֶה הַנְּרָאָה לַע"ד שֶׁשִּׁמְעָה בְּזֶה וְאִינוּ זֹכֵר הֵיטֵב.

וְלִכֵּן נִרְאָה כִּי קוֹדֵם שִׁיכַנס לְמִקוּהָ, יִכּוּיִן כָּל הַשְּׁמוֹת הַנִּז' ג"י מִקוּהָ שֶׁהֵם סוּד הַמִּקוּהָ וְאֵז יִטְבּוֹל, וְעִיין "מִשְׁנַת

יא. מְקוּרוּ מֵהַזֶּה"ק (פר' אִמּוֹר צח). וז"ל, תָּא חֲזִי בֵּא וְרָאָה, חִבְרִיָּא מְתַקְנֵי בְּהַאי לִילְיָא תַכְשִׁיטָא לְכַלָּה, וּמְעַטְרֵי לָהּ בְּעֵטְרָא חֲחֻבִים ע"י לִימוּד לִיל שְׁבֻעוֹת, מִתְקַנִּים בְּזֶה הַלִּילָה אֶת הַנוֹק' שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה בְּכ"ד קִישׁוּטִים וּמְעַטְרִים אוֹתָהּ בְּעִטְרוֹת ע"י שְׁמִמְשִׁיכִים לֵה אֶת הַמוֹחִין, לְגַבֵּי מְלָכָא כְּדִי שְׁתּוֹכֵל לַעֲלוֹת לְמֶלֶךְ ז"א. וּמֵאֵן מְתַקְנִין לִיָּה לְמְלָכָא בְּהַאי לִילְיָא וְשׁוֹאֵל, וּמִי מִתְקַן אֶת הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא ז"א בְּזֶה הַלִּילָה, לְאֲשֶׁתִּפְחָא בְּהַ פְּכִלָּה, לְאֶזְדוּנָא בְּהַ בְּמִטְרוֹנִיתָא לְהַמְצֵא עִם הַכֵּלָה לְהִתְיַחַד עִם הַשְּׂכִינָה, כְּלוֹמֵר שׁו"א יֵהיָה מִתּוֹקֵן וּמוֹזֵמֵן עִם הַמוֹחִין לְהִתְיַחַד עִם הַשְּׂכִינָה, הַגּוֹרֵם לֹזֶה הוּא. נְהָרָא קְדִישָׁא עֲמִיקָא דְּכָל גְּהִרִין, אִימָא עֲלָאָה הַנְּהַר הַקְּדוֹשׁ הַעֲמוּק מְכַל הַנְּהוֹרוֹת שֶׁהִיא אִמָּא הַעֲלִיוֹנָה, שֶׁהִיא נוֹתֵנָת לֹו אֶת הַמוֹחִין וּמִתְקַנְתָּ לֹו אֶת הַכֶּתֶר מֵהַת"ת שֶׁלָּה כְּנוּדַע. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (שִׁיר הַשִּׁירִים ג יא) עֲאִינָה וְרָאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלָמָה וְגו'. לְבַתֵּר דְּאֶתְקִינָתָ לִיָּה לְמְלָכָא, וְאֶעְטַרְתָּ לִיָּה אַחֲרֵי שֶׁהִיא הַעֲלִיוֹנָה תִּיקְנָה אֶת הַמֶּלֶךְ וְעִיטְרָה אוֹתוֹ בְּמוֹחִין דְּכח"ב, אֶתִּיּוֹת לְדַבְּרָאָה לִיָּה לְמִטְרוֹנִיתָא הִיא בֵּאָה לְטַהֵר אֶת הַמֶּלֶכָה, וְלְאֲנִין דְּמִשְׁתַּבְּחֵי גְּבַהּ וְלְכָל אוֹתָם שֶׁנִּמְצְאִים אֵתָהּ, כְּלוֹמֵר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַעוֹסִקִים בְּתוֹרָה.

לְמְלָכָא דְּהוּא לִיָּה בְּרִי חִידָאי מִשְׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהִיא לֹו בֵּן יַחִיד, אֶתָּא לְזוּנָא לִיָּה בְּמִטְרוֹנִיתָא עֲלָאָה בֵּא לְהַשִּׂיא לֹו אֶת הַכֵּלָה הַעֲלִיוֹנָה וְהַחֲשׁוּבָה, מֵאִי עֲבַדְתָּ אִמִּיהָ כָּל הַהוּא לִילְיָא מֵה עֲשֵׂתָה אִימּוֹ אוֹתוֹ לִיל הַנִּישׁוּאִין, עֲאֵלְתָּ לְבִי גְּנִיָּהָ נִכְסָה לְבֵית הָאוּצְרוֹת, אֲפִיקַת עֲטָרָא עֲלָאָה בְּשַׁבְעִין אֲבָנֵי יָקָר סַחְרָנְהָא, וְאֶעְטַרְתָּ לִיָּה הַוּצִיאָה עֲטָרָה עֲלִיוֹנָה וְחֲשׁוּבָה שְׁקֻבוּעוֹת בֵּה שְׁבַעִים אֲבָנִים יָקָרוֹת סְבִיבָה, שֶׁהֵם כְּנֵגַד שְׁבַעִים אוֹתִיּוֹת שֶׁל עֶסֶם"ב קס"א קמ"ג קנ"א (ע"ה) וְהַעֲטִירָה לְחַתּוּן בְּהֵם. אֲפִיקַת לְבוּשִׁין דְּמִילַת וְאֶלְבִּישַׁת לִיָּה וְעוֹד הַוּצִיאָה מְלַבּוּשֵׁי מִשִׁי וְהַלְבִּישָׁה אוֹתוֹ בְּסוּד אוֹר מִקִּיף, וְאֶתְקַנְתָּ לִיָּה בְּתַקְוִיָּה דְּמְלָכִין וְתִיקְנָה אוֹתוֹ בְּמִלְבוּשֵׁי מַלְכִים.

לְבַתֵּר עֲאֵלְתָּ לְבִי פְלָה וְלֵאחֵר מִכֵּן נִכְנַסָה אִמָּא עֵילָאָה לְבֵית הַכֵּלָה, הָמָאת עֵילִימְתָּהָא, דְּקָא מְתַקְנֵי עֲטְרָאָה וְרָאֵתָה אֶת נְעוּרוֹתֶיהָ שֶׁהֵם הַצְּדִיקִים שֶׁמִּתְקַנְנִים אֶת עֲטְרוֹתֶיהָ שֶׁהֵם הַמוֹחִין שֶׁלָּהּ, וְלְבוּשָׁהָ, וְתַכְשִׁיטָאָה, לְתַקְנָא לָהּ וְאֶת לְבוּשִׁיהָ שֶׁהֵם אוֹרוֹת הַמְּקִיפִים שֶׁלָּהּ, וְאֶת תַּכְשִׁיטָּהּ שֶׁהֵם הַשְּׁמוֹת שִׁיּוּצָאִים מְכ"ד סְפָרִים כְּדִי לְתַקֵּן וְלִקְשֹׁט אוֹתָהּ. אֲמַרְהָ לֹו, הָא אֶתְקִינָתָ בִּי טְבִילָה, אֶתֵר דְּמִיין נְבַעִין אִמְרָה לְהֵם אִמָּא עֵילָאָה, הִרִי תִיקְנֵנִי אֶת בֵּית הַטְּבִילָה מְקוּם שֶׁל מִים נוֹבַעִים כְּדִי שֶׁתְּטַהֵר מִן הַחִיצוּנִים שֶׁסּוֹבְבִים אוֹתָהּ, וְכָל רִיחֵין וּבוֹסֻמִּין סוּחְרָנֵי אֲנִין מִיין, לְדַבְּרָאָה לְכַלְתִּי וְכָל רִיחוֹת וּבִשְׁמִים טוֹבִים סְבִיב אוֹתָם הַמִּים כְּדִי לְטַהֵר אֶת כְּלָתִי, לִיָּתִי פְּלָתִי, מִטְרוֹנִיתָא דְּבָרֵי וְעֵילִימְתָּהָא, וְא"כ תְּבוֹא כְּלָתִי הַמֶּלֶכָה שֶׁל בְּנֵי וְנְעוּרוֹתֶיהָ, וְיִתְדַפּוּן בְּהַהוּא אֶתֵר דְּאֶתְקִינָתָ בְּהַהוּא בִּי טְבִילָה וְיִטְהַרוּ בְּאוֹתוֹ מְקוּם שֶׁתִּיקְנֵנִי בְּאוֹתוֹ בֵּית הַטְּבִילָה, דְּמִיין נְבַעִין דְּעַמִּי שֶׁל מִים נוֹבַעִים שֶׁאֲצֵלִי. לְבַתֵּר תַּקְוִינּוּ לָהּ בְּתַכְשִׁיטָּהָ לְאֵחֵר מִכֵּן תִּקְשְׁטוּ אוֹתָהּ בְּתַכְשִׁיטָּהּ, אֶלְבִּישׁוּ לָהּ לְבוּשָׁהָ וְתַלְבִּישׁוּ אוֹתָהּ בְּלְבוּשִׁיהָ, אֶעְטְרוּ לָהּ בְּעֵטְרָאָה וְתַעְטְרוּ אוֹתָהּ בְּעִטְרוֹתֶיהָ. לְמַחֵר כִּד יִיָּתִי בְּרִי

סדר תפילת יום שבועות

- א. תפילת שחרית ומוסף יתפללו בהתלהבות וזריזות כדי שלא תחטפנו שינה באמצע ויבוא לידי טעות. וידוע כי גמר הפרי של תיקון ספירת העומר ולימוד ליל חג השבועות יהיה בתפילת מוסף, לכן צריך להזהר בה הרבה כי הכל הולך אחר החתום, וביותר יזהר בקדושת כתר דמוסף שבה נמשך הכתר העליון י.
- ב. ביום שבועות יקרא ג"פ י"ג מידות בעת פתיחת ההיכל ויאמר תפלה רבש"ע וכו' מרבנו האריז"ל כמסודר במחזורים, ואח"כ יאמר ואני תפילתי ג"פ י" וכן הוא מנהג בית אל, וכן הנהיג המקובל האלהי כמוהר"ר מרדכי שרעבי זצוק"ל בישיבת ק"ק "נהר שלום" תכב"ץ. ואחר שיאמר ואני תפילתי, טוב לכיין בכ"ד צרופים היוצאים מר"ת וס"ת של תיבה שניה של פסוק אחרון דכל ספר וספר מהתנ"ך י.
- ג. רימונים של הס"ת יש בהם ענין גדול ונשגב ע"פ הסוד. ועל כן נהגו למכור מצוות הנחת הרימונים לס"ת ט.
- ד. כל אדם ישתדל להסתכל באותיות הס"ת מקרוב ממש, באופן שיוכל לקרותם היטב, כי עי"ז נמשך אור גדול

עיונים והארות

[ואסור לילך לישן תוך חצי שעה לפני עמוד השחר והלאה (שו"ת בנין עולם סימן א ע"ש).]

ג. **שעה"כ** (דפ"ט ע"ב וע"ג). ומו"ר מופת הדור כתב (חזו"ע פסח דף רמ"ה הלכה ד) שלא לומר, וז"ל: בהוצאת ס"ת, יש נוהגים שהשליח ציבור פותח באמירת י"ג מדות, בטעמי המקרא כאדם הקורא בתורה, והציבור עונים אחריו. ויש מפקפקים על זה, שעל כל פנים אין לומר י"ג מדות ביו"ט. ולכן שב ואל תעשה עדיף. וכן אנו נוהגים שלא לומר י"ג מדות כלל, לא ברגלים ולא בימים הנוראים.

יד. **פע"ח** (שבועות פ"א). ועיין מ"ש בסידור רחובות הנהר (עמוד כ"ב) כמה סגולות יש בשמות אלו, וז"ל, ועי' בסידור למהר"א פיררא, שאחר גמר כוונות כ"ד קישוטים כתב בשם פע"ח שם שהם מסוגלים לזכירה והצלחה וטובים ומסוגלים מאד מאד, וכ"כ בסידור היר"א הדאיה (דף 359) שטובים לזכירה ומסוגלים מאד, ויזהר לכיין בהם. וידוע ג"כ ששמות אלו מסוגלים שתתקבל תפילתו כמ"ש הרב בשעה"כ דרושי כפור. ואפשר מכיין שהיום הוא שורש של השנה בענין לימוד התורה, לכן יכוין בהם שיהיה לו הצלחה וזכרון בלימוד.

טו. **כ"ב** רבנו הבא"ח בשו"ת רב פעלים (ח"ד ירד סי' ל) שהרימונים לא נתקנו בשביל נוי, דאז היה אסור להסירם כלל מעליו, כי צריך שיהיה הס"ת מלובש בעדי נוי תמיד בין אם הוא עומד בחוץ בין הוא עומד בפנים, ואין נוהגים בכל המקומות להסירם אחר שיצניעו הס"ת בהיכל, אלא עיקר הדברים שיש בזה טעם ע"ד הסוד, ורומזים לדברים העומדים ברומו של עולם, כמבואר בפרי עץ חיים [שער קריאת התורה] שהם כנגד ב' תרין עיטרין דחסד וגבורה, ולפ"ז ניחא שתקנו להלבישם רק בעת הוצאת ס"ת סמוך לפתיחתו ולקריאתו, אשר זה ירמוז לאורות גדולים המתעוררים ומתגלים בעת ההיא.

עוד כתב מו"ר (שם) שיפה עושה השמש להסיר הרימונים מן הס"ת קודם שעה או יותר, כדי שיבא קונה המצוה של הלבשת הרימונים להשים הרמונים על הס"ת בעת הראוי ומתקן למצוה זו, שהוא סמוך לפתיחת התיק של הס"ת, להראות בתורה להקהל העומדים ולקרות בו הש"ץ, ודבר בעתו מה טוב, משא"כ אם היה הס"ת מלובש ברמונים מעיקרא בתמידות אין ניכר הרמז של הסוד שרומזים אליו הרמונים שהוא ענין תרין עיטרין דחסד וגבורה הנז"ל אשר הם מתגלים ומאירים בעת ההיא, עכ"ד.

חסידי"ם" שכתב כי בטבילה יכוין שמקוה זה של הכתר הוא מס' יוד ה' דע"ב ודס"ג ומ"ו ול"ז, וכאשר יוסר מהם ב' כוללים של שני השמות ישארו מס' מקוה וזה יכוין בטבילה זו, ובזה מתקן הכתר דנו"ק שתהיה ראויה להזדווג בתפילת היום כמו בשאר ימים טובים. ולא שיחלק את הכוונות בב' טבילות אלא כולם יכוין אותם בטבילה אחת בלבד.

ואמנם עיין בספר "לשון חכמים" להרי"ח טוב שכתב לכיין בשם הוי"ה בניקוד קמץ שבכתר- טבילה ראשונה? קמץ, שניה ה' קמץ, שלישיית ה' קמץ, רביעית ה' קמץ, וחמישית אור החסד העליון שהוא הרצון העליון המתגלה במזל השמיני הנקרא נוצר חסד.

ובסידור הרב האר"י "קול יעקב" דף ק"א ע"א כתב: תכוין כי המקוה הזה הוא סוד מדור העליון הנקרא עליה ששם הוא סוד שער הנ' דבינה, המגיע עד שלישי ת"ת העליון דבינה אשר משם נעשה בחי' הכתר הנודע, ושם עייל ההוא שביל דקיק דלא אתידע. ושם הם שני שמות יו"ד ה"י דע"ב ודס"ג ושני שמות מ"ו ול"ז, ולכן צריך לכיין שמקבל ב' מוחין שהם ב' שמות-יוד ה', יוד ה', גי' ע'. ומילואים של ע"ב ס"ג בגי' פ"ג ס"ה קנ"ג, ותסיר ב' כללות השמות, נשאר קנ"א כמנין מקוה והוא סוד מקוה העליונה, כי יש מקוה למטה במדור התחתון הוא סוד שם קנ"א גי' מקוה, ועתה היא טובלת במקוה העליונה ומקבלת הארת הכתר, ותכוין להמשיך הארה זו גם לנשמתך ויקיים בו "וזרתי עליכם מים טהורים" ויקיים גם בך "תתחדש כנשר נעורין", כמו שהיא מתחדשת עתה ונטהרת מכל טומאה, כן תטהר נשמתך ותתחדש. ועוד כתב שם בשם הרב האר"י ז"ל: צריך לטבול ד' פעמים נגד ד' אותיות הוי"ה בניקוד קמץ, כל טבילה אות אחת כי זה הויה דכתר כנודע. עיי"ש. וכן סידור הרי"ח טוב כדלעיל. וכתב עוד-ותאמר ליחדא שמה דקוב"ה בדחילו ורחימו בשם כל ישראל הריני טובל את גופי במקוה זו לטהר את עצמי מטומאתי ולקבל נר"ן מעלמא דדכורא מסיטרא דאצילות. וכתב השל"ה הקדוש שיאמר במקוה י"ג מדות בחילוף א"ת ב"ש כי קבלת הארת הכתר הוא מדיקנא דא"א. וקודם הטבילה יאמר הפסוקים מי אל כמוך נושא עוון ועובר על פשע וכו'.

יב. **בא"ח**, (שנה א' פרשת במדבר, אות ה). ועי' מש"כ מו"ר מופת הדור (חזו"ע יו"ט דף שי"ג הלכה ט) וז"ל, יתגבר כארי בתפלת שחרית לבל יתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה, שלא יצא שכרו בהפסדו אם יישן בשעת קריאת שמע ותפלה.

- אל האדם ט'. וטוב שיסתכל האדם בתיבה שאות ראשונה של התיבה כמו אות ראשונה שבשמו". וצריכין כולם להשתחוות לס"ת כשהוא פתוח, אפילו הנשים והטף, ובעת שהכתב לפניו יכרע ויאמר וזאת התורה וכו' תורת ה' תמימה וכו' אל שדי אמת, משה אמת, ותורתו אמת י".
- ה. מנהג בית אל, שלא להוסיף על הקרואים לספר תורה ביום טוב יותר על חמשה לפי שמנין העליות מכוון ע"ד הסוד ט".
- ו. בקריאת התורה צריך להיות אזניו קשובות כאילו עתה עומד על יד הר סיני ושומע עשרת הדברות מפי הגבורה, כמו"ש בזה"ק. וכפי הכנתו כך ירגיש הארה עצומה בנפשו לקבל התורה מחדש ביום הקדוש הזה.
- ז. יש נוהגים לעמוד בעשרת הדברות כמו בעת קבלת התורה שנאמר ויעמוד העם וגו' ומנהג קהילות קודש הספרדים ברוב המקומות שהקהל יושבים בקריאתם, כדי שלא יאמרו רק אלו מהקב"ה ויבואו לכפירה, ונהגו שהחכם עולה וקורה בפיו בקול רם עשרת הדיברות י".
- ח. מנהג ק"ק בית אל שהשליח ציבור ביו"ט עולה משלים י", ומפטירין במרכבה דיחזקאל, והטעם לפי שכל

עיונים והארות

ויש שערערו על זה דמוכח בש"ס דאין לעשות הפרש בין עשרת הדברות לשאר התורה וכמ"ש בש"ס דבטלו קריאתו מפני תרעומת המינין יורינו המורה ושכמ"ה.

תשובה: נראה דלא דמי, דתרעומת המינין הוא כמ"ש בירושלמי פ"ק דברכות שלא יאמרו אלו לבדם ניתנו למשה בסיני, ורש"י הוסיף לבאר בבבלי שם פרק קמא דברכות שלא יאמרו עמי הארץ אין שאר תורה אמת ותדעו שאין קורין אלא מה שאמר הבורא ברוך הוא ושמעו מפיו בסיני עכ"ל. ואם כן הכא שקורין בספר תורה כל התורה מידי שבת בשבת וגם ביום זה שהם קורין עשרת הדברות קורין איזה חלק מהתורה בספר תורה לית לן בה, דמוכח דהכל אמת, אלא שהם עומדים בהם להיות שהם יסוד התורה ונכתבו בלוחות ואמרם הבורא ברוך הוא לכל ישראל ויחד כל העם באמירת הקב"ה אותם ורוצים לעשות איזה זכר לקום באמירתן. ובה לא יש קפידא. והוחזקו במנהג זה כמה שנים כידוע ומעין דוגמא כתב הרב מטה יהודה (סוף ס"ק ה') על מ"ש הרב בית יעקב ע"ש.

אמנם עיין למור"ר מופת הדור בשו"ת יחיה דעת (חלק א' סימן כ"ט) שכתב באריכות בענין זה והביא שדעת שו"ת קול אליהו (חלק אורח חיים סימן ה') וכן בספר ווי העמודים על היראים (סי' ל"ו אות י') ובפתח הדביר (ס' קמ"ו אות ג') ובשו"ת ציץ הקודש (סי' כ"ו אות ט') ובשדי חמד בפאת השדה (מערכת ב"ת כלל כ"ט) וכן בספר נוח שלום (בהל' קריאת התורה אות כ"ב) שכולם הסכימו ועלתה בדעתם לאסור לעמוד בקריאת עשרת הדברות כדעת הרמב"ם הנז"ל עיין עליו עוד שם מ"ש בזה.

כב. דברי שלום (אות ל"ה) עיין במחברת הקודש (דף ס"ז ע"ג) שכתב להעיר ולתת טעם ע"פ הסוד מדוע משלים עדיף משאר העולים וז"ל, ונלע"ד מאחר שהחמישי כנגד יסוד אבא המגולה לחוץ לכן המשלים הוא יותר חשוב משאר העליות מה שאין כן בשבת [שאז הששי הוא כנגד היסוד והוא החשוב מכולם] והבן זה עכ"ל.

ומור"ר הרי"ח הטו"ב בספרו בן איש חי (שנה שניה פרשת תולדות אות י"ז) כתב כן וז"ל, וביום טוב עולים חמשה. הראשון כנגד נצח דחכמה, והשני נגד נצח דבינה, והשלישי הוד דחכמה, והרביעי הוד דבינה, והחמישי יסוד דחכמה, וכנזכר בשער הכוונות. ולפי זה ביום טוב, החמישי גדול מכולם עכ"ל.

טז. ע"פ מהרח"ו בשעה"כ, והביאו דבריו בבא"ח (שנה ב' פ' תולדות אות טז) ובכה"ח (ס' קלד סק"י).

יז. בא"ח (שם). ובכה"ח (שם סקי"ג) כתב ששמע הטעם שהוא מועיל להצלחה.

יח. שו"ע (סי' קלד סעי' ב) ומ"ב (סקי"ב) ובא"ח (שם). וכ"כ גם בדברי מרן החיד"א בספרו לדוד אמת (סי' גי אות ה) הדעיקר להשתחוות דוקא כשהספר פתוח לפניו ורואה הכתב.

יט. עיין להגה"ק הרב שמן ששון על הכוונות (חלק ג' דף ק"ג ע"ב אות כ"ז) שהעיד שכך היה מנהג בית אל וז"ל: ומנהגינו פה ק"ק בית אל יכב"ץ דאין עולים לספר תורה בשבת ויום טוב רק כפי המספר הנזכר [היינו] ז' בשבת וה' ביום טוב ולא עוד עכ"ל.

כ. ואיתא בילקוט (פ' יתרו) שאמר הקב"ה לישראל: בני, היו קורין את הפרשה הזאת בכל שנה ושנה ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני על הר סיני ומקבלים את התורה.

וסיפר לנו הרב קולדצקי חתנו של הגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א שמעשה היה באברך ת"ח שחלה במחלה הקשה ל"ע ובא אותו אברך למרן הגאון ר' יוסף שלום אלישיב זצוק"ל והיה בוכה ומספר לרב את מה שגילו שהוא חולה מאד ובקש מהרב שיברך אותו והיה זה מספר ימים לפני חג השבועות. ואמר לו הרב, תשמע הרי בעוד מספר ימים מגיע חג השבועות וקוראים בתורה את פרשת מתן תורה עשרת הדברות, וידוע מה שאמרו חז"ל (ילקו"ש רע"ב) שבשעה שנתן הקב"ה את התורה לעם ישראל כל החולים נתרפאו. ולכן תלך אתה לבית הכנסת ותשמע מהחזן שקורא בתורה מלה במלה ותחשוב ותכוין דעתך כאלו אתה עומד ממש בהר סיני, ובעזרת ה' תהיה בריא. שמע אותו אברך לעצת הרב זצוק"ל ועשה כן. לאחר מכן כשהלך לעשות בדיקות ראו שהמחלה נעלמה וכלא היתה.

נמצאנו למדים שממש בכל שנה מתחדשת קבלת התורה, וצריך האדם להרגיש ולראות כאלו ממש עומד ומקבל את התורה על הר סיני, וע"י זה יחיה לאורך ימים על התורה ועל העבודה.

כא. כתב ג"ע החיד"א בספרו טוב עין (סי' י"א), לאשר ולהתיר את המנהג לעמוד בזמן קריאת עשרת הדברות וז"ל, שאלה בכמה מקומות נהגו העם לקום כשקורין עשרת הדברות בספר תורה בפרשת יתרו ושבועות ופרשת ואתחנן.

ישראל השיגו באותו יום מעין מעשה מרכבה דיחזקאל הנביא ע"ה, ועוד דנבואתו היתה בשבועות כמרומוז בפסוקים י"ב.

דיני סעודת יו"ט

- א. יעשה סעודת יו"ט ביום שבועות ויזהר בה אשר היא מתקנת בחי' חיצונית העולמות ויש סוד בדבר י"ב. ויזהר לאכול הסעודה קודם חצות היום י"ב ולכתחי' יסמין הסעודה אחר התפילה מיד.
- ב. מנהג ישראל לאכול מאכלי חלב בחג השבועות ואח"כ מאכלי בשר לשמחת יו"ט. והטוב ביותר שלאחר התפילה יעשו קידוש ויטלו ידיים ויברכו המוציא ויאכלו מאכלי חלב, ולא יאכל עוגות בלבד מפני שפעמים אוכלים כמה מיני עוגות חלביות ובאים לספק ברכת המזון י"ב, וגם נהגו לאכול מאכלי דבש בשבועות, וסימנך

עיונים והארות

בכך מתיישבת התמיהה שהלא היה באפשרותם להגעיל כליהם ולהכשירם, ולמה הוצרכו דוקא למאכלי חלב. אלא מכיון שאותו יום שבת היה ואסור היה להעביר אש ולהרתיח מים להגעלה. ודבר זה מרומוז בפסוק 'דבש וחלב תחת לשונך', אשר לפי המדרש קאי על מתן תורה, וסופי תיבות של דבש וחלב תחת נוטריקון "שבת", לרמז כי בגלל יום השבת נצטרכו להיות נזונים ביום מתן תורה בדבש וחלב כנ"ל. (חכמת חיים). ובספר תורת חיים לבבא מציעא (פ"ו): כתב הטעם שאוכלים מאכלי חלב ביום מתן תורה, על פי האגדה, שכשבא הקב"ה ליתן את התורה לישראל קיטרגו עליהם המלאכים, כי רצו לקבל את התורה לעצמם, אמר להם הקב"ה בכולהו זמנין מקטרגין עליהון, ואתון בשעתא דאתיתו לגבי אברהם אכליתו בשר וחלב, שנאמר "ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה", ואילו תנינך של ישראל אינו אוכל בשר וחלב ביחד, מיד הלכו להם בפחי נפש. ולכן נוהגים לאכול מאכלי חלב ביום מתן תורה, ואחר קינוח והדחה אוכלים בשר, שיראו המלאכים שאנו נזהרים יפה בדיני בשר וחלב וכו'. וכן כתב בספר בגדי שש. [ועיין עוד בשו"ת נודע ביהודה דנינא (חיו"ד סוף סימן סד). ובילקוט הגרשוני. ועיין בשו"ת ברכת יוסף לנדא (סי' כ).] וצריכים להזהר שלא לאכול מאכלי חלב אחר בשר כי אם כעבור שש שעות, וכתורה יעשה, ומנהגנו לאכול תחלה מאכלי חלב, ואחר קינוח והדחה כמשפט, אוכלים מאכלי בשר. ויש נוהגים לאכול דבש וחלב, לרמוז על מתן תורתנו שנמשלה לדבש וחלב, כמו שנאמר "דבש וחלב תחת לשונך".

עוד טעמים לאכילת מאכלי חלב

יש בזה זכרון לשתי הלחם שהיו מקריבים ביום הבכורים

הרמ"א (סי' תצד סעי' ג) כתב שכשם שלוקחים בליל פסח שני תבשילים, זכר לפסח ולחגיגה, כן אוכלים בשבועות מאכלי חלב ואחר כך מאכלי בשר, וצריך להביא עמהם שתי לחם על השולחן (כי לחם הנאכל עם חלב אי אפשר לאכלו עם בשר - מ"ב ס"ק י"ד) שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לשתי הלחם שהיו מקריבים ביום הבכורים. [וכמו שאנו עושין זכר בפסח ליקח ב' תבשילין בליל הסדר, זכר לקרבן פסח ולקרבן חגיגה]. ועיין גם בדברי הכנה"ג שהובא בכה"ח (שם ס"ק ס"א), שמוכח שהיה נוהג לאכול מאכלי החלב בסעודת פת, שהרי כתב שהיה מברך אחריה ברכת המזון.

וכתב מרן החיד"א בספרו לב דוד (פרק ל"א) מנהג נכון לאכול חמץ ומצה בסעודת היום. לפי שהיו חמץ ומצה בשתי הלחם ובמנחת נסכים. והוא מנהג קדמון לפנינו בישראל. **מצוות לא תעשה של בשר וחלב היא ה-66 במנין**

ג. עי' כה"ח (סי' תצ"ד ס"ק כ"ז).

וכתב הרב שלמי חגיגה (דף רצ אות יג), ואנו מפטירין בו, שהוא דוגמת מעמד הר סיני שנגלתה אליו המרכבה פנים בפנים, ולפיכך יאותה לנו לעמוד על עמדינו בקריאתה. וכן ראוי להיות המפטיר גדול וחכם, ולא על ידי קטנים ותעלולים. עכ"ל.

והנאון החיד"א ז"ל כתב בספרו ברכי יוסף (סי' תצד אות ג) בשם מהר"י לינוג ז"ל הטעם להפטרה זו היום, כי בזהוהר חדש (יתרו דף לז ע"ד) איתא כי ביום חג השבועות ראה הנביא יחזקאל ע"ה את המרכבה.

כד. כ"ב בסידור הרש"ש בנהר שלום (דף ל"ז ע"א) וכ"כ בסידור רחובות הנהר (דף תל"ז) וז"ל, ובסעודת יום שבועות יכוין להמשיך המוחין דאו"פ דפנים דחיצוניות אשר כבר נמשכו המוחין דאב"א דכל הבחינות הנז' לחיצו' דזו"ן ע"י מנחת שעורין ועתה יכוין המוחין דפב"פ ולזווגם דוגמת מה שנעשה בתפילות ולהמשיך טיפת ה"ח הנמשכים ע"י שתי הלחם דחטים כי חט"ה גי' כ"ב אתון סוד ה"ח כנודע.

כה. עי' אור לציון (ח"ב פכ"א במקורות לתשובה ד) שכתב ה"ה בסעודת יו"ט שיש לסעוד דוקא קודם חצות היום ובפרט בחג השבועות שרגילים לאכול בבוקר מזונות ואת סעודת החג מאחרים לשעת הצהרים שיש להזהר לערוך את הסעודה קודם חצות.

כו. עיין למו"ר מופת הדור בחזון עובדיה (דף שי"ח) שנתן כמה טעמים למאכלי חלב וזת"ד, ויש נותנים טעם למנהג מאכלי חלב בחג השבועות, מפני שבעשרת הדברות נתגלו לאבותינו כל חלקי התורה ומצותיה, וכמו שכתב רב סעדיה גאון, שבעשרת הדברות כלולות כל מצות התורה, וכשירדו מאצל הר סיני אל בתיהם לא מצאו מה לאכול תיכף, זולת מאכלי חלב, (אם כי יש מקום לשאול והלא דור מקבלי התורה נזונו מהמן שירד להם, ומסתבר שנוסף למן אכלו שאר מאכלים, וגם צאן ובקר שחטו להם, והראיה מפרשת השליו ומעוד מקומות). כי לבשר היו צריכים הכנה רבה, לשחוט בסכין בדוק בלי פגם כאשר צוה ה', ולנקר החלב וגיד הנשה, ולמלוח הבשר ולהדיחו, ולבשל הבשר בכלים חדשים, כי הכלים שהיו להם מקודם, שבישלו בהם תוך מעת לעת, נאסרו מפני המאכלים שנתבשלו בהם קודם מתן תורה, שלא היו כשרים לאכילה לאחר מתן תורה. [ובלאו הכי לכולי עלמא תורה ניתנה בשבת (המועדים בהלכה)]. ולכן היו זקוקים למאכלי חלב. ואנו עושים זכר לזה. (משנ"ב סי' תצד ס"ק יב). והוסיף הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל רמז לטעם זה. מצינו בגמרא שבת (פ"ו): דלכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל.

"דבש וחלב תחת לשונך" י. ואח"כ ינוח מעט ויקום קודם חצות היום ויעשה סעודת יו"ט בבשר ויין לשמחת יו"ט כה.

עיונים והארות

שמואל מסלונים זי"ע ושאל את חסידיו: תאמרו נא מדוע אוכלים מאכלי חלב בחג השבועות, נענו כמה מזקני החסידים ואמרו כמה וכמה טעמים, נענה הרבי ואמר: בואו ואומר לכם מהו הטעם: אכילת מאכלי החלב, הם לסימן שיהודי צריך להיות רך כחמאה, כמו שאמרו חז"ל (תענית כ:): "לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז".

ויש טעם נחמד כי התורה נמשלה לדבש וחלב והפירוש הוא שבח' דבש שהרי הדבורה היא מלקטת מכל הפרחים ועושה דבש כן הת"ח שומע ומלקט דברי תורה מן חכמי ישראל. והחלב רומז שאח"כ הוא מעכל ואוכל המאכלים ונהפך אצלו לדם וזה הופך לחלב כי מייצר את הדם שנהפך להיות חלב וזה שאמרו שמקיא חלב שינק משדי אמו.

החלב רומז לחסד ובא להודיע דהקב"ה נתן לנו התורה כי גבר עליו חסדו

חלב רומז לחסד, גוון לובן, ומה שנתן לנו את תורתו הוא מצד החס"ד הגמור והרחמי"ם, כי גבר עלינו, להודיע לבריותיו ולגלות להם מסתורין דיליה, והנה להגיד בבוקר חסדך ראשי תיבות חלב. (בני יששכר).

הביאו ראיה מבשר וחלב שפוסקים בו להלכה 'תתאה גבר', ובזה ניצח משה רבינו את טענת המלאכים, ולכן אוכלים מאכלי חלב בחג השבועות

ונראה לבאר על פי דברי השולחן ערוך (יו"ד סימן צא סעיף ד') שאם נפל בשר צונן לתוך חלב רותח או חלב צונן לתוך בשר רותח הכל אסור משום דתתאה גבר, כלומר התחתון הרוחח גובר על העליון הצונן ומנצחו. ולכן כשביקשו המלאכים לפגוע במשה רבינו ואמרו להקב"ה (שבת פח:): מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו (תהילים ח-ה) ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, והיתה שאלה האם העליון כלומר המלאכים, נוצח את התחתון כלומר בני האדם, או להיפך, הביאו ראיה מבשר וחלב שפוסקים בו להלכה 'תתאה גבר', ובזה ניצח משה רבינו את טענת המלאכים, ולכן אוכלים מאכלי חלב בחג השבועות. (הרה"ק מהר"ם מרימאנוב זי"ע).

כו. כה"ח (שם ס"ק ס').

כה. והרמב"ם (בפ"ו מהלכות יום טוב הלכה יז-יח) כתב וז"ל: וחיוב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו שנאמר (דברים ט"ז) ושמחת בחגך וגו', אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד ואחד כראוי לו. כיצד? הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות, והנשים קונה להן בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונו, והאנשים אוכלין בשר ושתיין יין, שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין. עכ"ל.

והגאון חיד"א בברכי יוסף (סי' תקכ"ט סעיף ד) גם כן פסק שכיום מצות השמחה ברגל היא מדאורייתא וז"ל, חייב אדם להיות שמח וכו' גם בזמן הזה דליכא שלמי שמחה מצות עשה מן התורה לשמוח ביום טוב כראוי לו, ובמה שנהנה ממנו עיין שו"ת שאגת אריה (חדש סימן ס"ה) עכ"ל.

מצוות לא תעשה, והיא מקבילה לחג השבועות שהוא יום ה-66 מראש השנה לחדשים - ראש חודש ניסן

הרה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע כתב: איתא בזהר הק', ששס"ה לאוין שבתורה מכוונים נגד שס"ה ימות החמה, ובכל יום יש לו את הלאו שכנגדו! (במסכת מכות כג: ובמדרש תנחומא פר' כי תצא מובא: שס"ה מצוות לא תעשה כמנין ימות החמה. ובכל יום ויום שהחמה זורחת עד שהיא שוקעת, צווחת ואומרת לאדם: גזורני עליך במי שהגיע ימין ליום הזה, אל תעבור בי את העבירה הזאת). צא וחשוב, ותמצא שמצוות לא תעשה של בשר וחלב היא ה-66 במנין מצוות לא תעשה, והיא מקבילה לחג השבועות שהוא יום ה-66 מראש השנה לחדשים - ראש חודש ניסן...

יום הביכורים מכוון נגד הלאו של לא תבשל גדי בחלב אמו

עוד נראה, כי מסמיכות הפסוקים "ראשית בכורי אדמתך" וגו' - "לא תבשל גדי בחלב אמו", נרמז שיום הביכורים מכוון נגד הלאו של לא תבשל גדי בחלב אמו. ולכן המנהג לדקדק לאכול מאכלי חלב ומאכלי בשר - כפי הלכותיהן - בהפסק קינוח והדחה, לעשות פעולה ניכרת שאנחנו מקיימים מצוות אזהרת בשר בחלב שהוא נגד יום הביכורים - חג השבועות...

הסיבה שאנו אוכלים מאכלי חלב בשבועות, להורות דבתר השתא אזלינן - אנו מסתכלים על המצב שנמצא בו כעת האדם, וכל העוונות מתכפרים

הגה"ק מהרש"ם מבערזאן זי"ע כתב, הטעם שנהגו לאכול מאכלי חלב, על פי מה שמוכא בירושלמי (פר"ד דר"ה ה"ח), בכל הקרבנות כתיב חטא ובעצרת אין כתיב חטא, (דכתוב במוסף "ושעיר אחד לכפר", ולא כתוב "חטאת"). א"ל הקב"ה כיון שקבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם. והנה ידוע, שהענין שלא מזכירים לבעל תשובה את חטאיו, היא מהסיבה שאנו לא מסתכלים "מה היה", אלא "מה עכשיו", ובתור השתא אזלינן, ולמידים זאת מ'חלב' שמוותר באכילה ושתיה אף שלכאורה נוצר מהדם של הבהמה כמוכא בגמרא (נדה ט). דם נעכר ונעשה חלב, ולכאורה היה צריך לאסרו, אך מכיון שהוא נהפך לדבר אחר, אז מותר, (ועיין במג"א סימן רט"ז ו"ח סימן תס"ז). וזו הסיבה שאנו אוכלים מאכלי חלב בשבועות, להורות דבתר השתא אזלינן - אנו מסתכלים על המצב שנמצא בו כעת האדם, וכל העוונות מתכפרים...

אותו היום שהניחה אמו של משה אותו ביאור ששה בסיון היה, מלמד שהחזירוהו למשה על כל המצרות המצריות כולם ולא ינק, לזאת אוכלים מאכלי חלב.

עוד טעם מובא בשו"ת כנף רננה בהקדמה ליו"ד, ע"פ הגמרא (סוטה יב:): ר' אחא בר חנינא אמר אותו היום שהניחה אמו של משה אותו ביאור ששה בסיון היה, וכתבי, "וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות" - מלמד שהחזירוהו למשה על כל המצרות כולם ולא ינק, לזאת אוכלים מאכלי חלב להורות על דברי הגמרא הנ"ל, שעל שעתיד משה לקבל תורה בסיני ביום זה נמנע מלאכול חלב טמא.

סימן שיהודי צריך להיות רך כחמאה

שנה אחת בעת סעודת החלב בשבועות ישב הרה"ק בעל הדברי

הלכות ומנהגי יום שבועות

- א. בחג השבועות שזכינו בו לכתר תורה יש חיוב יותר לשמוח^ט, וכמו שאמרו דהכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם^ל.
- ב. ישתדל מאד ללמוד גם ביום קבלת התורה, ואי לא אפשר מתוך כובד ראש בשינה, ינוח מעט ויקום ויחזור ללימודו כל היום כי גדול וקדוש היום שהוא יום קבלת התורה^{לא}.
- ג. לימוד התהלים ביום חג השבועות הוא צורך גדול שבו נפטר דוד המע"ה^{לב} ויעלה לרצון ביותר. ולכן, כל אחד יקרא התהלים כולו ביום חג השבועות, ויזהר לדלג לשון מחילה וסליחה של עוונות ופשעים האמור בבקשות המתוקנים לאמרם קודם תהלים ואחר תהלים כי יו"ט הוא. וכן יזהר שלא לומר "ונזכה ונחיה שבעים שנה וכו'" בבקשות הנ"ל אלא יאמר ונזכה ונחיה אורך ימים ושנות חיים בתורה ובמצות ובמעשים טובים^{לג}.
- ד. נהגו לקרות מגילת רות בשבועות, ומגילה זו נכתבה ע"י שמואל הנביא. ומנהג בני ספרד שקוראים אותה בליל שבועות עם הכ"ד ספרים, בטעמי הכתובים, ובנוסף גם קוראים אותה ביום עם מפרשים כל אחד בביתו^{לד}.
- ה. משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג, ועל כן יש חיוב ללמוד וכן לדרוש לציבור בהלכות יו"ט בחג השבועות^{לה}.

עיונים והארות

גם ידוע מה שכתבו המפרשים ז"ל הטעם שלומדים רות בעצרת, לפי שממנה יצא דוד המלך ע"ה שנולד בעצרת, כי כל מגילת רות לא נכתבה אלא בשביל יחוס דוד המלך ע"ה, וכיון דנולד בעצרת לכך קורין רות בעצרת. ולכך נפטר בעצרת, כי הקב"ה משלים שנותיהן של צדיקים מיום ליום, וכמו שאמרו (קידושין לח.). על משה רבנו ע"ה שנולד בשבעה באדר, ולכך נפטר בשבעה באדר.

לג. בא"ח (ש"א פר' במדבר אות ו). כה"ח (שם ס"ק לד). ומורנו הרב חיים פלאגי ז"ל בספרו מועד לכל חי (סי' ח אות יט) כתב, באשמורת הבוקר, יחלקו התהלים בין היחידים, ואחר הלימוד סמוך לעלות השחר יאמר התפילה שבספר יוסף בסדר. עכ"ל.

לד. וכמה טעמים נאמרו בקריאתה ביום זה: א. בילקוט רות (רמז תקצ"ו) איתא מה ענין רות אצל עצרת בזמן מתן תורה, כדי ללמדנו שלא ניתנה תורה אלא ע"י יסורין ועוני כמו שהיה לרות כשנתגיירה. ב. לפי שמגילה זו היא יחוס לדוד המלך ע"ה, שנכתבה לדורות שכשר לבוא בקהל, כמו"ש ביבמות (עז.), ובעצרת הוא יום פטירתו, וממילא גם יום לידתו, שהשי"ת ממלא שנותיהם של צדיקים, וכמו"ש בשע"ת (ס' תצד סק"ז). ג. לראות שבה גומלי חסדים כדאמר ר' זעירא שהתורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. (אליהו זוטא ס' תצד סק"ו, ובברכ"י סק"א). ד. להראות שכרם של גרים הבאים לחסות בצל השכינה שאהובים אצל הקב"ה עד שיצא מרות מלך המשיח, והוא עדות לכל באי עולם שכל מי שבא לחסות תחת כנפי השכינה באמת הרי הוא אהוב אצל השי"ת אפילו היה נכרי בזוי, וכן אבותינו נכנסו בברית כמו"ש בכריתות בג' דברים נכנסו אבותינו לברית ונעשו גרים, במילה וטבילה והרצאת דמים (אבודרהם).

לה. דעת הרב ב"י (ס' תכ"ט ד"ה תניא) דדוקא בפסח בעינן שלשים יום משום דהלכתא רבתי לפסח, מה שאין כן בשאר ימים טובים. ועוד, כמו שכתבו התוספות (עבודה זרה ה: ד"ה והתנן) דבפסח מהאי טעמא בעינן שלשים יום משום

ובמשנה ברורה (סי' תקכ"ט ס"ק מ"ו) הביא דעת הגאון שאגת אריה להלכתא והוסיף דגם הנשים מצוה עליהן לשמוח בחג וז"ל, חייב אדם להיות שמח וכו' והוא מצות עשה מן התורה דכתיב ושמתח בחגך ונוהגת גם בנשים עכ"ל. ורבנו האריז"ל כתב בשעה"כ (דף ע"ז ע"ג) שמחויבים אנחנו לשמוח ביום טוב יותר מבשבת, שביום טוב מרבין בסעודה ובבשר וביין ע"כ.

ומהרה"ו זיע"א בספרו שערי קדושה (חלק א' שער ד') מנה את השמחה כמצות עשה כדעת הרמב"ם, וכתב שמצות דאורייתא לשמוח בשלוש רגלים פסח ושבועות וסוכות ולשמח אשתו ובניו העניים כל אחד כראוי לו עכ"ל.

כט. ועיין במעשה רב שכתב וז"ל, ומאד שמח רבינו ז"ל ותגדל לו השמחה יותר מכל רגל, ועלז לבו בשמחת מתן תורה והאריך בשלחנו במאכל ומשתה ובשבחים.

ל. וזה לשון הרמב"ם (פ"ו מהלכות יו"ט הי"ט) אף על פי שאכילה ושתייה במועדות בכלל מצות עשה, לא יהיה אוכל ושותה כל היום כולו, אלא כך היא הדת, בבקר משכימין כל העם לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ומתפללין וקורין בתורה בענין היום וחוזרין לבתיהם ואוכלין, והולכין לבתי מדרשות קורין ושונין עד חצי היום, ואחר חצי היום מתפללין תפלת המנחה וחוזרין לבתיהן לאכול ולשתות שאר היום עד הלילה, עכ"ל. וכן פסק מרן השו"ע (ס' תקכ"ט סעי' א) וז"ל מצות יום טוב לחלקו חציו לבית המדרש וחציו לאכילה ושתייה.

לא. כף אחת להחיד"א ז"ל (סי' כ"ב אות ז').

לב. וכן מובא בירושלמי בביצה (פ"ב ה"ד) ובחגיגה (פ"ב ה"ג), שהביאו מחלוקת ב"ש וב"ה אם מקריבין עולות ביו"ט, דב"ש אוסרין וב"ה מתירין, אבל שלמים שהם לאכילת אדם לכו"ע מותרין, וכו' ועל כרחך כדא"ר יוסי בי רבי בון, דדוד מת בעצרת והיו כל ישראל אוננין והקריבו למחר. וכן הוא בילקוט שמעוני תהילים (רמז תשל"ה ד"ה הודיעני) כתב דדוד מת בעצרת שחל בשבת.

- ו. כתב הטור (ס' תצ"ד) ונוהגין בכל המקומות לומר במוסף אחר חזרת התפלה אזהרות העשויות על מנין המצות וכל מקום ומקום לפי מנהגו^ל. ונכון ללמוד ביום שבועות בדברי הימים א' סי' כ"ח וסי' כ"ט דדבר בעתו מה טוב^ל.
- ז. הרמ"ק ז"ל כתב דביום שבועות היה עוסק בחכמת האמת והיה רואה סימן יפה במשנתו^ל.
- ח. אם בר הכי הוא, ישתדל לחדש איזה חידוש בתורה, והוא סימן טוב להתחיל לחדש ביום מתן התורה לכל השנה, ואם לאו בר הכי הוא, ישתדל לידע חידוש בתורה אשר לא ידעו מקודם^ל. וכל דבר חדש שלא למדו עד עתה חשיב כחידוש^מ.
- ט. ישמח מאד בחג הקדוש הזה ויתעורר על אשר בחסדיו יתברך הגדולים נתן לנו את תורתו הקדושה^{מא}. ואמרו רבותינו ז"ל, שכל המקבל על עצמו עול תורה מעלה הקב"ה עליו כאילו לא חטא מימיו^{מב}. על כן יתחזק האדם בפרט ביום זה, ויקבל על עצמו בכל לבו ונפשו, ללמוד וללמוד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה הזאת ויזכה בזה לכפרת עוונותיו, לטוב לו בזה ובבא^{מג}.
- י. נוהגים לעלות לרגל ביום חג השבועות זכר למקדש ועולין לכותל ומתפללים שם מוסף ושמחים שם ויש בזה מצוה דרבנן^{מד} וכן נוהגים אנשי ירושלים להשתטח על קבר דוד המע"ה ביום שבועות ואומרים

עיונים והארות

מא. מורה באצבע להחיד"א ז"ל (אות רכה) וז"ל: ישמח מאוד בחג הקדוש הזה, ויתעורר על אשר בחסדיו הגדולים נתן לנו את תורתו הקדושה. עכ"ל.

ובספר סדר היום (סדר חג השבועות) כתב: בחג השבועות ראוי שישמח בו האדם שמחה יתירה, מפני שהוא יום שניתנה בו תורה לישראל, והכל מודים בקדושתו הגדולה מקדושת שאר הימים טובים. הכל מודים בעצרת דבעינן לכם (פסחים סח): והטעם, כדי לשמח הגוף שעוסק בתורה ובמצוות שניתנו ביום הזה. וכן מצינו במר בריה דרבינא, דכולא שתא הוה בתעניתא בר ממעצרתא וכו'. מטעם זה שאמרנו, אין ראוי לענות הגוף ביום זה, כיון דבאמצעות הגוף התורה מתקיימת ואין זולתו קיום, וראוי לשמחו ולענגו בשמחת התורה יותר משאר חגים ומועדים. ועם כל זה, אין ראוי למשוך בשמחתו כל היום, כי גם הנפש המשכלת צריכה שמחה, כי עיקר תועלת הלימוד והקיום תלוי בהבנת השכל, להבדיל בין טמא לטהור, ובין אסור ומותר, שמחתה כי אם לעסוק בתורה ומצוות. עכ"ל.

מב. כ"ה בירושלמי (ר"ה פ"ד ה"ח) וז"ל, בכל הקרבנות כתיב חטא ובעצרת אין כתיב חטא, אמר להן הקב"ה: מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם.

מג. וכ"כ בחידושי הרי"ם שכיון שיום מתן תורה הוא כיום חופה בין הקב"ה וכנסת ישראל, הרי הוא יום מחילת עוונות, וגם בכל שנה ושנה נעשה כן.

מד. מו"ר הראשל"צ מופת הדור רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל (בשו"ת יחווה דעת). אמנם מו"ר הגאון המקובל כמוה"ר מרדכי שרעבי לא היה הולך לכותל להתפלל ביום חג השבועות כיון שרצה שנתפלל בנחת, וגם שמתפללים בכוונות הרש"ש, ואמר לנו שזה לא מתאים לילך כל הדרך הזה אלא תלכו ביום אחר, ואמר לנו דעו כי חבל על הזמן של יום קדוש זה יותר כדאי לעסוק בתורה זה המעלה הגדולה ביותר.

וזכרני ימים מקדם לאחר חתונתי הייתי חזן קורא בתורה בבהכנ"ס אברהמוב תכב"ץ ושם היו מתפללים מו"ר חסידא קדישא חכם ששון לוי זצוק"ל ועוד רבנים חשובים, וזקנים צדיקים, ובשלוש רגלים לאחר תפילת שחרית וקריאת התורה היו הולכים כל הקהל הקדוש להתפלל מוסף בכותל

קרבו. אף על גב דלביקור ממומין סגי בארבעה ימים, מכל מקום צריך זמן לחקור למצוא בהמה הראוי לו ותמימה. ואף בזמן הזה דליכא קרבן, מכל מקום נשאר תקנה ראשונה, ומצינו כהאי גוונא טובא, וזה שייך דוקא ביום טוב של פסח דכל אחד צריך לקרבן פסח, מה שאין כן בשאר ימים טובים.

אולם דעת המג"א (שם ס"ק א') דהוא הדין בשאר ימים טובים בעי שלשים יום לדרשה, והא דהזכירו במפורש דוקא פסח משום דמיניה ילפינן כדאיתא בפסחים (דף ו): שהרי משה עמד בפסח ראשון והזהיר על פסח שני להאנשים הטמאים בפסח ראשון ושאלוהו למה נגרע מלהקריב קרבן ה', והיה די אם היה משיב לשאלתם כיון שהם טמאים אסורים לעשות פסח ראשון, והוסיף להודיע להם שיעשו פסח שני, ובין פסח ראשון לשני יש שלשים יום, אלמא דשלושים יום לפניו יש לדרוש. ומפסח ילפינן לשאר ימים טובים.

ודעת הב"ח דלאחר שלמד ל' יום קודם שוב א"צ ללמוד בחג עצמו, וכתב הביאור הלכה (שם ד"ה שואלין) דהרבה אחרונים חולקין עליו עיי"ש. וכ"ד המג"א (שם).

לו. יסודתם של האזהרות מרבותינו הקדמונים זיע"א. והנדפס אצלנו בסידורים הוא מרבי שלמה בן גבירול. וכתב בברכ"י (ס' תצד ס"ק י'), מנהגן של ישראל ללמוד ביום שבועות אזהרות אשר יסד מהר"ש בן גבירול או אזהרות הרב יצחק בר ראובן, וכיוצא. וכבר ידוע שכל אלו אזהרות לא סלקי שפיר לדעת הרמב"ם, ולכן טוב וישר ללמוד בתרי"ג מצוות לדעת הרמב"ם. ומה נעים ללמוד איזה מצוות שהם מתרי"ג לדעת הרמב"ן.

לז. בא"ח (במדבר אות ו), כה"ח (שם ס"ק ל"ג). ויש נוהגים לאמרם על השולחן בסעודה.

לח. החיד"א בעבודת הקודש, כה"ח (שם ס"ק ל"ו).

לט. כף אחת להחיד"א ז"ל (סי' כ"ב או' ח'). כתבו הקדמונים שביום שבועות נגזר על האדם כמה יחדש בתורה, על כן יהא זהיר וזריז שלא לאבד היום הקדוש הזה בשינה. כי לימוד שעה אחת בשבועות היא כערך לימוד של כמה שעות בימים אחרים. וישתדל כפי כוחו לחדש בתורה, שיהא לו לסימן טוב לכל השנה.

מ. אחרונים.

- שם מזמורי תהילים ומברכין ברכות ושירים שירות ותשבחות להשי"ת ואם לא הספיק לעלות בחג יעלה אחר החג באסרו חג לכותל ולקבר דהמע"ה ויכול לעלות ולהשלים עד י"ב סיון שהוא סוף ימי המילואים^{מ"ה}.
- יא. אם חל חג השבועות ביום שישי לא יקראו שנים מקרא ואחד תרגום ביום טוב של שבועות אלא ביום שבת לאחר תפילת מוסף לפני הקידוש^{מ"ו}.
- יב. זכות גדולה מאד למכניס ס"ת חדש לבית המדרש בחג השבועות ונחשב לו כאילו הקריב מנחה חדשה לה' בזמנה^{מ"ז}.
- יג. רבינו החפץ חיים זצוק"ל היה רגיל בכל חג השבועות לספר בפרוטרוט על גר הצדק הגרף פוטוצקי, שהיה בזמן רבינו הגר"א זיע"א, שמסר עצמו על קידוש ה' ונשרף חי לכבוד ה', ויש קבלה בשם הח"ח שאם היו מניין יהודים עונים אמן על ברכתו שברך אשר קדשנו במצותיו וצווננו לקדש שמו ברבים, היתה באה הגאולה^{מ"ח}.

עיונים והארות

אני להישרף חי על קדושת השם!" הנוצרים, בראותם את עקשנות הגר ודביקותו בדת ישראל, לבלי שוב לנצרות על אף כל האיומים, התעללו בקורבנם קשות. לפני ביצוע גזר הדין צחקו ואמרו לו: "כאן, בעולם הזה, אנו נוקמים בך, אך לעומת זאת שם בעולם העליון תתנקם אתה בנו..." השיב הגר בחיוך שלו, חופשי מכעס ונקמה, אל מעניו צמאי הדם: "אספר לכם משהו מימי נעורי. באחוזתו של אבי הייתי משחק עם ילדי האיכרים. פעם, לאחר שעות עבודה, עלה בידי לייצר מחמר פסלים של חיילים שהצבתים בתוך הגן. באו חברי, ילדי האיכרים, ובמגפיהם הגסות רמסו את הכל לעפר. מיד אצתי אל אבי, ובדמעות בעיני סיפרתי לו על 'אסוני הכבד', ובקשתיו כי יעניש קשות את חברי. ברם אבי, תחת למלא בקשתו, הוכיחני על פני באומרו: 'היות ואתה משכיל יותר מילדי האיכרים, אל לך לדרוש עונשים על דברים פעוטים חסרי ערך כאלו'. הרהרתי בלבי: אמנם כעת הנני חדל אונים, אך לכשאגדל - כבר אקח אני בעצמי נקמה במחבלי מעשה ידי..."

"כסבורים אתה" - המשיך אברהם - "כי משגדלתי עלתה אי פעם במחשבתי להנקם בהם? וכי מה עשו לי אז, בהיותם ילדים נבערים מדעת? שברו דמויות של חמר, רמסו בוץ, ותו לא..." כאן פנה גר הצדק למעניו ואמר: "כלום סבורים אתם שבעולם האמת, לכשיהיה הכל ברור בשכלי, תהיה דעתי נתונה לנקמה בכם, על שבבערותכם שרפתם את בשרי וחרכתם את עצמותי, שאינם אלא עפר מן האדמה!?"

ובמה מדהימים ומפליאים המה דברי הגר אודות אותו מלשין שפל: "אם רק אזכה לזכות כלשהי בעולם האמת, לא אנוח ולא אשקוט, עד שיעלה בידי להביא את אותו מלשין לחיי עולם הבא, שהרי הוא אשר זיכני באושר גדול שכזה, להשרף על קדושת השם הגדול!"

מִרְן ה"חפץ חיים", שהיה רגיל לספר דברים אלו, היה תמה: מהיכן זכה גר זה לנשמה כל כך נשגבה ואצילה? וכה פירש: בשעת מעמד הר סיני, חזר הקב"ה על כל אומה ולשון, ולא אבו לקבל את התורה. אך אין זאת אומרת שכולם ממש לא חפצו בה. נמצאו יחידים מבין האומות שכן חפצו לקבל את התורה, ומכאן סוד מקור מחצבתם ומסירות נפשם של נשמות הגרים.

לעומת זאת, כשבא הקב"ה ליתן את התורה לישראל, פתחו כולם ואמרו "נעשה ונשמע", אולם יתכן שהיו בודדים מהעם היהודי שלא אבו לקבל את התורה, ונשמות אלו הן מקור המשומדים בישראל, כי הרי אמרו חז"ל שכל הנשמות

המערבי ובדרך היינו פוגשים את מנין של מו"ר מרן ראש הישיבה כמוה"ר יהודה צדקה זצוק"ל והיינו הולכים יחד עם ראש הישיבה וכל הדרך היה אומר לנו חידושים נפלאים וסיפורי צדיקים הפלא ופלא וכן היינו פוגשים במנין של מו"ר הגאון כמוה"ר יעקב מוצפי זצוק"ל והיה שמחה גדולה וכאשר היינו יורדים לכותל אלפים היו חוזרים בחזרה מהתפלה והיינו רואים ת"ח מופלגים בתורה ובראשם הגאון הגדול מרן הרב יוסף שלום אלישיב זצוק"ל שהיה גבוה ומורם מעם ומרחוק היו מזהים אותו. וכאשר היינו מגיעים לכותל המערבי הייתה לנו שמחה גדולה והיינו מתפללים מוסף ואומרים המזמור של החג וחוזרים בחזרה עם מרן ראש הישיבה והוא אמר לנו חידושים נפלאים ומוסרים החודרים ללב ולא היינו מרגישים הדרך, אשרינו שזכינו לזה.

מה. אחרונים.

מו. בא"ח (שנה ב' פ' לך לך אות ט), וב"ב באול"צ (פי"ח תשובה יב).

מו. ברכ"י (ס' תצ"ד אות י"ב) והביאו הכה"ח (ס"ק י"ט).

מח. בחג השבועות חל הארציט של גר הצדק מוילנא - הגרף פוטוצקי זצ"ל.

דמות מופלאה בהסטוריה של יהדות ליטא, היתה דמותו המזהירה של גר הצדק, הגרף פוטוצקי, המפורסם בישראל בשם "אברהם בן אברהם". לאחר שהתגייר, הסתתר אברהם מאימת הכנסיה הקתולית בוילנא, בעיר איליאי שבליטא, שם למד בבית המדרש המקומי בשקידה רבה. בעיר זו התגורר נער יהודי פוחז ועז פנים, שהיה יורד לחיי הגר הנרדף ומפריע לו בלימודו. פעם, לאחר שהנער החצוף הציק לו, מרוב צער קרא לעברו הגר מילת גנאי. הלך הנער וסיפר את הדבר לאביו. האב, שדמה בתכונותיו לבנו, בא לבית המדרש, ותקף בכעס את הגר, חירפו וגידפו. התנצלותו של הגר ובקשת הסליחה מצדו, לא הועילו להשקיט את חמת האב האכזר. לא נתקררה דעתו של אותו כעסן ולא שלט על יצריו, עד שבחימה רצחנית הלך ועשה מעשה שפל ביותר. הוא נחפז למשטרה העירונית והלשין כי בבית המדרש המקומי נמצא הגרף פוטוצקי - האיש המבוקש כל כך על ידי השלטונות.

מ"ד נאסר הגר, ונחבש בבית האסורים המרכזי בעיר וילנא, מקום שם נידון, או לשוב לנצרות או להשרף חי. הגר"א מוילנא שלח להודיעו, כי יש באפשרותו על ידי כוחות טמירים להצילו, אולם הגר הצדיק השיב: "אינני מבקש הצלה, מעדיף

יד. יום אסרו חג קדוש מאד ויש לשמוח בו^ט וישתדל לעשות סעודה נאה כי יש סוד בדבר, וגם ע"פ הפשט הוא מצוה^י. ויום אסרו חג דשבועות הוא גדול מכל ימי האסרו חג שהוא יום טבוח ויש בו קדושה גדולה. טו. עד י"ב בסיון אין אומרים תחנון היות והם ז' ימי מילואים דחג השבועות ובזמן ביהמ"ק היו מקריבים קרבנות כל ז' מי שלא הקריב בתחילה ואין מספידין ואין צידוק הדין^{יא}.

מאמרי הזוה"ק

בו ידבר בהרחבה גדולה במעלת הלילה הגדול הזה וסדר הלימוד

בראשית ח' ע"א

רְבִי שְׁמַעוֹן הָוָה יְתִיב וְלָעִי בְּאוֹרֵייתָא בְּלִילְיָא דְּכַלָּה אֶתְחַפְּרַת בְּבַעְלָהּ רשב"י היה יושב ועוסק בתורה בליל שבועות, ומקשט את הכלה שהיא השכינה בכ"ד קישוטיה כדי שלמחר, הכלה תתחבר עם בעלה שהוא ז"א. דְּתַנִּינָן, כָּל אֲנָוִן חֲבַרְיָא דְּכִנִּי הֵיכְלָא דְּכַלָּה שְׁשִׁינָו, כל אותם החברים בני היכל הכלה, אֶצְטְרִיכוּ בְּתַהֵיבָא לִילְיָא צְרִיכִים בְּאוֹתוֹ לִילָה, דְּכַלָּה אֶזְדַּמְּנַת לְמַתְוִי

עיונים והארות

והוא ענה: "אמא יקרה, את מאד יקרה לי, אבל האמת עוד יותר יקרה לי", ובלית ברירה, מיהרה לנסוע אל הקיסר בכבודו ובעצמו, לבקש על חיי בנה, ואכן השיגה ממנו אישור מיוחד להשאירו בחיים, אלא שהכמרים הקדימוהו ביום אחד, והוציאוהו להורג יום לפני בוא האישור.

מכל הדורות העתידיים, היו נוכחים במעמד הר סיני. **הגאון** רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, בספרו "הגדה של פסח - חישובי חמד", מביא נידון מעניין בסיפורו של גר הצדק הגרף פוטוצקי.

מדוע, אם כן, הורה לו הגר"א להחיש צעדיו אל מיתתו? שני תירוצים בדבר:

בספר "הגאון מוילנא" מסופר, כי את דרכו האחרונה אל המוקד שהוכן עבורו, עשה ר' אברהם בן אברהם בצעידה דרך רחובות העיר, כאשר מלוויו מובילים אותו. יהודי העיר שחששו ממעשי נקמה של ההמון הנוצרי המוסת, הסתגרו בבתיהם מאחורי דלתות נעולות ותריסים מוגפים.

א. לא איכפת לן אם הגזירה תתבטל, כי מצות קידוש ה' עצומה היא.

כשעבר גר הצדק תחת חלון ביתו של רבנו הגר"א, פתח הגר"א את החלון, וקרא לעברו **"ר' אברהם, לך בזריזות!"**...

ב. יש לכל אדם לחוש אולי מחמת הפחד הנורא יחזור בו מהנכונות למסור נפשו על קידוש ה', ועל כן יש לו למהר ולעשותה.

ונתבארו הדברים באופן זה. ספק הלכתי עלה בלבו באותה שעה של ר' אברהם, האם על פי דין תורה הוא חייב להאט את צעדיו, כדי להציל עצמו לחיי שעה ולהרויח עוד כמה דקות של חיים, או שמא מחייבת מצות קידוש ה' דווקא להזדרז ולמהר, משום "זריזים מקדימין למצוות", ובכך להגדיל גם את מעשה קידוש השם. בא הגר"א והכריע עבורו את פסק ההלכה, כי מוטב שיחיש את צעדיו כדי לקדש שם שמים, ויפה שעה אחת קודם. עד כאן דבריו.

דבר זה ניתן ללמוד זאת מאברהם אבינו. הלא הלכה זו של זריזין מקדימין למצוות נלמדת מאברהם אבינו, כמבואר בגמרא (פסחים ד ע"א): "כל היום כולו כשר למילה, אלא שזריזין מקדימים למצוות, שנאמר: 'וישכם אברהם בבקר'". והרי אברהם הלך לשחוט את יצחק, ואף על פי כן לא עיכב הליכתו כדי שיחיה יצחק עוד חיי שעה, אלא הלך בזריזות לקיים מצות בוראו, והוא הדין כאשר גויים מוציאים אדם להורג על קידוש ה' - יש לו ללכת בזריזות לקיום המצוה.

ולכן כל אדם בכל יום ובפרט ביום מתן תורה יאמר בכונה "ברוך אלהינו שבראנו לכבודו, והבדילנו מן התועים, ונתן לנו תורת אמת, הוא יפתח לבנו בתורתו, וישים בלבנו אהבתו ויראתו לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם".

מט. החיד"א (שם אות רכ"ח)
 נ. החיד"א (שם אות ר"כ)
 נא. אחרונים.

לְיוֹמָא אַחְרָא, גו חֶפְהָ בְּבַעְלָהּ שהכלה שהיא השכינה מזמנת ומכינה עצמה ליום המחרת שהוא יום שבועות, להיות בחופה עם בעלה ז"א בחיק אימא עילאה, לְמַחְוֵי עֲמָה פֶּל הַהוּא לְיִלְיָא וכדי להכין את הכלה, צריכים הם להיות נעורים עם השכינה כל אותו הלילה, ליל שבועות, ולעסוק בתורה, ועי"ז השכינה שורה עליהם, וּלְמַחְרֵי עֲמָה בְּתַקוּנָהָא ולשמוח איתה בתיקוניה ע"י התכשיטים הרוחניים דְּאִיְהִי אֶתְתַּקְנַת שהיא נתקנת בהם, וזאת ע"י שאנחנו צריכים, לְמַלְעֵי פְּאוּרֵייתָא לעסוק וללמוד בתורה שבכתב שהיא בז"א ובתורה שבע"פ שהיא בנוק, ועי"ז ניתקנים ז"ן, מְתוּרָה לְנִבְיָאִים בלימוד התורה מתקנים "תפארת" דו"ן, וע"י הנביאים מתקנים "נצח הוד" דו"ן וּמְנִבְיָאִים לְכַתוּבִים וּבְמִדְרָשׁוֹת דְּקָרְאִי וע"י הכתובים מתקנים "יסוד ומלכות" דו"ן, וע"י המדרש מתקנים "בינה" דו"ן, וּבְרֵי דְחֻמְתָּא ובסודות חכמת הנסתר שהוא חכמה דו"ן, והכתר נתקן בלימוד ובטבילה בשחרית. בְּגִין דְּאֵלִין אֲנִינֵן תַּקוּנֵין דִּילָהּ וְתַבְשִׁיטָהָא מכיון שאלה הם [א] התיקונים שלה שהם כ"ד צירופי אדני" והתכשיטים שלה הם שמות י"פ ע"ן וכו' היוצאים מהתיבות שבסוף כל ספר מהתנ"ך. וְאִיְהִי וְעוֹלָמְתָּהָא והיא השכינה זו' נערוטיה שהם כנגד ז' היכלות ששם נמצאים המלאכים המעלים את השכינה, עֲאֵלַת וְקִיּוּמַת עַל רִישִׁיהוֹן וְאֶתְתַּקְנַת בְּהוּ עולה ונכנסת בבתי כנסיות ושורה על ראשיהם של הצדיקים שעוסקים בתורה וכן של פרצופי האצילות ונתקנת ומתקשטת בהם, וְחֲדַת בְּהוּ כָּל הַהוּא לְיִלְיָא ושמחה בחברים שעוסקים בתורה, כל אותו הלילה כי ע"י לימודם ממשיכים לה אורות וקישוטים. וְלְיוֹמָא אַחְרָא לָא עֲאֵלַת לְחֶפְהָ אֶלָּא בְּהַדְרֵיהוּ וליום המחרת, יום שבועות, אינה נכנסת לחופה אלא עם אותם צדיקים ונשמות שקשטו אותה, כי היא מתלבשת בפנימיות נשמות הצדיקים שהם חופפים עליה ונעשים לה מלבוש ממש וחופה, וְאֵלִין אֶקְרוּן בְּנֵי חֶפְתָּא והם נקראים בני החופה כי הם החופה שלה ממש השושבינים השמחים עמה בעת החופה. וְכִיּוֹן דְּעֲאֵלַת לְחֶפְתָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאִיל עֲלֵיהוּ וכיון שנכנסת לחופה, הקב"ה שואל עליהם, מי אלו החברים שבאו עם השכינה וּמְעִיָר לֹזֵן בְּעַמְרָהָא דְכָלָה ומברך אותם במוחין חדשים ומעטר אותם באור מקיף בעטרות השכינה מהמוחין והאורות שקבלה. וּפְּאָה חוּלְקָהוֹן אשרי חלקם.

וְהוּא רַבִּי שְׂמַעוֹן וְכָלְהוּ חֲבַרְיָא מְרַנְנִין בְּרֵנָה דְּאוּרֵייתָא והיה רשב"י וכל החבריא קדישא שמחים בשמחת התורה ומרננים בניגון הטעמים דטנת"א ליחד יחוד עצום על ידם, וּמְחַדְשֵׁן מְלִין דְּאוּרֵייתָא כָּל חַד וְחַד מְנַיְהוּ ומחדשים חידושים בפרד"ס התורה וכך היו מקשטים את השכינה כל אחד ואחד מהם, וְהוּא חֲדֵי רַבִּי שְׂמַעוֹן וְכָל שְׂאָר חֲבַרְיָא והיה שמח רשב"י וכל החברים. אָמַר לֹזֵן רַבִּי שְׂמַעוֹן אמר להם רשב"י, בְּנֵי, וּפְּאָה חוּלְקָבוֹן, בְּגִין דְּלְמַחְרָא, לָא

עיונים והארות

גדול לעולם. וצריך לדעת מה שכתוב בזוה"ק פרשת אחרי מות: דהטלת הזוהמא בחוה היה כ"ד זיני מסאבותא, ולכן כדי לבטל זה, מכוונים בכ"ד צירופי אדנו"ת הנ"ל, וכן קורין כ"ד פרקי שבת, וסימנך, "ואיב"ה אשית בינך" ואיב"ה גימט' כ"ד.

א. ורמז "ותמלא כד"ה ותעל" פי', אם נתקן כ"ד קישוטים של אות ה' שהיא השכינה, אז ותעל השכינה יש לה עילוי. ועוד ע"פ הפסוק "ושמתי כדכד שמשותין", כי ע"י כ"ד קישוטים וע"י כ"ד צירופי השמות היוצאים מכל ספר, יצא אור

תיעול בלה לחפה אלא בחדייכו בני, אשרי חלקכם, כיון שלמחר יום שבועות, לא תכנס הכלה, השכינה ליחוד העליון לחופה אלא אתכם. בגין דבלהו דמתקנין תקוניהא ביהאי ליליא וחדאן בה בשביל שכל אותם החברים שעוסקים בתורה ומתקנים את תכשיטיה בזה הלילה ושמים בה, בלהו יהון רשימין וכתובין בספרא דדכרניא כולם יהיו רשומים וכתובים בספר הזכרון שהוא המלכות כי הספר הוא בחי המלכות והזכרון הוא היסוד, וא"כ כל החברים יהיו חקוקים בשכינה הקדושה, וקדשא ברין הוא מברך לון בשבעין ברכאן והקב"ה מברך אותם בשבעים ברכות, שהם אותיות עסמ"ב קס"א קמ"ג קנ"א שיש בהם ע' אותיות (ע"ה), וכן שבע ספירות של ז"א שכל אחת כלולה מעשר, ועטרין דעלמא עלאה ועטרות, שהוא אור מקיף, מעולם העליון, שהיא אמא עילאה, אל המלכות.

פתח רבי שמעון ואמר, השמים מספרים כבוד אל (תהלים יט ב) השמים הוא הת"ת שהוא הז"א, ואמר, ה-שמים לכלול את הנוק' עם ז"א, ויש יחוד ז"א ונוק', ולכן הם מאירים כספירים, וכאשר מזדווגים, אז מאיר ז"א אל המלכות הנקראת "כבוד אל" גימט' ס"ג, כי עתה ביום שבועות, המלכות יש לה הארה מן הדעת הפנימית שהיא ס"ג. קרא דא הא אוקימנא ליה פסוק זה כבר פירשנו אותו. אבל בזמנא דא דבלה אתערא למיעל לחפה ביומא דמחר אבל בזמן הזה, בליל שבועות, כשהכלה שהיא השכינה מתעוררת כל הלילה להכנס לחופה למחרת ביום שבועות, אתתקנת ואתנהירת בקשוטתא בחדרי חברייהא וחדאן עמה כל תהיא ליליא נתקנת בכ"ד צירופי אדני ומאירה בקישוטיה מהשמות היוצאים מכל ספרי התנ"ך יפ ענ וכו' יחד עם החברים השמחים איתה, שעסקו בתורה כל אותו הלילה, ואיהי חדאת עמהון והיא שמחה עמהם. וביומא דמחר וביום המחרת בתפילות שחרית ומוסף, במה אוכלוסין חיילין ומשריין מתכונשין בהדה כמה אוכלוסין שהם חיילות דמלכות דבריא וחיילות דמלכות דיצירה וחיילות דמלכות דעשיה מתכנסים אתה יחד בעלייתה ליחוד לקבל השפע. ואיהי ובלהו מחפאן לבל חר וחד דתקיננו לה ביהאי ליליא והיא וכל אותם חיילות מחכים לבל אחד ואחד שתיקנו אותה וקישטו אותה בזה הלילה כי בלימוד תיקנו בחי האח' שלה ועתה בתפילה מתקנים בחי הפנים שלה וגורמים היחוד בשים שלום. ביון דמתחברין בחדא מכיון שכבר כולם מתחברים כאחד העליונים והתחתונים יחד עם השכינה, ובודאי שהם עולים עמה אבל לא נכנסים עמה יחד לחופה, ואיהי חמאת לבעלה והיא השכינה רואה ומתייחדת עם בעלה פב"פ. מה בתיב מה כתוב השמים מספרים [ב] כבוד אל. השמים דא חתן דעאל לחפה השמים זה החתן שהוא ז"א שנכנס כדי להזדווג עם השכינה. מספרים, מנהרין בזוהרא דספיר מספרים פירוש מאירים מכח המוחין שקיבל מפרצופי או"א וא"א כזוהר הספיר, דנהיר

עיונים והארות

ב. בכל השנה כולה, המלכות מקבלת הארת "אל" בלבד ולכן בגימט' "כבוד אל" ואין לה הארה זו רק בשבת ובשבועות ולכן נקראת "אל", אבל בשבועות מקבלת הארה משם ס"ג העולה שבועות רק יום אחד.

וְזָהִיר מִפִּי עֲלָמָא וְעַד סִיפֵי עֲלָמָא. שמאיר ומזהיר מסוף העולם מהכתר, עד סוף העולם שהוא עד המלכות, היות וקבל המוחין מאו"א וא"א, ובתחילה קודם קבלת המוחין היה מאיר מהחסד עד המלכות ועתה מהכתר עד המלכות.

כְּבוֹד אֵל, דָּא כְּבוֹד פְּלָה דְאֶקְרִי אֵל זה כבוד הכלה שהיא השכינה הקדושה שנקראת אל, **דְּכְתִיב** (תהלים ז יב), **וְאֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם** המלכות זועמת מתוקף הדינים שיש בה ושם א"ל שבה ממתק אותם. **בְּכָל יוֹמֵי שְׁתַּא אֶקְרִי אֵל** בכל ימות השנה נקראת המלכות בשם אל בלבד, **וְחֲשַׁתָּא דִּהָא עֲאֵלָת לְחַפָּה** ועתה ביום שבועות שהיא נכנסת לחופה ומקבלת שפע דמוחין דדעת הפנימי שהוא שם ס"ג שמספרו כבוד א"ל, **אֶקְרִי כְּבוֹד** נקראת כבוד ג"כ ע"י כ"ד קישוטי כלה, **וְאֶקְרִי אֵל** ונקראת אל כי ג"כ מקבלת שפע מהכתר העליון. **יְקַר עַל יְקַר.** כבוד על כבוד, שקבלה מח חכמה **נְהִירוּ עַל נְהִירוּ** אורות על אורות כנגד מח בינה. **וְשִׁלְטָנוּ עַל שִׁלְטָנוּ.** ושלטון ומלכות על שלטון ומלכות, כנגד הדעת, ועתה נשלמו לה מוחין דחב"ד, ועי"ז היא שולטת ומנהיגה את העולם. **בְּרִין בְּתַהֵיא שְׁעָתָא דְשָׁמַיִם עֲאֵל לְחַפָּה** ואז באותה שעה שעם ישראל מתפללים שחרית ומוסף שאז ז"א שנקרא שמים נכנס להזדווג עם המלכות בהיכל או"א, **וְאֵתִי וְנְהִיר לָהּ** ובא ומאיר ונותן מוחין לנוק, **כָּל אֲנֹנִי חֲבַרְיָא דְאֵתְקִינֵנוּ לָהּ** כל אותם החברים שתקנו וקשטו את הכלה בליל שבועות, **כְּלָהּ אֵתְפְּרָשִׁי בְּשִׁמְחָה תַּמָּן** כולם נזכרים בחופה העליונה בשמותם פלוני בן פלוני, ע"י היסוד דז"א בספר הזכרון להזכירם לברכה. **הָדָא הוּא דְכְתִיב** זהו שכתוב (תהלים יט ב), **וּמַעֲשֵׂה יָדָיו** הם ישראל הקדושים מעשה ידיו דזו"ן, **מִגִּיד הַרְקִיעַ** היסוד שנקרא רקיע מפרש את שמותם. **מַעֲשֵׂה יָדָיו, אֵלֵין אֲנֹנִי מְאִירֵי קַיִמָא דְבְרִית בְּתַדִּי פְּלָה** אלו אותם בעלי שמירת הברית עם הכלה שהיא השכינה שכרתו עמה ברית, **וְאֲנֹנִי מְאִירֵי קַיִמָא דְבְרִית אֶקְרוּן מַעֲשֵׂה יָדָיו** אותם בעלי שמירת הברית נקראים מעשי ידיו, **כְּמָה דְאֵת אָמַר** כמו שנאמר (תהלים צ יז), **וּמַעֲשֵׂה יָדָיו בּוֹנֵנְהוּ דָּא בְרִית קַיִמָא דְחַתִּים בְּבִשְׂרָא דְבַר נֶשׁ פִּי** זה ברית קודש ששמורה וחתומה בבשר של האדם שאנחנו מלים אותה "כוננהו" שלא יבא לידי עבירה [ג].

ח"א דף ט' ע"א

וסיים רשב"י המאמר ואומר ומפרש שכרו של מי שלומד כל הלילה:
תִּיבּוּ יְקָרִין תִּיבּוּ שבו מכובדים שבו **וְנַחֲדֵשׁ תִּקּוּן דְּכֻלָּה בְּהַאי לִילִיא** ונחדש ונתקן קישוטי הכלה בזה הלילה. **דְּכָל מָאן דְּאֲשַׁתַּתַּף בְּהַדָּה בְּהַאי לִילִיא** שכל מי שמשתתף עמה ולומד ואינו ישן כלל ועושה את התיקון הנצרך לשכינה בזה הלילה, **יְהֵא נְטִיר עֵילָא וְתַתָּא כָּל תְּהֵיא שְׁתָּא** יהיה שמור בעליונים ובתחתונים כל אותה השנה, כלומר שיתבטלו מעליו גזירות שנגזרו מלמעלה, וגם יהיה

עיונים והארות

ג. והנה בעלי ברית הכלה כל כחם בהבל לימודם וצריכים להתרחק מדיבור רע שאם ח"ו אינו צנוע בפיו לא די שלא תועיל תורתו ולימודו אלא אדרבא קלקל במקום שאמרו לתקן

שמח למטה ולא יוכלו להרע לו, וַיִּפֶּיֶק שְׁתָּא בְּשָׁלֵם [ד] ויוציא את השנה בשלום. עֲלִייהוּ כְּתִיב עליהם כתוב (תהלים לד ח-ט) חוֹנֵה מְלֶאךְ יִי סָבִיב לִירָאִיו וַיַּחֲלֶצֶם. טַעְמוֹ וְרָאוּ כִּי טוֹב יי ומפרש שמלאך ה' שהיא השכינה הקדושה, מקפת לאותו אדם ושומרת אותו בגלל שזכה בזה הלילה ללמוד תורה להשתתף לראות ולשמוח בקישוטי הכלה.

אמור צ"ז ע"ב

תָּא חוּזִי, כָּל בַּר נֶשׁ דְּלֹא מְנִי חוֹשְׁבְנָא דָּא בא וראה, כל אדם שלא סופר חשבון זה, אֲנֹנִן שֶׁבַע שְׁבִתוֹת תְּמִימוֹת שהם שבע שבתות תמימות של ספירת העומר, לְמִזְבֵּי לְדְבוֹתָא דָּא כדי לזכות לטהרה העליונה הזאת, מאחיות החיצוניים, לָא אֶקְרִי טְהוֹר, וְלֹא בְּכָלְלָא דְּטְהוֹר הוּא [ה] לא נקרא טהור ואיננו בכלל ישראל הטהורים, וְלֹא הוּא פְּדָאִי לְמַהוּי לִיָּה חוֹלְקָא בְּאוֹרֵייתָא ואין הוא כדאי שיהיה לו חלק בתורה כי חסרה לו הטהרה והקדושה שקונים בה את התורה כי לפני אותיות תורה יש אותיות קדושה. וּמֵאֵן דְּמַטֵּי טְהוֹר לְהֵאֵי יוֹמָא ומי שמגיע טהור [ו] ביום חג השבועות ע"י שספר את העומר, וְחוֹשְׁבְנָא לָא אֶתְאֲבִיד מִיָּהּ והחשבון לא נאבד ממנו, כִּד מְטִי לְהֵאֵי לִילֵיאָא כאשר יגיע לזה הלילה, לְבַעֵי לִיָּה לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא צריך הוא ללמוד ולעסוק בתורה, וְלֵאֶתְחַבְרָא בֵּהּ, וְלִנְטָרָא דְּכִיּוֹ עֲלָאָהּ, דְּמַטֵּי עֲלִיָּה בְּהַהוּא לִילֵיאָא, וְאֶתְדַבֵּי ולהתחבר בתורה ובשכינה ולשמור הטהרה העליונה שתגיע אליו באותו לילה ע"י הספירה שגמר לספור, וע"י הלימוד של הלילה הקדוש הזה יזכה לטהרה העליונה.

וְאוֹלִיפְנָא, דְּאוֹרֵייתָא דְּבַעֵי לִיָּה לְמַלְעֵי בְּהֵאֵי לִילֵיאָא ולמדנו, התורה שצריך האדם ללמוד בזה הלילה היא, אוֹרֵייתָא דְּבַעֵל פֶּה תורה שבעל פה שהם סודות התורה, חוץ מהמקרא והנ"ך ממה שלמד עד חצות לילה, בְּגִין דִּיתְדַבּוּן (ס"א דִּיתְדַבֵּק) כְּחָדָא, מִפְּבוּעָא דִּנְחֵלָא עֲמִיקָא בשביל שיטהרו ויזדככו עם ישראל והשכינה כאחד בשלמות מהמבוע של הנחל העמוק, שהוא הבינה העליונה, כי אחר הלימוד באשמורת הבוקר הולכים ישראל והשכינה הקדושה יחד למקוה העליון, כי למקוה התחתון

עיונים והארות

אבריו של האדם, שכן רמ"ח פעמים בשנה מוציאים ס"ת וקוראים בו.
ה. היות ויש בימי העומר ב' דברים: א' גידול שערות, שאסור להסתפר עד שבועות ואז המגדל שערותיו נקרא קדוש כמו הנזיר שנאמר בו "קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו". ב', ע"י הספירה מטהר כל יום ומוסיף טהרה ונקרא טהור, ואם חסר אפי' יום אחד מהספירה לא נקרא טהור.
ו. וע"י כך יזכה לטהרה, פירוש כי כל מ"ט לילות אנחנו סופרים את העומר, ועי"ז אנחנו נשמרים מן הטומאה. ובליל שבועות לא סופרים, והיחוד אינו בלילה אלא ביום בתפילה. ולכן צריך כל הלילה לא לישון אלא לעסוק בתורה ולקשט

ד. ע"י להרב פת"ע על הסידור שכתב עד ר"ה. ומו"ר כף החיים כתב עד חג השבועות הבא. וכ"ז שלא ישן כלל ולא התבטל כלל ועיקר, כמ"ש רבנו האר"י בשעהכ"ו. וטעם לזה כתב במחברת הקודש כי בכל לילה שאדם לא ישן, מתקן כרת אחת. ובליל שבועות הוא שורש של כל לילות השנה כי הוא בחי' "הכתר" וכתר הוא אותיות "כרת", וניצול מכל כריתות של כל השנה. ולכן יוציא שנתו בשלום בלא פגע. וגם מכתירים אותו בכתר תורה עי"ש. ועוד, ע"י ששומע קריאת התורה שזה כמו מעמד הר סיני שאז נתרפאו כל עם ישראל ונעשו כבריה חדשה, גם הוא יבירא ויהיה בריא ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו ויחיה לאורך ימים ושנים. וכתבו בספה"ק, כי ע"י קריאת התורה נתקנים רמ"ח

של המלכות מספיק לספור שבעה ימים, אבל למקוה העליון של הבינה צריך ז' שבועות. **לְבַתָּר בְּהָאֵי יוֹמָא, לִיְתִי תוֹרָה שְׁבַבְתָּב, וַיִּתְחַפֵּר בָּהּ** ואח"כ בזה היום שהוא חג השבועות, יבא התורה שהוא פרצוף ז"א (ס"א בָּהוּ) עם הנוק' שהיא תורה שבע"פ, **וַיִּשְׁתַּבְּחוּן בְּחֻדָּא בְּזוּוּנָא חַד לְעִילָא**. וימצאו יחד ביחוד אחד למעלה. **בְּדִין מְכַרְיוֹי עָלִיהּ וְאִמְרִי** ואז מכריזים עליו, ואומרים על מי שהשתתף בלימוד בליל שבועות ותיקן וקישט את השכינה, (ישעיה נט כא) **וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתְּכֶם אֲמַר יְיָ, רוּחִי אֲשֶׁר עָלְיָךְ וְדַבְּרִי אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בְּפִיךָ וְגו'** הקב"ה אומר זאת בריתי שהיא השכינה, וגם רוחי שהיא שפע מז"א הנקרא רוח ישרה וישכון עליך, "ודברי" שהוא לימוד כ"ד ספרים שקשטת את השכינה אשר שמתי בפך, שכל זה עשית ע"י הבל פיך שלמדת, עי"ז תזכה שלא ימושו מפך וכו'.

וְעַל דָּא, תְּסִידִי קִדְמָאֵי לָא הוּוּ נְיַיְמִי בְּהָאֵי לִילְיָא ועל זה החסידים הראשונים לא היו ישנים בזה הלילה של ליל שבועות, **וְהוּוּ לְעָאן בְּאוֹרֵייתָא** והיו לומדים ועוסקים בתורה, **וְאִמְרִי, נִיתִי לְאַחְסָנָא יְרוּתָא קִדְשָׁא, לָו, וְלִבְנֵו, בְּתֵרִין עֲלָמִין** והיו אומרים, בואו לנחול את התורה שהיא ירושה קדושה לנו ולבנינו בשני עולמות. **וְהָהוּא לִילְיָא, בְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲתַעֲטָרָא עֲלֵיהּ** ובאותו לילה השכינה מתעטרת ונעשית כתר ואור על ראשם, **וְאֲתֵיִא לְאַדְוִוּנָא בֵּיהּ בְּמִלְכָא** ובאה למחרת ביום להתייחד בו במלך ז"א, בתפילות שחרית ומוסף כנודע מדברי הרב, **וְתֵרוּוִייהוּ מִתְעַטְרִי עַל רֵישֵׁיהוּ, דְּאֲנֵוּן דְּזִכְאֵן לְהָבִי** ושניהם, זו"ן, מתעטרים ומאירים מהיחוד העליון ומשפיעים שפע על ראשיהם של אותם שזכו לסייע ולגרום את היחוד הזה ע"י שעסקו בתורה בלילה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן הָבִי אָמַר רשב"י כך היה אומר, **בְּשַׁעֲתָא דְּמִתְכַּנְשֵׁי חֲבַרְיָא בְּהָאֵי לִילְיָא לְגַבִּיהּ** בשעה שהיו מתקבצים החברים בזה הלילה אצלו, **נִיתִי לְתַקְנָא תְּכַשִּׁיטִי בְּלָה** נבוא לתקן את התכשיטים של הכלה שהיא השכינה הקדושה, **בְּגִין דְּתַשְׁתַּבַּח לְמַחַר בְּתַכְשִׁיטָהָא, וְתַקּוּנָהָא** כדי שתמצא למחר בשעת התפילה שאז הוא היחוד, מקושטת בתכשיטיה ותיקוניה שהם כ"ד צירופי אדנו"ת והשמות היוצאים מסוף הכ"ד ספרים, **לְגַבִּי מִלְכָּא בְּדָקָא יָאוּת וּפְאָה חוּלְקִיהוּן דְּחַבְרֵיִיא** להעלותה לצורך היחוד לפני המלך ז"א כמו שצריך. אשרי חלקם של החברים, **בְּדַ יִתְבַּע מִלְכָּא לְמַטְרוּנֵיתָא, מֵאֵן תַּקִּין תְּכַשִּׁיטָהָא** כאשר יבקש המלך לדעת מן המלכה שתספר לו, מי הוא שתיקן את תכשיטיה שהם השמות שבסוף כ"ד ספרים, **וְאֲנֵהִיר עֲטָרָהָא** והאיר את עטרוטיה שהם המוחין הגדולים שמקבלת ביום זה, **וְשֵׁוֹי תַקּוּנָהָא** וסידר את תיקוניה שהם כ"ד צירופי אדנו"ת. **וְלִית לָךְ בְּעֵלְמָא מֵאֵן דִּידַע לְתַקְנָא**

עיונים והארות

את הכלה להיות מבני היכלא דמלכא, ועי"ז הוא נשמר, ואז ביום יש את היחוד הגדול והנורא.

תְּכַשִּׁיטִי בְּלֶה, אֶלָּא חֲבַרְיָא ואין לך בעולם מי שיודע לתקן את תכשיטי הכלה אלא החברים שהם בעלי קבלה שיודעים סודות התורה שנקראים בנים היודעים שכל תיקוני השכינה תלויים בהם, **זְבָאָה חוֹלְקִיתוֹן בְּעֶלְמָא דִּין וּבְעֶלְמָא דְּאִתִּי** אשרי חלקם בעולם הזה והעולם הבא.

הָא חַוִּי בֵּא וְרָאָה, חֲבַרְיָא מְתַקְנֵי בְּהַאי לֵילְיָא תְּכַשִּׁיטְהָא לְבַלְהָ, וּמְעַטְרֵי לָהּ בְּעֶטְרָהָא החברים ע"י לימוד ליל שבועות, מתקנים בזה הלילה את הנוק' שהיא השכינה הקדושה בכ"ד קישוטים ומעטרים אותה בעטרות ע"י שממשיכים לה את המוחין, **לְגַבֵּי מַלְכָּא** כדי שתוכל לעלות למלך ז"א. **וּמֵאֵן מְתַקִּין לִיָּה לְמַלְכָּא בְּהַאי לֵילְיָא** ומי מתקן את המלך שהוא ז"א בזה הלילה, **לְאַשְׁתַּכְחָא בָּהּ בְּכַלְהָ, לְאַזְדַּוּוֹנָא בָּהּ בְּמַטְרוֹנִיתָא** להמצא עם הכלה להתייחד עם השכינה, כלומר שז"א יהיה מתוקן ומזומן עם המוחין להתייחד עם השכינה, הגורם לזה הוא. **נְהָרָא קַדִּישָׁא עֲמִיקָא דְּכָל נְהָרִין, אִימָא עֲלָאָה** הנהר הקדוש העמוק מכל הנהרות שהיא אמא העליונה, שהיא נותנת לו את המוחין ומתקנת לו את הכתר מהת"ת שלה כנודע. **הָרָא הוּא דְּכַתִּיב, זְהוּ שְׁכֹתוּב (שיר השירים ג יא) צְאִינָה וְרֵאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּפֶלֶךְ שְׁלֹמֹה וְגו'.** לְבַתְרָ דְּאִתְקִינַת לִיָּה לְמַלְכָּא, וְאַעְטַרְתָּ לִיָּה אַחֲרֵי שֶׁהָאֵמָא הָעֲלִיּוֹנָה תִּיקְנָה אֶת הַמֶּלֶךְ וְעִיטְרָה אֹתוֹ בְּמוֹחִין דְּכַ"ב, אֲתֵיִית לְדְּכָאָה לָהּ לְמַטְרוֹנִיתָא היא באה לטהר את המלכה, וּלְאַנּוֹן דְּמִשְׁתַּכְּחֵי גַבְהָ ולכל אותם שנמצאים אתה, כלומר בני ישראל העוסקים בתורה.

לְמַלְכָּא דְּהוּא לִיָּה פֶּר יְחִידָאֵי משל למלך שהיה לו בן יחיד, **אַתָּא לְזוּוֹנָא לִיָּה בְּמַטְרוֹנִיתָא עֲלָאָה** בא להשיא לו את הכלה העליונה והחשובה, **מֵאִי עֲבַדַת אִמִּיהָ כָּל חַוִּיא לֵילְיָא** מה עשתה אימו אותו ליל הנישואין, **עֲאֵלַת לְבִי גְּנִיזְהָא** נכנסה לבית האוצרות, **אַפִּיקַת עֲטָרָא עֲלָאָה בְּשַׁבְעֵין אַבְנֵי יָקָר סַחְרִנְהָא, וְאַעְטַרְתָּ לִיָּה** והוציאה עטרה עליונה וחשובה שקבועות בה שבעים אבנים יקרות סביבה, שהם כנגד שבעים אותיות של עסמ"ב קס"א קמ"ג קנ"א (ע"ה) והעטירה לחתן בהם. **אַפִּיקַת לְבוּשֵׁין דְּמִילַת וְאַלְבִּישַׁת לִיָּה** ועוד הוציאה מלבושי משי והלבישה אותו בסוד אור מקיף, **וְאַתְקַנַּת לִיָּה בְּתַקּוּנֵי דְּמַלְכִין** ותיקנה אותו במלבושי מלכים.

לְבַתְרָ עֲאֵלַת לְבִי בְּלָה ולאחר מכן נכנסה אמא עילאה לבית הכלה, **חֲמָאָת עוֹלִימְתָהָא, דְּקָא מְתַקְנֵי עֲטְרָהָא** וראתה את נערותיה שהם הצדיקים שמתקנים את עטרותיה שהם המוחין שלה, **וְלְבוּשָׁהָא, וְתְּכַשִּׁיטְהָא, לְתַקְנָא לָהּ** ואת לבושיה שהם אורות המקיפים שלה, ואת תכשיטיה שהם השמות שיוצאים מכ"ד ספרים כדי לתקן ולקשט אותה. **אַמְרָה לּוֹן, הָא אִתְקִינַת בֵּי טְבִילָה, אַתְרָ דְּמִיּוֹן נְבָעִין** אמרה להם אמא עילאה, הרי תיקנתי את בית הטבילה מקום של מים נובעים כדי שתטהר מן החיצוניים שטובבים אותה, **וְכָל רֵיחִין וּבּוּסְמִין סוּחְרֵי אַנּוֹן מִיּוֹן, לְדְּכָאָה לְבַלְתִּי** וכל ריחות ובשמים טובים סביב אותם המים כדי לטהר את כלתי, **לִיתִי בְּלַתִּי, מַטְרוֹנִיתָא דְּכַרִּי**

וְעוֹלָמְתָהּ, וא"כ תבוא כלתי המלכה של בני ונערותיה, וְיִתְדָבוּן בְּהוּא אֶתְר דְּאֶתְקִינַת בְּהוּא בִּי טְבִילָה ויטהרו באותו מקום שתיקנתי באותו בית הטבילה, דְּמִיִּין נְבָעִין דְּעָמִי של מים נובעים שאצלי. לְבָתָר תִּקְיִנוּ לָהּ בְּתַכְשִׁיטָהּ לאחר מכן תקשטו אותה בתכשיטיה, אֶלְבִּישׁוּ לָהּ לְבוּשָׁהּ ותלבישו אותה בלבושיה, אֶעְטְרוּ לָהּ בְּעֵטְרָהּ ותעטרו אותה בעטרותיה [ז]. לְמַחֵר כִּד יִיְתִי בְּרִי לְאֹדְוִוָּנָא בְּמִטְרוֹנִיתָא ולמחר כאשר יבא בני להתייחד עם המלכה, יִתְקִין הֵיכְלָא לְבִלְהוּ, וְיִשְׁתַּבַּח מְדוּרֵיהּ בְּכוּ בְּחָדָא הוא יכין היכל לכולם וימצא דירתו בכם יחד.

כִּד מְלָכָא קְדִישָׁא, וּמִטְרוֹנִיתָא, וְחֲכַרְיָא, בְּהָאִי גְוִוָּנָא והנמשל, כך המלך הקדוש ז"א והמלכה, והחברים הצדיקים העוסקים בתורה כעין זה. וְאִימָא עֲלָאָה דְּמִתְקַנַּת כְּלָא ואמא העליונה שמתקנת את הכל. אֲשֶׁתַּבַּח דְּמְלָכָא עֲלָאָה, וּמִטְרוֹנִיתָא, וְחֲכַרְיָא נמצא שהמלך העליון והמלכה והחברים, מְדוּרֵיהוֹן בְּחָדָא, וְלֹא מִתְפָּרְשִׁין לְעֲלָמִין משכנם יחד ואינם נפרדים לעולם. תְּרָא הוּא דְּכְתִיב זהו שכתוב (תהלים טו א-ב), יי' מִי יְגוּר בְּאֶחְלָהּ וְגו', הוֹלֵךְ תָּמִים וּפּוֹעֵל צְדָק. מֵאֵן הוּא פּוֹעֵל צְדָק מִי הוּא פּוֹעֵל צְדָק. אֶלָּא, אֵלִין אֲנִוּוֹן דְּמִתְקַנִּי לְמִטְרוֹנִיתָא בְּתַכְשִׁיטָהּ, בְּלְבוּשָׁהּ, בְּעֵטְרָהּ. וְכָל חַד, פּוֹעֵל צְדָק אֶקְרִי הם אותם הצדיקים שמתקנים את המלכות בתכשיטיה בלבושיה ובעטרותיה וכל אחד נקרא פועל צדק.

אֲמַר רַבִּי חֵיָא, אֶלְמָלָא לָא זְכִינָא בְּעֲלָמָא, אֶלָּא לְמִשְׁמַע מְלִין אֵלִין דִּיִּי אֲמַר רַבִּי חֵיָא, אִם לֹא הֵייתִי זוכה בעולם אלא לשמוע מילים אלו די לי. וְכַפָּאָה חוֹלְקִיהוֹן דְּאֲנִוּוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאֹרְיִיתָא אשרי חלקם של אותם שעוסקים בתורה, וְיִדְעִין אֹרְחֵי דְּמְלָכָא קְדִישָׁא ויודעים את דרכיו ומצותיו של המלך הקדוש, דְּרַעוּתָא דְּלֵהוֹן בְּאֹרְיִיתָא ושהרצון שלהם בתורה ובמצות, עֲלִייהוּ בְּתִיב עליהם כתוב (תהלים צא יד) בִּי כִי חֶשֶׁק וְאֶפְלָטְהוּ. וְכְתִיב (תהלים צא טו) אֶחְלָצְהוּ וְאֶכְבַּדְהוּ.

עיונים והארות

הטבילה, אז לובשת אותם. אמנם מפשט שער הכוונות משמע שהולכת לטבילה עם התכשיטים שהם האורות עיי"ש, והיע"א. ויש ליישב לענ"ד שהתכשיטים הם לא כפשוטם אלא אורות עליונים הנותנים לה ומאירים בה וע"כ באים איתה בטבילה.

ז. וקשה, כי למעלה למדנו שע"י לימוד הכ"ד ספרים מתקנים אותה ומקשטים אותה בתכשיטים וכו' ואח"כ הולכת למקוה עם האורות והתכשיטים שתקנו לה וקשטו אותה, וכאן משמע שאחרי המקוה מלבישים אותה את התכשיטים? ואפשר לומר שבלימוד מתקנים ומכינים את התכשיטים אבל לא ממש מלבישים אותה בהם עד לאחר

דרושים לשבועות

דרוש א' – יום החתונה הגדולה – יום הדין על התורה

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

ביום הזה הקב"ה מראה לנו את אהבתו הגדולה, אהבה שאינה תלויה בדבר, שבחר בנו מכל העמים, ונתן לנו את תורתו הקדושה, חמדה גנוזה תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם, והוציאנו מעבדות לחרות, והעלנו מבירא עמיקתא לגאולה ולישועה, והביא אותנו ליום הגדול, לחתונה הגדולה, בו ביום נגמר הזווג בין החתן המרומם ה' יתברך ויתעלה שמו, והכלה המהוללה בת זוגו כנסת ישראל, כמש"כ ביום חתונתו - זה מעמד הר סיני, וביום שמחת לבו - זה מתן תורה. לא אמר ביום חתונתו ושמחת ליבו, אלא ביום חתונתו וביום שמחת לבו.

שמחת הקדושין לכד היא הקרבה להר סיני, שאז פסקה זוהמתן וזה היה ע"י שליח, ע"י משה רבנו, כמש"כ וקדשתם היום ומחר. אבל מתן תורה, הוא החופה הוא היחוד שהיה ע"י הקב"ה, והוצרך הקב"ה בעצמו לירד על הר סיני ופה אל פה אדבר בו בדברות קדשו, כי אי אפשר חופה ויחוד ע"י שליח, ומאז נהג איתנו כדין חתן לכלה, כמש"כ אתי מלבנון כלה, לבכתיני אחותי כלה - וכמשוש חתן על כלה.

שמים וארץ הם בחי' אותיות ו"ה

והנה עיקר שמחת החתן והכלה שהם קובה"ו, היא התורה הקדושה, כמו שאמרו רבותינו יום הששי ויכולו השמים והארץ, בתיבת הששי יש תוספת אות "ה" שהיא הכלה השכינה הקדושה, ותיבת "ששי" הא אות ו' שהוא החתן קוב"ה, הם הנקראים "שמים וארץ". ותנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית אם מקבלים ישראל את התורה מוטב, ואם לאו יחזיר העולם לתהו ובהו.

ולכן עיקר שמחתנו לשמח החתן והכלה, הוא ע"י לימוד התורה וקיום המצוות, וצריך כל אחד ביום זה לדעת שדנים אותו כמה יזכה השנה הזאת להגות בתורה, ומה הוא מקבל עליו ללמוד, ולקבוע עתים לתורה, ולחנך בניו לתורה, ואז החיתון והזווג יעלה יפה יפה.

כי התורה מחנכת אותנו ומדריכה אותנו שמשלוט על היצה"ר שלנו, ונכוף אותו לעבוד את השי"ת, ורק ע"י התורה אפשר לכפות את היצה"ר, כמש"כ אם פגע בכך מנוול זה, מושכהו לבית המדרש.

וזה הטעם שקראו לחג השבועות בשם "עצרת", לרמוז שאין שום יכולת לעצור את היצרים של האדם, אלא רק התורה היא המעצור העולמי, בכח לימוד התורה, והיא העוצרת ע"י מאמר ה' וחומת הדת, והיא בסוד חקת עולם לדורותיכם. כמו דאיתא בגמ' (קידושין ל): "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין".

וזה שאמר רב יוסף אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא, כי היום הזה גורם לעצור לחסום את היצה"ר.

וחג השבועות כידוע הוא גמר חג הפסח על דרך סור מרע ועשה טוב, והיא תכלית ועיקר יציאת מצרים. וזה ענין מילה וטבילה אצל הגר, ואם מל ולא טבל כאלו לא מל, כי הסרת הערלה היא הסרת הטומאה, והטבילה היא קבלת הטהרה, ולכן המילה קודמת לטבילה. וא"כ בפסח יצאנו מהטומאה הנוראה, ולאחר ההכנות בימי ספירת העומר, אז בחג השבועות אנו טובלים במקוה העליון, ומקבלים את התורה הקדושה ונכנסים ומקבלים טהרה גדולה.

וכאשר יצאנו ממצרים שעדיין לא קבלנו את התורה אז אכילתנו היא בבחינת שעורים - מאכל בהמה, ולכן מקריבים מנחת העומר משעורים, ובשבועות כאשר קבלנו את התורה אנו אוכלים ומקריבים שתי הלחם מחטים - מאכל אדם, כי כאשר יצאנו ממצרים השתחרר רק הגוף, אבל עתה בחג השבועות הנשמה מקבלת את התורה ואז האדם בן חורין אמיתי וכמש"כ חרות על הלוחות - חרות ע"י לימוד התורה.

והנה זה היום קוינו לו - לחתונה הגדולה - ההר בוער באש עד לב השמים.

ולא די בזה, אלא יש קולות וברקים, שיצא קול, כי האשה מחזיקים אותה למקודשת ע"י הקול, שיצא קול פלונית מתקדשת היום.

ואח"כ הקב"ה האיר את העולם בברקים כדרך שמאירים לכלה בנרות.

והטעם לבשמים אומר הבן איש חי כי הגמרא (סנהדרין ע"א) אומרת חמרא וריחני פקחין, דהיינו שיש לריח כח להחכים את האדם, ולכן נתן הקב"ה ריח טוב, כדי שנוכל להבין סודות התורה.

ואמרו רבותינו כי רק כאשר כבר עמדנו על הר סיני פסקה הזוהמה, ולכן אומרים "אלו קרבנו לפני הר סיני דינו", כי ע"י הקריבה להר סיני הגענו למדרגת אדה"ר לפני החטא, והיינו יכולים לידע את התורה כולה לבד, כמו האבות, כי האברים שלנו היו מלמדים אותנו, כמו שאיתא במדרש תנחומא (פרשת ויגש יא) על הפסוק עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרת מצותי חקותי ותורת'י, ומהיכן למד אברהם את התורה, רשב"י אומר נעשו שתי כליותיו כשני כדים של מים והיו נובעין תורה.

יום הדין על התורה

והנה ידוע כי בחג השבועות נידונים על פירות האילן, כמו ששינוי במשנה (ד"ה גז): "בארבעה פרקים העולם נידון, בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון... ובחג נידונים על המים". ומפרש בגמרא: "מפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת, מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא, אמר הקב"ה הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פירות האילן".

והנה השל"ה הקדוש (מסכת שבועות פרק נר מצוה אות ט) הביא בשם המקובל האלקי בעל "תולעת יעקב" דבר נפלא ונורא, שראוי לכל אחד לחזור ולשנן בהכנה לקראת חג השבועות, כי חג השבועות הוא יום הדין של מתן תורה, שבו נידונים נשמות ישראל שהן בבחינת "פירות האילן", על שיצאו מאילן הנשמות של הקב"ה, אם עסקו בתורה וקיימו מעוות התורה כראוי.

והנה הם דברי השל"ה בלשון: "חייב אדם לשמוח בזה החג ביותר, כי הוא יום שזכינו בו לכתר תורה, ובפסחים פרק אלו דברים (סח): הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם... מכל מקום גילו ברעדה כתיב, והשמחה אשר שמח תהיה שמחה רוחנית, והודות והלל להשם יתברך שנתן לנו התורה, מתעורר מאוד בלבו להתקדש ולתקן מעשיו, ולהיות מוכתר בכתר תורה לקיים והגית בו יומם ולילה, כי היום הקדוש הזה הוא יומא דדינא.

וזה לשון תולעת יעקב דף נ"ח: ודע כי כמו שבראש השנה רצה הקב"ה להשגיח ולדרוש מעשה בני אדם, כי הוא יום הבריאה הראשונה וחידוש העולם... כן רצה ביום מתן תורה שהוא מורה על חידוש העולם, להשגיח ולדרוש על מעשה העולם ולדונו על פירות האילן... וכבר ביארנו כי הפירות ההם, הן הנשמות הפורחות מאילנו של הקב"ה, והעולם נידון ביום זה על התורה שניתנה בו שבטלו עצמם ממנה, והוא אמרם על פירות האילן, בלא השלימם בתורה ובמצוות כראוי" עד כאן.

ר' ברוך ממעזיבז' זי"ע, היה רגיל לומר שהוא מתיירא מחג השבועות יותר מראש השנה, כי בראש השנה עיקר המשפט והדין הוא על גשמיות, כלומר "יחלה יותר יחלה פחות", ואילו בחג השבועות הדין הוא על רוחניות, אם עסקנו בתורה וקיימנו את מצוותיה כראוי.

יומתק לבאר לפי זה מה שאמר הקב"ה: "הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו על פירות האילן". וצריך ביאור איך בהבאת שתי הלחם יתברכו "פירות האילן" - נשמות ישראל על יום הדין של מתן תורה. ונראה לבאר הכוונה בזה על פי המבואר בזוהר הקדוש (חלק א רס), כי שתי הלחם הן כנגד תורה שבכתב ותורה שבעל פה: "אורייתא דאקרי לחם דכתיב (משלי ט-ה) לכו לחמו בלחמי, ואנן מקרבין ביומא דחמשיין דאתייהיב ביה אורייתא, שתי הלחם תורה שבכתב ותורה שבעל פה".

יום חתונתו זה מתן תורה

והנה ביום זה היא החתונה כמו שכתוב ביום חתונתו וביום שמחת לבו, רבותינו (במסכת תענית דף כו): דרשו ביום חתונתו - זה מתן תורה. וביום שמחת לבו - זה בנין ביהמ"ק שיבנה במהרה בימינו.

א"כ משמע שהם ב' ימים, שיום חתונתו אינו יום שמחת לבו. ואמר הגאון ר' משה סאלווייצ'יק כי משל לאדם שפתח עסק גדול, בודאי שהוא שמח מאד, אבל השמחה האמיתית והגדולה זה ביום שהוא רואה שהעסק מצליח, גם חתן וכלה יש להם שמחה ביום החתונה, אבל השמחה הגדולה היא ביום שהם רואים את הפירות. וכן עם ישראל.

נתבונן ונראה איזו התבטלות היתה לעם ישראל ביום קבלת התורה, הרי כל העולם דמם, עוף לא פרח, שור לא געה וכו', עם ישראל ראה את ההתבטלות לגבי התורה, הם למדו למשך כל ימיהם כי הכל בטל לגמרי לגבי התורה.

ביום זה אנחנו זוכים לעבור ממצב של אוכלי שעורים - בהמות, למצב של אוכלי חטים, להגיע למדרגת "אדם".

שני הלוחות כנגד חתן וכלה ועוה"ז ועוה"ב

ומדרש רבה כי תשא כתב - שני לוחות העדות, כנגד שמים וארץ - כנגד חתן וכלה - כנגד העוה"ז והעולם הבא. וענין חתן וכלה הוא בחי' משפיע ומקבל, כמו שמים וארץ שמים משפיעים בארץ, וכן עוה"ב משפיע לעוה"ז.

וע"כ בשבועות קב"ה וישראל ואורייתא חד הוא, שהחבור בין הקב"ה לכנסת ישראל ועם ישראל הם ע"י משפיע ומקבל, ואז יש שלימות והפסקת הזוהמה.

וזה הסוד שמשנה רבנו הוסיף יום אחד מדעתו, והסכים עמו הקב"ה, כי יום ששי הוא בחי' חתן, ושבת קודש בחי' כלה, כי יום הששי משפיע על השבת, מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת.

וע"כ רצה משה רבנו שהתורה תנתן דוקא בשבת הנקראת כלה, כי בזה תושלם מדרגת כ"י שנקראת כלה, ויהיה תיקון שלם ופסיקת הזוהמה, וע"כ נקרא יום מתן תורה יום הארוסין והחתונה בין קב"ה וכנסת ישראל.

וזה שקבלו ישראל את התורה בהר סיני, תורה שבכתב ותורה שבע"פ, הוא כי סוד לימוד התורה בכח הוא תורה שבכתב, כי היא השורש של תורה שבע"פ, ולימוד התורה שבע"פ עיקרה להביא לידי מעשה של פסיקת ההלכה, כי רק עם התורה שבע"פ אנחנו יכולים לפסוק, וכמו שאמרז"ל "להורותם" זה גמרא, והיא כנגד המעשה "ולכן הקדימו ישראל נעשה לנשמע", שעיקר עסק התורה הוא להגיע למעשה ללמוד על מנת לעשות. ולכן באו המלאכים וקשרו כתרים לעם ישראל, כי עם ישראל הגיעו למדרגת המלאכים, מבחי' "עושי דברו", ולכן שני כתרי תורה אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, תורה שבכתב ותורה שבע"פ מבחי' חתן וכלה, נעשה היא הכלה, ונשמע הוא החתן כנודע. וכמו שהכלה עושה הכנות לקראת חתונה כן אנחנו צריכים להכין עצמינו ולטהר רעיונינו שנוכה לקבלת התורה בכל רמ"ח אברינו ושס"ה גידינו.

דרוש ב'

הארת מעמד הר סיני וקבלת התורה בכל שנה

חג השבועות נקרא גם בשם מתן תורה וגם בתפילת עמידה אומרים אנחנו "זמן מתן תורתנו", וכבר נודע מה שכתב רבנו האריז"ל שבכל מועד וחג מתחדשת אותה הארה ואותה נתינה בעולם.

ולפי זה בחג השבועות שהוא חג מתן תורה מתעוררת ההארה הגדולה והעצומה של מעמד הר סיני וקבלת התורה כאלו ממש אנחנו עומדים ברמ"ח אברינו ושס"ה גידינו על הר סיני ומקבלים את התורה.

ומסופר על גדולי הצדיקים שזכו להרגיש את מעמד הר סיני, וכלשון אחד מהראשונים "החזקוני" שכותב וז"ל: "ובחלומי שמעתי קול אלהים מדבר עשרת הדברות בנועם קול דממה לארץ ולדרים". והוא פלא איזה חשק היה להם לתורה, כי ידעו להכין עצמם ואז זכו לשמוע ולהרגיש, והכל ע"י העמל והיגיעה.

המהר"ל מפראג אומר שמתן תורה לא היה ארוע חד פעמי, אלא מדי שנה ושנה דנים את האדם ונותנים לו את חלקו בתורה. כל שנה ושנה בעצרת, האדם נדון על התורה שיזכה להשיג בשנה זו.

פעם אחת בשנה, בשבועות, ניתנת לנו הזדמנות חד שנתית להחליף דרגה. להכנס למסלול אחר. זהו המתן תורה המתחדש מדי שנה, וכל יהודי זוכה בו לפי כלי הקיבול שהכין.

גם בזה"ז חולים נתרפאו

וסיפר לנו הרב קולדצקי חתנו של הגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א שמעשה היה באברך ת"ח שחלה במחלה הקשה ל"ע ובא אותו אברך למרן הגאון ר' יוסף שלום אלישיב זצוק"ל והיה בוכה ומספר לרב את מה שגילו שהוא חולה מאד ובקש מהרב שיברך אותו והיה זה מספר ימים לפני חג השבועות. ואמר לו הרב, תשמע הרי בעוד מספר ימים מגיע חג השבועות וקוראים בתורה את פרשת מתן תורה עשרת הדברות, וידוע מה שאמרו חז"ל (ילקוט"ש רע"ב) שבשעה שנתן הקב"ה את התורה לעם ישראל כל החולים נתרפאו.

ולכן תלך אתה לבית הכנסת ותשמע מהחזן שקורא בתורה מלה במלה ותחשוב ותכוין דעתך כאלו אתה עומד ממש בהר סיני, ובעזרת ה' תהיה בריא. שמע אותו אברך לעצת הרב זצוק"ל ועשה כן. לאחר מכן כשהלך לעשות בדיקות ראו שהמחלה נעלמה וכלא היתה.

נמצאנו למדים שממש בכל שנה מתחדשת קבלת התורה, וצריך האדם להרגיש ולראות כאלו ממש עומד ומקבל את התורה על הר סיני, וע"י זה יחיה לאורך ימים על התורה ועל העבודה.

כח הדיבור שיצא מפי הגבורה

"מן השמים השמיעך את קולו וכו' ודבריו שמעת מתוך האש", א"כ הפעם הראשונה שעם ישראל שומע את קול ה' יתברך בכבודו ובעצמו ומההבל של אותם הקולות מתמלא כל העולם אור זיו וכח. וכל הבריאה כולה העצים והאבנים וכו' וכן בעליונים קבלו את אותו הדבור שיצא מפי הגבורה וקבלו חיות וזה מאיר בהם עד עצם היום הזה. וכאשר שמעו ישראל את הדברות מפי הגבורה נתמלא כל העולם בשמים. וכיון שנתמלא בדבור ראשון, להיכן הגיע הריח של דבור שני, אלא הוציא הקב"ה רוח מאוצרותיו והעביר ריחו של דבור הראשון והביא ריחו של דבור השני, ונתמלא כל העולם כולו שוב ריח בשמים מין אחר חשוב מאד, וכן הלאה. ואומר הרי"ח הטוב הטעם לבשמים הוא ע"פ הגמרא (סנהדרין ע' ע"א) שאומרת חמרא וריחני פקחין, שהריח הטוב מפקח את האדם ויכול להבין את התורה הקדושה.

וכן מכל דבור ודבור יצאה נשמתן של ישראל שנאמר "נפשי יצאה בדברו" והוריד הקב"ה טל של תחיה והחיה אותם ובודאי שזה הטל הוא אור של מוחין עצומים וגדולים שעם ישראל נתעלו וקבלו אור ומוחין חדשים כדי שיוכלו להבין התורה.

וכן מכל דבור ודבור חזרו ישראל לאחוריהם י"ב מיל והיו מלאכי השרת מדדין אותם שנאמר מלכי צבאות ידודון ידודון.

וכל שנה ושנה חוזרות הארות אלו להאיר ולכן עלינו לנצל הזמן לתורה ויר"ש.

קרבנו להר סיני

והנה בהגדה של פסח אנחנו אומרים אלו קרבנו להר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו.

וקשה איזו תועלת יש לנו אם קרבנו להר סיני ולא נתן לנו את התורה, הרי העיקר הגדול והמתנה הגדולה ביותר היא התורה בכל חלקיה, מתנה שאין כמותה בעולם, א"כ מה תועיל קרבה להר סיני בלבד?

אמנם דע לך אחי חביבי אם נתבונן רק במעמד הגדול והנורא של הר סיני נראה שכבר כשבאנו ועמדנו על הר סיני זכינו למעלות נשגבות וגדולות שאין כמותם בעולם. ולכן אם רק היינו באים להר סיני וזוכים למעלות המפורטות לקמן דיינו, והם:

א. אמרו רבותינו בשבת (דף קמ"ו) כאשר עם ישראל עמדו בהר סיני, פסקה זוהמתן, זוהמת הנחש שהטיל בחוה. הרי שמיד כשהגיעו להר סיני נטהרו מכל טומאה ומכל זוהמה ונתקדשו ונטהרו ונתרפאו מכל מום ומחלה כמו שכותב רש"י, והגיעו למעלת אדם הראשון לפני החטא, והאברים שלהם היו מלמדים אותם ומגידים להם כל התורה רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת כמו שהיה אצל אבות העולם.

ב. זכו למדת השלום והאחדות כמש"כ ויחן שם ישראל נגד ההר כאיש אחד בלב אחד, וזכו לעשות תשובה שלמה כמאמר רבותינו ז"ל במכילתא שמקישים נסיעתן מרפידים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן בתשובה אף נסיעתם מרפידים בתשובה.

ג. זכו לזריזות גדולה ונפלאה שנאמר ויסעו מרפידים שנסעו ועזבו את הרפיון והעצלות הגדולה וזכו למדרגת הזריזות והחשק הנורא והנפלא.

ד. זכו ליראת שמים גדולה כי כאשר עמדו על הר סיני נודעו ורעדו ואמרו נעשה ונשמע וניתן להם זיו השכינה הקדושה ונכנסה בלבם מדת ההכנעה והענוה להתבטל זה לזה כמש"כ רבותינו מי שיש לו בושת פנים בידוע שעמדו רגלי אבותיו על הר סיני. (הרי לפניך שהמעמד עצמו היה רם ונשא ונורא מאד מאד).

ועתה בודאי ובודאי שעל מעמד הר סיני בלבד עוד לפני מתן תורה אנחנו צריכים להודות לו יתברך עבור המדרגות הנפלאות הנ"ל.

ולכן אמרנו אלו קרבנו להר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו, וכ"ש עתה שגם זכינו למתנה הנפלאה שאין כמותה בעולם היא התורה הקדושה שכל אחד מאתנו יכול לטעום ממנה וללמוד בה ולזכות בה כי הרי היא מונחת בקרן זוית וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול ויזכה.

ה. הר"ן בדרשותיו דרוש רביעי תירץ על זה, שהתורה ניתנה לעם ישראל שהם יפסקו בה לפי הבנתם והכרעתם, וזהו שאומרים אלו קרבנו להר סיני ולא נתן לנו את התורה שתהיה ההכרעה על ידינו שיפסקו למעלה כמו שפוסקים למטה אלא רק נתן לנו את התורה והקב"ה מחליט ומכריע איך ההלכה ולא חכמי ישראל, דיינו.

על אחת כמה וכמה שהקב"ה נתן לנו את התורה, ואנחנו פוסקים להלכה מה יהיה ואיך הפסק וכו' כמו בתנורו של עכנאי במסכת בבא מציעא, (נ"ט ע"ב).

וכמו שמסופר על רבה בר נחמני, (בבא מציעא פ"ו ע"א), שהיה מכנס י"ב אלף מעם ישראל לירחי כלה ללמוד כל חודש אלול וחודש אדר, ואינם מעלים מסים בחודשים אלה. בקשה המלכות להורגו. ברח וישב על גזע עץ סמוך לאגם ולמד. באותה שעה נחלקו במתיבתא דרקיעא בדין נגעים, אם צמח שער לבן בבהרת טמא, אך אם קדם השער לבן לבהרת טהור, מה הדין בספק כשלא יודעים מתי צמח השער לבן.

הקב"ה אמר טהור, וכל מתיבתא דלעילא אמרו טמא. אמרו מי יכריע, והשיבו יכריע רבה בר נחמני שהוא יחיד בנגעים ואהלות. בתוך כך נשבה רוח בין קני הסוף וחשב שבאים להורגו ופרחה נשמתו. בשעת יציאת נשמתו נשאל ממרומים וענה טהור. יצאה בת קול מן השמים: אשריך רבה בר נחמני שיצאה נשמתך בטהור. נפלה פתקה מן השמים רבה בר נחמני נתבקש לשיבה של מעלה. יצאו לחפשו, וכשהגיעו לאגם, ראו להקת ציפורים מצלת עליו, מצאוהו והספידוהו וקברוהו.

הרי ראינו שמן השמים אומרים שכאן אצלינו יפסקו ההלכה ויכריעו בדבר.

פסקה זוהמתן

עם ישראל זכו להגיע למדרגת אדה"ר קודם החטא ע"י שפסקה זוהמתן, והמדרגה הזאת כיון שחטאו ישראל נסתלקה מהם ולא נזכה לה אלא רק לעת"ל בגאולה השלמה בעזה"י.

והנה דוד המלך ע"ה שהוא בבחי' אדה"ר, כי אד"ם ר"ת אדם - דוד - משיח, וקבל מאדה"ר שבעים שנה, נולד בשבועות, והוא נקרא "מלכא משיחא", וממנו משתלשלת הגאולה העתידה בבחי' משיח בחי' אדה"ר קודם החטא, ולכן נולד דוד בשבועות כי אז פסקה זוהמתן בחי' אדה"ר קודם החטא, ואז מתגלה משיח.

מתגלה אורו של משה

ואז גם מתגלה אורו של משה רבנו, שגם הוא בחי' משיח גואל ראשון הוא גואל אחרון. והוא נתגלה בו' סיון כי נולד בו' אדר ותצפנו ג' ירחים עד ו' סיון. ולא יכלה עוד הצפינו, כי ביום הזה גילוי שער החמשים בחי' יובל, וביובל באה הגאולה והחרות.

ותכלית היציאה ממצרים היא בשבועות, כי אז מגיעים לבחי' אדה"ר קודם החטא והוא תכלית הגאולה כנודע.

על ידי הענוה זוכים לחכמת התורה ועל זה אמרו יהיב חכמתא לחכימין

אמר רבי יוחנן, אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, שנאמר (דניאל ב, כא) יהיב חכמתא לחכימין ומנדעא ליודעי בינה. שמע רב תחליפא בד מערבא ואמרה קמיה דרבי אבהו, אמד ליה אתון מהתם מתניתו לה, אנן מהכא מתנינן לה דכתיב (שמות לא, ו) ובלב כל חכם לב נתתי חכמה.

נמצינו למדים מזה שאין הקב"ה משפיע חוכמת התורה רק למי שכבר הקדים להיות "חכם", ועל כך אומר הכתוב: "יהיב חכמתא לחכימין". ומזה נשכיל להבין שהעבודה הגדולה לקראת קבלת התורה היא, שיזכה האדם להיות בבחינת "חכם", כי בזכות זה ישפיע לו הקב"ה חכמת התורה בבחינת: "יהיב חכמתא לחכימין". אלא שצריך לידע, מהי החכמה הראשונה שצריך אדם להשיג בכוחות עצמו, כדי שישפיע לו הקב"ה מחכמתו.

התשובה לזה היא שצריך לקנות מדת הענוה וזש"ה שאמרו יהיב חכמתא לחכימין למי שיש בו חכמה כי חכמה הם אותיות כח-מה שרומז על ענוה כמו שאמר משה רבנו "ונחנו מה" שיהיה לו חכמה מיוחד וכח מיוחד להיות בבחינת "מה" שהיא מידת הענוה ואז יזכה לתורה.

וכמו שכתב מו"ר מרן יוסף חיים בעל "בן איש חי" כתב בפירושו "בן יהודע" על אגדות הש"ס (שבת פט.) "כי ידוע שהתורה נקראת חכמ"ה שהיא כח מ"ה, לרמוז מי שיש לו ענוה אמיתית שהיא במדרגת 'מה', זה ראוי שתקרא התורה על שמו". בפירושו "בניהו" (פסחים סו). הוא מפרש לפי זה דקדוק לשון הגמרא (שם): "כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו", כי היות שבחינת חכמ"ה היא אותיות כח מ"ה, כי אין החכמה נקנית אלא למי שהוא

עניו בבחינת מ"ה, לכן כל המתייהר שאין בו מ"ה שהיא עונה "חכמתו" מסתלקת ממנו. וכן אמרו חז"ל (קידושין מט): סימן לגסות עניות התורה.

בגמרא (תענית ז): "למה נמשלו דברי תורה למים, דכתיב (ישעיה נה, א) הוי כל צמא לכו למים, לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה". וכן בגמרא (סוטה ה): "לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני". ועוד בגמרא (פסחים סו): "כל המתייהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו".

והרב "ערוגת הבשם" מביא על כך מה שמבואר בספרים הקדושים, כי חכמ"ה היא אותיות כ"ח מ"ה שרומז על מדת העונה, כמו שאמר משה רבנו בגודל ענוותנותו (שמות טז, ז): "ונחננו מה".

זכמו שכתוב (איוב כח-ב): "והחכמה מאין תמצא". פירוש, כדי לזכות לחכמה צריך להיות תחילה עניו בבחינת "אין". וזהו הרמז: "חכם מה הוא אומר", החכם זוכה לומד דברי חכמה מפאת היות עניו בבחינת מ"ה. ולפי האמור הדי זה מתקשר עם חכמ"ה שהיא אותיות כח מ"ה.

להמחיש העניין נתבונן במעשה הבא שלפנינו. אדם שכר מחבירו משאית גדולה כדי לבצע העברה של רהיטים ומוצרי חשמל, הוא נסע עם המשאית בגביש איילון והתקרב לגשר, שעליו סומן הגובה המרבי למעבר כלי רכב - 5.5 מטרים. "אני בטוח עובר" אמר הבחור לעצמו. שיטת ה'סמוך. תוך כדי שריקה עליזה הוא נכנס מתחת לגשר, אבל אז נשמע קול מתכת מתפצחת, הקול הבלתי נעים הזה הגיע מאזור הגג של המשאית, הבחור קפץ מהמשאית וגילה לצערו הגדול, שהגג מעוך לתוך בסיס הגשר, הוא עלה שוב על המשאית וניסה לנסוע אחרנית, כדי להיחלץ, אבל המשאית לא זזה אפילו סנטימטר. רק קולות חיכוך עמומים מבשרי רעה הגיעו מכיוון הגג. הוא ניסה שוב, קדימה אחורה, שוב קדימה ושוב אחורה, אבל כלום לא עזר. המשאית נותרה תקועה, מקובעת היטב במקומה. היא הזמין גרר. הנהג של הגרר ניסה למשוך את המשאית, אך ללא כל הצלחה. מה עושים? מרחוק כבר נשמעו צפירות קולניות של קוצר רוח. הפקק הלך וגדל מרגע לרגע. בחור צעיר יצא מאחת המחונניות וניגש להציע את עזרתו. "אתה? אפילו הגרר לא הצליח פה ואיך אתה תוכל לעזור?!". הבחור לא התרגש מהלזול ביכולותיו. הוא התקרב למשאית, ניגש לאחד הגלגלים והוציא ממנו את האוויר, וכך עשה גם בשאר הגלגלים. תוך זמן קצר המשאית נמשכה בנקל החוצה... אדם 'נפוח' מביט על כל בעיה בחיים בגישה של "למה עשו לי את זה?! איך העזו להגיד לי ככה?!". במקום להיות 'נפוח' ולהיתקע, מוטב לו לאדם להכניע עצמו, ל'הוריד את האף' ולצאת מכל הבעיות.

דרוש ג'

מעלת וחשיבות הלימוד בליל חג השבועות

בו ידבר בהרחבה גדולה במעלת הלילה הגדול הזה וסדר הלימוד

בליל חג שבועות נשארים ערים כל הלילה ועוסקים בתורה, והטעם כתוב בפרקי דרבי אליעזר לפי שכאשר קבלו עם ישראל את התורה היו ישנים כל הלילה עד שהוצרך הקדוש ברוך הוא להעיר אותם משנתם, משום כך כנגד זה עם ישראל נעורים בלילה הזה ועוסקים בתורה כדי לתקן את המעוות (מגן אברהם סימן תצ"ד כף החיים שם).

ונהגו ללמוד כפי הסדר שמובא בהקדמה לזוהר הקדוש (עייני כף החיים שם, ובבא"ח במדבר הלכה ד) בתורה חמשה חומשי תורה, אח"כ נביאים, אח"כ כתובים, אח"כ מדרשות, ואח"כ סתרי תורה, ומי שלמד בזהו"ק אם בהקדמת זוהר דף ח' ואם בפרשת אמור יראה כמה זכות גדולה למי שלומד כסדר המפורט שם שזוכה לעטר את השכינה הקדושה ולקשט אותה בכ"ד קשוטי כלה, כמה סגולות וזכויות גדולות.

א. יהיו רשומים ונכתבים בספר הזכרונות, והקב"ה מברך אותם בשבעים ברכות ועיטורים של העולם העליון.

ב. פועל צדק עם השכינה הקדושה, ועם בניה היקרים עם ישראל הקדושים להוציאם מהגלות הקשה הזאת.

ג. לא ימות בשנה ההיא, ולא יארע לו שום נזק, וכלשון הזוה"ק "ויפיק שתא בשלם".

ד. זוכה לבנים ובני בנים עוסקים בתורה.

ויש נוהגים בלילה זה ללמוד כפי סדר לימודם של שאר ימות השנה, יש שלומדים גמרא ויש לומדים הלכות, ובמחילה מכבודם לא יפה עושים כי יש סוד בלימוד שתיתקן הרשב"י והאר"י כי ע"י לימוד זה מקשט את השכינה הקדושה בכ"ד קישוטים, ואפשר שאחר שלמדו סדר התנ"ך ומעט זוהר יעסקו בתרי"ג מצות ובהלכותיהן.

מסופר שפעם אחת נודמן רבי יעקב המגיד מדובנא לפני חג השבועות לוילנא, הזמין אותו הגר"א לחוג את החג בביתו, והיו שניהם ערים כל אותו הלילה, הגר"א עסק ב"תיקון ליל שבועות", ואילו המגיד ניגש אל ארון הספרים הוציא משם מסכת אחת של תלמוד בבלי וישב ועסק בה כל הלילה.

ראה הגר"א מוילנא שאורחו החביב יושב ועוסק בתורה כבכל ימות השנה, ניגש אליו ושאל אותו: מה טעם אין אתם קוראים ב"תיקון ליל שבועות" כפי המנהג.

השיב המגיד מדובנא כדרכו בקודש: אמשול משל לרבנו למה הדבר דומה, חתן אחד לאחר חתונתו היה יושב ובטל. שאל אותו חותנו, מדוע אינך עוסק במסחר? השיב החתן הצעיר: איני יודע איך לעסוק במסחר. אמר לו חותנו: לך נא לשוק והסתכל במעשי הסוחרים, וכאשר הם עושים תעשה. הלך וראה שהסוחרים תולים בחלון הראווה דוגמאות של הסחורות שלהם מינים ממינים שונים, כדי שעל פי הדוגמאות יוכלו הלקוחות לבחור את הסחורה הדרושה להם. מה עשה, הלך ושכר לו חנות, וקנה קצת דוגמאות ותלה אותן בחלון הראווה, והחנות ריקה מכל סחורה. נכנסו אנשים ובקשו לקנות חפץ פלוני "כמו שבחלון" ולא היה לו. כשנודע לחותנו התחיל לצחוק עליו, ואמר: לכל הסוחרים יש סחורות רבות בכמות הנדרשת ללקוחות, והדוגמאות הם רק כדי לבחור את הסחורה שמוצאת חן בעיניהם, ואילו אתה שהחנות שלך ריקה מכל וכל, בשביל מה לך הדוגמאות.

והנמשל, המשיך המגיד, מורי ורבי הגאון מוילנא מלא ברכת ה' בתורה בנביאים ובכתובים בתלמוד ובמדרשים, אוצר נחמד ושמן, ובלילה זה עוסק רק בקטעי הפסוקים והמאמרים הנכללים בתיקון של ליל חג השבועות, והם הדוגמאות של כל מין ומין אשר צבר ברוב שקידתו וחכמתו כיד ה' הטובה עליו, ואילו אדם כמוני שלא קרא ולא שנה ולא למד כמעט כלום בכל השנה, ובביתי אין לחם ושמלה, אם אקרא את התיקון ישימוני ללעג וקלס, הואיל והמחסן שלי ריק לגמרי מכל סחורה, ולרש אין כל, לפיכך אני יושב ולומד כאשר תשיג ידי יד כהה.

מעשה ממרן הקדוש

וראינו לנכון להביא המעשה הידוע שהיה עם מרן הקדוש, כפי שכתב המקובל כמוה"ר שלמה אלקבץ הלוי שהיה בבית מרן זיע"א איך שהשכינה הקדושה דברה מגורנו של מרן ה"בית יוסף" כשהיו לומדים בליל שבועות. וכל הקורא מעשה זה מתמלא חשק ושמחה לעשות התיקון של הלילה הקדוש הזה בלא שום דבור וגם ללמוד ביום עצמו דחג השבועות בחשק והתלהבות ולחדש ביום זה חידושים בתורה וזה תארו.

המעשה של מרן הקדוש בליל שבועות שנתגלה אליו המגיד כפי שמובא בספר השל"ה מסכת שבועות פרק נר מצוה. **ולהראות** גדולת מעלת זאת הלילה, איך שחביב לפני הקדוש ברוך הוא לבלתי נדום רגע אחת מדבקות התורה. גם יש רשות להפסיק בין ענין לענין לדבר דברי התעוררות מוסר ופשפוש מעשים ולתקן תקנות ליראת ה'. אכתוב לכם מעשה שאירע קרוב לזמנינו והועתק מכתב המקובל הר"ר שלמה הלוי אלקבץ שהיה מתחבר בבית של רבנו בית יוסף והופיע עליו רוח הקודש.

וזה נוסח הכתוב, דעו לכם כי הסכמנו החסיד נר"ו ואני עבדו ועבדיכם מהחברים, לעמוד על נפשינו ליל שבועות ולנדוד שינה מעינינו. ותודה לאל כן עלה בידנו כי לא הפסקנו רגע, רק אשר תשמעו ותחי נפשכם.

וזהו הסדר שתקנתי וסדרתי בלילה ההוא, ראשונה תורה קרינן מפרשת בראשית עד ויכולו בנעימה בקול גדול, אחר כך בחודש השלישי עד סוף סדרא, עוד מפרשת משפטים ואל משה אמר עד סוף סדרא, עוד מפרשת ואתחנן ויקרא משה אל כל ישראל עד סוף פרשת שמע ישראל, עוד מפרשת וזאת הברכה ויעל משה עד לעיני כל ישראל, עוד ההפטרות ויהי בשלשים שנה והפטרות תפלה לחבקוק הנביא, אחר כך מזמור השמים מספרים ומזמור יקום אלהים, אחר"כ האלפא ביתא בלא השירות, אחר"כ כל מגילת שיר השירים וכל מגילת רות, ואחר כך פסוקים אחרונים של דברי הימים. וכל זה באימה ביראה בניגון ובטעם, לא יאומן כי יסופר. ואחר כך למדנו על דרך האמת. ובעת שהתחלנו ללמוד המשנה ולמדנו שתי מסכתות, זכנו בוראנו ונשמע את קול המדבר בפי החסיד נר"ו, קול גדול בחתוך אותיות, וכל השכנים היו שומעים ולא מבינים. והיה הנעימות רב, והקול הולך וחזק, ונפלנו על פנינו ולא היה רוח באיש לישא עיניו ופניו לראות מרוב המורא. והדבור ההוא מדבר עמנו והתחיל ואמר:

שמעו ידידי המהדרים מן המהדרים, ידידי אהובי שלום לכם, אשריכם ואשרי יולדתכם, אשריכם בעולם הזה אשריכם בעולם הבא, אשר שמתם על נפשכם לעטרני בלילה הזה, אשר זה כמה שנים נפלה עטרת ראשי ואין מנחם לי, ואני מושלכת בעפר חובקת אשפתות, ועתה החזרתם עטרה ליושנה.

התחזקו ידידי התאמצו אהובי שמחו ועלצו. ודעו כי אתם מבני עליה, וזכיתם להיות מהיכלא דמלכא, וקול תורתכם והבל פיכם עלה לפני הקב"ה ובקע כמה אוירים וכמה רקיעים עד שעלה, ומלאכים שתקו ושרפים דממו והחיות עמדו וכל צבא מעלה להקב"ה שומעים את קולכם. והנני המשנה הא' המייסרת את האדם באתי לדבר אליכם, ואם הייתם עשרה הייתם מתעלים יותר ויותר. אבל עם כל זה נתעליתם, ואשריכם ואשרי יולדתכם ידידי, אשר נדדתם שינה מעיניכם, ועל ידיכם נתעלתי הלילה הזה, ועל ידי החברים אשר בעיר הגדולה עיר ואם בישראל. ואין אתם כאותם השוכבים על מטות שן שינה שהיא אחד מששים במיתה, וסרוחים על עריסותם, ואתם נדבקתם ביהו"ה והוא שמח בכם.

לכן בני התחזקו ואמצו ועלצו באהבתי בתורתי ביראתי. ואלו הייתם משערים אחד מאלף אלפי אלפים ורוב רבי רבבות מהצער אשר אני שרויה בו, לא היתה נכנסת שמחה בלבבכם ולא שחוק בפיכם, בזכריכם כי בסבתכם אני מושלכת בעפר, לכן חזקו ואמצו ועלצו בני ידידי המהדרים ואל תפסיקו הלימוד, כי חוט של חסד משוך עליכם ותורתכם ערבה לפני הקב"ה. לכן עמדו בני ידידי על רגליכם והעלוני, ואמרו בקול רם כיום הכפורים, ברוך שם כבוד כו'. ועמדנו על רגלינו וקטרי חרצינו משתרין ואמרנו בקול כאשר נצטוינו. וחזר ואמר, אשריכם בני, שובו אל למודכם ואל תפסיקו רגע, ועלו לארץ ישראל, כי לא כל העתים שוות, ואין מעצור להושיע ברב או במעט, ועיניכם אל תחוס על כליכם, כי טוב הארץ העליונה תאכלו, ואם תאבו ושמעתם טוב הארץ ההיא תאכלו. לכן מהרו ועלו, כי אני המפרנסת לכם ואני אפרנסכם, ואתם שלום ובתיכם שלום וכל אשר לכם שלום, ה' עוז לעמו יתן כו'.

את כל הדברים האלה דבר אלינו ושמעה אזנינו, ורבבות כהנה וכהנה מענייני החכמה, כמה וכמה הבטחות גדולות, וכלנו געינו בבכיה מרוב השמחה. וגם בשמענו צרת השכינה בעונותינו וקולה כחולה המתחננת אלינו. ואז נתחזקנו עד אור הבוקר ולא פסק גירסא מפומנא בגילה ורעדה.

ויהי בבקר הלכנו וטבלנו כאשר עשינו שני ימים קודם. ושם מצאנו לשלשה החברים אשר לא נמצאו שמה בלילה ההוא, וגערנו בהם ונספר להם את כל הטובה אשר עשה ה' עמנו. וימס לבם בקרבם וסטרו פניהם וגעו בבכיה. וגם אנחנו התחזקנו כנגדם יען בסבתם לא זכינו עוד והפסדנו כאשר אמר למעלה. ויאמרו מי יתן והלילה הזאת השניה נתחבר ביחד ונהיה עשרה, והסכמנו לעשות כן. ועם שבלילה הראשון שינה בעינינו לא ראינו אפילו רגע כמימריה, וגם ביום לא הונח לישן, כי דרוש דרש החסיד נר"ו אחר המנחה וישבנו שם, ועם כל זה שנסנו בעוז מתנינו ועשינו בלילה השניה כסדר הראשון.

ומרוב השמחה שהיינו עשרה לא המתינה עד עת קרוא המשנה, ולא עד חצות כמו בלילה הראשונה שהיה ממש בחצות הלילה, רק תכף שהיינו קוראים דברות של משנה תורה, בהגיענו אל פרשת שמע, קול דודינו דופק והתחיל, שמעו ידידים המהדרים מן המהדרים, הקיצו ורננו שוכני עפר בסוד עפר העליון שני ההי"ן כו', ודברים רבים של חכמה אמר.

הנה אחר כך אמר, אשריכם ידידי, אשריכם המעלים אותי, כמה וכמה נתעליתם שאתם עשרה לכל דבר שבקדושה, אשריכם בע"ה אשריכם ואשרי יולדתכם, אל תראו חרפת אנוש ומגדופם אל תחתו כי אתם המעלים לכנסת ישראל. ודעו כי אתם מבני עליה כו' כדלעיל. ואתם מתדבקים בי, והכבוד חופף על ראשיכם, וחוט של חסד משוך עליכם. ואלמלא נתן רשות לעין, הייתם רואים האש הסובבת הבית הזאת. לכן חזקו ואמצו ואל תפסיקו הקשר, והעלוני בקול רם שמע ישראל וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד כיום הכפורים, ודברים אחרים כמו חצי שעה. וחזרנו לסוד (לסדר) הלימוד.

ואחר כך בחצות הלילה חזר הדבור פעם שנית, ודבר שיעור שעה ויותר, וחזר לשבח הענין הלימוד ההוא. ואמר, ראו השמע עם קול מדבר ככם, שאל איך ויגדך זקניך ויאמרו לך, אם זה כמה מאות שנה שמעו או ראו כדבר הזה, ואתם זכיתם. ולכן מכאן והלאה תהיינה עיניכם פקוחות על דרכיכם, ואיש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, והחלש יאמר גבור אני, והחזיקו עצמיכם לגדולים, כי אתם מבני היכלא דמלכא, וזכיתם לפרוזדור, השתדלו לכנס לטרקלין, ולא תצאו מהפרוזדור, כי אשר יצא מפתח שער הפרוזדור דמו בראשו. הקיצו בני וראו כי אני מסברת אתכם, הקיצו ידידי התאמצו והיו לבני חיל. ועתה אל תתלוצצו, חזקו ועלצו וחוט של חסד המשוך עליכם מדי יום ביומו זרו הלאה ומעכו אותה וראו כי אתם שכורים מחמדת העולם. הקיצו שכורים, כי הנה יום בא ויסיר האדם את אלילי כספו ומאודיו בהנאת העולם ואת אלילי זהבו חמדת הממון. ועלו לארץ ישראל, כי יש לאל ידכם, רק שאתם מוטבעים בטיט חמדת תבל והבליו. והיוצא מכם ונזור אחור דמו בראשו. וראו את אשר זכיתם אתם מה שלא זכו אחרים מכמה דורות, והאריך הרבה בענין הזה.

ועתה בנים שמעו לי הטו אזניכם תנו לבבכם, מי פתי ישמע כדברים האלה ולא יקח ערמה, וחסר לב ולא יקנה. מי עוור ועינים לא יראה זכות בזה, ולא יתן אל לבו לשוב אל ה' בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו. ומעיד אני שמים וארץ כי כל זה שדברתי פה ובקונטרס אינו חלק אחד ממאה ואחד, ואפילו בקונטרס ההוא [תראו] בין תיבה לתיבה סגולתא כזה לפעמים, והוא הוכחה כי שם היה דבר נעלם ולא הרשתי עצמי לכתוב אותו. אחי ועמי, שמעו ותחי נפשכם, כי החברים השלמים אשר ראו כל זה, רוח חדשה נתן בקרבם. וגם ביום השבת חזר הדבור אל החסיד והפלה לשבח את אשר עשינו בשני הלילות האלה, ואמר פעם ופעמיים ושלש, פקוד לחברים דיסתמרון מחובייהו, מאחר שנכנסו לפרוזדור ישתדלו לכנס לטרקלין, כי אשר יצא החוצה דמו בראשו ואנחנו נקיים.

ואז עמד החסיד קודם אכילת הבוקר וקבצם כולם ביחד, ודבר הוא אליהם והתרה בהם כאשר צוה. ואחר כך אמר אני עבדכם, ויענו כולם ויאמרו נעשה ונשמע, ותקנו תקנות רבות. ואחד מהם, שיהיה יום רביעי כולו לזכר החרבן, ושלא נאכל בשר ולא נשתה יין לילו ויומו כל כ"ד שעות אם לא יהיה בסעודות מצוה או אכסניא או הולך בדרך וכאלה רבות. ואתם אחי הקיצו חזקו ואמצו עלצו בעבודת יוצרינו, וראו כי כפי המובן מדברי המגיד ליל ראשון של שבועות גם אתם או כלכם או מקצתכם כמו כן נועדתם לעבוד את ה' וכן נזכרתם, ובלילה השני לא נזכרתם, לכן עמדו על נפשכם ושימו כל הדברים האלה על לבבכם. ומי יתן והיה כפי המדבר אליכם אז תראו ותתמהו ופקחו עיניכם ממה שהובטח בקונטרס הזה במראה אחרונה, כי נדר החסיד ואני לשבת בארץ והחברים ויבא מלאכים כו'.

לכן כל אחד יתן אל לבו, ועיניכם אל תחוס על כליכם, ולא יעצם עיניכם חמדת העולם ומיעוט ההבטחה, פן תתנחמו ואין לאל ידיכם, כי כבר אמר עת הזמיר הגיע ולא כל העתים שוות, פקחו עיניכם, ואין לי פנאי להאריך בזה יותר, ולבי בוער בקרבי. ראו כמה סבות סבב האל עלי מה שאין לשכל האנושי מבואר כן, ואני בער ולא אדע, והיתה הכוונה מאתו יתברך להראות אלי הענין הגדול הזה.

ואתם גם אתם התאוששו והתקוששו והשיבו על לב, והחלש יאמר גבור אני, ואיש את רעהו יעזורו, ואני את נפשי הצלתי. חזקו אל תרפו ידיכם, ודעו כי גם קבלו החברים הנה כי בערב ט' באב לא יאכלו שום תבשיל ואפילו של עדשים, וזה כל היום. ובסעודה המפסקת פת חרבה וקיתון של מים וכאלה רבות עמהם. לכן חושו על כבוד יוצרכם ותנו אליו כבוד והזהרו פן תתנחמו חלילה, ואל שדי אתחנן יתן בלבבכם לחוס על עצמכם, ויזכני להתאחד עמכם אל אדמת הקודש לעבדו שכם אחד אמן. כה דברי לשוני אחיכם שלמה הלוי אלקוויץ. עד כאן לשון הכתב:

אשרי עין ראתה כל אלה. על כן כל אחד יקדש ויטהר עצמו בתוספת קדושה וטהרה. וטוב שיזהרו שלא ידברו באותה הלילה בשום לשון חול, רק הכל בלשון הקודש.

הלב של השנה הוא חג שבועות ולכן צריכים להיות ערים ועוסקים בתורה

דרש הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (תרע"ב) מה שנאמר (שה"ש ה ב) "אני ישנה ולבי ער", ישנה בגימטריא שס"ה, כנגד שס"ה ימות החמה שהאדם ישן בהם, אך 'וליבי ער' הוא כנגד חג השבועות, שהוא לב השנה.

ביאור הפטרה

ויהי בשלושים שנה

הקשר לפרשה ולשבועות

בהפטרה מסופר על המרכבה שראה יחזקאל וכן את כבוד ה' וקולו יתברך, וזה מעין הפרשה ומעניינא דיומא שראו את כבוד ה' בהר סיני ושמעו את קולו יתברך בחג השבועות שבו נגלה ה' בהר סיני לעיני בני ישראל.

התוכן:

הנביא יחזקאל מתאר את המרכבה שראה בהיותו בתוך הגולה.

כמו כן ראה שבאה רוח סערה מצפון, וזה מסמל את מלך בבל שבא להלחם על ירושלים.

גם ראה את חשכת הצרות שיהיו לעם ישראל, כתוצאה מן הגלות והחורבן,

אך לבסוף ראה אור חזק ומזהיר, וזה סמל לגאולה שתבוא בימות המשיח.

בתיאור המרכבה הוא אומר שראה ארבע חיות שיש להן דמות גוף אדם. לכל חיה היו ארבעה פרצופים לכל צד, ובכל

צד היו ארבעה פרצופין והן: אדם, אריה, שור ונשר, ואם כך היו סך הכל ששים וארבע פנים, ומאתים חמשים

ושש כנפים, כי לכל אחת מהפנים היו ארבע כנפים.

רגלי החיות היו ישרות ולא נכפפים כי אין להם לא שכיבה ולא ישיבה, וכשהחיות הולכות, אינן צריכות להסתובב כי

יש להן פנים לכל צד, ויכולות ללכת לצד הפנים שירצו.

בכנפים היו מכסות את פניהם וגופם, מראה החיות היה כגחלי אש ומראה לפידים, היו רצים במהירות ושבים למקומם

מיד כמראה הברק. גם ראה שליד כל חיה אופן אחד, מראה האופנים היה כעץ אבן יקרה הנקראת תרשיש.

האופנים היו הולכים לכל צד מבלי להסתובב כאלו ישנו אופן אחד תקוע ברוחבו של השני.

לחיות היה גב והיו גבוהים מאד, וכשראה אותם יחזקאל נפלה עליו יראה ואימה, וכשהחיות הולכות גם האופנים

הולכים, וכשהחיות מתנשאות גם האופנים התנשאו, כי רצון החיות היה תקוע באופנים, ורצון ה' תוך החיות.

מעל לראשי החיות היה פרוש מראה מפחיד, כמראה הקרח שמפחיד בזהרו ולבנוניתו.

הנביא שמע את קול הרעשת כנפיהם כקול מים רבים, וכקול ה' ברדתו על הר סיני, אך כאשר יוצא קול ה' לדבר אל

הנביאים, הרי כנפיהם שקטות ולא משמיעות קול.

מעל לרקיע אשר על ראשם, ראה הנביא מראה זך הדומה לאבן ספיר וזה היה דמות הכסא, ומעל דמות הכסא ראה

דמות אדם למעלה שממותניו ולמעלה היה כעין החשמל, וממותניו ולמטה היה כעין מראה אש והארה מרובה,

(והכוונה לכבוד ה' שעוזב את מקדשו).

וכשראה דמות ה' נפל על פניו ואז שמע את קול ה'.

והנביא אומר שבל נחשוב שכאשר עזב ה' את מקדשו, הרי נחסר ח"ו מכבודו יתברך, אין הדבר כן אלא ה' הוא ברוך

ומהולל תמיד, אבל אנו חסרים, שכבוד ה' עזב את בית מקדשו.

יחזקאל פרק א' - פרק ג' פסוק י"ב.

א וַיְהִי בְּשָׁלְשִׁים שָׁנָה בִּשְׁנַת הַשְּׁלוֹשִׁים לְיוֹבֵל שְׁגָלוֹ בּוֹ [א] בְּרִבְעֵי בַחֹדֶשׁ הָרִבְעִי שֶׁהוּא חֹדֶשׁ תַּמּוּז [שְׁבוּ הַחֹלָה

הַפּוֹרְעָנוֹת בִּשְׁנַת הַחֹרְבָן] (ד"ק) בְּחַמְשָׁה לַחֹדֶשׁ [ה' תמוז] וְאֲנִי אִזּוֹ אֲנִי הֵייתִי בְּתוֹךְ אֲנָשֵׁי הַגּוֹלָה (ת"י)

דְּהֵיינו בְּחוּץ לָאָרֶץ עַל-נְהַר-כְּבָר נָהַר שְׁמֹו "כְּבָר" (רש"י) נִפְתַּח הַשָּׁמַיִם מֵעַצְמָם בְּלִי שִׁיכִינוֹ אוֹתִי

עיונים והארות

א. עיין בתרגום יונתן שפירש בענין אחר והרד"ק הקשה על דבריו ע"ש.

וְאַרְבַּע מְרֵאוֹת אֱלֹהִים מְרֵאוֹת הַשְּׂכִינָה (מ"ד): בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ האמור הוא תמוז הֵיא היתה בזמן (מ"ד) הַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לְגָלוּת הַמֶּלֶךְ יוֹכִיָן [ב]: הָיָה הָיָה דָבָר-יְהוָה אֶל-יְחִזְקֵאל בֶּן-בוּזִי הַכֹּהֵן לָנֶחֱם אֶת הַגּוֹלִים, שִׁדְעוּ שֶׁהַשְּׂכִינָה עִמָּהֶם גַּם בַּהִיּוֹתָם בְּאֶרֶץ פְּשְׁדִים (מלבי"ם), וְהַמְרֵאוֹת רָאָה כְּשֶׁעָמַד עַל-נְהַר-פְּבַר בְּמִקּוֹם שֶׁהוּרָה עַל הַמַּיִם (רד"ק) וַתְּהִי עָלָיו שֵׁם יְד-יְהוָה כַּח הַנְּבוּאָה מֵאֵת ה' (ע"פ מ"ד): ד וְאַרְבָּא רֵאִיתִי (ת"י) וַהֲנִיחָה רוּחַ סְעָרָה וַחֲזָקָה בָּאָה מִן-הַצָּפוֹן וְזֶה רֵמֹז לְמֶלֶךְ בָּבֶל [שֶׁהָיָה בְּצַפּוֹן א"י] שִׁבְאָה עַל יְרוּשָׁלַיִם עָנָן גָּדוֹל רֵמֹז לַחֲשֶׁכֶת הַצְרוּת וְאַיֵשׁ מִתְּלַפְּחָת אֵשׁ בּוֹעֶרֶת [בַּהֲתַלְבְּחוֹת (פ"ז)] וְזֶה רֵמֹז שְׂבִיחַ מִ"ק יַעֲלֶה בָאֵשׁ (מ"ד), אֲמַנָּם גַּם רָאָה וְנִגְהָה לוֹ סָבִיב שְׂרָאָה אֹרֶךְ זוֹרָה סָבִיב הַעֲנָן וְזֶה רֵמֹז שְׂעֵתִידִין יִשְׂרָאֵל לְהַגְאֵל מִשֵּׁם (רש"י) וּמִתּוֹכָהּ פְּעִיץ כְּגוֹן הַחֲשֵׁמֶל שֶׁהוּא הוֹךְ אֲשֶׁר בָּאֵשׁ (מ"ד) מִתּוֹךְ הָאֵשׁ: ה וּמִתּוֹכָהּ מִתּוֹךְ הַנוֹגָה רָאָה דְּמֹת אַרְבַּע חַיּוֹת וְזֶה תּוֹאֵר מְרֵאִיָּהוּן דְּמֹת גּוֹף אָדָם לְהַנָּה לְאַרְבַּע הַחַיּוֹת הֵיחָה לָהֶם גּוֹף דְּמֹת אָדָם (מ"ד) [נִיצֵב הַקּוֹמָה עַל ב' רַגְלִים וּב' יָדַיִם לְמֹז וְכֵן מִלֵּאִים חֲכָמָה וְתַבּוּנָה כְּאִדָם וְרַק בְּפָנִים נִמְצָא פָנֵי חַיָּה לֹא בְּנֶגֶן הַגּוֹף (מלבי"ם)]: ו וְאַרְבַּעָה פָּנִים לְאַחַת לְכָל חַיָּה אַרְבַּעָה פְּרָצוּפִים מְכַל צַד, וְהֵם: אָדָם, אֲרִיָּה, שׁוֹר, נֶשֶׁר, וְאַ"כ לְכָל חַיָּה הֵיחָה שְׂשֵׁה עֶשֶׂר פְּרָצוּפִים, וְלְכָל חַיּוֹת סֶךְ הַכֹּל שְׁשִׁים וְאַרְבַּע פְּרָצוּפִין וְאַרְבַּע פְּנָפִים לְאַחַת לָהֶם [ג] וְלְכָל פְּרָצוּף הָיוּ אַרְבַּע כְּנָפִים, נִמְצָא סֶךְ הַכֹּל מֵאַתִּים וְחֲמִישִׁים וְשֵׁשׁ כְּנָפִים (ת"י): ז וְרַגְלֵיהֶם רֵגַל יִשְׂרָאֵל שׁוּוֹה מְבַלִּי פְּרָקִים לְכַפִּיֶת הַשּׁוֹקִיִים כִּי אֵין לָהֶם לֹא שְׂכִיבָה וְלֹא יִשְׁבִּיבָה (רש"י) וְכָף תַּחְתִּית רַגְלֵיהֶם פְּכָף כְּדְמֹת כָף רֵגַל עֹגֵל (מ"ד) וְנִצְצִים הַרְגָלִים הָיוּ מְזַהֲרִים וְכֵאֵילוּ מְשֻׁלְכִים נִיצוּצוֹת אֵשׁ פְּעִיץ נְחֹשֶׁת קָלָל מְזוּקָק (רש"י): ח וַיְדִי אָדָם וַיְדִיָּהֶם כִּיִּדֵי אָדָם, עֲשֵׂה לָהֶם מִתְּחַת פְּנֵיהֶם (ת"י) [ז] עַל אַרְבַּעַת רַבְעֵיהֶם וְכֵן הֵיחָה בְּכָל אַרְבַּע צַדִּדֵיהֶם וּפְנֵיהֶם הַפָּנִים

עִיּוֹנִים וְהַאֲרוֹת

ה. הסבר הדברים הוא, שהנה בפסוק: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", יש בו שש תיבות, והיה כתוב על הכנפיים כסדר מלמעלה למטה על כל כנף תיבה אחת, נמצא שעל הכנפים האמצעיים היה כתוב "כבוד מלכותו", לכן אנו אומרים בתפילה: "גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה", שהוא שני כנפים האמצעיים שנתמעטו, ותשלח לנו את אליהו הנביא (קול אליהו).

ד. וידי אדם מתחת כנפיהם - באשר אמר שרגליהם הם כרגלי החיות שהכף עגולה לא כרגלי אדם, לכן אמר, שידיהם אינם כחיות רק כידי אדם, וגם שנדמו לאדם שיש לו שתי רגלים ושתי ידיים ולא כחיה שיש לה ארבע רגלים ואין לה ידיים, והידיים היו תחת כנפיהם למעלה, ובעת שהכנפים שוכבות על הגוף - הידיים מכוסות (עיי' באורך במלבי"ם).

ו. ידי אדם - "וידי" כתובה בוי"ו וקרי בוי"ד, והכתוב רוצה לומר, וידו אדם, כאילו אמר, וידיו ידי אדם, כמו (שיר השירים א, טו): "עיניך יונים", פרושו: עיניך כעיני יונים (רד"ק).

ז. על ארבעת רבעיהם - כמו שהכנפים המעופפות היו קבועות בארבעת צדדי החיה אצל כל פנים שבצד ההוא לעוף בהן לכל צד, כך היו הידיים קבועות בכל ארבעת הצדדים.

ח. ופניהם וכנפיהם לארבעתם - שהכנפים היו עם פניהם, לשלל

ב. היא השנה החמישית לגלות המלך יוכיץ - מכאן אנו למדים, ששלושים שנה שמנה לתחילת היובל מנה, כי היובל האחרון התחיל בתחילת שמונה עשרה ליאשיהו היא השנה שמצא חלקיהו את הספר (מלכים"ב, כב, פסוק ג ופסוק ח), ואומר רש"י: "וכן שנינו (למדנו) בסדר עולם, שהיא היתה תחילת היובל, יאשיהו מלך שלושים ואחת שנה, צא מהם שבע עשרה שעברו כבר, נשארו ארבע עשרה שנה, יהויקים מלך אחת עשרה שנה - הרי עשרים וחמש ויכונה בנו מלך רק שלושה חודשים וגלה, ואותה שנה שניבא יחזקאל היתה חמישית לגלותו, הרי שנת שלושים ביובל, וכן מצינו בסוף נבואתו, שנתן סימן למנין היובל שנאמר (יחזקאל מ, א): "בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחודש" - אין פירושו שיהיה ראש השנה בעשור לחודש, אלא בשנת היובל, שאז ביום הכיפורים תוקעים בשופר והעבדים יוצאים לחרות.

ג. וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם - כתוב אחד אומר (ישעיה ו, ב): "שש כנפים שש כנפים לאחד". וכתוב אחד אומר: "וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם"? לא קשה, כאן בזמן שבית המקדש קיים. כאן בזמן שאין בית המקדש קיים כביכול נתמעטו כנפי החיות. איזה מהן התמעטו? - אמר רב חננאל אמר רב אותן שאומרות שירה בהן (חגיגה יג).

וּכְנִיפֵיהֶם והכנפיים שהיו להם היו שווים **לְאֶרְבַּעְתָּם** לכל ארבעת החיות זה כזה (מ"ד): ט כנפיהם היו **חִבְרֹת** מחוברות ונוגעות **אִשָּׁה אֶל-אֲחֻזְתָּהּ בְּנִיפֵיהֶם** דהיינו כנפיהם היו פרושות ונוגעות זה בזה ובכך היו מכסות פניהם [כי הכנפיים פרושות למעלה מן הפנים] לכסות בהם הפנים **לֹא-יִסְבּוּ בְּלִכְתָּן** אם רוצות ללכת אין צריכות להסב פנים מצד אל צד כי יש להם פנים לכל צד **אִישׁ אֶל-עֵבֶר** צד **פָּנָיו יִלְכוּ** כי ילכו לצד הפנים של אותו רוח שהם רוצים (רש"י): **וְדַמּוֹת פְּנֵיהֶם** מראה פני החיות היה כדמות **פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אֲרִיָּה אֶל-הַיְמִין** מצד ימין של פני אדם **לְאֶרְבַּעְתָּם** לארבעת פני האדם **וּפְנֵי-שׂוֹר מִהַשְּׂמַאֵל לְאֶרְבַּעְתָּן** מצד שמאל של פני האדם בכל הארבע חיות **וּפְנֵי-נֶשֶׁר לְאֶרְבַּעְתָּן** ומאחורי פני אדם שבכל הארבע חיות היה פני נשר (מ"ד): יא **וּפְנֵיָהֶם** של החיות היו כנף אמנם **וּכְנִיפֵיהֶם** היו **פְּרָדוֹת** פרושות **מִלְמַעְלָה** מעל פניהם **לְאִישׁ** לכל פנים היה **שְׁתֵּי שְׁתֵּי** שתי כנפיים **חִבְרֹת** נוגעות **אִישׁ** אל אחיו לכסות בהם הפנים **וּשְׁתֵּי** ושתי כנפיים היו **מְכַסּוֹת אֶת גְּוִי־הַנְּהַן** את גופותיהן (רש"י): יב **וְאִישׁ** כל חיה מהחיות **אֶל מוֹל עֵבֶר פָּנָיו יִלְכוּ** כי היה להם פנים בכל רוח וצד **אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה-שָׁמָּה** הרצון של **הָרוּחַ לְלַכֵּת יִלְכוּ** הלכו **וְלֹא יִסְבּוּ** מצד אל צד **בְּלִכְתָּן** (מ"ד): יג **וְדַמּוֹת הַחַיּוֹת** צורת גוון החיות **מֵרְאִיָּהֶם בְּגַחְלֵי-אִשׁ בְּעֵרֹת דּוֹלְקוֹת בְּמִרְאֵה הַלְּפָדִים** והמראה הזה **הִיא מִתְהַלֵּכֶת בֵּין כָּל הַחַיּוֹת** שלכולן היה המראה ההוא **וְנִגְהַ וְהֶאֱרָה יִתִּירָה וּמְרֹבָה** היה **לְאִישׁ וּמִן מִרְאֵה הָאִשׁ** היה **יּוֹצֵא** כעין **בָּרֶק** (מ"ד): יד **וְהַחַיּוֹת** לא עמדו במקום אחד אלא היו **רְצוּא וְשׂוֹב** רצים ממקום למקום וחוזרים במהרה **בְּמִרְאֵה הַבְּזֻק** [ה] הברק שמתגלה ומיד נעלם (מ"ד): טו **וְאֶרְאָה** הסתכלתי אל **הַחַיּוֹת** וראיתי **וְהִנֵּה דְמוּת (מ"ד) אֹפֶן** [גלגל (מ"ז)] **אֶחָד בְּאֶרֶץ** ברצפת הרקיע (רש"י) **אֲעַל הַחַיּוֹת לְאֶרְבַּעַת פָּנָיו** ליד כל חיה היה אופן אחד ולא ליד כל פנים אופן (מ"ד): טז **מִרְאֵה הָאֹפְנִים וּמַעֲשֵׂיהֶם** ופעולתם **פְּעִין תְּרַשִּׁישׁ** כמו אבן בעל גוון יפה כעין התכלת (רד"ק) והוא זך ובהיר עד שיראה

עיונים והארות

עד שמונה פריחות, דהיינו שירגיע ביניהם שבע פעמים, אולי ישוב האדם בינתיים, והוא טעם שבע מעמדות שעושים למת ונגד שבעה הבלים", (עד כאן לשון המהרש"א).

למדנו מכאן שבשעה שהאדם נתקף בבולמוס של תאוה, של נקמה, של כעס, יתאמץ לרסן את עצמו לעצור ברוחו בארבע פריחות, יעשה כמה הפסקות, יירגע בינתיים, ולא יזדרז למלא אחר עצת היצר "בפריחה אחת", כאשר תקפו הבולמוס של המדה הרעה.

אולם למצוה ולדבר טוב להגשת עזרה לזולת "ירוך בפריחה אחת", במהירות ובזריזות, אך צריך ליזהר שלא להפוך את הסדר. זריזות ומעבר מידי ממחשבה לעשייה, ראויים ורצויים רק בדבר טוב, ואילו בדבר עבירה יעצור את עצמו ויעמוד על נפשו "עד כמה פריחות" עם הפסק בין זה לזה, אולי אחרי שתחול דחיה בכעס או בתאוה יתחרט מהחטא לגמרי ושב ורפא לו (קול צופיך ח"ב).

פנים היו כנפים בפני עצמם, לבל נטעה שמה שאמר (פסוק ו): "וארבע כנפים לאחת להם", היינו לכל חיה, לכן מפרש, שכן היה לכל פנים (עיי' באורך בפירוש המלבי"ם).

ה. **והחיות רצוא ושוב** כמראה הבזק - אמר רבי אייבו: "רצות" לא כתוב כאן אלא "רצוא", רצין לעשות שליחותן (בראשית רבה נ, א)

הנה אמרו רבותינו בתלמוד: תנא: מיכאל באחת, גבריאל בשתיים, אליהו בארבע, ומלאך המות בשמונה (ברכות ד:).

וכתב המהרש"א (ברכות שם): "ענינו שמיכאל מים מימין ממונה על הרחמים, וגבריאל אש משמאל ממונה על הדין. ולפי שרחמי שמים מרובים, ניתן כח למיכאל לעשות שליחותו בפריחה אחת, ולגבריאל לא ניתן כח למהר שליחותו עד שתי פריחות שירגיע בינתיים, אולי ישוב ונחם ה'. ומלאך המות הממונה על מיתת האדם, לא ניתן לו כח לקיום שליחותו

בו מעבר לעבר ודמויות אחר לְאַרְבַּעַתָּן לִארבעת האופנים וּמְרֵאֵיהֶם תואר פניהם וּמַעֲשֵׂיהֶם ופעולתם
 היה כַּאֲשֶׁר יְהִיֶה הָאוֹפֵן בְּתוֹךְ הָאוֹפֵן שהיו הולכים לכל צד שירצו בלי להסתובב כדרך שתוקעים גלגל לתוך
 רוחבו של חבירו שאז יוכל לילך לכל צד בלי להסתובב (ט"ד): יז ומכיון שהיו מתגלגלים לכל צד לכן עַל-אַרְבַּעַת רַבְעֵיהֶן
 צדדיהם בְּלֻכְתָּם יִלְכוּ בלי להסתובב לֹא יִסְבוּ לא חוזרים להסתובב בְּלֻכְתָּן (ט"ד): יח וְגִבְיֵיהֶן והחיות היה
 להם גב (רש"י) וְגִבְהֵי לָהֶם שווים בגובהם וְיִרְאָה לָהֶם היה יראה ופחד ואיום לרואה אותם וְגִבְתָּם וגבות עיניהם
 מְלֵאֹת עֵינַיִם סָבִיב לראות לכל רוח (רש"י) והגוונים שלהם היו מתחלפים לְאַרְבַּעַתָּן (ט"ד): יט וּבְלֻכְתָּ
 הַחַיּוֹת וכשהחיות הולכות יִלְכוּ גם הָאוֹפְנִים הגלגלים אֲצֵלָם וּבְהִנְשֵׂא הַחַיּוֹת וכאשר החיות
 מתנשאות עצמן מֵעַל הָאָרֶץ לעלות למעלה יִנְשְׂאוּ גם הָאוֹפְנִים לעלות למעלה (ט"ד): כ עַל אֵל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
 יְהִיֶה-שָׁם הָרוּחַ הרצון של הקב"ה הרוכב בחיות (רש"י) לְלַכְתָּ יִלְכוּ החיות כִּי שָׂמָה רִצּוֹן הָרוּחַ של
 הי"ת בתוכם לְלַכְתָּ וְהָאוֹפְנִים כאשר יִנְשְׂאוּ החיות למעלה לְעִמְתָּם גם האופנים ינשאו כִּי רוּחַ רִצּוֹן
 של הַחַיָּה נמצאת בָּאוֹפְנִים (ט"ד) [ו]: כא בְּלֻכְתָּם בעת ילכו החיות יִלְכוּ גם האופנים (רש"י) וּבְעִמְדָם
 יַעֲמֻרוּ וּבְהִנְשֵׂאָם ובעת שיתרוממו החיות מֵעַל הָאָרֶץ יִנְשְׂאוּ יתרוממו הָאוֹפְנִים לְעִמְתָּם
 כִּי רוּחַ רִצּוֹן של הַחַיָּה נמצאת בָּאוֹפְנִים ורוחו של הקב"ה תוך החיה (רש"י לעיל): כב וּדְמוֹת הַשְּׂטוֹחַ ופרוש
 עַל-רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ פְּעִין כגון הַקְּרַח הַנּוֹרָא המטיל אימה על רואיו בגלל זכותו ולבנינותו היה
 נְטוּי פרוש ושטוח עַל-רָאשֵׁיהֶם מְלֻמְעָלָה (ט"ד): כג וְתַחַת הָרָקִיעַ הפרישה הנ"ל בְּנִפְיָהֶם של
 החיות יִשְׂרֹת מכוונות (רש"י) אִשָּׁה אֶל-אַחֹתָהּ לְאִישׁ לכל פנים ופנים שְׂתֵיִם מְכֻסּוֹת לְהִנָּה
 כיסו אותו שתי כנפיים וְלְאִישׁ שְׂתֵיִם מְכֻסּוֹת לְהִנָּה להם אֵת גְּוִיתֵיהֶם את גופתן (ט"ד):
 כד וְאֲשַׁמַּע אֶת-קוֹל הָרַעֲשֵׁת בְּנִפְיָהֶם בְּקוֹל מַיִם רַבִּים השוטפים וּבְקוֹל-שִׁדִּי כקולו יתברך
 שהיה בהר סיני שהיה הולך וחזק, וקול זה שמעתי בְּלֻכְתָּם וקול זה הוא גם בְּקוֹל הַמְּלָאָה שאון וצעקה בְּקוֹל מַחֲנֵה
 מהמון עם (ט"ד) אַמְנֵם בְּעִמְדָם תִּרְפִּינָה בְּנִפְיָהֶן לא השמיעו קול ורעש בכנפיהם (רש"י ע"ש): כה וְיִהְיֶה-קוֹל
 כאשר היה יוצא קול מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל-רָאשֵׁם לדבר אל הנביאים שקטו החיות וז"ש בְּעִמְדָם אז
 תִּרְפִּינָה שקטו ולא הרעישו בְּכַנְפֵיהֶן מאימת הדיבור (ת"י, רש"י): כו וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר
 עַל-רָאשֵׁם ראיתי דבר מזהיר בְּמִרְאֵה אֲבָן יקרה הנקראת סַפִּיר והוא כְּדְמוֹת כֶּסֶף וְעַל דְמוֹת
 הַכֶּסֶף ראיתי דְמוֹת בְּמִרְאֵה אָדָם והוא רמז להאל יתברך (ט"ד) עָלָיו מְלֻמְעָלָה: כז וְאֶרְאֶה | כאשר

עיונים והארות

1. כי רוח החיה באופנים - יש להסביר שלכן גם האופנים יש להם רוח החיה, להראות היפוך שיטת הרשעים, שלפעמים עושים רע כשלדעתם המטרה היא טובה. לכן גילה הנביא שדרך תורתנו היא שאף האופנים שהוא הדרך להגיע למטרה, צריך להיות בהם רוח החיה לומר שהוא טוב וישר. ואין לנו

הסתכלתי לראות מראה האדם היושב על הכסא ראיתי **בְּעֵינַי כַּגֹּוֹן חֲשֵׁמֶל** והוא זך ונקי **בְּמִרְאֵה-אֵשׁ** מן מראה האש שעין האדם לא תשובנו **בַּיִת** כעין בית במראה אש **לִהְיוֹת סֹבֵיב** כן הוא **מִמִּרְאֵה מִתְנַוֵּי וּלְמַעְלָה** היה מראה כעין חשמל **וּמִמִּרְאֵה מִתְנַוֵּי וּלְמַטָּה רְאִיתִי בְּמִרְאֵה-אֵשׁ וְנִגְהַה** הארה וזריחה היה **לוֹ סֹבֵיב** (מ"ד): **כַּח בְּמִרְאֵה הארה היתה כמראה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יְהִיָּה בְּעֵזְבֵן בַּיּוֹם הַהוּא שֶׁנֶּשְׂמַע בְּיָד מִרְאֵה הַנִּגְהַה הַזֶּה סֹבֵיב הוּא מִרְאֵה דְמוּת כְּבוֹד-יְהוָה** נוסע מבית המקדש כדמות מלך לישוב על המרכבה ונוסע **וְאֶרְאֶה** את כל זה ואז **וְאֶפְלַע עַל-פְּנֵי** להשתחוות מול ה' (מ"ד) [ז] **וְאֶשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר: פֶּרֶק ג':** יב לאחר שגמר דבריו צוה אל הרוח לשאתו אל המקום אשר בני הגולה שם (רש"י) **וַתִּשָּׂאֲנִי רוּחַ** ואז הרוח נשא אותי ממקום עומד **וְאֶשְׁמַע אַחֲרַי** ממקום הנבואה שהייתי שם **קוֹל בְּרַעַשׁ גָּדוֹל** שהיה אומר **בְּרוּךְ כְּבוֹד-יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ** כמו שהיה בהיותו במקומו בבית קודש הקודשים דאע"פ שסר ממקומו תמיד הוא ברוך (מ"ד):

מאמרי הזוה"ק

פרשת נשא

מבאר והולך בחזק ועוצם ברכת הכהנים והשפיע הנשפע בעת הזאת ובסדר הנהגת הכהנים בעת הברכה תכלית הכהנים ליקרא חסידים ובכך הם ממשיכים חסידים למלכות וברכות לעם ישראל

נשא דף קמ"ד:

דִּבֶּר אֵל אַחֲרָיו וְאֵל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אָמֹר לָהֶם: אָמַר רַבִּי יִצְחָק בא לפרש הטעם מדוע כהן שלא נשא אשה אסור בעבודת ביהמ"ק, **מִשּׁוּם דְּלִית שְׂכִינְתָא שְׂרִיָא, בְּמַאן דְּלֹא אֲנָסִיב** לפי שאין השכינה שורה במי שלא נשא אשה, **וְכִתְּנֵי בְּעֵינָיו יִתִּיר מִכָּל שְׂאָר עַמָּא, לְאַשְׂרֵיִיא בְּהוּ שְׂכִינְתָא** והכהנים צריכים יותר מכל שאר העם שתשרה בהם השכינה. כי סתם ישראל, עבודתו ומצותיו עושות תקון הגם שלא נשא אשה, אבל כהן אסור בעבודת המקדש אם לא נשא אשה, מפני שתכלית עבודתו היא לייחד קב"ה ושכינתיה, ואם לא נשא אשה שאז אין השכינה שורה עמו, איך שייך לייחודה עם ז"א. **וְכִיּוֹן דְּיִשְׂרָת בְּהוּ שְׂכִינְתָא, שְׂרִיָא בְּהוּ חֶסֶד, וְאַקְרוּן חֲסִידִים** וכיון שהשכינה שורה בהם על ידי שנשאו אשה, שורה בהם החסד שהוא עיקר מדתם שעל ידי החסד יוכלו לייחד למעלה,

עיונים והארות

ז. ורד"ק פירש שהשתומם לבו על המראה ולכך נפל על פניו.

ונקראים חסידים. וּבְעֵינַי לְבָרְכָא עֲמָא לכן הם צריכים לברך את העם, הָרָא הוּא דְכְתִיב זהו שכתוב, (תהלים קמה, י) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה והיינו יברכו כ"ה שהם ממשיכים ברכות למלכות הנקראת כ"ה וממנה נמשכות הברכות לישראל. וּבְכִתִּיב וכתוב, (דברים לג, ח) הַמְּיֹךְ וְאוֹרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ הרי שהכהן נקרא ג"כ חסיד. וּמְשֹׁם דְכִהְנָא אֶקְרִי חֲסִיד, בָּעֵי לְבָרְכָא ולפי שהכהן נקרא חסיד, לכן הוא צריך לברך את העם. וּבְנִין בְּךָ כְּתִיב ולכן כתוב, דִּבְרַ אֶל אַחֲרָי וְאֶל בְּנֵי לְאִמְרַ פִּה תְבָרְכוּ. מֵאֵי טַעְמָא מהו הטעם שהכהנים יכולים להמשיך ברכות למלכות. מְשֹׁם דְאֶקְרוּן חֲסִידִים, וּבְכִתִּיב וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה לפי שהם נקראים חסידים, וכתוב יברוככ"ה דהיינו יברכו כ"ה, ולכן הם המושכים את השפע מחסד אל המלכות [א].

פִּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם ומפרש פִּה תְבָרְכוּ היינו, בְּלִשׁוֹן הַקִּדְשׁ. פִּה תְבָרְכוּ היינו, בְּיִרְאָה. פִּה תְבָרְכוּ היינו, בְּעֵנֹהָ כי המלכות הנקראת כה נקראת לשון הקדש, ויש בה יראה וענוה.

הכהנים צריכים להמשיך ולברך את ישראל מן המלכות הנקראת כה וזה שאמר "כה תברכו"

אָמַר רַבִּי אֲבָא מֵה שְׁכֵתוֹב, פִּה תְבָרְכוּ, תֵּאנָא, הֵאֵי צַד"ק אֶתְקַרִּי כ"ה למדנו, כי זה הצדק שהיא המלכות נקראת כ"ה, (כנגד כ"ה אותיות שבפסוק ישא ה', וכנגד שם כ"ב והג' פסוקים דברכת כהנים, כמבואר בשעה"כ בדרוש ה' דברכת כהנים דף מא ע"א), דְּכָל דִּינֵין מִתְעַרְיִן מִכ"ה (נ"א מְנִיָּה) שכל הדינים והעונשים על הרשעים מתעוררים ממנה, וְהֵינֵנו דְאָמַר וזה שאמר רַבִּי אֶלְעָזָר לפרש את הנאמר בפסוק (במדבר יא, לג) וַיַּךְ ה' בְּעַם מִכָּה רַבָּה מְאֹד. וְשׂוֹאֵל, מֵהוּ מִכָּה (ס"א דְכָה) רַבָּה למה נקרא מכה רבה, ומשיב בְּלוֹמַר, מִכָּה מִן פִּה מִכ"ה הוא נוטריקון מן כ"ה. כלומר, שהמכה באה ממדת כ"ה שהיא המלכות. וּבְכִתִּיב (שמות ז, טז) וְהִנֵּה לֹא שָׁמַעְתָּ עַד כ"ה, בְּמָה דְאֲנִיִּים מִשָּׁה כמו שהפחיד משה את פרעה, והנה לא שמעת, עד שתקבל עוד מכה אחרת ממדת "כה". וּבְכִתִּיב (שם ז, יז) בְּזֹאת תִּדְעַ כִּי אֲנִי יְהוָה כלומר על ידי מדת זאת שהיא המלכות, תדע שאני ה'. וְכִלְא חַד וכל שני הכינויים הם אחד שהם במלכות, ומ"מ כל כנוי הוא בבחינה אחרת, וּבְכִתִּיב וכתוב, (שמות ז, כג) וְלֹא (דף קמו ע"א) שָׁת לְבוֹ גַם לְזֹאת, דְּזִמְיָנָא לְחֲרַבָּא אֲרַעִיָּה היינו שפרעה לא שת אל לבו שזאת שהיא המלכות, היא מוכנה ומזומנת להחריב את ארצו.

הכהנים ממתקים את המלכות קודם לברכה

עיונים והארות

לישראל וימשיכו הברכה מא"ס עד אין תכלית, כלומר אל המלכות, שהיא מידה עשירית הנקראת כ"ה תברכו" וכאשר הכהנים פורשים ידיהם, שכינה שורה עליהם ומתמלאים משפע, וכולם מתברכים מהמקור ואז הוא שעת רצון מסטרא דא"א.

[א] וז"ל הר"ר שבתאי בסידורו: צריך לזהר מאד בברכת כהנים. ודע כי הברכה שורה בנשיאת כפים שיש בהם עשר אצבעות הרומז לעשר הספירות, וכל הברכות שבאו לעולם צריכות לבא קודם אל המידה האחרונה הנקראת כ"ה ומשם יורדת הברכה לעולמות. ורצה הקב"ה לזכות לעמו ישראל וציוה לכהנים, שהם מצד החסד, שיברכו

מתעוררות ונתקנות לקבל את הברכות, וְנִהְרִין מְעוֹמְקָא דְבִירָא, דְּאִתְמַשְׁךְ לְהוּ מִתְּהוּא עוֹמְקָא דְנִפְק תְּדִיר, וְלֹא פְסִיק בְּרִבְאן ומאירות מעומק הבאר שהוא היסוד דאימא, שנמשך להם מעומק שהוא היסוד דאבא, שיוצא תמיד ולא נפסקות ממנו הברכות לעולם, כי שורש הברכות נמשכות להם מיסוד דאבא, דְּנִבְעִין מִבּוֹעִין לְכַלְהוּ עַלְמִין שהב' יסודות דאו"א נובעים מבועים לכל העולמות וּמִתְבְּרָכִין וּמִתְשַׁקְּיִין מִכְּלָהוּ ומתברכים ומושקים מכולם, כי כל העולמות מקבלים שפע הברכות והשקאתם של או"א על

ידי כל הספירות דזו"ן.
בריבוי האור בברכת כהנים נעשה הייחוד העליון

וְתֵאנָא, בְּתֵהוּא זְמָנָא ולמדנו, כי בזמן ההוא של נשיאת כפים, לְחִישׁוּתָא וְשִׁתְּיִקוּתָא הָיוּ בְּכָל עַלְמִין שתיקה ושקט נמצאת בכל העולמות, כי על ידי רבוי האור של ברכת כהנים נעשה יחוד העליון שהוא בשתיקה. לְמַלְךְ דְּבַעֵי לְאִזְדִּירוּנָא בְּמִטְרוֹנִיתָא משל למלך שרוצה להתחבר עם המלכה, וּבַעֵי לְמַעַל לְהַ בְּלַחֲשׁוֹ ורצה לבא אליה בחשאי, וְכָל שְׂמַשִּׁין מִתְעַרְרִין בְּתֵהוּא זְמָנָא וּמִתְלַחֲשִׁין, הָא מְלָכָא אֲתִי לְאִזְדִּירוּנָא בְּמִטְרוֹנִיתָא אז כל המשמשים מתעוררים בזמן ההוא ומתלחשים ואומרים הרי המלך בא להתחבר עם המלכה. מֵאַן מִטְרוֹנִיתָא, דָּא בְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל ומפרש מי היא המלכה שעמה נעשה הייחוד העליון, ואמר זו היא כנסת ישראל שהיא השכינה. ומקשה עוד מֵאַן בְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל. בְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל סְתָם על איזו שכינה נאמר, האם הכונה לרחל או ללאה, שהרי שתיהן נקראות כנסת

ישראל, ומתריך שנאמר על שתייהם.

בשעת הברכה צריכים הכהנים להרים יד ימין על שמאל להגביר החסדים

תֵּאנָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כִּהֵן בָּעֵי לְזַקְפָּא יַמִּינָא עַל שְׂמָאלָא אמר רבי יצחק, למדנו כי הכהן צריך לזקוף ולהגביה את יד ימינו למעלה מיד שמאלו, דְּכִתְיִב, (ויקרא ט, כב) [יִשָּׂא אֶתְרִן אֶת יָדוֹ אֶל הָעַם וַיְבָרְכֵם. יָדוֹ כְּתִיב, וְלֹא יָדָיו. מִשּׁוּם דְּשִׁבְחָא דִּימִינָא עַל שְׂמָאלָא ידו כתוב חסר י', בלשון יחיד, ולא ידיו בלשון רבים, וטעם הדבר לפי שיש שבח ומעלה ליד הימין על יד השמאל [ב]. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, רְזָא הוּא, מִשּׁוּם דְּכִתְיִב, אמר רבי אלעזר יש סוד בדבר מה שצריך לזקוף את יד הימין על יד השמאל, לפי שכתוב (בראשית ג, טז) וְהוּא יִמְשׁוֹל בְּךָ שהזכר שהוא סוד הימין ימשול על הנקבה שהיא סוד השמאל, כלומר ז"א שהוא סוד הימין שנבנה מהחסדים, הוא ימשול במלכות שהיא סוד השמאל

שנבנית מהגבורות, לכן צריך לזקוף את הימין על השמאל.

עיונים והארות

דפריס ידיו, בעי דלא יתחברון אצבען דא בדא). ועל הכהן להגביה ידיו עד כנגד ראשו ולכוין שהאורות היוצאים מבין ידיו המוגבהות כנגד ראשו, יהיו בראש הז"א. וישלשל הטלית על פניו ואצבעותיו יהיו מגולות.

[ב] כוונות הכהנים: הכהנים יגביהו ידיהם ויפרשו אצבעותיהם. וכתב הגר"א הכהנים יפרידו כל האצבעות ולא לעשות חמשה אוירים. (וכן כתב במגן אברהם בשו"ע או"ח סימן קכ"ח סעיף י"ב בס"ק י"ט בשם הזהר שלא ליגע שום אצבע בחבירו. וכוונתו אל הזהר פרשת נשא וז"ל: כהנא

צריך הכהן ליטול ידיו קודם הברכה ע"י לוי בדוקא

תֹּאנָא, כִּהֵן דְּבָעֵי לְפָרְסָא יְרוּי, בְּעֵי דִיתוּסְפָּה קְדָשָׁה (דף קמו ע"ב) עַל קְדָשָׁה דִּילִיָּה
 למדנו, כי כהן הרוצה לפרוש ידיו ולישא את כפיו, צריך שיתוסף קדושה על קדושתו, דהיינו, **דְּבָעֵי**
לְקְדָשָׁא יְרוּי, עַל יְדָא דְקְדִישָׁא שצריך לקדש וליטול ידיו על ידי מי שהוא קדוש. **מֵאֵן יְדָא**
דְקְדִישָׁא. דָּא לִיּוֹאֶה ומי הוא זה שידו קדושה? זה הוא הלוי. **דְּבָעֵי כִּהֵנָּא לִיטוּל קְדָשָׁה דְּמִיָּא**
מִיְרוּי שצריך הכהן ליטול קדושת המים מידי של הלוי, כדי שבאותה הנטילה תתוסף קדושה נוספת על קדושתו, אבל
 אם יטול על ידי ישראל אין בו כח להוסיף קדושה על קדושתו, **דְּכִתִּיב** וכמו שכתוב **וְקְדַשְׁתָּ אֶת הַלְוִיִּם,**
הָא אֵינּוּן קְדִישִׁין הרי שהוא קדוש קצת בקדושת שבט לוי, לכן יש בו כח להוסיף קדושה על קדושת הכהן.
וְכִתִּיב כִּהֵן בְּלוִיִּם ועוד כתוב בלויים, (במדבר יח, ב) **וְגַם אֶת אַחֲיֶיךָ מִטְּהַר לְוִי וְגו'** שבט אביך
 הקרב אתך, וילוו עליך וישרתוך. היינו שיהיו משרתים את הכהנים במה שיצקו ויטלו מים על ידיהם, ושלא תאמר שמה
 שכתוב גם "את אחיך" הכוונה לאחיו הכהנים, וכמו שמצינו בכמה מקומות שהכהנים נקראים ג"כ לויים, לזה אמר. **יִשְׁכַּמְ**
אַבְיָךְ, כִּלְלֵל כי מאחר שאמר את אחיך מטה לוי, למה כתב עוד שבט אביך, אלא ודאי לזה כתוב שבט אביך לכלול
 גם את הלויים. **מִכָּאֵן, דְּכָל כִּהֵן דְּפָרִים יְרוּי, בְּעֵי לְאֶתְקַדָּשָׁא עַל יְדֵי דְקְדִישָׁא** ומכאן
 שכל כהן שפורש את ידיו לברך את ישראל, צריך להתקדש על ידי מי שהוא קדוש, **לִיתוּסְפָּה קְדָשָׁה עַל**
קְדוּשְׁתִּיהָ כדי שיתוסף קדושה על קדושתו. **וְעַל דָּא, לָא יטוּל קְדָשָׁה דְּמִיָּא מִכָּר נָשׁ**
אַחֲרָא, דְּלֹא תוּי קְדִישָׁא ועל כן לא יטול קדושת המים מאדם אחר שאינו קדוש, ואם אין לוי, אז יטול ידיו

בעצמו.

הלוי צריך ליטול ידיו קודם לכן

וּבְצַנִיעוּתָא דְסַפְרָא תֹאנָא ולמדנו בספרא דצניעותא, **לְוִי, דְאֶתְקַדָּשׁ כִּהֵנָּא עַל יְרוּי,**
בְּעֵי הוּא לְאֶתְקַדָּשָׁא בְּקְדִמִיתָא הלוי אשר הכהן מתקדש על ידו, צריך הוא
 להתקדש וליטול ידיו תחילה. **וְאִמְרֵי לְוִי, וְיִתְקַדָּשׁ עַל יְדָא דְכִהֵנָּא אַחֲרָא** ושואל ולמה יתקדש
 הכהן על ידי לוי, הרי יותר היה ראוי שיתקדש על ידי כהן אחר חבירו ולא על ידי לוי, ומשיב. **תֹּאנָא, כִּהֵנָּא**
אַחֲרָא לָא בְּעֵי, דִּהָא כִּהֵן דְּלֹא שְׁלִים למדנו, כי אין ראוי שיטול על ידי כהן אחר, כי כהן שאינו שלם,
 אלא הוא בעל מום שאסור בעבודה, **לָא בְּעֵי הָאֵי כִּהֵנָּא שְׁלִים, לְאֶתְפָּנֵם עַל יְדָא דְפְגִמָּא**
דְּלֹא שְׁלִים אינו ראוי לכהן שהוא שלם ובריא שיפגם על ידי כהן בעל מום שאינו שלם, וכהן שלם ותמים כמותו
 פשיטא שאין ראוי שישתמש בו כי מה ראית שכהן זה עדיף מחבירו. **אַבְל לְוִי דְאִיהוּ שְׁלִים** אבל לוי שהוא
 שלם, **וְאִתְחַזִּי לְסַלְקָא בְּרוּכָנָא** וראוי לעלות לדוכן לשיר בעת הקרבת הקרבן, **וְלְמַפְלַח כְּמִשְׁבֵּן**
וּמְנָא ולעבוד באהל מועד, **הָא שְׁלִים הוּא, וְהָא אֶקְרִי קְדוּשׁ** הרי הוא שלם ונקרא קדוש, **דְּכִתִּיב**

וְקִדְשֵׁת אֶת הַלְוִיִּם כְּנוֹכַר לְעִיל. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, אַף אֶקְרִי מְהוֹר, גַּם הַלְוִיִּם נִקְרָאִים טְהוֹרִים, דְּבַתִּיב, (במדבר ח, ו) וְמִתְהַרְתְּ אוֹתָם. וּבְגִיז פֶּךָ בְּעֵי לְאוֹסְפָא כְּהֵנָּה קְדֻשָּׁה עַל

קְדוּשָׁתֵיהֶּ וְלִכְךָ צָרִיךְ הַכֵּהן לְהוֹסִיף קְדוּשָׁה עַל קְדוּשָׁתוֹ עַל יַדֵּי הַלְוִיִּם.

צָרִיךְ הַכֵּהן בְּשַׁעַת הַבְּרָכָה לְהַפְרִיד הָאֲצַבְעוֹת זו מִזוֹ וְלֹא יִחְבְּרֵם

תֵּאֲנָה, כְּהֵנָּה דְּפָרִים יְדוּי לְמַדְנֹה, כִּי הַכֵּהן הַפּוֹרֵשׁ יַדָּיו וְנוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו, בְּעֵי דִלָּא יִתְחַבְּרוּן אֲצַבְעָאן דָּא בְּדָא צָרִיךְ לְהוֹזֵהר שְׁלֵא יִתְחַבְּרוּ אֲצַבְעוֹתָיו זו בְּזוֹ, אֲלֵא כֹל אֲצַבְעוֹתָיו תְּהֵינָה נִפְרָדוֹת

זו מִזוֹ, בְּגִיז דִּיתְבְּרָכוֹן כְּתָרִין קְדִישִׁין, כָּל חַד וְחַד בְּלַחְדוּדֵי, כְּמָה דְאַתְחִזִּי לֵיהּ כְּדִי שִׁיתְבְּרָכוּ כֹל הַסְפִירוֹת הַקְּדוּשׁוֹת הַנִּרְמְזוֹת בְּאֲצַבְעוֹת, כֹּל אַחַת וְאַחַת לְבַדָּה כְּמוֹ שְׂרָאוּי לֵהּ, כִּי זו חֲסֵד וְזו גְבוּרָה וְכְדוּמָה.

בְּגִיז דְשִׁמָּא קְדִישָׁא בְּעֵי לְאַתְפְּרָשָׁא בְּאַתְוֹן רְשִׁימִין וּבִשְׁבִיל שַׁאֲת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הוּי"ה

שִׁבְרַכְתָּ כְּהַנִּים, צָרִיךְ לְפָרֵשׁ וּלְבַטְאוֹת כֹּל ד' אוֹתוּיָתָיו מִפּוֹרֵשׁ כֹּל אַחַת לְבַדָּה, כְּדִי שֶׁהַעֲשֵׂר סְפִירוֹת הַנִּרְמְזוֹת בּוֹ תְּהֵינָה

רְמוּזוֹת כֹּל אַחַת לְבַדָּה, כְּדִי שְׁכֹל אַחַת תִּקְבַּל הַשְּׁפַע לְעַצְמָהּ דִּלָּא לְאַעְרְכָּא דָּא בְּדָא כְּדִי שְׁלֵא יִתְעַרְבוּ

הַהַשְּׁפַעוֹת זֶה בְּזֶה. וְלֹא יִתְכַוֵּן (נ"א וְלֹא תִפְוֹנָא) בְּאֵינֹן מְלִין וְיִכּוּיִן הַכֵּהן בְּאֵלוֹ הַדְּבָרִים כְּדִי לְהַשְׁפִּיעַ לְכֹל

סְפִירָה בְּפָנֵי עַצְמָהּ כְּרָאוּי לֵהּ, לִכֵּן גַּם הָאֲצַבְעוֹת הַרְּמוּזוֹת לְאֵלוֹ הַסְפִירוֹת צְרִיכוֹת שְׁלֵא יִתְחַבְּרוּ, כְּדִי שְׁכֹל אַחַת תִּקְבַּל הַשְּׁפַע

לְעַצְמָהּ, וְלֹא יִתְעַרְבוּ הַהַשְּׁפַעוֹת זו בְּזוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּעֵי קְדֻשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיתְבְּרָכוֹן עֲלָאי, בְּגִיז דִּיתְבְּרָכוֹן תְּתָאי

רְצָה הַקַּב"ה שִׁיתְבְּרָכוּ הָעֲלִיוֹנִים, כְּלוֹמֵר שִׁקְבְּלוּ יוֹתֵר שְׁפַע עַל מַה שְׂרָאוּי לָהֶם, כְּדִי שִׁיתְבְּרָכוּ מֵהֶם הַתַּחְתּוֹנִים,

דְּהֵינֵנו שְׁמַהֲשַׁפַּע שִׁקְבְּלוּ הָעֲלִיוֹנִים יִשְׁפִּיעוּ לְתַחְתּוֹנִים, וְיִתְבְּרָכוֹן עֲלָאי דְאֵינֹן קְדִישִׁין בְּקְדוּשָׁה

עֲלָאָה, עַל יְדָא דְתְתָאי, דְאֵינֹן קְדִישִׁין בְּקְדוּשָׁה עֲלָאָה וְעוֹד רְצָה הַקַּב"ה שִׁיתְבְּרָכוּ

הָעֲלִיוֹנִים שֶׁהֵם הַסְפִירוֹת הַקְּדוּשׁוֹת בְּקְדוּשָׁה עֲלִיוֹנָה עַל יַדֵּי הַכְּהֵנִים הַתַּחְתּוֹנִים שֶׁהֵם גַּם כֵּן קְדוּשִׁים בְּקְדוּשָׁה עֲלִיוֹנָה,

דְאֵינֹן קְדִישִׁין מִכָּל קְדִישִׁין דְּלִתְתָא שֶׁהֵם קְדוּשִׁים מִכָּל הַקְּדוּשִׁים שְׁלֵמָטָה, דְּהֵינֵנו מִן הַלְוִיִּם וּמִן

הַיִּשְׂרָאֵלִים, כִּי יִשְׂרָאֵלִים הֵם בְּתַפְאֵרַת, וְהַלְוִיִּם בְּגְבוּרָה, וְהַכְּהֵנִים בְּחֲסֵד, דְּבַתִּיב, (תהלים קמה, י) וְחֲסִידֶיךָ

יְבָרְכוּכָה פִּירוּשׁוֹ לְפִי שֶׁהֵם מְחֻסְדֵי יִבְרָכוּ כ"ה, כְּלוֹמֵר שִׁימְשִׁיכוּ שְׁפַע מִהַחֲסֵד לְמַלְכוּת הַנִּקְרָאת כַּה.

הַכֵּהן צָרִיךְ לְדַעַת אֶת סוּד הַבְּרָכָה וְכוּוֹנוּתָהּ קוּדְם שִׁיבְרֵךְ

אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, כָּל פִּיָּה דִלָּא יָדַע רְזָא דָּא כֹל כֵּהן שְׂאֵינוּ יוֹדַע הַסוּד שֶׁל בְּרַכְתָּ כְּהַנִּים, וְלִמָּאן

מְבָרְךְ וְאֵינוּ יוֹדַע לְמִי הוּא מְבָרְךְ, כְּלוֹמֵר שְׂאֵינוּ יוֹדַע שְׁעַל יַדֵּי בְּרַכְתּוֹ הוּא מְמַשֵּׁיךְ שְׁפַע בְּרַכּוֹת גַּם לְסְפִירוֹת

הָעֲלִיוֹנוֹת, וְיָמָן הִיא בְּרַכְתָּא דְּמְבָרְךְ וּמֵאִיזָה מְקוֹם הוּא מְמַשֵּׁיךְ אֶת שְׁפַע הַבְּרַכּוֹת שֶׁמְבָרְךְ, לָאוּ

בְּרַכְתָּא דִּילֵיהּ בְּרַכְתָּא אֵין בְּרַכְתּוֹ פּוֹעֵלַת הַמְשַׁכּוֹת הַבְּרַכּוֹת לְמַעֲלָה, וְתֵינֵנו דְּבַתִּיב וְזֶהוּ שְׁכַתּוּב,

(מלאכי ב, ז) כִּי שִׁפְתֵי כֵהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ. מֵאִי דַעַת וְשׁוֹאֵל עַל אֵיזוֹ

דַעַת נֹאמֵר, וּמְשִׁיב. דַעַת סְתָם שְׁהוּא הַתַּפְאֵרַת הַנִּקְרָאת דַעַת (כִּי בְּגַדְלוֹת עוֹלָה הַת"ת וְנַעֲשֶׂה דַעַת), וְזֶה שְׂאֵמֵר "שִׁפְתֵי

כהן" היינו הברכה שהכהן מוציא בשפתיו, "ישמרו דעת", היינו ישמרו את השמור שהיא המלכות לחברה עם הת"ת הנקרא דעת. ומש"כ **וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ, עֲלָאִין, יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ** היינו, העליונים יבקשו מפיו, ושואל. **וּמֵאֵי יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ** מה יבקשו מפיו, ואומר **תוֹרָה. תוֹרָה סִתָּם, הֵיךְ אַחֲרָא תוֹרָה דְלְעִילָא דְאַקְרִי תוֹרָה סִתָּם** תורה סתם, ור"ל יבקשו לדעת איך מתייחדת התורה שלמעלה שנקראת תורה סתם, דהיינו סוד יחוד זו"ן הנעשה על ידי שפתי כהן שמברך ברכת כהנים. **דְתִנְיָא, תוֹרָה שְׂכַבְתָּב וְתוֹרָה שְׂבַעַל פֶּה כְּאֵינוֹן בְּתִרְיִן עֲלָאִין דְאַתְקִרוֹן הָכִי** שלמדנו בברייתא, כי יש תורה שבכתב שהיא בז"א, ותורה שבעל פה שהיא בנוקבא והם אחוזים באותם הספירות העליונות, שהן נקראות תורה שבכתב ותורה שבעל פה. **מֵאֵי טַעְמָא** ומה הטעם שהעליונים יבקשו תורה מפיהו, ואמר **כִּי מְלֶאכְךָ יְהוָה צְבָאוֹת הוּא** כי הכהן הוא אות בצבא של מעלה, וניכרת מעלתו בין המלאכים. **וְתִנְיָא, דְבַעֵי כְּהֵנָא לְכוּנָא כְּאֵינוֹן מְלִין דְלְעִילָא** ולמדנו, שצריך הכהן לכיין בברכת כהנים באותם הסודות שלמעלה, **לִיְחֲדָא שְׂמָא קַדִּישָׁא כְּמָה דְאַצְטְרִיךְ** ולייחד את השם הקדוש כמו שצריך.

אסור להסתכל באצבעות הכהנים בשעה שמברכים לעם

שם דף קמז.

תֵּאָנָא למדנו, **אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּשַׁעֲתָא דְכְּהֵנָא פְּרִים יְדוּי, אָסִיר לִיה לְעַמָּא לְאַסְתְּכְּלָא בִיה, מְשׁוּם דְשְׂכִינְתָא שְׂרִיא בִידוּי** בשעה שהכהן נושא את כפיו, אסור לעם להסתכל באצבעותיו לפי שהשכינה שורה על ידיו, כי עשר האצבעות רומזות לעשר ספירות, והם כסא להשראה השכינה. **אָמַר רַבִּי יִצְחָק** שאל רבי יצחק את רבי יוסי, **אִי הָכִי, בִּיּוֹן דְלָא חֲמָאן מַה אַכְפַּת לָהּ** כיון שלא רואים את השכינה, אם כן מה פגם הוא לה אם מסתכלים על אצבעותיו של הכהן, **דִּהָא כְּתִיב שְׁהִירִי כְּתוּב (שמות לג, כ) כִּי לֹא יֵרְאֵנִי הָאָדָם וְחָי וּדְרָשׁוּ חו"ל, בְּחִיּוּהוֹן לָא חֲמָאן, אֲבָל בְּמִיתְתְּהוֹן חֲמָאן** בחייהם אינם רואים את השכינה, ורק במיתתם רואים. וכאן, אף על פי שהשכינה שורה עליהם, מה איכפת לנו במה שמסתכלים עליהם הלא אין רואים אותה. **אָמַר לִיה עֵנָה לוּ רַבִּי יוֹסִי, מְשׁוּם דְשְׂמָא קַדִּישָׁא רְמִיזָא בְּאַצְבָּעֵן יְדוּי** משום שהשם הקדוש רמוז באצבעות ידיו, דהיינו עשר האצבעות הם כנגד עשר הספירות שהם השמות הקדושים כנ"ל, **וּבַעֵי פֶּר נֶשׁ לְדַחְלָא** וצריך האדם לירא ממנו, **אַף עַל גַּב דְלָא חֲמָאן שְׂכִינְתָא, לָא פְּעָאן לְאַסְתְּכְּלָא בִידֵיהוּ דְכְּהֵנִי** ואף על פי שלא רואים את השכינה, עם כל זה אין להסתכל בידיהם של הכהנים, **בְּגִין דְלָא יִשְׁתַּבְּחוּן עַמָּא חֲצִיפָאן לְגַבֵּי שְׂכִינְתָא** כדי שלא יהיו העם חצופים כלפי השכינה, כלומר שצריך לחשוב כאילו רואה את השכינה בעיניו ולכן צריך לירא שלא יזלזל בכבוד השכינה.

בשעת הברכה צריך להיות באימה וביראה ולדעת שבאותו זמן עת רצון גדולה בכל העולמות

תֵּאָנָה למדנו, **בְּהִיא שְׁעָתָא דְּכִתְנָא פְּרִים יְדוּי, צְרִיכִין עֲמָא לְמִיתַב בְּדְחִילוֹ,**
בְּאִימָתָא בשעה שהכהן נושא את כפיו, צריכים העם לשבת באימה וביראה, **וְלִינְדַע דְּהִיא**
שְׁעָתָא, עֵידִין רְעוּתָא אֲשֶׁתְּבַח בְּכֻלָּהּ עֲלָמִין וצריכים לדעת שבשעה ההיא נמצאת עת רצון בכל
 העולמות, **וּמִתְפָּרְכִין עֲלָאִין וְתַתְּאִין, וְלִית דִּינָא בְּכֻלָּהּ** ומתברכים העליונים והתחתונים, ואין
 דין שולט בכולם, לכן יזהר האדם שלא יפסיד את הברכות של שעת רצון על ידי הסתכלותו באצבעות הכהנים. **וְהוּא**
שְׁעָתָא, דְּאֵתְנָלִי סְתִימָא עֲתִיקָא דְּעֲתִיקִין בְּזַעִיר אֲנַפִּין וְאֲשֶׁתְּבַח שְׁלָמָא בְּכֻלָּא
 והיא השעה שא"א שהוא סתום וזקן הפרצופים מתגלה ומאיר בז"א, ועל ידי זה נמצא שלום בכל העולמות, וזה שכתוב
 וישם לך שלום.

שלושה פסוקי ברכת כהנים באים להראות אמונה שלימה

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּהִנֵּי תֵּלֶת קְרָאִי (דף קמ"ז ע"ב) **רִישִׁיהוֹן יו"ד יו"ד יו"ד, י"ב רַבְּרַךְ**
י"א י"א י"א באלו הג' פסוקים של ברכת כהנים בראשיהם יש "י"י"י. **כְּלָהוּ לְאַחֲזָאָה**
מְהִימְנוּתָא שְׁלִימָא כולם באות להראות אמונה שלימה. (כלומר לכן יש ג' יודי"ן בראשי הג' פסוקים, להראות
 שורש הברכות שהם מג' הויו"ת של שם ע"ב דיודי"ן של החיורת, או לשם ס"ג של האוירא, או לשם מ"ה של המוחא
 סתימאה). **וְלֵאֲתַפְּרָכָא מַעֲתִיקָא מֵאֵן דְּאַצְטְרִיךְ** ושיתברך מעתיקא קדישא מי שצריך להתברך, והיינו
 פרצופי או"א שגם הם צריכים לקבל השפע מלמעלה. ועוד, **יו"ד יו"ד יו"ד** הג' יודי"ן הם, **לְאֵתַפְּרָכָא זַעִיר**
אֲנַפִּין מַעֲתִיקָא דְּכֻלָּא כדי שיתברך ז"א ממי שהוא עתיק מכולם שהוא א"א. כי גם לז"א מגיעות הברכות
 משורש הברכות שבא"א ולא מאו"א. **וּבְגִין כֵּן יְבָרְכֶךָ יְהוָה לְעִילָא** ולכן יברך ה' הוא למעלה, דהיינו
 שהכהנים אומרים לז"א, יברך ה' שהוא א"א, **וְיִשְׁמְרֶךָ הוּא לְתַתָּא** וישמרך הוא כאן למטה, כי אחר שקבל
 ז"א השפע מא"א, ממנו נמשך השפע למטה לתחתונים, **וּבֵן כְּלָהוּ** וכן כל שאר הפסוקים כנוצר למעלה [ג].

עיונים והארות

יהו"ה ושם כולל י"ג תיקוני אריך אנפין ותשע תיקוני זעיר, ואחר כך רומז בשם כ"ב אותיות מפני שהם לבוש לכ"ב מדות כענין שם מ"ב שפירש בתיקונים שהוא לבוש למ"ב אותיות פנימיות דהיינו חותמא דמלכא על שעה. והכוונה להוריד השפע בעולם הבריאה ועולם היצירה ששם ההויות מתלבשות באותיות כאלו, וכיוצא בענין שם בן ארבע שיש לו ע"ב הויות ושם מ"ב גם כן ועל דרך זה לכל השמות. ובזה נתבארה שמועה זו בס"ד.

ואם תאמר מה בין שם זה לשם שהיה מזכיר כהן גדול ביום הכיפורים, שהרי ביום הכפורים היה הכהן מזכיר השם הקדוש ולא היו יודעין אותו אלא הצנועים ולא היה מזכירו אלא עשר פעמים ביום הכפורים, וכהן גדול בדווקא. ויש לומר שמתוך פרשת אחרי מות משמע שהיה מזכירו בנקודת יהו"ה (חולם סגול קמץ סגול) והיה מכוון בו כוונה גדולה והיה מבליע בו צרופים ועניינים אחרים. אמנם בכל יום היה הכהן מזכירו

[ג] או ירצה כ"ב אותיות הנכללות בשם כ"ב זהו אנקת"ם פסת"ם פספסי"ם דיונסי"ם. והוא שם קדוש יוצא מברכת כהנים נקרא שם בן כ"ב כחו גדול להשמעת תפלה ולתת לחם לאכול ובגד ללבוש ולהציל מכל צרה וצוקה. וארבע סגולות אלו נרמזות בו ממש: אנקת"ם לשון שמע אנקתם להשמעת תפלה. פסת"ם לשון יהי פסת בר בארץ לתת לחם לאכול. פספסי"ם לשון ועשה לו כתונת פסים לתת בגד ללבוש. דיונסי"ם לשון דין וניסים דין באויבים וניסים לעזרתם של ישראל. והיינו להציל מכל צרה וצוקה. וארבעה שמות אלו אינם שמות של מלאכים כלל אלא שמותיו של קוב"ה, בהם נרמזים כ"ב מדות של רחמים הנזכרים ובשתוף מקורם פועלים בחזקה. והוא ממש כשם ע"ב ושם מ"ב. ואפשר שעליו היה מכוון גם כן הכהן. והנה נמצא שיש לברכת כהנים מדרגות ראשונה בשם יו"ד ה"י ויו"ה ה"י, ומורידו לשם יו"ד ה"א וא"ו ה"א דהיינו הכתר בתוך החכמה, ואחר כך מוריד הכל לשם

מי שיבקש רחמים בתפלתו מתוך צערו מתהפך לו הדין לרחמים

וְתֹאנִי תִּנָּא קַמִּיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן ולמד התנא לפני רבי שמעון, **הָאִי מֵאַן דְּמַצְעַר בְּחֻלְמִיה** מי שמצטער מחלומו על ידי שראה חלום רע, **לִיתִי בְּשַׁעְתָּא דְּכַהֲנֵי פְּרָסִי יַדְיִיהוּ, וְלִימָא** יבא בשעה שהכהנים פורשים את ידיהם, ויאמר תפלה זו **רְבוּנוּ שְׁל עוֹלָם אֲנִי שְׁלָךְ וְחִלּוּמוֹתֵי שְׁלָךְ וְכוּ'. אִמַּאי** ומדוע דוקא בשעת ברכת כהנים. **מִשּׁוּם דְּתֵהִיא שְׁעָתָא אֲשֶׁתְּכַחוּ רַחֲמֵי בְּעָלְמִין בְּלָהוּ** משום שבשעה ההיא נמצאים רחמים בכל העולמות, **וּמֵאַן דְּיִבְעֵי צְלוּתִיה בְּצַעְרִיהּ, אֲתַתְּפַךְ לִיה דִּינָא לְרַחֲמֵי** ומי שיבקש רחמים בתפלתו מתוך צערו, מתהפך לו הדין לרחמים, כי על ידי ברכת כהנים נמשכים רחמים כג"ל.

וְשָׂמוּ אֶת שְׁמֵי. מַהוּ הַפִּירוּשׁ וְשָׂמוּ אֶת שְׁמֵי. אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, יִתְקַנּוּ אֶת שְׁמֵי. בְּמַה דְּבָתִּיב כמו שכתוב, (במדבר ד, יט) **וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל עֲבוֹדָתוֹ וְאֵל מִשְׁאוֹ שְׁפִירוּשׁוֹ** שיתקנו ויסדרו כל איש ואיש על עבודתו, וכן כאן מש"כ ושמו את שמי, היינו. **לְאַתְקַנָּא בְּבִרְכַתְהוֹן בְּתַרְיִן דִּימִינָא לִימִינָא** שהכהנים יתקנו את שמי בברכותיהם, והיינו את הספירות של קו ימין יתקנו לימין, דהיינו בפסוק יברכך ה' יכווננו להמשיך שפע לקו הימין לז"א, **וְכַתְרִין דְּשִׁמְאֵלָא לְשִׁמְאֵלָא, בְּדָקָא חַוִּי** ויתקנו בברכותיהם הספירות של קו שמאל לשמאל כראוי להיות, דהיינו בפסוק יאר ה' יכווננו להמשיך שפע לקו השמאל, ובפסוק ישא ה' יכווננו להמשיך השפע לקו האמצעי. **דְּבִעְיָא דְּלֵא יִטְעוּן בְּהוֹן** וצריכים הכהנים להזהר שלא יטעו בהם, כי יש שמתברכים מקו ימין ויש מקו שמאל, ואם יטעו בכוונה אז לא יחולו הברכות, **לְאַתְקַנָּא כְּלָא, בְּגִין דִּיתְפָּרְכוּן עַלְאִין וְתַתְּאִין** ועל ידי כל הג' פסוקים יכווננו לתקן את כל הג' קוים של ז"א, כדי שמשם יתברכו העליונים והתחתונים.

וְאִי יַעֲבְדוּן הָבִי ואם יעשו כך להמשיך הברכות לעליונים ולתחתונים, **מַה בְּתִיב. וְאֲנִי אֲבָרְכֶם** אז יקוים בהם מש"כ ואני אברכם. **לְמֵאַן** ושואל למי יברך הקב"ה, ואומר **לְאִינוּן בְּהִנֵּי** לאותם הכהנים המברכים את ישראל, **דְּבָתִּיב, שְׁכַתוּב בְּשַׁעַת שְׁבַרְךָ יִצְחַק אֶת יַעֲקֹב (בראשית כז, כט) וּמְבָרְכֶיךָ בְּרוּךְ, וְכַתִּיב** וכשבירך הקב"ה לאברהם אבינו כתוב (בראשית יב, ג) **וְאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ. אִינוּן מְבָרְכִין לְעַמָּא** אלו הכהנים המברכים את העם, **וְאֲנָא אֲבָרְךָ לְהוּ** ואני אברך אותם. **וְלְפִיכֶךָ בְּתִיב וְשָׂמוּ** שהוא לשון תיקון, **וְלֵא בְּתִיב יֹאמְרוּ, אוּ יִזְכְּרוּ** ולא כתוב יאמרו או יזכרו.

צריך הכהן לברך מתוך שמחה ועין טובה ובאהבה גדולה

עיונים והארות

בניקוד כזה: יהו"ה (שוא קמץ חולם) והיא כניקוד אדנ"י וניקוד צבאות. וענין זה מוכרח במקומות אחרים. מהרמ"ק זלה"ה.

תֵּאֲנָא למדנו, **כָּל בַּהֲזֵן דְּלֵא רְחֻמִּין לִיהַ עֲמָא, לָא יִפְרוּם יְדוּי** כל כהן שאין העם אוהבים אותו, ואין רצונם להתברך על ידו, לא ישא את כפיו. **וְעוֹבְדָא הָוָה בְּחַד בַּהֲזֵן דְּקָם וּפְרִים יְדוּי, וְעַד דְּלֵא אֲשָׁלִים, אֲתַעְבִּיד תְּלָא דְנַרְמִי** ומעשה היה בכהן אחד שנשא את כפיו, ועד שלא השלים את ברכת כהנים נעשה גל של עצמות. **מַאי טַעְמָא** מהו הטעם שנענש, ואמר **מְשֻׁם דְּלֵא בְרִיךְ בְּחִיבֻתָא** לפי שלא ברך באהבה ובחיבה. **וְקָם אַחַר וּפְרִים יְדוּי וּבְרִיךְ, וְאֲתַתְּקֵן תְּהוּא יוֹמָא** וקם כהן אחר ונשא את כפיו וברך ברכת כהנים, ונתקן ונתברך היום ההוא. **כָּל בַּהֲזֵן דְּהוּא לָא רְחִים לְעֲמָא, אוֹ עֲמָא לָא רְחֻמִּין לִיהַ, לָא יִפְרוּם יְדוּי לְבָרְכָא לְעֲמָא** כל כהן שאינו אוהב את העם, או שאין העם אוהבים אותו, לא ישא את כפיו לברך את העם, כי אינו יכול לברך בלב טוב ובעין טובה, **דְּבַתִּיב, מִשְׁלֵי כב, ט) טוֹב עֵינָּן הוּא יְבוֹרֵךְ** ודרשו חז"ל **אַל תִּקְרִי יְבוֹרֵךְ, אֵלָּא יְבוֹרֵךְ** אל תקרי יבורך דהיינו מאחרים, אלא יברך, שהוא זה שראוי לברך את האחרים היות ויש לו עין טובה.

מאמרי הפרשה

"נְשֵׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גְרִשׁוֹן גַּם הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם" (ד, כב).
מעלת השבת שלאחר חג השבועות

הנה ידוע הוא שבדרך כלל שבת פרשת נשא יוצאת אחרי חג מתן תורתנו הקדושה, והשבת ניתנה לנו במרה, עוד לפני מתן תורה. והנה כתבו התוספות (שבת פז: ד"ה אתחומין) כי השבת עליה נצטוונו במרה, לא היו בה דינים והלכות כמו שנצטוונו לאחר מכן במעמד הר סיני. ונחלקו רבותינו בזה, לדעת ה'פני יהושע', במרה עדיין לא נצטוונו על איסור הוצאה ותחומים, ורק במתן תורה נוספו איסורים אלו. ואילו לדעת בעל ה'טל אורות' הקדמון, במרה היה ציווי רק על השביתה בלבד, בלי פרטי המלאכות - אשר הם ניתנו לנו מאוחר יותר בהר סיני.

נמצא, כי לאחר מתן תורה - זו השבת הראשונה ששמרו עליה בכל פרטיה ודקדוקיה. ואם כי בליל שבת כאשר עדיין לא ניתנה תורה - עדיין קיימה כפי שנצטוו במרה, אמנם בבוקר יום השבת כבר ניתנה התורה, וקיימה כמצוותה. ובפרט לדעת רבי אברהם אבן עזרא, הסובר שכבר ניתנה תורה בערב שבת, נמצא שקיימה בדקדוקיה ופרטותיה כבר מליל שבת. ועל כן השבת שלאחר השבועות - היא השבת הראשונה אשר נשמרה כדת. (מפרשים).

היו נשאים בירושלים עד שבת לאחר השבועות

מהר"א מבעלזא זי"ע היה אומר, כי הטעם לכך שהחסידים קוראים לשבת זו "שבת נאך-שבועות" [השבת שלאחר שבועות], הוא ע"פ מה שכתב הרדב"ז (חלק ו', ב' אלפים קעח) לבאר ע"פ דברי הגמרא בסוף חגיגה (כו:): האומרת שכאשר עלו ישראל לרגל - היו מראים לישראל חיבתם לפני המקום, בכך שהיו רואים את לחם הפנים סמוך לסידורו כשהוא עדיין חם, "לחם חום כיום הלקחו" (שמואל א' כא, ז). והיו מוציאים את השלחן ומקרבים אותו עד לסוף ההיכל למקום שמותר להוליכו שם.

והקשה הריטב"א, האיך היו יכולים לראות שהלחם עדיין חם? ותירץ, כי ראו את ההבל היוצא מהלחם. אמנם הרידב"ז פירש, שאותם אלפי הכהנים שקבלו את חלקם מלחם הפנים, נתנו לעם לנגוע בו, ולהיווכח כי הוא עדיין חם.

אמנם העיר על כך הרדב"ז, כי בשלמא בפסח וסוכות בהם יש שבת חול המועד, היו יכולים לראות את החיבה הזאת. אך בשבועות בו אין שבת-חול המועד, הרי לא היו יכולים לראות חיבתם לפני המקום, שכן הכהנים לא קבלו אז את חלקם בלחם הפנים, אשר היה מתחלק מדי שבת בשבת?

אמר על כך מהר"א מבעלזא, כי התשובה היא, שמחמת כן, היו החסידים ואנשי מעשה נשאים בבית המקדש עד לשבת שלאחר שבועות בכדי לזכות ולראות את חיבתם לפני המקום, ובוהו היו מחנכים את בניהם ומראים להם כמה אנו חביבים אצל המקום. ולא עוד, אלא אפילו בזמן בית שני, כאשר כבר היה חושך גדול, והיו צדוקים וכדו', אעפ"כ ראו עין בעין כי השכינה שורה בישראל, בכך שהלחם נשאר חם לאחר כמה ימים על השולחן. נמצא לפי זה, כי החיבה היתה ניכרת במיוחד בשבת שלאחר שבועות. ולכן קישרו את השבת הקרובה לחג שקדם לה.

ובענין זה, אמר עוד הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זצ"ל, כי קדושת חג השבועות חופפת היא לקדושת השבת, שהרי עצרת יש לה תשלומין כל שבעה. נמצא, כי בזו השבת היו בני ישראל עדיין אוכלים שלמי חגיגה, והוא ממש כמו שבת חול המועד.

זו הסיבה איפוא, שרק השבת שלאחר שבועות כונתה כך, ולא השבתות שלאחר סוכות ופסח, כי דוקא בשבת זו ישנה שייכות עדיין לחג השבועות.

לאחר מתן תורה אנו מראים את השמחה בתורה

פרשת "נשא" נקראת בדרך כלל בשבת שלאחר חג מתן תורה. שְׁמָה מבטא את המעלה הנפלאה שלימוד התורה מקנה לאדם. **נשא** - מלשון התנשאות, התרוממות, התעלות. כי לאחר שזכינו לקבל את המתנה הגדולה שאין כמותה, והתרוממנו ונשאנו למעלה למעלה לפסגות חדשות שאין כמותן, אנחנו צריכים להראות לבורא יתברך כמה אנחנו שמחים בתורה ועוסקים בה, ויודעים ומכירים שכל עיקר חיינו הוא בתורה הקדושה, כמו שאנו אומרים בתפילת ערבית: כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה.

ובספר "מעלות התורה" מביא על כך משל נפלא: ידמה בנפשו, אילו מלך גדול ונורא ראה אדם אחד מוטל באשפה, מוכה ומסובב בכל מיני ייסורים וחלאים רעים, וחסר בכל מיני חסרונות. ונשא האיש הלז חן בעיני המלך, וציווה לרחצו מכל הלכלוך שעליו, וריפא אותו מכל תחלואיו, עד שנעשה בריא ושלם בכל אבריו. והלביש אותו לבוש יקר, ועיטר אותו בכמה אבנים טובות ומרגליות, ומסר לו את כל גניזו. וציווה שתהיה כל הנהגת המלכות על ידו, ונתן לו את בתו לאשה, וגידלו על כל השרים ועבדי המלך, עד שציווה לכל גדולי המלכות לשמש לפניו בבגדי יקר ככל אשר יחפוץ.

והנה, בעוד שהוא מלוכש בבגדי מלכות ומעוטר באבנים טובות, וכל גדולי המלכות הולכים לפניו ומאירים לו בלפידים, באותה שעה - ראה תינוקות מטפחים באשפה ולוקטים אבנים ומשחקים, ואז נתקנא בהם ופרש מהתהלכה המלכותית, ישב עמם באשפה והצטרף למשחקם.

היש קץ לענשו, שביזה כבוד המלך ומשרתיו עושי רצונו?! כיצד לכלך הוא את בגדי היקר שעליו וזלזל במעמדו, ובעט במתנת המלך בהעדיפו משחקי זאטוטים באשפה!

עד כאן המשל. והנמשל:

נקדים ונאמר: זכות גדולה, אך גם אחריות גדולה, נתגלגלה לידינו, מסמיכות חג השבועות, חג מתן תורה - לשבת קודש. אמת, הכל חייבים בתלמוד תורה בכל ימות השנה, וחייבים לקבוע עיתים לתורה, אבל רבים טרודים על המחיה ועל הכלכלה, ורואים עצמם כאנוסים.

ששה ימים טרודים אנו במלאכתנו, ובשבת - מה? בשבת, עיפיים אנחנו מעמל השבוע. תירוץ דחוק הוא, אך תירוץ ברם עתה, כאשר חוגגים אנחנו את חג מתן תורתנו, ומודים אנחנו על היקרה שבמתנות, הנפלאה שבתשורות, בזאת נבחן האם פינו ולבנו שווים. האמנם שמחים אנחנו בתורה בכל ימות השנה, ובלב שלם מודים על נתינתה. השבת שאחרי שבועות, שבת שאחרי יום חג ומנוחה, איננו עיפיים בה, איננו מותשים, ובוהו נבחן האם נקדיש אותה לתורה, או נפנה, חלילה, למשחקי הילדים, בטלה וקריאת עיתונים... (מעין השבוע).

הפרשה וה'זוהר' הארוכים ביותר

מספר הפסוקים בפרשת נשא הם קע"ו, ריבוי הפסוקים שבפרשה, אומר בעל החידושי הרי"ם זצ"ל, בא להורות על החיבה היתירה אותה רוחשים ישראל לתורה, שמיד לאחר מתן תורה, מרכיבים הם בקריאה ובלימוד התורה

הקדושה. וכן הזוהר הקדוש על פרשה זו הוא הארוך ביותר, יש בו את כל האדרא רבא אשר כולל בתוכו את כל סודות התורה, וממנו נתחבר כל ספר "עץ חיים" למורינו רבי חיים ויטאל זצ"ל.

והנה, בכח קע"ו פסוקים שבפרשה זו, מכניעים הקלי' דעשו ששמו אלוף 'צפ"ו' (כדאיתא בקב הישר פכ"ב בשם המקובלים), העולה בגימטריא קע"ו. (אוצרותיהם של צדיקים פרשת נשא, בשם הרה"ק דוד מסקווירא זצ"ל).

ולמרבה הפלא מצאנו עוד, כי מנין הפסוקים במזמור קי"ט בתהלים - שהוא הארוך ביותר, הוא גם קע"ו. וכן הוא מנין הדפים במסכת הגדולה ביותר בש"ס - בבא בתרא. גם ה'מדרש רבה' הארוך ביותר הוא בפרשת נשא, ויש בו קע"ז פסקאות. וכן ההלכות הכי ארוכות בשולחן ערוך, הם הלכות שבת הכוללים גם הלכות עירובין ותחומין, ויש בהם יחד קע"ה סימנים. אשר עם הכולל עולים קע"ו. ניתן להוסיף, כי מספר קרוב לזה נמצא בחלק השולחן ערוך הקצר ביותר, שהוא חלק אבן העזר, ויש בו קע"ח סימנים. והוא פלאי.

מסירות נפש ללימוד התורה

הנה עתה אנחנו נכנסים אל תוך חדשי הקיץ, אשר בהם הלילות קצרים והחום גדול מאוד, ונופלת על האדם חולשה ועייפות, והיצר הרע מראה לאדם כי קשה לו ללמוד, וא"כ צריכים אנחנו להתחזק וללמוד בחשק ולא להתעצל.

וכבר אמרו חז"ל (אבות פ"ד משנה ט) "כל המקיים את התורה מעוני - סופו לקיימה מעושר". כלומר, המקיים את התורה מעוני, שיש לו עינייים ומניעות ובכל זאת לומד תורה, סופו לקיימה מעושר - בלי מניעות ובלי בעיות וייסורים.

זה עתה, בחג השבועות, ראינו כיצד משה רבנו עלה למרום, והתווכח עם המלאכים, וכה אמר להם: כתוב בתורה לא תרצח לא תנאף וכו', כלום יצר הרע יש בכם? הראנו לדעת, כי התורה לא ניתנה למלאכים הרוצים להשתעשע בה, אלא רק לבני האדם שיש להם מלחמה עם יצרם הרע, ועל כן אמר להם משה: אם לכם המלאכים אין יצר הרע - אות הוא כי לא ראוייה התורה להינתן לכם.

ויש ללמוד מכאן, שהאדם צריך ללמוד תורה גם כאשר היצר אומר לו שלא ילמד, וממציא לו כל מיני תירוצים ופיתויים בכדי לבטלו מן הלימוד, כי תפקידו הוא להתגבר על הכל וללמוד, כי זו היא מעלת האדם על המלאכים.

וכמו שאומר הזוהר הקדוש (ח"א הקדמה ד: , יא. , קו: , ועוד): בעי בר נש לאשתדלא באורייתא יממא וליליא. אינו אומר 'ללמוד' [-למילף], אלא 'להשתדל', ופירושו הוא להיאבק עם היצר הרע. ולא ילמד רק כאשר יש לו חשק גדול לתורה, וכשהוא שמח בלימוד ומשתעשע בתורה, ואילו כאשר אין לו חשק, עוזב הוא את התורה ואינו לומד - אלא צריך להיאבק עם היצר הרע, ותמיד ללמוד עם כל המניעות. ומוסיף הזוהר הקדוש, כי מי שנוהר בזה, זוכה לחיים, עושר וכבוד בעולם הזה ובעולם הבא.

גם זוכה שהמלאך מט"ט מלווה אותו בלילה לעולמות העליונים, ומעלה את נשמתו לפני הקב"ה, ואומר לפניו: נשמה זו עסקה היום בתורה הקדושה! והמלאכים באותה שעה שותקים מלומר שירה, והקב"ה מברך את אותה הנשמה.

וידוע, כי בזמן קבלת התורה פרח נשמתן של ישראל, והקב"ה הוריד טל של תחיה והיה מחיה אותם. ויש להבין, מדוע לא נתן להם מתחילה את הכח לעמוד בזה, ומדוע היו צריכים למות ורק אח"כ להחיות אותם? אלא ללמדנו, כי האדם צריך לשקוד בתורה וללמוד, ולמסור עצמו לכך עד שיעור שתפרח נשמתו, וידע שאם מגיע לו חיים - הקב"ה יחיה אותו שוב.

וענין זה של מסירות נפש - למדנו מרות המואביה. שכן ערפה, אע"פ שרצתה להידבק בעם ישראל, מכל מקום לא מסרה את נפשה על כך, ולכן יצא ממנה גלית הרשע. ולעומתה רות אחותה, שעשתה מסירות נפש ועזבה את כל תענוגי בית אביה - מלך מואב, ודבקה בנעמי ובעם ישראל, זכתה להביא לעולם את דוד המלך שממנו עתיד לצאת משיח צדקנו. א"כ גם אנחנו צריכים למסור את עצמנו על התורה בכל הכוח וגם כשיש קשיים, כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה.

אליהו הנביא והצייד

ומספר המדרש (ילקוט שמעוני נצבים רמז תתק"מ), כי אליהו הנביא פגש בצייד המבלה ימיו בטוויית חבלים מפשתן, באריגת רשתות, חפירת שוחות והטמנת מלכודות, ואת הלילה במארבים ובהמתנה לחיות. איש פשוט, תם וישר, הנהנה מיגיע כפיו. ופנה אליו בשאלה מפתיעה: מדוע אינך לומד תורה?

נשמע מוזר. כך חשב גם הצייד. הוא - ולימוד תורה?! התורה הרי ניתנה לרבנים, ואילו הוא אדם פשוט - מתפלל, מניח תפילין, שומר שבת, כשרות, טהרה. מה עוד רוצים ממנו?

אך אליהו הנביא אינו מרפה: מדוע אינך לומד תורה?

"בינה לא ניתנה לי מן השמים", משיב האיש. ללמוד תורה זה להתפלל, להקשות, לתרץ. אין לי ראש לזה. הוא לא צדק, כמובן. ללמוד תורה זה גם להשתתף בשיעורי תורה, לדעת עוד מדרש, עוד פסוק, עוד משנה. כל ידיעה היא אוצר, אבל כל זה בזמננו, כאשר יש שיעורי תורה לרוב, וספרים בכל רמה, וקבצי שמע. בזמנם, התורה שבעל פה נלמדה ממש בעל פה, שינויה והעמיקו בה. והוא - לא בנוי לזה. כישרון - אין לו, זיכרון - גם לא.

שאל אותו אליהו הנביא: ומי לימד אותך לטוות חוטים ולארוג רשתות? מי לימד אותך את אורחות חייהם של החיות, על פיהם אתה מכין את המארבים? מי לימד אותך לחפור שוחות ולהטמין מלכודות? מי לימד אותך להסוות אותן באומנות?

אה, זה... בינה ניתנה לי לכך מן השמים.

אמר לו אליהו הנביא: ישמעו אזניך מה שפיך מדבר! לעסוק בצרכי הפרנסה - ניתנה לך דעה, אבל לעסוק בעסקי הנשמה - לא ניתנה לך דעה?! להשיג את צרכי העולם הזה, הבליים ונפסדים, עזרו לך, ולהשיג את נצחיות חיי העולם הבא - לא יעזרו לך?!

הלומד תורה שכינה כנגדו

ובשעה שהאדם עוסק בתורה, צריך הוא ללמוד בחשק גדול ולשתף את הקב"ה בלימודו - ללמוד עם השכינה הקדושה, מתוך קדושה. כי כאשר יחשוב שהשכינה כנגדו, או אז יהיה לו כח להתגבר על העצלות והחולשה.

ובזה פירשו את מאמר המשנה (אבות פ"ג משנה ח): כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו. פירוש, אם שוכח את ה"אחד" שהוא הקב"ה, ממשנתו - מלימודו, כלומר, אפילו שהוא עוסק בתורה אך אינו משים לבו שהשכינה כנגדו, הרי זה מתחייב בנפשו.

וכן אמרו (חגיגה ט): אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד. כי אפילו למד מאה פעמים, אין זה נחשב לכלום, אם אינו לומד עם הקב"ה הנקרא 'אחד'.

ולכן עתה בימים הללו, צריכים אנחנו כח גדול ללמוד בחשק ולהתגבר על המכשולים, ולא ללכת אחר המותרות. וכמו שאמרו רז"ל (הובא בתוספות כתובות קד. ד"ה לא נהייתי): עד שאדם מתפלל שיכנסו דברי תורה בתוך מעיו, יתפלל שלא יכנסו בו תאוות ומותרות.

הרוצה לזכות לכתר תורה

כתב הרמב"ם (הל' ת"ת פ"ג ה"א) וזו לשונו: בשלשה כתרים נכתרו ישראל, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות. כתר כהונה זכה בו אהרן שנאמר וכו', כתר מלכות זכה בו דוד שנאמר וכו', כתר תורה הרי מונח ועומד ומוכן לכל ישראל, שנאמר (דברים לג, ד): תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, כל מי שירצה יבא ויטול. עכ"ל.

"כתר תורה" - הוא שלימות התורה. בהיותו שלם בתורה, ללא פגם וללא חלל כלשהו. ולשלימות זו עלינו לשאוף, וזו צריכה להיות השקפת חיינו, לזכות לשלימות התורה, להרגיש כי הם חיינו ואורך ימינו. ושלימות זו היא, הן בקנין כל התורה כולה, אשר לכך צריכה להיות שאיפתנו, והן במ"ח הדברים אשר התורה נקנית בהן.

יקרה היא מפנינים

וממשיך הרמב"ם (שם הלכה ב): אמרו חכמים ממזר תלמיד חכם - קודם לכהן גדול עם הארץ שנאמר (משלי ג, טו): יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים. כלומר, שהיושב ועוסק בתורה, יקר הוא יותר מעבודת הקודש המופלאה, הנעשית אחת בשנה בצום יום הכפורים, בבגדי לבן בקודש הקדשים. ואיזו חרדה תיפול על הלומד כשיתבונן בזה, כמה יקר הוא עתה בעיני ה', בעת עוסקו בתורה.

תלמוד תורה שקולה כנגד כל המצוות

ושם (הלכה ג), כתב עוד: אין לך מצוה בכל המצוות כולן שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה אלא תלמוד תורה כנגד כל המצוות כולן שהתלמוד מביא לידי מעשה, לפיכך התלמוד קודם למעשה בכל מקום. עכ"ל. ולכן, רק מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים דוחה תלמוד תורה.

ושמא תעלה מחשבת פיגול על לב האדם, ויאמר שאינו מתאוה לכתר התורה ולמעלה ולמצוה הגדולה והמופלאה שלה, אלא די לו שרק לא יחטא, ויהיה בן אדם פשוט וכו', לזה אומר הרמב"ם (שם הלכה ה): תחילת דינו של אדם אינו נידון אלא על התלמוד. כלומר, אי אתה בן חורין להיבטל ממנה, ועל כרחך חייב אתה לשאת עליך את עול התורה.

כעת, כאשר אתה נושא עליך את עול התורה - עשה זאת מאהבה, לא כמי שהכריחוהו לכך. כי הזכיה בשלימות כתר התורה, היא כפי האהבה לתורה. משל למלך המרבה במתנותיו למי שמחשיב אותן, מחבבן ומשתוקק להן, ולא למי שמראה שאינן כ"כ חשובות לו.

המפריע הגדול בעליה בתורה

עוד תנאי עיקרי קובע הרמב"ם (שם בהלכה ו), כי מי שנשא לבו לקיים מצוה זו כראוי, ולהיות מוכתר בכתר תורה, לא יסיח דעתו לדברים אחרים. כי היסח הדעת הוא המפריע הגדול בלימוד ובעליה בתורה, שכן רק עם מחשבה מרוכזת אפשר להשכיל ולהבין, כולי האי ואולי. לא כן אם המחשבה מפוזרת, שאז הרהורי התורה בטלים ברוב הרהורים בטלים.

והנה, מדת היסח ה"דעת" - תלויה היא ב"דעת" האדם. כי אדם שיש לו מיעוט הדעת, כגון ילד - מסיח דעתו ע"י כל דבר הכי קטן. לא כן אדם בינוני, הצריך סיבה יותר חזקה להסיח דעתו מהלימוד. ואילו האדם השלם, לא יסיח אותו שום דבר מדעתו בתורה.

וכה כתב באגרות החזון איש (אגרת ג'): "ללמוד שעה אחת ולהפסיק שעה אחת הוא קיום התוהו האפס וההעדר, הרי זה זורע ושולח עליהם מים לסחפן, עיקר הלימוד הוא התמידי הבלתי נפסק, בלימוד התמידי הוא סוד הקדושה, וזה שעושה תורתו קרעים קרעים אסף רוח" עכ"ל.

עוד כתב הרמב"ם (שם הלכה ו): כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל וכו'. ולכאורה הכוונה בכך, שאפילו אם אין לו אלא פת במלח - יסתפק בזה ואל יתבטל מהתורה. אבל לא כן הוא, אלא דווקא אם "פת במלח תאכל", אזי אפשר לקנות את התורה. ראשית, מפני שע"י זה דעתו מוסחת מהגשמיות ונוטה יותר לרוחניות, ושנית מפני שמיעוט הנאות הגוף, הוא מ-מ"ח הדברים שהתורה נקנית בהן.

אין מקום לרוחניות וגשמיות יחד

דבר זה ביארו המהר"ל (נצח ישראל פ"ז), שלבו של האדם אינו מחזיק רוחניות וגשמיות יחד. כי כשם שאי אפשר לכלי להחזיק בתוכו בבת אחת אש ומים, מפני שהם שני הפכים, כן לב האדם שהוא משכן הבינה, אינו מחזיק שתיהן. אלא או שלבו מתאוה לתאוות הלב, או שלבו מלא אהבת תורה ויראת שמים.

ועל זה בא הפסוק ואומר (דברים ד, ט): "בשמים ממעל" - כמה שנוגע לרוחניות שהם ענייני השמים - אל תסתפק במועט, אלא שיהיה לך 'קנאת סופרים' שהיא 'תרבה חכמה', ותסתכל על אלו שגדולים ממך ותשאף לגדול ולהיות כמותם. אבל "ועל הארץ מתחת" - בענייני הארץ והם הדברים הגשמיים תסתכל "מתחת" - על אלו שפחותים ממך ולא תרבה את תאוותך כל הזמן להוסיף עוד אלא להסתפק במה שיש לך.

עוד יסוד גדול כותב הרמב"ם (שם הלכה ט): דברי תורה נמשלו כמים שנאמר הוי כל צמא לכו למים, לומר לך מה מים אינם מתכנסין במקום מדרון אלא נוחלין מעליו ומתקבצים במקום אשבורן כך דברי תורה אינם נמצאים בגסי הרוח וכו'. ולכאורה צריך ביאור, מהי השייכות בין מידות לבין שלימות קנין התורה. בשלמא כשרונות ויגיעה בתורה נחוצות הן, אבל מה מועילות המידות? ועוד, מדוע בין מ"ח קניני התורה נמנים גם ענייני ענוה טהרה ומידות? ההסבר לזה הוא, כי המידות הטובות ובראשן הענוה, הן תנאי עיקרי לקנין התורה. מכיון שהתורה היא מתנת אלוקים, והרי היא ניתנת רק לראוי אליה.

והנה חוזר הרמב"ם (בהלכה יב) על תנאי מיעוט הנאות הגוף, וכה הוא כותב: אין דברי תורה מתקיימין כמי שמרפה עצמו עליהן, ולא באלו שלומדין מתוך עידון ואכילה ושתייה, אלא במי שממית עצמו עליהן וכו'.

ונראה, שכונתו להשמיענו כאן, שאין דברי תורה נחקקים ו"מתקיימים" אצל האדם באופן שיזכה לזכרם לטווח ארוך, אלא באופן של פת במלח וכו'.

וגם אחרי שילמד וייעשה תלמיד חכם - לא ייגרר אחר תענוגי עולם הזה, כי חס ושלום התורה שלמד תפרח ממנו, כמו שמצינו (שבת קמז:ז) ברבי אלעזר בן ערך, שהגיע למדינת 'פרוגיתא' [פירש"י: מדינה שיינה משובח] ונמשך

אחר היין והרחיצה, ונעקר ממנו תלמודו, וכשחזר למקומו, העלוהו לקרוא בתורה, ובמקום 'החודש הזה לכם', קרא: 'החרש היה לכם'. ולא לחנם סיפרו זאת חז"ל, אלא להודיענו עד כמה גדול נזק תענוגי עולם הזה, עד שאפילו לגדולי עולם יכול להזיק מאד, רחמנא-ליצלן.

תורתו עיקר ומלאכתו טפל

משל למה הדבר דומה, לאדם שהוריש לשני בניו שטח אדמה, האחד היה חכם והשני היה טיפש. החכם היה עובד באיזה עסק, וכשהיה חוזר בלילה - היה עובד בשדה, משראה שיש לו כדי מחיה ליום, עבד רק באדמתו, עד שבמשך כמה שנים נטע שדה גדול והתפרנס ממנו בריווח. ברם אחיו, כאשר ראה שהעבודה בשדה גוזלת את זמן עסקו - התחיל להזניחה, עד שבמשך הזמן עלתה כולה קמשונים והתמלאה אבנים וקוצים, ולא הוציא ממנה כלום.

וה**נמשל** הוא: האדם בעולם הזה צריך לחשב דרכיו ולנצל את הזמן לרוחניות, וגם יעבוד קצת כדי מחייתו, אבל העיקר יהיה אצלו לסגל לעצמו תורה ומצוות, ויעשה את התורה עיקר העיקרים ויקדיש לה את כל זמנו. לא כן הטיפש, כאשר רואה שאם ילמד לא יוכל להרוויח כסף, תיכף עוזב את התורה והולך לעבוד, ולבסוף כשנפטר מן העולם - יוצא בלא כלום רק עם שדה מלאה בקוצים ואבנים.

קבלת התורה כוללת שני דברים: גם ללמוד את התורה כדי שנדע איך לקיים את המצוות, וגם את מצות תלמוד תורה שהוא ענין בפני עצמו, ללמוד ולעסוק בתורה ולא להרפות ממנה. וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות ת"ת פ"א ה"ח): כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין, בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כחו, אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזור על הפתחים, ואפילו בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר (יהושע א, ח): "והגית בו יומם ולילה".

יגעתי ומצאתי תאמין

ונתבונן קצת בדברי חז"ל, מהי הדרך שאנחנו צריכים לעסוק בתורה:

ישנו מאמר בגמרא (מגילה דף ו:), אמר רבי יצחק: אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי - אל תאמין, לא יגעתי ומצאתי - אל תאמין, יגעתי ומצאתי - תאמין. המדובר כאן על דברי תורה, שאם אדם אומר אני אבין בלי לטרוח - זה לא יתכן, ואם אדם יאמר לך עמלתי להבין את התורה אך לא הבנתי - אל תאמין לו. ומוסיפה הגמרא ואומרת: ולדברי תורה לא אמרן אלא לחדודי, אבל לאוקמי גירסא - סיעתא מן שמיא היא. כלומר, בכדי להבין סוגיא על בוריה עד להלכה, הדבר תלוי ביגיעה, אבל בשביל לזכור - צריך סיעתא דשמיא.

ברם, הגר"א מבאר שם, כי גם לחידוד וגם לזכרון צריך סיעתא דשמיא, ולא יכול האדם לומר: כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. ועלייתו של האדם בחכמת התורה אינה באה ממילא, כמו אדם שהולך בדרך ומצא מציאה, שיש לו סיעתא דשמיא שהוא מצא ולא אחר. ומה שחילקה הגמרא בין חידוד לזכרון, הכוונה היא כך: כאשר אדם לומד - הוא צריך להתייגע, ואז יזכה שהקב"ה יתן לו סיעתא דשמיא להבין. משל למה הדבר דומה? למוצא מציאה, שאם הוא מגביה את המציאה - יזכה בה, ואם לא - לא יוכל לזכות בה. לא כן הזכרון, שהוא כמו מתנה, היכולה להיקנות ע"י דעת אחרת המקנה אותה (ב"מ דף יא:), וכך כאן, ה'דעת האחרת' של הקב"ה, היא מזכה אותו שיזכור את הלימוד. אבל בלי סיעתא דשמיא - לעולם אי אפשר להגיע לכלום.

ישים עצמו כמדבר

עוד מצינו בגמ' (עירובין נד.) על ענין היגיעה בתורה: אמר רב מתנה, מאי דכתיב (במדבר כא, יח): "וממדבר מתנה"? אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו - תלמודו מתקיים בידו, ואם לאו - אין תלמודו מתקיים בידו.

ועוד אומרת הגמרא על הפסוק (שם): "וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא", אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו - תורה ניתנה לו במתנה. וכיון שניתנה לו במתנה - נחלו א-ל, שנאמר: "וממתנה נחליאל". וכיון שנחלו א-ל - עולה לגדולה שנאמר "ומנחליאל במות".

וכך מצינו אצל משה רבנו ע"ה, אשר בזמן שעלה לשמים והיה שם ארבעים יום וארבעים לילה, היה לומד ושוכח, עד שלבסוף נתן לו הקב"ה את התורה במתנה, ומכאן ואילך שוב לא שכחה (עיי' נדרים לה.). נמצא, שכאשר ישים האדם את עצמו כמדבר, בכך שכל שאיפותיו יהיו לתורה בלבד, יזכה לה במתנה. וכיצד יכול לבוא לידי כך? ע"י שיבטל ממנו את עניני העולם הזה, וגם יתנהג בענווה ובשפלות.

קבלת עול תורה כחמור

הפסוק אומר (בראשית מט, יד): "יששכר חמור גרם רובץ בין המשפתיים". ופירש רש"י שם, כי הפסוק מדבר על התורה, לומר שיששכר היה כמו חמור, שמתעניין אותו משא כבד, וכך גם יששכר נשא על עצמו עול תורה. ו**בגמרא** (עבודה זרה דף ה:) אמרו: תנא דבי אליהו, לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשאוי. וביאר ה"חפץ חיים" (שם עולם פ"י) מדוע המשילו דווקא כשור לעול וכחמור למשא, אלא, כי השור חורשים על ידו את השדה, וגם החמור יש לו תפקיד, כאשר מעמיסים עליו תבואה, וכל כמה ששיימו עליו - הוא מקבל, כי זהו טבעו לקבל. וכך צריך להיות גם בדברי תורה: החרישה - הוא העיון, לומר שצריך להעמיק בגמרא, ו'לחרוש' את הגמרא עם המפרשים, ולא ילמד את התורה "על מי מנוחות ינהלני". ולאחר שחרש, אז צריך להיות כחמור הנושא עליו משא גדול, וזאת יעשה ע"י החזרה על הלימוד, כי אם לא יחזור - ישכח ויפסיד את הכל, ולא יהיה לו את המשא הגדול של התורה.

וזו היא המידה של יששכר, ללמוד תורה ע"י יגיעה, ובסוף הוא אכן זכה לכך, וכמו שכתוב (בראשית מט, טו): "ויהי למס עובד", ואומר המדרש (בראשית רבה פרשה צח, ס"ב) אלו מאתים ראשי סנהדראות שהיו משבטו של יששכר, והיו מורי הוראה לישראל. ומכאן נלמד, שכל אחד לפי שכלו, עליו לעשות עצמו כשור לעול וכחמור למשא.

התורה שייכת לכולם

והמשיל ה"חפץ חיים" זאת לסוחר, שאם יבזבז את כל כספו להנאות העולם הזה, לא יוכל לעשות סחורה. ולכן אוסף כל פרוטה בשביל לקנות סחורה. כך האדם צריך לבטל את כל תענוגי העולם הזה בשביל התורה וכך יזכה ללמוד.

ולא יאמר האדם, שהתורה ניתנה לאנשים למדנים, לא כן אני שאיני למדן - איני ראוי לתורה. שכן הדבר אינו נכון כלל וכלל, כי התורה ניתנה לכולם בשווה. והכתוב אומר (בראשית ב, ט): "ועץ החיים בתוך הגן", והוא רומז לתורה אשר היא עץ החיים, הנמצא ממש באמצע הגן, וכך נמצא שקרוב הוא לכל העומדים סביבו, וכל היכן שיהיה האדם - יוכל להגיע לתורה הקדושה.

עוד יש לרמוז במה שכתוב (במדבר ב, ז): "ונסע אהל מועד מחנה הלויים בתוך המחנות". והנה נחלקו (ירושלמי עירובין פ"ה ה"א) האם המחנות היו מסודרים כמו קורה או כמו תיבה, אמנם לפי כל הדעות - המשכן הרומז לתורה - היה באמצע, כי התורה היא של כולם, וכל אחד ואחד יכול ללמוד אותה.

עוד יש לרמוז, מכך שאצל הארון כתוב (שמות כה, י): "ועשו ארון עצי שיטים" ואילו אצל כל הכלים כתוב: "ועשית", ומדוע שינתה התורה כך? אלא, באה התורה לומר, שלא יאמר אדם: אני נתתי את הארון ונמצא שהוא רק שלי, כמו בשאר הכלים, אלא כתוב לשון רבים, כי הארון מכיל את התורה, ועל כן כולם השתתפו בו בשווה. וכן לא יאמר אדם: אני לא נתתי לארון, ולכן איני צריך להשתתף ח"ו בתורה, אלא הארון שייך לכולם, וכולם צריכים לבוא וליטול בו חלק.

להרגיש תענוג בלימוד

הגאון רבי אליהו לאפיאן זצ"ל בעל 'לב אליהו' כותב על הפסוק (בראשית לא, ט): "הלוא נכריות נחשבנו לו כי מכרנו", כי לכאורה מדוע נשות יעקב הצדקניות, תולות את הענין שהולכות אחר יעקב מחמת שלבן החשיבן כנכריות, וכי אם לבן כן היה מיטיב עמהן - היו מסרבות ללכת עם יעקב אבינו? והלא הוא ציווי מאת ה' שעליהן ללכת משם! **אלא**, ידוע הוא, כי האדם צריך לעסוק בתורה עד שירגיש תענוג בלימוד. וכפי שאומר ה'חפץ חיים' על הפסוק (משלי ח, כא): "להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא". משל למלך שנתן מדליה לאדם שעשה לו טובה, כמה האדם הזה מאושר מהמדליה שקיבל, וזהו רק דבר גשמי, ואילו הקב"ה נותן לכל אחד 'מדליה' של ש"י עולמות, ולכל אחד יש לו מדליה אחרת, ועל כל אחד לשאוף להגיע למדרגה הזאת, ולהרגיש את התענוג בלימוד התורה.

וזהו מה שאמרו בגמרא (פסחים נ:): לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אע"פ שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. ולכאורה קשה: למה אמרו 'לעולם יעסוק'? היה להם לומר 'לעולם ילמד'! אלא, אומר החפץ חיים ליישב ע"פ משל, כשם שאדם שיש לו עסק של חנות, אינו מסתפק לעבוד שם רק חצי שעה ביום, אלא כל היום חושב מה לעשות וכיצד להרוויח יותר, ומשתדל לעבוד ולנצל ככל היותר את הזמן - כי זה העסק שלו. כך האדם צריך להרגיש את התורה כ'עסק' שלו, ויחשוב בכל עת כיצד להגדיל ולהגביר חילים בתורה.

לכן, לא אומרים "לעולם ילמד אדם", אלא "לעולם יעסוק אדם" - כי לא מספיק שילמד, אלא צריך שירגיש כי התורה היא העסק שלו. וזהו גם מה שאומר שלמה המלך (קהלת א, ב): "הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל" - לומר, שכל העולם הזה הינו הבל, ולכן אל תדחה את לימוד התורה ועבודת ה' לאחר מכן, היות ואתה עסוק כעת. כי העסק האמיתי שלך צריך להיות בתורה, וכל שאר הדברים הם דברי הבל בעלמא.

זה מה שאמרו רחל ולאה ליעקב: אתה חושב שנשב פה עוד רגע אחד? והרי מה שנותן לנו לבן זה הבל וריק ולא שווה כלום! ולכן, לא רק שאנחנו מסכימות ללכת, אלא אנחנו רוצות כבר מיד ללכת ולא להתעכב כאן עוד רגע אחד. ובכך הם הרגישו כי יש להם שמחה בדבר, ולא קיימו את דבר ה' מתוך הכרח, אלא כאילו זה העסק שלהם. והי רצון שה' יזכנו ללמוד וללמד ולהתייגע, ולעמול בתורה ולזכות להבין ולחדש בתורה, אמן כן יהי רצון.

"יקרה היא מפנינים וכל חפצך לא ישוו בה"

שואל ה"חפץ חיים" זצ"ל (על התורה, בראשית בהגהות 'מעשי למלך') על הפסוק המדבר בשבח התורה (משלי ג, טו): "יקרה היא מפנינים וכל חפצך לא ישוו בה", וכי מה הדמיון לפנינים? והרי התורה הרבה יותר יקרה מפנינים! אלא, עונה על כך החפץ חיים, כי כל דבר בעולם, אם הוא יקר המציאות - אזי הוא שווה יותר, ואילו אם הוא מצוי לכל, ערכו יורד. כמו העפר שמצוי בכל מקום, ולכן מחירו מועט, לעומתו הברזל, היות והוא מצוי פחות ערכו עולה, וכן הזהב שהוא נדיר יותר, יקר יותר. וכך הפנינים, שבכדי להשיגם יש לשלוח צוללנים למעמקי הים לדלותם, ולכן שווים הוא עשרת מונים.

ולכן, כאשר תרצה לעמוד על חשיבותה של התורה, עליך ללמוד מהפנינים, שכשם שהם יקרים בגלל שהם לא מצויים וקשה להשיגם, כך גם התורה בעולם הבא היכן שכבר אי אפשר להשיג אותה, היא תהיה יקרה שבעתים. ולכן, בעודך כאן בעולם הזה, תדע להעריך את התורה ולנצל את הזמן במשך החיים לעסק התורה, ולא לאבד אפילו רגע אחד.

ועוד, הנה לפי השכל, היה צריך להיות שכפי שאבן טובה אשר משקלה עשרה גרם שווה מאה לירות, כך אם משקלה יהיה עשרים גרם - תהיה שווה מאתיים לירות. אך המציאות אינה כך, אלא שכאשר הוכפל משקלה של האבן, אזי שווייה מוכפל עשרת מונים, שכן אינה דומה אבן שמשקלה עשרה גרם לאבן שמשקלה עשרים גרם שהיא נדירה הרבה יותר. וסמך לזה מהכתוב (ויקרא כו, ח): "ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדופו". שכן לכאורה, לפי היחס היה צריך להיות שמאה מכם ירדפו אלפיים, אלא, כאשר יש רבים, העוצמה מוכפלת בכפל כפליים (עיין רש"י שם). כן הוא הדבר באבן יקרה, שהאבן השוקלת כפול, ערכה מוכפל הרבה יותר.

הוא הדין בתורה הקדושה. אדם שלמד מסכת אחת צריך לכבדו, ומי שלמד שתי מסכתות - לכאורה מגיע לו כבוד כפול, אבל אין זה כך, אלא זה שלמד שתי מסכתות צריך לכבדו פי כמה וכמה, כי הערך והחשיבות שלו לפני הקב"ה שווה הרבה יותר. ולכן לא יאמר: אם פלוני יודע שתי מסכתות ואני אחת, נמצא שאני שווה חצי ממנו, לא כן הדבר, אלא הוא חשוב הרבה יותר אצל הקב"ה, כי לפניו לא מודדים לפי משקל, כי המדידה היא כמו בעסק ה'פנינים'.

ברכת 'אשר יצר' שהצילה

ומספרים על גאון אחד שנסע ברכבת, ובאמצע הנסיעה רצה לברך אשר יצר, וקיבץ את כל השוטרים ואמר להם: תשמעו ברכה, וכירך בכוונה. והשוטרים שהיו רחוקים מהתורה, ע"י ששמעו את הברכה, הדבר השפיע עליהם לחזור בתשובה, וקיבלו עליהם לשוב ליהדות, וברגע אחד הם התהפכו לגמרי. כי התורה זה העולם, ומציאות החיים היא התורה. וכשאדם לומד תורה, הרי זה מחולל בו פלאות.

לאחר מכן, לפתע פתאום נעצרה הרכבת, וכשירדו השוטרים ראו, כי היתה מונחת פצצה בתוך הרכבת, שאילו היא הייתה מתפוצצת היו ח"ו מאות הרוגים. מיד הבינו, כי ברכת אשר יצר של הגאון הזה, היא זו שהצילה אותם.

וכן מספרים על הגאון רבי ישראל אבוחצירא זיע"א ה'בבא סאלי', שנסע באוטובוס, ובדרך ביקש מהנהג לעצור בכדי שיוכל להתפלל מנחה, אך הנהג לא שמע לו, ולפתע שבק האוטובוס חיים, ולא יכלו לנסוע, עד שהנהג נאלץ לעצור בצד, והרב ירד להתפלל. כשסיים להתפלל וחזר לאוטובוס, אמר לו הרב: עכשיו תתניע, התפלא הנהג, אך הבין כי איש אלוקים קדוש הוא ועשה כמצוותו, ואכן האוטובוס התניע כאילו דבר לא קרה. צא וראה מהי כוחה של תורה ולומדיה.

וצריך לדעת, כי התורה היא חיי עולם, וכל העולם מונהג ע"פ התורה. וזהו מה שאמר רבי יוחנן בן זכאי לאספסינוס (גיטין נו.) כי כיון שלפי התורה אתה צריך להיות מלך, א"כ אני קורא לך מעכשיו מלך, כי התורה היא נצחית ואמיתית. אשרי אדם הדבק ומשתדל בתורה, כי התורה היא החיים ומבלעדיה אין חיים.

ולכן, בשבוע זה של מתן תורה, צריכים לקבל עלינו לעשות גדרים לתורה בכדי שנוכל לעלות הרבה בתורה, ואדם שמקבל עליו את התורה והיום לומד ועושה כך, ולמחרת עושה כפול מזה - השכר שלו לא יהיה רק כפול אלא הרבה יותר מזה, וזה ע"י קבלה שיקבל עליו, וכך יזכה להיות מגדולי העולם שהקב"ה משתבח בו. ויהי רצון שהקב"ה יעזרנו על דבר כבוד שמו, ונזכה לעלות במעלות גבוהות בתורה ויראת שמים אמן כן יהי רצון.

"כָּל הַפֶּה לְעֵבֶד עֲבֹדֶת עֲבָדָה" (ד, מז).

ארבעת אלפים לויים משוררים יחד

כתב רש"י: הוא השיר במצלתים וכנורות, שהיא עבודה לעבודה אחרת (ערכין יא.).

ובספר "שלטי הגיבורים" (פרק י"ג, לרבי אברהם ב"ר דוד הרופא) כתב: דעו, כי הד' אלפים לויים משוררים (דברי הימים א' כג, ה) והחצוצרות וכל כלי הניגון אשר אמר הכתוב, נתנו קול נעים גם יחד, ולא נעשה כן בכל מלכי הגוים מבריאת העולם ועד חינוך הבית, וגם אחרי כן לא תהיה אצל העמים זימרה כמוה בלי ספק וכו', עיי"ש.

ובזמן הבית, היו מפליגים בחכמת השיר יותר מכל האומות. שהרי בגלות בבל קצצו בהונות ידיהם ורגליהם, כי רצו השבאים לכוף אותם שישתמשו בשיר שלהם לפניהם, באמנם (תהלים קלו, ג): שירו לנו משיר ציון, ולא רצו, כי אמרו (שם, ד): איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר וכו'.

ובענין ניגון הלויים, יעויין מה שאמרה הגמרא על כך במסכת ערכין (דף י:), ושם (יא.) אמר רבא בר שילא אמר רב מתנה אמר שמואל, מגריפה היתה במקדש, עשרה נקבים היו בה, כל אחד ואחד מוציא עשרה מיני זמר, נמצאת כולה מוציאה מאה מיני זמר [כי בכל נקב היה קנה אחד, ובכל קנה וקנה היו בו עשרה נקבים, ובכל נקב של קנה היה מוציא מין זמר - רש"י]. במתניתא תנא, היא אמה וגובהה אמה, וקתא יוצא הימנה, ועשרה נקבים היו בה. כל אחד מוציא מאה מיני זמר, נמצאת כולה מוציאה אלף מיני זמר, [אמנם בגמרא שם, יש אומרים שהוא גוזמא בעלמא].

ועוד איתא במסכת תמיד (ל:), שכל כך חזק היה קולו של המגריפה, עד שמהעיר ירחו היו שומעים את קולו.

הניגון שהביא לתשובה

וכתב בעל ה"מאור ושמש" (פרשת קרח) בשם ספר "ברית מנוחה", כי בשעה שהיו מביאים קרבן לבית המקדש, היה מסתכל הכהן העובד על בעל הקרבן, והיה מבין במחשבתו, ואם הבין שעדיין לא עשה תשובה כראוי, רמו הכהן העובד ללויים שיזמרו ניגון לעורר את בעל הקרבן להרהר בתשובה, ואז הביאו הלויים בשירים ובזמרים את בעל הקרבן שיהרהר בתשובה וכו', עיי"ש באורך.

כח השירה

והגר"א זצ"ל אמר (הובא בהקדמה לספר "פאת השלחן") על חכמת המוסיקה, כי רוב טעמי התורה וסודות שירת הלויים וסודות תיקוני הזוהר אי אפשר לידע בלעדדיה, ועל ידה יכולים בני אדם למות בכלות נפשם מנעימותיה, ויכולים לחיות המתים בסודותיה הגנוזים בתורה. והיה אומר כמה ניגונים וכמה מדות הביא משה רבנו ע"ה מהר סיני, וכו'.

ובספר "מנות הלוי" על מגילת אסתר (א, ח), מבאר הטעם שהילדים הקטנים אינם ישנים אם לא ישמעו את קול הרינה, שזה בא, מפני שקול השירה של המלאכים עדיין נקבעת בנפשם למיעוט זמן היפרדם ממנו וכו'. וכן יקרה לחולים שיישנו בקלות ע"י זמר, וגם זה הוא משום שהוחלשו כוחות הגוף, ומתגברים כוחות הנפש שהם משתוקקים לשיר, ועכ"פ בוודאי גם אדם בריא כשישמע את השיר - יתבטלו תאוותיו הגופניות, ולא יאכל ולא ישתה, עיי"ש.

עוד כתב ה"חווה מלובלין" זצ"ל (דברי אמת פרשת תרומה) לפרש את המשנה במסכת שבת (פ"ה משנה א) על דרך הרמז לענין מעלת השירה, וכך איתא שם: "כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר, ומזין עליהן וטובלין במקומן". ויש לבאר, כי בעלי השיר והזמר, 'יוצאים' על ידו מכל רע ח"ו, ו'נמשכין' לבורא יתברך על ידי שירה, ו'מזין עליהם' - לשון מזונות, כי כשהגבורות נמתקים, באה פרנסה לעולם. 'וטובלין במקומן' - כי ע"י ההתלהבות דקדושה הבאה מהשירה, זוכים למעלה כמו טבילה במקווה. עיי"ש.

וכעין זה, הביא ב'ספרן של צדיקים' בשם המגיד מטריסק זצ"ל, לבאר כי 'כל בעלי השיר נמשכין בשיר' - היינו שיכול למשוך עצמו להקב"ה ע"י שירות וניגונים, 'ומזין עליהן וטובלין במקומן' - היינו שמי שמזיע בשיר, נחשב כאילו היה לו טבילה במקומו.

"וַיִּשְׁלַחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צְרוּעֵי וְכָל זָב וְכָל טָמֵא לְנֶפֶשׁ" (ה, ב).

להרחיק הטומאות ממחנות שבגופו

כתב השל"ה (דרך חיים תוכחות מוסר, נשא אות טז) לרמוז, כי יש באדם שלש מחנות, המחנה האחת - הראש של האדם שבו המוח, שהוא שורש המחשבה, ומשלח משם אפילו טומאה קלה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (יומא כט). קשים הרהורי עבירה מהעבירה. אחר כך מחנה שניה - הלב שהוא חיות הגוף, והלב הוא שני למוח, וצריך להיות לו לב טהור ולב טוב. אחר כך מחנה שלישי - הוא הבטן וכליו, שהוא מקום המאכל ומקום מוצאו, והוא דבר מכוער מצד מה שהאדם הוא חומרי, ואי אפשר לו להתקיים בלי זה, מכל מקום ישלח משם טומאה חמורה, דהיינו שיתקדש במאכליו כל מה שאפשר, גם בבית הכסא הזהירו (ברכות סב). שיהיה צנוע, והכל כדי לשלח הטומאה חמורה. עכ"ל.

"לְמַעַל מֵעַל פֶּה" (ה, ו).

להעלות הנשמה למדרגת כלי שרת

הנשמה הקדושה והטהורה הטבועה בכל יהודי, צריך להעלות אותה לדרגה של כלי שרת. ואם יחטא - הוא כמועל בה', היינו בנשמה הקדושה שהיא חלק אלוה ממעל. וביותר, נאמר: כי יעשו מכל חטאות האדם, משמע שאפילו חטאים שנעשים בשגגה, הם כמעילה ופוגמים בנשמה.

והגר"א זצ"ל ביאר (משלי יג), שהקב"ה מגלגל לאדם חטא בשוגג, בכדי לגלות לו שנשמתו כבר פגומה מעוון אחר שעשה. והוא שמסיים הפסוק: ואשמה הנפש ההיא, דהיינו שהמכשלה המביאה אותו לחטוא בשגגה, היא מכח נפשו הפגומה מהחטא הקודם. (טעם ודעת).

"וְהִתְדַדּוּ אֶת חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ" (ה, ז).

יסוד למצות התשובה

הרמב"ם מפרש, שכאן הוא יסוד למצות עשה של תשובה על כל עבירות שבתורה. ותמוה הוא, למה קבעה תורה את מצות התשובה דוקא בדין של השבת גזל? ונראה ליישב, שבאה התורה ללמדנו מהחטא של גזל - גדר תשובה לכל החטאים, שלא די בתשובה שבפה, אלא תשובה אמיתית וכנה, עד שמעשיו מוכיחים שלא ישוב לחטאו. (מוסר חכמים).

"וְכָל תְּרוּמָה לְכָל קֹדֶשׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לִכְהֵן לֹא יִהְיֶה" "וְאִישׁ אֶת קֹדְשׁוֹ לֹא יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לִכְהֵן לֹא יִהְיֶה" (ה, ט-י).

הכהן - הוא הקב"ה

ידוע מה שאמרו ז"ל (סנהדרין לט). שהקב"ה הוא כהן, דכתיב (שמות כה, ב): ויקחו לי תרומה. וזהו שאמר: קדשי בני ישראל אשר יקריבו לכהן, כלומר תורה ומצוות הנעשים לכהן כביכול, הוא הקב"ה - לו יהיה, צריך שיהיה העבודה מיוחדת אליו יתברך, שלא על מנת לקבל פרס. ובהיות שהקב"ה אינו מקפח שכר בריה ופורע כמושלם על מצוותיו, לכן איש את קדשיו לו יהיו, בפרוע פרעות בישראל כיד המלך. (מוסר חכמים).

הצדקה נשמרת לאדם

כתב בספר 'מעיינה של תורה' בשם ספר 'בינה לעיתים', שהנה יש אנשים הסבורים כי הכספים שיש באוצרותיהם - שלהם הוא. ומה שהם נותנים כספים לכל מיני עניינים שבקדושה ולמצוות - כבר איננו שלהם.

אמנם נהפוך הוא, כי אותם הכספים שנותנים לענייני קדושה - זהו הכסף האמיתי השייך להם, כי רק הוא נשאר להם ומגן עליהם. ואילו שאר הכספים - אינם נחשבים שלהם, שהרי האדם משאיר אחריו את כל רכושו בעולם הזה.

וזהו שאמר הכתוב: "ואיש את קדשיו" - אדם שנותן את כספו למטרות קדושות, וכן: "איש אשר יתן לכהן" - אדם שנותן מכספו לכהנים, לתלמידי חכמים, "לו יהיה" - דווקא הכספים הללו נזקפים לזכותו, ואלו יהיו שלו גם לעתיד לבוא.

לו יהיו - לתיקון נשמתו

נמצא, שאדם העושה מצוה וכל דבר שבקדושה בעבודת השם יתברך, ידע שהכל הוא עושה 'לו', בשבילו, והיא טובה לעצמו, לזכות נפשו, רוחו, ונשמתו, לעולם הבא. וזהו: לו יהיו, לתיקון נשמתו. ולא יחשוב שהקב"ה צריך את האדם שיתפלל אליו, שהרי אלפי אלפים ורבי רבבות מלאכים, משרתים ומקדשים שמו בכל שעות היום והלילה, ובכל זאת בחר בנו קרוצי חומר לשבחו ולהתפלל לטובתינו, ובזה עושים לו נחת רוח שקיימנו מצוותיו.

וכן אמר שלמה המלך ע"ה (משלי ט, יב): אם חכמת חכמת לך, וכן אם עושה צדקה כאילו נתן להשם יתברך, כמו שכתוב (משלי יט, יז): מלוה ה' חונן דל, כלומר מי שחונן דל, כאילו הוא מלוה לה' ויקבל שכרו בעולם הבא. וכן אמר דוד המלך ע"ה (דברי הימים א' כט, יד): כי ממך הכל ומידך נתנו לך.

וזהו שאמר: איש אשר יתן לכהן לו יהיה, כהן - הוא השם יתברך, ומה שנותן את הצדקה והמעשר שהם חלק ה' לעני, לו יהיה, הכל יהיה שמור לו לאחר אריכות ימים ושנים, ליהנות ולהתענג עם הצדיקים (ילקוט המוסר ואבני השמים).

המרחם על העניים - מרחמים עליו מן השמים

עוד פירוש: ואיש את קדשיו לו יהיו - מי שמרחם על העניים מרחמים עליו מן השמים, והעניות - גלגל הוא שחוזר בעולם, ולבסוף הוא או זרעו יבואו ח"ו למדה זו. לכן, כמו שהוא נוהג עם העניים, כן ינהגו עמו הבריות כשיצטרך להם במדה כנגד מדה, וזהו שאמר: ואיש את קדשיו לו יהיו.

מרגלא בפומיה של הגאון בעל "חפץ חיים" זצ"ל, שבפסוק זה נרמז, כי רק מה שהאדם מקדיש לדברים שבקדושה, זה מה שנשאר לו, ואת זה בלבד הוא לוקח איתו לעולם הנצח. וזה מה שנאמר (משלי ג, יח): "עץ חיים היא למחזיקים בה". "למחזיקים אותה" לא נאמר, אלא "למחזיקים בה", שכן אינה עץ חיים ל'תומכים' בה, אלא רק למחזיקים בה ומתנהלים לאורה.

וכך הוא כותב בספרו "אהבת חסד" (ח"ג פ"ד): "מי לנו גדול מהלל שבדורות הראשונים שבניו היו בוודאי קדושי עליון, ואעפ"כ היה אומר (אבות פ"א משנה יד) אם אין אני לי מי לי, אם כן מה נאמר אנחנו אזובי הקיר, שאנו רואין בעוונותינו הרבים שהדורות הולכין ומתדלדלין, הלא יעץ אותנו שלמה המלך ע"ה (קהלת ט, י): "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה". היינו, שיראה להשלים הכל בעצמו בעוד כוחותיו בו.

לעשות הצדקה בעצמו

וכתב בספר 'פנינים משלחן גבוה': יש אשר נמנע אדם מנתינת צדקה כל ימי חייו, ומדמה לעצמו כי אך לעת ערב, סמוך לפטירתו, יקיים חובתו לצדקה, בצוואה לבניו שיתנו מממונו לתורה ולצדקה. אולם היה ה'חפץ חיים' מתריע כנגד הלך מחשבה זה, כי הרי מי יודע מתי יום מותו? ומי ינבא את מצבו הבריאותי והנפשי טרם מותו? גם מי יערוב לו כי בניו יעמדו בניסיון ויפרישו הממון כרצונו? וכבר יעץ שלמה המלך (קהלת ט, י): "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה", שיראה האדם לבצע את כל משימותיו בכוחו ובעצמו.

ומקרא מלא מצינו על כך: איש אשר יתן לכהן לו יהיה, כלומר מכל הוצאותיו ונתינותיו בחייו לא יישאר לו מאומה, רק את אשר יתן לכהן, היינו לדברים שבקדושה ולענייני צדקה, לו יהיה לעד ולנצח נצחים, כי רק אלו הדברים הם באמת שלו.

ואיש את קדשיו, אך אם הבעלים אינם נותנים את המתנות כראוי להם, אזי גם הכהן שותף הוא בחטא, בכך שלא השפיע עליהם. ומכאן לימוד לקח לכל המתרים לדבר מצוה, שמחוייב הוא להשתדל שהנדיב יתן כראוי לו.

"וְאִישׁ אֶת קִדְשָׁיו לֹא יִהְיוּ אִישׁ אֶשֶׁר יִתֵּן לְכֹהֵן לֹא יִהְיֶה" (ה, י).

נתינה מולידה שפע

כתב רש"י, כי מי שמעכב את מעשרותיו ואינו נותן לכהן - סופו שהמעשרות יהיו בשבילו. ומסתבר לומר על פי פירוש רש"י, כי ישארו לו אחד מעשרה. והביאור הוא, שישנם שני צדדים בצדקה, אחד - "הנותן", והשני - "המקבל". כלומר, תשעים אחוז שייך ל"נותן", אך עשרה אחוז ל"מקבל". אבל אם הנותן לוקח את העשרה אחוז של המקבל, ואינו מתנהג כמו ש"נותן" צריך להתנהג, עושה אותו הקדוש ברוך הוא "מקבל". ובסופו של דבר - הוא מקבל בעצמו את מה שהיה אמור לתת.

וזהו שאמרו במדרש רבה (שמות פ"א ס"ז), מעשה באיש אחד שהיה מוציא מעשרותיו כראוי, והיתה לו שדה שהיה זורעה ומוציא ממנה אלף כור לשנה, והיה נותן ממנה מאה כור בשנה למעשר, ומן המותר היה מתפרנס הוא ובני ביתו. בשעת פטירתו ציוה את בנו ואמר לו: היזהר לתת מעשר כמו שאני נותן בכל שנה, כי בזכות זה זכיתי להתעשר! כשמת האב, זרע הבן את השדה. שנה ראשונה הוציא ממנה מאה למעשר כציווי אביו, שנה שניה נכנסה בו עין רעה ופיחת עשרה, ובאותה שנה גם השדה פיחתה מאה. שנה לאחר מכן, כאשר ראה כי השדה פיחתה מאה, פיחת אף הוא למעשרות עשרה, ושוב שנה לאחר מכן השדה הוסיפה לפחות אף היא עוד מאה. וכאשר הוא ראה את המצב, פיחת אף הוא למעשרות עשרה, וכן הלאה, עד שהגיע למצב בו השדה הוציאה תבואה באותה כמות שהוא הוציא למעשרות בתחילה!

כיוון שראו קרוביו כך, עמדו ולבשו לבנים ונתעטפו לבנים ונכנסו אצלו. אמר להם: שמחים אתה לאידי, בראותכם שהשדה היתה מוציאה אלף ועכשיו מוציאה מאה! אמרו לו: חס ושלום, לא באנו אלא לשמוח עמך. לשעבר היית בעל הבית, והקדוש ברוך הוא כהן, ועכשיו נעשית אתה כהן, והקדוש ברוך הוא בעל הבית. שמע האיש כך וחזר בתשובה, וחזר להפריש מעשר כתיקנו, ואז חזרה השדה לתת את תבואתה כמו שהיתה. וזהו שאמר הכתוב: "ואיש את קדשיו לו יהיו, ואיש אשר יתן לכהן לו יהיה". היינו, אותו חלק שהוא היה אמור לתת לכהן - לו יהיה.

מה שתיתן - תקבל!

"שלח לחמך על פני המים, כי ברוב הימים תמצאנו" כך אמר שלמה המלך (קהלת יא, א). כעין חוק רוחני הוא, שכל הטוב והחסד שעושה אדם לרעהו, מובטח לו שלא יפסיד מכן. להיפך, הוא רק יחנה מכן בעתיד.

מעשה מדהים שאירע בזמננו, ימחיש לנו דברים אלו היטב. מעשה זה מעמיד אותנו על חומרת הדבר, ועד כמה יש להקפיד על נתינת מעשרות לשבט הכהונה, ולדעת בכירור כי בזה מונח כל השפע הגשמי של האדם. כך פועלת השיטה - כל זמן שהוא נותן הוא גם יקבל, אך כאשר חדל מלתת, הוא עוצר ומנתק את צינורות השפע, משמים מאותתים לו בפעולה זו שיבין עד כמה טעה בהנהגתו, מעמידים אותו במצב בו הוא מוצא כי מצבו הכלכלי עומד על אותו סכום שהיה צריך בעצם לתת לכהן, אותה הכמות שהיה לו לתת לכהנים - "לו יהיה" - זה מה שלבסוף יהיה לו. זהו מבחן אמיתי באמונה.

המעשה הבא שלפנינו יבהיר לנו דברים אלו היטב: מעשה בעשיר אחד קמצן שחלם חלום. בחלומו הוא רואה את עצמו בתוך אולם גדול עם שולחנות ערוכים כל טוב, ועם אנשים המסובים לאותם שולחנות. והנה, בעומדו בפתח, ניגש אליו אחד המלצרים וביקש ממנו להתלוות אליו. אותו מלצר הושיבו בשולחן מסויים, ונתן לו צלחת עם חתיכת עוף בודדת ומלוכלכת בעפר. לתמיהתו של אותו עשיר, ענה לו המלצר כי כאן כל אחד מקבל את מה שהוא נתן.

העשיר התעורר שטוף זיעה כאשר מראה החלום מהדהד לו בזיכרונו. מיד ניגש לרב כדי שיפתור לו את החלום. שאלו הרב: "האם נתת צדקה מימך?" הנהן העשיר לשלילה, והודה כי מימיו לא נתן מאומה. אמר לו הרב: "תשתדל להיזכר בכל זאת". ואכן, לפתע נזכר העשיר, כי כאשר חיתן את בנו, הופיע עני אחד בפתח וביקש מנה לאכול. העשיר סירב בתחילה, אולם לאחר הפצרותיו של אותו עני, ראה והנה מושלכת בעפר חתיכת עוף שנפלה כנראה מצלחתו של אחד החוגגים. הוא הרימה והושיטה לעני. "זוהי הצדקה היחידה שנתתי" השיב העשיר בבושה לרב. "זהו אם כן הפתרון לחלומך, הסעודה הזאת שראית בחלומך זהו שכרך לעולם הבא. הנה ראית, שנתנו לך בדיוק מה שנתת..." נכלם העשיר וקיבל על עצמו מאז לפזר ממונו ביד רחבה.

גומל נפשו איש חסד

על האדם לדעת כי כאשר הוא גומל חסד עם זולתו, הוא לעולם לא יפסיד מכן. גם אם לשעה קלה יהא נדמה לו שעשייתו למען הזולת באה על חשבוננו וגורמת לו להפסד מסוים, אין זו אלא טעות הנובעת מקוצר ראות. בסופו של דבר, במקדם או במאוחר, יבוא גומל החסד על שכרו ככפל כפליים, והכל ייווכחו לדעת כי בהיטיבו לאחרים היטיב גם לעצמו.

ואפשר, שעל כך אמר שלמה מלכנו במשלי (יא, יז): "גומל נפשו איש חסד". איש החסד, המיטיב לזולתו, אינו אלא גומל טוב לנפשו שלו. הסיפור הבא שלפנינו, ימחיש לנו דברים אלו היטב.

יהודי ירא שמים נסע לו ברכבו באחד מכבישי הארץ, כאשר גשם שוטף היכה בחוזקה על רכבו. והנה, במהלך הנסיעה, הוא מבחין שבמרחק קצר, בצדו של הכביש, נעמדה לה מכוננית והפעילה איתותים. מיודענו שראה רכב חונה בצידו של הכביש בגשם שוטף, התלבט בליבו: "אולי זה אדם שנתקע וזקוק הוא לעזרה, ועל פי ההלכה חייב אני לעזור לו! אך מאידך, אולי זה סתם אדם שעצר לו למנוחה או לשיחת טלפון קצרה?".

יראת השמים שבקרב לא נתנה לו מנוח והוא ירד מהכביש ועצר ליד המכוננית. הוא יצא מרכבו בגשם זלעפות, ניגש אל חלון הנהג, והנה הוא מבחין באישה מבוגרת, היושבת וממתינה לעזרה. הוא דופק לה על החלון ושואל אותה: "סליחה, הכל בסדר? האם את זקוקה אולי לעזרה?", האישה שהייתה המומה מהצעתו של הנהג, אמרה בשמחה: "כן, בוודאי. אירע לי תקר באחד הגלגלים ברכב, והנסיעה עמו מאוד מסוכנת, אודה לך מקרב לב, אם תעזור לי להחליף אותו" - היא ביקשה. השיב לה הנהג ואמר: "שבי בתוך הרכב ואני אחליף לך כבר את הגלגל". חזר הנהג מהר לרכבו, הוציא כלי עבודה שהיו בתא המטען, והחל לפרק את הגלגל, והרכיב במקומו גלגל רוברי, כשכולו רטוב עד לשד עצמותיו. הוא ידע, כי על דבר כזה משלמים בשמים הרבה, כמאמר רבותינו (אבות פ"ה משנה כג) "לפום צערא - אגרא" [כפי צער האדם בעשיית המצווה - כך יגדל שכרו].

לאחר דקות ארוכות, הסתיימה המשימה, והרכב היה מוכן לנסיעה. האישה המבוגרת שהתפעלה מנדיבות ליבו וממאמציו הרבים שעשה למענה, הודתה לו וברכה אותו בכל ליבה, ובתוך כך הוציאה מכיסה סכום של אלפיים דולר!!! ואמרה: "זה בשבילך, על כל המאמץ האדיר למעני". היהודי היקר, שיראת שמים פיעמה בקרבו, לא התבלבל לרגע, והשיב לה על אתר: "אני לא לוקח ממך אפילו שקל, כיוון שעשיתי מצווה לשם שמים. את שכרי כבר אקבל בעולם הבא, ואיני חפץ לקבל ממך שום תמורה על כך. אם תרצי לשמוע לי, תני סכום זה לאדם הנוקק הראשון שתפגשי בדרכך!" סיים בגבורה.

האישה נדהמה כפליים מתגובתו, וניסתה לשכנעו בכל זאת, אך הוא חזר למכונניתו והמשיך בנסיעה. חזרה האישה גם היא לרכבה והמשיכה בדרכה. לאחר זמן מה, עצרה האישה במסעדה מקומית בכדי לשתות דבר מה, ולפתע היא שומעת צעקות. היתה זו בעלת המסעדה שהחלה לצעוק על אחת העובדות במסעדה לעיני כל: "את מפוטרת! אני לא רוצה לראות אותך יותר פה. תסתלקי!". העובדת המסכנה החלה להתחנן לפני בעלת הבית "אנא! תביני אותי! אני זקוקה לכסף, אחרת, אני אקרוס מבחינה כלכלית, המשיכי להעסיק אותי", אך בעלת הבית אטמה את אוזניה וגירשה אותה, העובדת האומללה לקחה את חפציה ויצאה בדמעות ובבכי.

ריחמה האישה המבוגרת על אותה העובדת, וזוכרה בבקשתו של הנהג שסייע לה "תני את הכסף לזקק הראשון שתראי בדרכך". ומיד הוציאה מכיסה את האלפיים דולר, והגישה לה באומרה: "זו מתנה בשבילך, אך היא לא ממני, היא מיהודי שביקש ממני להעביר זאת לאדם הראשון שאראה שנוקק לכך". העובדת נדהמה מחבילות הדולרים, עצרה את הבכי, והודתה לה ללא סוף.

עצובה ונרגשת, עשתה העובדת את דרכה לביתה כדי לספר לבעלה על פיטוריה, ועל ה'פיצויים' שקיבלה. היא הגיעה לבית, וחיכתה לשובו של בעלה. והנה, נשמעה דפיקה בדלת, ובעלה נכנס כשכולו רטוב מכף רגל עד ראש. אשתו נבהלה ממראהו, אך הוא סיפר לה כיצד עזר לאישה מבוגרת שרצתה להביא לו בתמורה אלפיים דולר. אשתו התרגשה כל כך, וסיפרה לו כי בדיוק אותה אישה הגישה לה אלפיים דולר בגללו...

כך הקדוש ברוך הוא צופה ורואה במעשים הטובים שלנו, ושומר לנו את השכר ליום בו נהיה זקוקים לכך. מי שעוזר ומסייע לשני, הקדוש ברוך הוא ישלם את שכרו, כפי שמבקש דוד המלך ע"ה (תהלים קכה, ד): "היטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם" - תעשה טוב ותמצא טוב!.

מה שאדם עושה - לעצמו עושה

מעשה באשה ענייה מרודה, שהתגוררה בבית מט לנפול בקצה העיר בסמוך ליער. אותה אשה היתה מחזרת על הפתחים בכדי לקבל מעות, שבהן כלכלה את נפשה. ומנהג היה לה: כאשר נתן לה מאן דהו נדבה, לא היתה מודה לו ומברכת אותו, כמקובל, אלא תדיר היתה אומרת לכל מי שנתן לה צדקה: "כל מה שאדם פועל - לא למען אחרים הוא פועל אלא למען עצמו". כך הייתה אומרת, והבריות - הגם שתמהו לשמע הדברים - התרגלו כבר לשומעם. **באחד** הימים, נודמנה אותה אשה ענייה אל פתח ארמונה של המלכה. כדרכה, ביקשה האשה נדבה גם מאת המלכה, ולאחר שנתנה לה המלכה מתנה הגונה, אמרה לה הענייה את המילים השגורות על פיה: "כל מה שאדם פועל - לא למען אחרים הוא פועל אלא למען עצמו".

לא פעם אחת בלבד נהנתה הענייה ממתת ידה של המלכה; פעמים אחדות חזרה ובאה על פתח הארמון, וכל אימת שקבלה נדבת כסף מאת המלכה - גמלה לה הענייה בפתגם השגור על פיה. תחילה שמעה המלכה את הדברים ברוח טובה, אך כששמעה זאת פעם אחר פעם, עורר הדבר את כעסה של המלכה: 'שאשה ענייה תעז לומר לי, למלכה, מילים כאלה, וכלל לא תודה לי על הנדבה שהנני מעניקה לה? - היה לא תהיה!'

ואכן, גמרה המלכה ואמר להענייש את הענייה שכה העזה פנים נגדה. היא צייתה על טבחיה לאפות בעבור אותה אשה ענייה חלת סולת ולהחדיר אל תוך החלה רעל!

הטבחים מילאו את הפקודה, הכינו את החלה, החדירו לתוכה סם המוות, ואף דאגו שאותה חלה תגיע ליעדה - הם מסרוה לידי האשה הענייה בעת שזו באה לבקש נדבה בפתח הארמון.

למראה החלה הנאה והריחנית, אורו עיניה של הענייה, וגם הפעם גמלה למיטיבה בפתגם השגור על פיה: "כל מה שאדם פועל - לא למען אחרים הוא פועל, אלא למען עצמו". ובמלים אלו עזבה את המקום, נושאת בזהירות את החלה. הניחוח שהדיפה החלה היה ערב, ואולם אותה אשה ענייה התגברה על הדחף לאכול ממנה. היא שבה אל ביתה הרעוע, והחליטה כי בטרם תבצע את החלה ותאכל ממנה - תהנה ממראה הנאה ומריחה הטוב ימים מספר. עוד תגיע העת לאכול את המאפה הטעים...

באותם ימים, יצא בן המלכה לציד ביער, בלוויית עבדיו ומשרתיו. הציד היה מיגע ומתיש, ובשובו ממסע הציד שמח בן המלכה לראות בקתה בפאתי היער. "הבה נכנס אל הבקתה וננוח קמעה", אמר לנלווים אליו.

אותה בקתה, שאליה נכנס בן המלכה, היתה הבקתה העלובה של אותה אשה ענייה. ברגע בו נפתחה הדלת, ועל הסף ניצב בן המלכה - הכירה בעלת הבקתה מי הוא הנכנס אל מעונה הדל, וגל של שמחה הציף אותה על הכבוד אשר נפל בחלקה.

"לכבוד רב הוא לי לארח את הנסיך במעוני", אמרה לאורח רם המעלה, ומבלי להתמהמה הגישה לו תקרובת - את החלה הטרייה והריחנית, שקבלה מאת טבחי הארמון.

הנסיך רעב היה, ובתאבון רב נגס מן החלה. והנה, אך טעם מעט מן המאפה - צנח ארצה ומת. סם המוות שהוחדר אל תוך החלה הגיע לפיו, וגרם למותו המייד!

בראותה את אשר אירע, נתחלחלה האשה הענייה. ועבדי הנסיך ומשרתיו - יצאה נפשם מפחד! ואולם, בעלת הבקתה לא איבדה את עשתונותיה. חיש אצה רצה אל הארמון, לספר למלכה דברים כהווייתם.

כאשר שבה אליה רוחה, פנתה המלכה אל אותה ענייה ואמרה לה: "עכשיו, בדרך המרה והקשה ביותר, למדתי כי צדקת באומרך 'כל מה שהאדם פועל - אינו פועל למען אחרים, כי אם למען עצמו'.

"איש איש כי תשטח אשתו ומעלה בו מעל" (ה, יב).

דרוש על מעלת הצניעות

על כל אחד להדריך את האשה, הילדים והבנות להתנהג בצניעות, ובפרט עתה כאשר מגיע הקיץ והחום גדול, וסכנה גדולה להסתובב בחוץ.

וכפי שראינו אודות המסופר על רות המואביה, כיצד הייתה צנועה ביותר, ואיך הייתה יושבת ומלקטת בעומרים. וכן כאשר אמרה לה חמותה (רות ג, ג): ורחצת וסכת ושמת שמלותיך עליך, ואילו היא לא עשתה כן, אלא ירדה והתלבשה בגורן מחמת צניעות. וכאשר ראה בועז שהיה חכם גדול, את צניעותה ומעשיה הטובים, הבין כי עומדת לפניו אשה חשובה, הראויה שיצאו ממנה מלכים.

ואמרו חכמים (רש"י הלן ו, ב): מפני מה נסמכה פרשה סוטה לפרשת נזיר? לומר לך, הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין.

והכוונה במה שאמרו 'יזיר עצמו מן היין', הוא שיתנהג בצניעות ויסתפק במה שיש לו, ושלא תהינה עיניו משוטטות אנה ואנה. ואמרו במסכת נדרים (דף ט): אמר שמעון הצדיק: מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד; פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עיניים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו: בני, מה ראית להזחית את שערך זה הנאה? אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין, ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחזו עלי יצרי ובקש לטרדני מן העולם. אמרתי לו: רשע! למה אתה מתגאה בעולם שאינו

שלך, במי שהוא עתיד להיות רימה ותולעה?! העבודה, שאגלחך לשמים! מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו. אמרתי לו: בני, כמוך ירבו נוזרי נזירות בישראל, עליך הכתוב אומר (במדבר ו, ב): "איש כי יפליא לנדר נדר נוזר להזיר לה".

סגולה לבנים צדיקים

יודוע, כי מדת הצניעות היא אחת המידות הטובות והיקרות, אשר כל בית יהודי נשען עליהם. **הנביא** מיכה (ו, ח) אומר: "ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך". 'הצנע לכת' - הוא דבר הכולל כל הדברים, צניעות, הסתפקות במועט, ויראת שמים.

וזהו שאמר הנביא, אם אדם רוצה לדעת מה ה' דורש ממנו, ידע שהדרישה ממנו היא מידת הצניעות, כמו שראינו אצל שרה אמנו, שאמר עליה הכתוב (בראשית יח, ט): "איה שרה אשתך ויאמר הנה באוהל", ופירש רש"י, מלמד שצנועה הייתה. וא"כ אנחנו צריכים ללמוד משרה אמנו את מידת הצניעות, וע"י זה נזכה לבנים צדיקים. כדברי המדרש רבה (במדבר ח, ט) שכאשר האשה צנועה, זוכה ויוצאים ממנה בנים צדיקים, כמו שכתוב (תהלים קכח, ג): "אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך", ולכן זכתה שרה לבנים, מפני שצנועה הייתה.

וכן אמרו בגמרא יומא (דף מז.) על קמחית, שבזכות הצניעות שהייתה בה, זכתה ויצאו ממנה בנים צדיקים, עד שראתה את כולם משמשים בכהונה גדולה.

והנה נתבונן מעט כמה מגונה היא חוסר הצניעות, שהרי אם יופיע זמר גדול אשר כולם מצפים לשמוע את קולו, ונבקש ממנו שיעמוד באמצע השוק ויזמר, הלוא יהיה ללעג וקלס! כך היא האשה המראה את יפיה באמצע השוק, שאינה יודעת ומרגישה איזו בושה גדולה היא זו, ומלבד זה, היא גורמת לעצמה ולבני ביתה ולאחרים מחלות ואסונות וכו', רחמנא ליצלן.

והצניעות של ההורים, משפיעה רבות על נפשו של הילד. וככל שהם יתנהגו בצניעות, כך גוברים הסיכויים לראות את בניהם הולכים בדרך התורה והמצוות.

החפץ חיים בספרו גדר עולם (פרק ז) כותב בזו הלשון: גם צריכה האשה להתבונן תמיד לפי מה שידוע, דכשהאשה הולכת בדרכי הצניעות אז היא זוכה להוליד בנים צדיקים, בנים תלמידי חכמים המאירים לעולם בתורתם ובצדקתם. וכדאיתא בתלמוד ירושלמי (תהלים מה, יד): כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה, אשה צנועה ראויה לצאת ממנה כהנים גדולים המלוכשים משבצות זהב.

ואמרו במגילה (יג): בשכר צניעות שהיתה בה ברחל - זכתה שיצא ממנה שאול, ובשכר צניעות שהיתה בשאול - זכה ויצאה ממנו אסתר, עיין שם. ועל ידי זה ייטב לה בעולם הזה, וגם באחריתה תזכה לישב בעולם העליון בהיכל ה' ברוב הוד והדר. וכדאיתא בזהר הקדוש (בחקותי דף קטו): זכאין אינון צדיקא דזכאן לבנין קדישין לגועין קדישין, עלייהו איתקרי (ישעיה סא, ט): כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה', עכ"ל.

ולחפץ חס ושלום, אם היא הולכת בדרכי פריצות אז תלד בנים אשר לא טובים, ויהיה לה ע"י זה לבסוף קלון וכלימה בעולם הזה, וכמה דכתיב (משלי י, א): ובן כסיל תוגת אמו. וגם בעולם הבא הוא בזיון גדול לאביו ואמו, כשיוצא מהם בן מכעיס להקב"ה. וכמו שכתב הגר"א באגרתו הקדושה 'עלים לתרופה', שאף אם ירדיך תמיד בנו במוסר ולא יקבל, אוי לאותה בושה והצער והבזיון בעולם הבא. על כן צריכה האשה להרגיל עצמה במדת הצניעות, וייטב לה על ידי זה בזה ובבא. עכ"ל.

פעם אחת, פגש מו"ר מופה"ד רבנו עובדיה יוסף זצ"ל את האדמו"ר מערלוי זצ"ל, ושאל אותו האדמו"ר במה זכה לזיכרון כה מופלא? ענה לו מרן, כי בכל ימי נעוריו ובחרותו נשמר מאוד בענייני קדושת ושמירת העיניים. וכן סיפרה אלמנתו של רבי אלעזר אבוהצירא זצוק"ל לבנותיו של מרן רבי עובדיה בימי השבעה, כי בעלה שאל אותו פעם במה זכה שכל בניו תלמידי חכמים? והשיבו, שהקפיד כל ימיו לא להביט במראה לא צנוע, ואף כשישב בבית דין כשעמדו מולו נשים שלא היו לבושות בצניעות - לא היה מביט אליהן, וכדי שלא תיפגענה היה עושה עצמו ככותב את דבריהן, ובאמת היה מצייר לעצמו ציורים בעלמא. ובנותיו אמרו, כי כעת נודע להן מה פשרם של הציורים שהיה מביא להן לעיתים מבית הדין...

שכר צניעותו המופלגת של אבא אומנא

ומצינו בגמרא מסכת תענית (כא): באבא אומנא שהיה מקיז דם, ובכל יום בת קול משמים היתה אומרת לו: "שלום עליך", ולאבבי שהיה באותו דור - היתה ברכת שלום כזו מגיעה רק בכל ערב שבת, ואילו לרבא היתה מגיעה

ברכה זו בכל ערב יום הכיפורים. חלשה דעתו של אביי מחמת אבא אומנא, ורצה לדעת מדוע אין הוא זוכה כמותו לברכת שלום בכל יום. אמרו לאביי מן השמים, אינך יכול לעשות כמעשיו. ומה היו מעשיו המיוחדים של אבא אומנא? שכאשר היה עושה את עבודתו להקזי דם, היה מושיב אנשים בנפרד ונשים בנפרד, משום צניעות. והיה לו בגד מיוחד להקזת דם, שהיה בו נקב במקום שצריך להקזי דם, ושם הייתה קרן (מין קנה שעל ידו שואבים את הדם) מחוברת בו. כאשר באה אליו אשה שיקזי לה דם, היה מלביש לה את הבגד כדי שלא יצטרך להסתכל בגופה, והיה מכניס דרך הנקב את האיזמל, וחותר בו את הוריד, ואז היה מצמיד לחתך את הכלי המחובר לבגד, ומקבל בו את הדם. נמצא שלא גילה כלל את גופה של האשה. וכן היה מניח קופה מחוץ למקום שבו הקזי דם, ובו היו זורקים האנשים את המטבעות שהוא לקח כתשלום. למי שהיה לו כסף לשלם, היה מכניס באותו מקום את התשלום, ואילו מי שלא היה לו כסף לשלם, לא היה מתבייש, כיון שאבא אומנא לא היה רואה מי משלם ומי לא משלם. וכאשר הזדמן לו אחד מתלמידי הישיבה שביקש שיקזי לו דם, לא היה נוטל ממנו שכר, ולאחר שקם ללכת, היה אבא אומנא נותן לו כמה מטבעות, ואומר לו, לך תרכוש לך דבר מאכל ותבריא את עצמך.

יום אחד, שלח אביי זוג תלמידי חכמים לבדוק אותו ולתהות על קנקנו. כאשר באו, קיבל אותם בסבר פנים יפות, האכיל והשקה אותם, ולאחר מכן קיפל להם מצעות של צמר לישן עליהם בלילה. עם שחר, השכימו התלמידים שישנו בביתו של אבא אומנא, קיפלו את המצעים שהביא להם, ונטלו אותם עימם, וכך יצאו לשוק. לאחר זמן, ראו הם את אבא אומנא מהלך בשוק. ניגשו אליו ואמרו לו: האם כבודו יוכל להעריך כמה שווים המצעות הללו? [היה זה משום שרצו לנסות אותו אם יקפיד על הגניבה]. אמר להם אבא אומנא: אכן, כך וכך הם שווים, ואולי הם אף שווים יותר. אמרו לו: שלך הם, ואנחנו לקחנו ממך אותם.

אמרו לו: בבקשה ממך, אמור לנו במה חשדת אותנו ולתהות על קנקנו. כאשר הבנת שלקחנו ממך את המצעות מבינתך? אמר להם: אמרתי לעצמי, ודאי ענין של פדיון שבויים נזדמן להם לחכמים, והיו זקוקים לכסף לצורך פדיון, אבל התביישו לומר לי דבר זה בפירוש ולבקש שאתן לצורך זה. ולכן עשיתם מעשה זה לגרום שאתן לכם כסף בשווי מצעות אלו. אמרו לו: עכשיו תיקח אותם, כי עשינו זאת רק כדי לנסות אותך. אמר להם: באותה שעה שלקחתם אותם ממני, הסחתי דעתי מהם, והחלטתי שכבר לא אשתמש בהם, ולכן ילכו לצדקה.

מיהו בן עולם הבא?

וכן מסופר (שם, ע"ב) על רבי ברוקא מבי מחזוא שהיה רגיל ללכת לשוק של מקום ששמו "בי לפט", והיה רגיל אליהו הנביא להיות אצלו. ופעם אחת אמר רבי ברוקא לאליהו: האם יש בשוק זה מי שעתיד לזכות לעולם הבא? אמר לו אליהו: אין כאן מי שעתיד לזכות לכך.

בתוך כך, בזמן שדיבר עם אליהו, ראה אדם אחד שהיה נועל מנעלים שחורים [שלא כמנהג ישראל באותו זמן] ולא היה לו חוט של תכלת [כלומר, לא הטיל בו ציצית] והיה נראה כגוי. אמר אליהו לרבי ברוקא: אדם זה הוא בן העולם הבא! רץ אחריו רבי ברוקא, והשיג אותו.

אמר לו: מה מעשיך? אמר לו: לך עכשיו ובוא מחר, כי עתה אין לי זמן לענות לך. למחר, בא רבי ברוקא ושאלו לפשר מעשיו, אמר לו: שומר של בית האסורים אני, ואני אוסר את האנשים במקום נפרד ואת הנשים במקום נפרד, ואני שם מטתי בין האנשים לנשים כדי שלא יבואו לדבר עבירה. וכאשר אני רואה בין האסירים בת ישראל שהנכרים נותנים את עיניהם עליה, אני מסכן את חיי להציל אותה.

יום אחד, שמו נכרים עיניהם על בת ישראל וחשבו לאנסה, לקחתי שמרים אדומים של יין, ושמתי על שולי בגדה, ואמרתי להם שדרך נשים לה, וכך נצלה. שאלו רבי ברוקא: למה אין לך ציצית? אמר לו: כיון שרק כך אני יכול להיכנס בין הגויים כאחד מהם ולשמוע את מזימותיהם, וכל גזירה שאני שומע מהם - אני מודיע על כך לחכמים, והם מתפללים ומבקשים רחמים משמים, ובכוח תפילתם מבטלים את הגזירה.

וידוע, כי המהרי"ל דיסקין זצ"ל היה שולח לבקש ברכות מסנדלר אחד בירושלים שלא קיבל נשים, אלא היה מייצר להם נעליים רק ע"פ הנעליים הישנות שלהם. ולפעמים היה צריך לתקן מחמת כן כמה פעמים. ואמר המהרי"ל עליו, שכזה אדם ראוי שיעשו על ידו נפלאות.

והגאון מווילנא כתב באגרתו המפורסמת לבני ביתו, כי כשם שהתורה תבלין נגד היצר הרע לגברים, כך היא הצניעות לנשים.

לא לא סוליקה

יהודי מרוקו מזכירים בסילודין את שמה של 'לא לא סוליקה' - סוליקה הקדושה, אשר רבים נושעים על קברה שבמרוקו. ומעשה שהיה כך היה:

הנערה סוליקה היתה נאה מאוד, ואביה שהיה יהודי שהלך בדרכי ה' באופן מופלא ביותר, היה תמיד שומר אותה בביתו לבל יראו אותה המוסלמים המקומיים, ויחמדו אותה אליהם. ביום מן הימים, אחד משכניה המוסלמים ראה אותה באקראי, וחמד אותה בלבו. הוא החליט לעשות הכל בשביל להינשא לה, אך כמובן שהדבר לא עלה בידו כלל, למרות האיומים כי רע ומר יהיה גורל המשפחה כולה. לימים, הוא העליל עליה בפני המושל, שהיא התאסלמה ולאחר מכן חזרה ליהדותה, מה שהיה נחשב כעוון חמור מאוד לפי חוקי האיסלאם ששלטו במרוקו, ולמרות המאמצים להחביאה, היא נמצאה והובאה למשפט, שם חרצו את דינה למוות.

לפני מיתתה, ראה אותה הנסיך בנו של המלך ומאוד חפץ בה, הוא התחיל לדבר על ליבה שתינשא לו והיא תהיה המלכה, אך היא בשלה: יהודיה הייתי ויהודיה אמות. כעס הנסיך מאוד, והחליט להמיתה בעינויים קשים, לקשור את שערותיה לזנב סוס, וכך הסוסים יגררוה ברחובות העיר עד שתצא נשמתה.

לפני קיום גזר הדין שאלו אותה, מה היא מבקשת לפני המוות? והיא ענתה, שהיא רוצה סיכות בכדי להדק את בגדיה לגופה שלא יתגלה בשרה בעת שתיגרר ברחובות, וכך תוכל למות בקדושה ובטהרה. באמצע הדרך, כאשר נגררה באכזריות ע"י הסוס, צעקה לפתע לפרש לעצור, משעצר הפרש לרגע, החלה הנערה מיד לסדר את הסיכות ולתחוב אותם שוב לגופה, אחרי שהתרופפו מעט, וכך יצאה נשמתה בקדושה ובטהרה, מתוך צניעות מופלגת שתילמד לדורות. מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. (אוצר הסיפורים).

"אִישׁ אִישׁ כִּי תִשָּׁטֵה אֶשְׁתּוֹ וּמְעַלָּה בּוֹ מְעַל" (ה, יב).

המעשים מוכיחים

"איש איש" - למה נאמר שתי פעמים? לומר לך, אשה שהיא מועלת באישה שלמטה בעולם הזה, כך היא מורדת באישה שלמעלה. (רש"י על פי מדרש הגדול).

"וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת אֶשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְהִבִּיא אֶת קַרְבָּנָהּ עֲשִׂירַת הָאִיפָה קֶמַח שְׁעָרִים" (ה, טו).

רמז למעשה העגל

חכמינו ביארו זאת במעשה העגל: "והביא האיש" - זה הקב"ה. "את אשתו" - אלו ישראל. "אל הכהן" - זה משה, שהיה כהן כל שבעת ימי המילואים. שהביא את דינם אל משה כשאמר לו (שמות לב, ז): "לך רד כי שחת עמך". "והביא את קרבנה" - שנתן למשה אותה שעה שני לוחות העדות. "עשירית האיפה" - שהיו כתובים עליהם עשרת הדברים. "קמח שעורים" - שבעוון עבודה זרה נעשו ישראל כקמח, והסעירים הקב"ה בין האומות.

"וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת אֶשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן" (ה, טו).

מעשה בשתי אחיות

"והביא האיש את אשתו" סופי תיבות: אשת"ו. וכתב הרב חיד"א (נחל קדומים) לבאר ע"פ מה שאמרו במדרש (במדבר רבה פרשה ט, ס"ט) מעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו, ואחת סתתה ונתחייבה לשנות מי סוטה. מה עשתה? הלכה אצל אחותה, ואמרה לה שתלך לשנות במקומה. ואכן, אחותה הלכה ושתתה ולא ארע לה נזק. אלא שלאחר מכן, כאשר חזרה מבית המקדש, הלכה אצל אחותה לספר לה ולשמוח עמה על 'נס ההצלה'. וכשנפגשו יחד, חבקו ונשקו זו את זו, וכאשר נשקה אותה - נכנס באחותה ריח המים ששתתה, ומיד החלו להופיע עליה סימני המים המאדירים עד שמתה.

ולזה רומז הפסוק, שאם הביא "את אשתו" - כלומר, את הטפלה לאשתו שזו אחותה, בכל אופן בסוף תבוא הפורענות על אשתו, וזהו הרמז בסופי תיבות של 'אשתו' - שע"י השתייה של הטפלה לאשתו, בסוף תבוא הפורענות על אשתו.

"וְלִקַּח הַכֹּהֵן מִיַּם קִדְשִׁים בְּכֹלֵי חֹרֶשׁ וּמִן הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקִרְקַע הַמֶּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וַיִּתֵּן אֶל הַמִּיִּם"
(ה, יז).

קרקע המשכן נסעה עמהם

בשׁו"ת "משנה הלכות" (חלק יד סימן רפא) כתב דבר חידוש ופלא, וזה לשונו: "בנסוע המשכן, קרקע המשכן נמי נעתקה ונסעה עמהם, ועל דרך שאמרו (מגילה כט.) עתידין בתי כנסיות שבבבל לעלות לארץ ישראל. והכי נמי היה עם קרקע המשכן, וקל-וחומר הוא. ולא קדשו כל פעם קרקע חדשה להעמיד שם המשכן". עכ"ל.

"וּבָאוּ הַמִּיִּם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה" (ה, יח).

כשם שהמים בודקין אותה כך בודקין את הבעל

מי סוטה דומים לאורים ותומים, כשם שהאורים ותומים הוא דבר רחוק מן השכל לומר שהאותיות שהיו רחוקות היו מזדווגות, כן מי סוטה, חידוש הוא לומר שהשם המיוחד שהוא רק טוב - יעשה נזק. (ציוני).

"וּבָאוּ הַמִּיִּם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה" - מים המאורי"ם נגד אבריו של שני בני אדם רמ"ח רמ"ח. ללמדך, (סוטה כז:) כשם שהמים בודקין אותה כך היו בודקין את הבעל, שלא יהיה חוטא נשכר. (פסיקתא).

"וְאִמְרָה הָאֵשָׁה אֲמֵן אֲמֵן" (ה, כב).

המדפיס שפגע בכבוד האור החיים הקדוש

"אמן אמן", כתב רש"י בשם חז"ל: **אמן אם מאיש זה, אמן אם מאיש אחר.**

בספר "דבר יום ביומו" (קנולר, י אלול) מביא מעשה פלא, אודות הרב הקדוש רבי פנחס מקוריץ זצ"ל אשר חשקה נפשו שידפיסו את החומשים עם פירוש אור החיים. לאחר שהושלמה המלאכה, הביא לו המדפיס את הספר שהוציא לאור, חומש עם אור החיים. כשפתח הצדיק את הספרים, הבחין כי בפרשת ראה על הפסוק "כי יהיה בך אביון" (דברים טו, ז), השמיט המדפיס בסיום הפירוש את התיבות: "משיח ה' שמו חיים". ומששאל את המדפיס לפשר הדברים, ענה לו, כי הוא הבין שהאור החיים כיוון על עצמו, ולכן השמיט זאת.

על אתר, פתח הרב מקוריץ את החומש בפסוק שלפנינו, וקרא באור החיים כאן, ונתגלה כי המדפיס כתב בטעות "בין מאיש זה בין מאשר", במקום: "בין מאחר". והנה, אותו המדפיס היה שמו אשר. אמר לו הרב הקדוש מקוריץ: ראה חותמך!

אמנם, יצאו מערערים על מעשה זה, כי המהדורה הנ"ל נדירה ביותר ולא מצויה כלל, אלא שלאחר זמן, בקובץ שפתי צדיקים, הביאו צילום של עמודי החומש הנ"ל שנדפס בשקלאוו שנת תקמ"א, ונמצא בבירור כי דברי אמת הם.

"וּבָאוּ בָּהֶם הַמִּיִּם הַמְאָרְרִים לְמִרְיָם, וְצִבְתָּהּ בַטֶּה וְנִפְלְהָ יִרְכָּה וְהִיְתָה הָאֵשָׁה לְאֵלֶּה בְּקִרְבַּ עִמָּה" (ה, כז).

מעשה פלא עם הרב חיד"א

לעת זקנותו של גאון עוזנו מרן החיד"א זיע"א, איווה למושב לו את העיר ליורנו שבאיטליה, שם הורה משפטי ה' ליעקב ותורתו לישראל, ושם נפטר לחיי עולם. ומשם העלוהו לא מכבר לארץ הקודש - זכותו תגן על כל יושביה מעתה ועד עולם.

פעם ישב מרן החיד"א בראש בית הדין בליורנו, ובא לפניו אחד מחשובי העדה והוא כהן, ובפיו קובלנא: אשתו אינה נוהגת באורחות הצניעות כיאה לבת ישראל כשרה, והוא קינא לה ונסתרה. הודיעו מרן החיד"א, כי על פי דין תורה עליו לגרש את האשה.

דא עקא, האישה היתה ממשפחה נכבדה, וכמה מהדיינים מיהרו לתבוע את כבודה, ואמרו לרבנו החיד"א: והרי אדם זה קינא לאשתו בלא עדים, ואין הלכה כרבי יוסי ברבי יהודה שאינו מצריך עדים לקינוי. ואם כן, אינה נאסרת על בעלה בסתירתה?! ואף אם עברה עבירה חמורה בכך שהתייחדה עם איש זר - הנה יש לקרוא לה ולהתרות בה, ולהזהירה באזהרה חמורה. אבל מדוע חייב רבנו את בעלה לגרשה?!

נענה מרן החיד"א ואמר: הצדק עמכם. אך לא על הקינוי והסתירה אני דן, אלא חייב הוא לגרשה שכן ללא ספק היא בגדה בו, ונטמאה בסתירתה.

אמרו הדיינים: ומנין שאכן כך הוא? והרי אין לכך עדים, ואין לו לדיין אלא מה שענינו רואות. אין אנו מפקפקים, חלילה, ברוח קדשו של רבנו. אבל תורה לא בשמים היא, והנסתרות לה' אלהינו. אין אלו אלא דברי נביאות, ולא על פיהם נדון.

לא השיב להם רבנו מאומה, אלא פנה בשנית לבעל האשה ואמר: שמע לקולי וגרש את האישה. ראו הדיינים כי לא ענה להם רבנו דבר, הלכו לקרובי האשה שהיו מנכבדי העיר, וסחו להם כל הענין, וילינו על רבנו את כל העדה.

שמע רבנו את דברי הריבות, וישלח לקרוא את האשה אל בית דירתו. הלכה אל בית הרב, ואמרו לה שיושב הוא ולומד בחדרו שבעליית הבית. עלתה האשה לעליית הגג אשר שם חדר לימודו ובית תפילתו.

נשא רבנו את עיניו הטהורות, וראה את האשה ניצבת בפתח חדרו. חרד ואמר: תני כבוד לה' אלהיך, והודי על פשעך ומעליך. קבלי מבעלך גט פיטורין, ושובי בתשובה על חטאיך.

העזה האישה פנים וכפרה בכל. בעלה טופל עליה עלילות שווא, ולא תקבל גט מידו.

קם רבנו מכסאו, וניגש אל ארון הקודש שבחדרו. הוציא מתוכו את ספר התורה, והחל לקרוא בפניה את פרשת הסוטה בטעמי הנגינות, כקריאת התורה: איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל... והביא איש את אשתו אל הכהן... והעמיד הכהן את האישה לפני ה'... והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה, ואמר הכהן לאשה: יתן ה' אותך לאלה ולשבועה בתוך עמך.

שמעה החצופה, והפנתה את גבה ללכת בגאון. ורבנו החיד"א קרא אחריה בקול רם: אם לא שטית, הנקי, ואת כי שטית תחת אישך, וכי נטמאת.

שמה רגלה על המדרגה הראשונה, לא הספיקה לרדת - ופניה הפכו לירקון, עיניה בלטו, וכל הכתוב בפרשת סוטה התקיים בה, עד שמתה בו במקום.

לקול זעקתה, מיהרו הדיינים והרבה מאנשי העיר לראות במחזה הנורא, ואמרו: "עתה ידענו כי איש אלהים קדוש הוא רבנו, ודבר ה' בפיהו אמת", ויראו מגשת אליו. (לב אבות עמ' ריז, אור דוד פרשת נשא).

"וְנִקְתָּהּ וְנִזְרְעָה זֶרַע" (ה, כח).

תפילתה של חנה

בשם רבי מאיר מפרמישלאן מובא (אוצר דרשות ומאמרים ח"ג עמ' קכ):

כתוב אצל חנה (שמואל א' א, י): "ותתפלל על ה'". ולכאורה הוא תמוה, היה יותר מתאים לומר ותתפלל אל ה' ומדוע נכתב 'על ה'?

אלא, אמרו בגמרא (ברכות לא:), שחנה אמרה בתפילתה (שם פסוק יא): "אם ראה תראה". אמר רבי אלעזר, אמרה חנה לפני הקב"ה: ריבונו של עולם, אם ראה מוטב, ואם לאו - תראה. אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי, וכיוון שאסתתר, ישקו אותי מי סוטה, ואי אתה עושה תורתך פלסתר, שנאמר: ונקתה ונזרעה זרע.

ואמרו שם בשם רבי ישמעאל, שפסוק זה בא לומר, כי אם התברר ע"י ההשקאה שאינה סוטה, אזי היא זוכה לברכה, שאם היתה עקרה נפקדת.

ופירש הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א, כי זו היתה תפילתה של חנה, שחס ושלום לא תזדקק לעצה זו של פרשת סוטה. שכן כידוע, בבדיקת הסוטה יש למחוק את שם ה', ולא רצתה צדיקה זו שבעבורה ימחק ח"ו שם ה'. לכן "ותתפלל על ה'" דווקא, דהיינו למען שם ה' שלא ימחק ח"ו, ותזכה לבנים שלא על פי דרך זו, אלא שמשמים יפקדו אותה.

"וְנִקְתָּהּ הָאִישׁ מֵעֵינָי" (ה, לא).

החפץ חיים והקצב

בספרו של הרב ישר זצ"ל (החפץ חיים חיי ופעלו ח"ג עמ' תתשעה) מובא סיפור מתולדותיו של ה"חפץ חיים": הרב אהרן הכהן, חתנו של החפץ חיים, בהיותו אברך סמוך על שלחן חותנו, נחל אכזבה בהשתדלותו להשיג משרת רבנות בעיר מסוימת.

השיח רבי אהרן את צערו בפני חותנו, והחפץ חיים דיבר על לבו והצביע בפניו על כובד העול וגודל האחריות המוטלת על רב בישראל, עד שאין זה כדאי להצטער ולהתמרמר בשל אי קבלת המשרה.

ברם, דעתו של רבי אהרן טרם נחה, והחפץ חיים שהכיר בכך אמר לו, כי כדי לסייע לו בהבנת הדברים, הוא רוצה לספר לו סיפור, אבל בתנאי שיקבל על עצמו ויבטיחו נאמנה לכל יספר זאת לאיש כל עוד שהוא [ה'חפץ חיים'] בחיים.

רבי אהרן הבטיח, והחפץ חיים סיפר לו את המאורע שאירע בתקופה הקצרה שבה כיהן כרב בעיירה ראדין, שהיווה את אחד הגורמים לעזיבתו את הרבנות.

אירע פעם, ואחד הקצבים נתפס במכירת בשר טרפה, וכמובן שהועבר מיד מחזקתו. בא הקצב לפניי, סיפר החפץ חיים, והביע חרטה גמורה על מעשיו, הבטיח בכל ההבטחות שבעולם לבל ישוב לכסלה, והתחנן בדמעות שאחזיר לו את תעודת הכשרות. מאחר שנוכחתי שהלה מתכוון ברצינות להבטחותיו, וניכרים דברי אמת. ומאידך, היה האיש בעל משפחה גדולה, ומצוקתו הכלכלית היתה עצומה, שיתפתי את מדת הרחמים במידת הדין, והחזרתיו לכשרותו. ועל החטא עצמו - קנסתי אותו בסכום כסף גדול שינתן כתרומה לבית הכנסת המרכזי שבעיירה. הקצב לא האריך ימים לאחר אותו מעשה, וכעבור זמן קצר הלך לעולמו.

באחד הימים, המשיך החפץ חיים לספר, בעוד אני לומד כדרכי בעזרת הנשים שליד בית הכנסת, נפלה עלי תרדמה. ובחלומי והנה מופיעים לפני שלשה אנשי צורה, הגדול שביניהם פונה אלי בשאלה: ר' ישראל מאיר, הלא תזכור את המאורע עם אותו קצב שקנסת אותו בתרומה לבית הכנסת. אמור נא אפוא, מה היתה כוונתך בקנס זה, האם רק למען יזהר להבא וישמור את עצמו לבל יכשיל עוד את בני העיר, וכן לטובת הציבור למען ישמעו וייראו. או שכוונתך היתה גם למען תהיה לנענש כפרה על עווננו?

בשמעתי את הדברים, רתת וחלחלה אחזוני, ולא יכולתי להוציא הגה מפי. אבל ראש המדברים הרגיעני, ואמר שימתינו לי עד שתתיישב דעתי.

כשנרגעתי, הרהרתי בלבי מה היתה אכן כוונתי. והשבתי, כי עד כמה שאני זוכר, הטלתי עליו את הקנס לשם עונש, ולא לשם כפרה. האורחים הודו לי על תשובתי, ופנו לדרכם. כשהתעוררתי מתרדמתי, היה ראשי כבד עלי, לא יכולתי למצוא מרגוע לנפשי, חזרתי לתלמודי, והנה שוב נופלת עלי תרדמה. הפעם הופיע הקצב בעצמו, כשהוא כולו רצוף ושבור, והחל לטעון כנגדי בקול בוכים: אוי רבי, ראה נא מה עוללת לי בתשובתך לבית דין של מעלה. כשעמדתי בדין, והקטגור תבע לדון אותי לחיוב בעוון האכלת טרפות, טענתי שכבר התכפרתי בקנס שהטלת עלי.

הקטגור טען כנגדי ואמר, שהקנס לא היה לשם כפרה, אלא לשם אזהרה להבא בלבד. ובית הדין החליט לשאול את פיך על כוונתך. ומאחר שתשובתך היתה שלא התכוונת לכפרה, יהיה עלי עתה לעבור ייסורי גהינום קשים ונוראים כדי להזדכך מאותו עוון... סיים את דבריו והלך לו.

פנה החפץ חיים לחתנו, ואמר: כיון שעול הרבנות בכללו היה למורת רוחי, הרי לאחר מעשה זה, גמלה בקרבי ההחלטה להסתלק מן הרבנות לגמרי. אף אתה, ר' אהרן חתני, ראה נא גם ראה מה גדולה ונוראה היא האחריות הכרוכה ברבנות, ולכן אל תצטער שלא קבלת את המשרה!

"אִישׁ אֹי אִשָּׁה בִּי יִפְלֵא לְנֹדֵד נֹדֵד לְהִזִּיר לָהּ" (ו, ב).

קיבל נזירות משום כבוד אב

ידוע ומפורסם המעשה המובא בגמרא (נדרים ט:): "אמר שמעון הצדיק: מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד. פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו: בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה? אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין, ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחז עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם. אמרתי לו: רשע! למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה?! העבודה, שאגלחך לשמים! מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו: בני, כמוך ירבו נזירי בישראל, עליך הכתוב אומר: איש... כי יפליא לנדור נזיר נזיר לה'."

ובהמשך הסוגיא מבואר, כי הטעם ששמעון הצדיק הקפיד שלא לאכול אשם נזיר טמא, אינה משום שגנאי הוא לאדם חשוב לאכול דבר שבא על חטא, שהרי לא נמנע מלאכול קרבנות אשם וחטאת אחרים. אלא, הקפדתו באשם נזיר טמא היתה, משום שהנודרים נזירות עושים זאת לאחר שהם תוהים ומתחרטים על מעשיהם הרעים, וכוונתם

מתחילה היא רק לשלושים ימי נזירות בלבד, וכאשר לאחר מכן הם נטמאים וימי הנזירות מתרבים עקב כך, הרי הם מתחרטים על עצם קבלת הנזירות עליהם, ונמצאו מביאים חולין לעזרה. שמתוך שאין כוונתם רצויה - אף קרבנותיהם אינם רצויים. עד כאן תורף דברי הגמרא.

ותמה על כך המהרש"א, מדוע הוצרכו חכמים להזכיר שהלה בא מן הדרום? ועוד, למה הוזכר שהיה הוא רועה לאביו בעירו? ועוד, מהו הביטוי "לטרדני מן העולם"?

אלא, ביאר המהרש"א, הרי אמרו חז"ל (בבא בתרא כה:): "הרועה להחכים - ידרים". וזו כוונת חכמים שהדגישו כי הוא "בא מן הדרום", לומר שאותו נזיר היה חכם, ואף שהיה חכם - היה רועה לאביו במצות כיבוד אב. והיכן היה רועה? בעירו, שם מכירים בו ובחכמתו.

וכאשר הסתכל על עצמו בבבואה וראה כי הוא יפה עיניים, פחו עליו יצרו להתגאות. וכך טען לעומתו היצר: וכי איש חכם ויפה עיניים כמותך יהיה רועה? בכך, ביקש היצר לטורדו מן העולם, שהרי שכרה של מצות כיבוד אב היא (שמות כ, יב): "למען יאריכון ימך".

על נזיר כזה, שקיבל על עצמו נזירות לשם שמים, בכדי להתאמץ במצות כיבוד אב - העיד שמעון הצדיק, שעליו אמר הכתוב: "איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה".

העיקר - איך לנהוג אחרי הצום

אומר היה הרב הקדוש רבנו שמחה בונם מפשיסחא זצ"ל, כי מי שברצונו להתעלות טפח מעל העולם הזה, עליו לדאוג לכך שלאחר התענית לא יחזור לאותה מדרגה שהיה שרוי בה לפני התענית. כי אם בהגיע צאת הכוכבים בעת שישבור את תעניתו, יאכל אכילה יתירה, וישתה שתיה שאינה צריכה, אם כן, מה הועיל בתעניתו? והעיקר הוא, שגם לאחר התענית ידע לאכול במתינות ובישוב הדעת, ושיאכל רק דברים הצריכים לשבירת רעבונו ותו לא.

כללו של דבר, יהודי חייב לאכול ולשתות, ולא יצום ויסתגף. אך לא ימלא את כריסו במאכלים יתרים, אלא רק את הצריך לבריאותו. וישתדל גם להפסיק באמצע הסעודה, בעוד יצר האכילה תקף. וביתרת הזמן, וגם בעת האכילה עצמה, יהיו כל גופו ומחשבתו קודש הלולים לה', ובכך יהפוך להיות איש קדוש כדוגמת הנזיר.

ובזה יונעם לנו מאמרו של הרבי מקוצק זצ"ל על הכתוב בפרשת משפטים (שמות כב, ל): "ואנשי קודש תהיון לי", יש להקב"ה די מלאכים בשמים, שעובדים אותו בדחילו ורחימו ברתת וזיע, אותם מלאכים אינם אוכלים ושותים, אין להם יצרים גשמיים, ואין כל חידוש שהם עושים את רצון ה', עיקר רצון השם יתברך הוא שתהיו לו אנשי קודש, לא מלאכים קדושים אלא אנשים קדושים, יצורים מבשר ודם הנמצאים בתוך העולם המלא בתאוות בשרים ותענוגות מלכים, מאותם אנשים רוצה הקב"ה שיתקדשו ויטהרו, ויהפכו את גופם לחלק אלוה ממעל. וזהו: ואנשי קודש תהיון לי, 'אנשי' דוקא.

שם אמו של שמשון מסוגל לבטל רוח רעה

בגמרא (בבא בתרא צא.) מוזכר, כי אמו של שמשון היה שמה צלפונית. ומעשה באחד שמתו בניו בלא סיבה, ואמרו שיש בביתו רוח רעה, ובא לפני אחד מהצדיקים ובקש ברכתו, והורה לו, שכאשר יולד הילד - יקרא לו שם מפרשת השבוע, ונולדה לו בת בפרשת נשא, וכאשר חפשו בפרשה לא מצאו שם של בת. אמר אחד הנוכחים, שיחפשו בהפטרה, אך גם שם לא נמצא. עד שאמר חכם אחד, שהרי מוזכר שמשון בהפטרה וגם אמו מוזכרת שם, אם כן הבה נחפש את שמה של אמו של שמשון, ומצאו כי שמה 'צלפונית', וכך אכן קראו לבת. וכתב המהרש"ל שם, כי שם זה טוב מפני רוח רעה.

ומן הראוי להביא סיפור פלא המסופר על הגאון רבי יוסף ראז'ין זצ"ל 'הרוגאוצ'ובר'. אשר בילדותו לקחו אביו רבי פישל ראז'ין לראות את פני הגאון הקדוש מלובביץ' בעל ה'צמח צדק'. הרבי ברכו בלמדנות, ואף הורה לו ללמוד מסכת נזיר. משיצאו האב ובנו מחדרו של הרבי, שאל הילד, שהיה בן חמש, את אביו: מה הקשר בין הברכה להיות 'למדן', להוראה על לימוד מסכת נזיר? והרי 'למדנות' פירושה - לדעת את כל חלקי התורה, וא"כ למה דוקא מסכת נזיר?

האב לא ידע מה להשיב, אך לאחר דקות ספורות של מחשבה קרא הילד: הרבי בוודאי רוצה שאהיה נזיר, ובכדי להיות נזיר צריך ללמוד מסכת זו, וכך תקוים בי ברכתו בלמדנות. ואילו ח"ו לא אציית - לא אהיה למדן.

ואכן, כידוע לא נתן הגאון הרוגאוצ'ובר זצ"ל שיספרו את שערות ראשו כל ימי חייו. (מוסר חכמים).

"דְּבַר אֵל אַהֲרֹן וְאֵל בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם" (ו, כג).

הכהנים הם הצינור להעביר השפע לישראל

בפרשתנו מופיע הצינור לכהנים לברך את עם ישראל, כמו שכתוב: "דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל" וכו', והיא מעט המחזיק את המרובה, והרבה סודות יש בברכה זו. ואנחנו צריכים לתקן את מעשינו, ולהכין את עצמינו להיות כלים ראויים שתחול עלינו הברכה. כי בכח הקשר מעשינו, תחול עלינו הברכה. כי הקב"ה - ידו פתוחה לברך כל שואל, אלא שצריך להכין הכלי כדי שיוכל השפע לשרות בתוכו. ואם לא יכין הכלי, היכן ישרו השפע והברכה? והכהנים הם הצינור להעביר השפע והברכה לישראל, כי הם ממצעים בינינו לבין אבינו שבשמים.

"כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם" (ו, כג).

ישראל יברך ביד אחת

עיינ בספר "מעשה רב" החדש (אות י'), שכתב בשם רבנו סעדיה תלמיד מובהק להגר"א זצ"ל, כי דעת הגאון לא היתה נוחה מן המנהג לברך את חברו בברכת כהנים, ונראה טעמו שהברכה נקבעה לכהנים לאמרה, והקב"ה מברך את ישראל בברכתם, ואין תועלת לישראל המברך בנוסח זה.

אמנם הגאון רבי ברוך אפשטיין זצ"ל מביא בשם הגאון רבי יחזקאל לנדא (אב"ד בוילנא), כי הגר"א זצ"ל ברך אותו ביום חופתו בברכת כהנים. והוסיף, כי הבחין בהגר"א זצ"ל שדקדק לברך דוקא ביד אחת, שלא יהיה כמו הכהנים, שרק הם דוקא נצטוו לברך את ישראל בשתי ידים. (טעם ודעת).

ומכך נלמד, כי מנהגם היה כאשר נוהגים הספרדים כיום, לברך בהנחת היד על הראש. ושורש מנהג זה בקודש יסודתו.

בעת הדרשה מתברכים השומעים ועוונותיהם נמחלים

"כה תברכו את בני ישראל". אמרו חז"ל במסכת סוטה (לג): כה תברכו בלשון הקודש אמור להם. ואע"פ שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, מכל מקום רמז בו כי הכהנים הם מורי התורה, כדכתיב (דברים כד, ח): ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים, שהחכם יושב ודורש והעם שומעים ומתברכים בכל הברכות שבעולם, עד שאפילו עוונותיהם נמחלים כידוע (מדרש שוחר טוב, משלי י').

והדורש צריך שיהיה אהוב לעם ושלוש בינו ובינם. אמנם אם דורש לשם ה', ה' ייתן חנו ושלומו, ויהיו דבריו יוצאים מן הלב ונכנסים ללבות השומעים ויתברכו כולם. ועל כן אמר לאהרן ולבניו שהם מורי התורה: כה תברכו את בני ישראל - בכל הברכות שבעולם, אמור להם - דברי תוכחה ולהורות לעם ה' את דרכיו. ואף מבטיח לכהן הדורש: יברך ה', ויתן לך חן ונשיאת פנים ושלוש, והכל מוסב על הכהן הדורש, שהקב"ה יתן חנו בעיני השומעים. וע"י זה: ושמו את שמי - היינו תורת, על בני ישראל, והמה ישמעו ויאזינו, ואני אברכם לישראל בכל הברכות שבעולם.

ועל כן הקדים לומר 'כה תברכו' בלשון הקודש, שאם ידרוש הדורש בלשון עם זר, וילביש דברי התורה במלבוש שק ואפר, אפילו יהיו דברים טובים ונאמרים לשם שמים, מכל מקום התורה שהיא חגורה שק, אינה נכנסת בלב השומעים. והיינו דכתיב (מלאכי ב, ז): כי תורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא, שאינם מכירים בלשון ארמי, ואז תורה יבקשו מפיהו. והיינו 'כה תברכו' בלשון הקודש דוקא, וקאי אהכם הדורש כנ"ל. (חתם סופר).

"יִבְרַכְךָ ה' וְיִשְׁמְרְךָ יְאֵר ה' פְּנֵיו אֵלֶיךָ וְיִחַנְךָ יִשְׂאֵל ה' פְּנֵיו אֵלֶיךָ וְיִשֶׁם לְךָ שְׁלוֹם וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָנִי אֲבָרְכֶם" (ו, כד-כו).

רמזי ברכת כהנים

בשלישה פסוקים אלו של ברכת כהנים, ישנם חמש עשרה תיבות, כמנין "יד" עם הכף. ויש בה ששים אותיות, כנגד הפסוק (שיר השירים ג, ז): "הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה", שהם רמז לששים המלאכים המקיפים את השכינה לשמרה, וכנגד ששים ריבוא נשמות ישראל. ואותיות אלו מקיפות את ישראל ושומרות אותם. ועוד, חמש עשרה תיבות יחד עם הששים אותיות עולים בגימטריא: כהן.

שלוש הוא סוד יחוד קוב"ה ושכינתיה

הנה, אם נכפיל "הויה" באדנות יעלה: 'שלוש'. וכך הוא החשבון:

תכפיל י' דהוי"ה ב-א' של אדנות, עולה: 10. נכפיל ה' דהוי"ה ב-ד' של אדנות, עולה: 20. תכפיל ו' דהוי"ה ב-נ' של אדנות, עולה 300. נכפיל ה' דהוי"ה ב-י' של אדנות, עולה 50. סה"כ 380. וכן **שלום** עולה בגימטריא: 376, ועם ארבע אותיותיו, עולה: 380.

הרי לנו, כיצד השלום מורכב מיחוד הוי"ה אדנות, כי ע"י השלום - יהא השלום והברכה בין איש לאשתו, בין אדם לחברו. וע"י זה מייחדים את העולמות העליונים ויש שפע בעולם. (ובחרת בחיים).

בברכת כהנים יש ג' ברכות: בני, חיי, מזוני

הברכה הראשונה: **יברכך ה'** - בממון, מזונות ופרנסה טובה. **וישמרך** - מן המזיקים הגנבים והלסטים. הברכה השנייה: **יאר ה' פניו אליך ויחנך** - כנגד הבנים, כמו שכתוב (ויקרא כו, ט): "ופנית אליכם והפרתי אתכם והרבתי אתכם".

הברכה השלישית: **ישא ה' פניו אליך** - כנגד חיים ארוכים. ועל הכל צריך השלום, שיהיו חיים טובים בלי יסורים, הרי - **וישם לך שלום**.

הפסוק הראשון מקור הברכה והשפע לאדם

והנה, הפסוק הראשון: **יברכך יהוה וישמרך**, הוא ר"ת: י"ו, העולים גימטריא: כ"ו, שהוא שם הוי"ה ברוך הוא. וסופי תיבות: כה"ך, העולה גימטריא: מ"ה, כמספר: אד"ם. וזה סוד (דברים י, יב): מ"ה יהוה אלהיך שואל מעמך, כי הקב"ה חפץ שיתברכו בניו, אבל צריך שאנחנו נתקן את מעשינו ונכין את הכלים לקבל הברכה.

וחס ושלום ע"י העוונות, יכולים להפוך את הצירופים הנ"ל לדינים, ואז מדת הדין תנהיג את העולם שהוא בחינת שם "אלהים". כי אם תמלא את שם מ"ה הנ"ל כך: מ"ם ה"א הרי זה בגימטריא: פ"ו, העולה כשם "אלהים". וכן אם

תמלא את אותיות כ"ו כך: כ"ף ו"ו - אותיות המילוי לבדם עולים פ"ו גימטריא "אלהים" שהוא מידת הדין.

ולכן צריכים להיות ראויים לכך שהברכה והשפע משם הוי"ה ב"ה ירד עלינו, ולכן הפסוק הראשון, ראשי התיבות שלו הם כאמור בגימטריא כ"ו הרומז לשם הוי"ה ב"ה, שהוא מקור השפע והברכה, וממנו יורד שפע ברכה והצלחה ופרנסה על האדם הרמוז בסופי התיבות כמספר אד"ם כמבואר.

הפסוק השני רומז לבנים

ובפסוק השני יש חמש תיבות, כנגד חמשה חומשי תורה. ויש בו עשרים אותיות, ועם חמש תיבות הוא כמנין כ"ה, שהיא השכינה הקדושה. וכן התיבה העשרים וחמש בתורה מתחילת בראשית - היא "אור". וכן, ישא ה' פניו אליך - שתזכה בבנים, כמו שכתוב (ויקרא כו, ט): ופנית אליכם והפרתי אתכם והרבתי אתכם, בבחינת (בראשית טו, ה): כ"ה יהיה זרעך, דהיינו זרע קודש בנים מאירים בתורה, שזה נרמז במלה העשרים וחמש בתורה - "אור", ויזכה לזרע שיאור באור פני מלך חיים של תורה ויראת שמים.

בפסוק השלישי רמז ללב

ובפסוק השלישי שבע תיבות כנגד שבעה רקיעים, שבעת ימי השבוע, ועשרים וחמש אותיות. ושבע עם כ"ה אותיות עולה ל"ב, הרומז ל-ל"ב נתיבות חכמה. וכמו של"ב האדם מתפשט בכל הגוף, כן תתפשט הברכה בכל רמ"ח אבריו ושם"ה גידיו של האדם.

ו**כתב** בעל ה"בית ישראל" - האדמו"ר הקדוש רבי ישראל אלתר מגור, כי ברכת כהנים נאמרת בכל יום אחר ברכות התורה, לרמז כי אחר קבלת התורה צריכים אנו לברכה. ויש מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם (אבות פ"ו משנה ה), ודרכה של תורה היא בפת במלח (שם משנה ד), נמצא, כי עיקר הברכה היא שהעניינים הגשמיים לא יפריעו ללימוד התורה, ולזה נצרך ברכה מיוחדת.

"**ושמו** את שמי על בני ישראל ואני אברכם" - שהכהנים יכוונו לשום שמו הוי"ה אדנ"י "על בני ישראל", כי 'בני ישראל' עם ח' אותיות של הוי"ה אדנ"י - גימטריא תורה. "ואני אברכם" כי ראויים הללו לברכה. (מוסר חכמים).

סוד פסוקים אלו של ברכת כהנים

כתב בספר הקדוש 'מעם לוועז', בענין ברכת כהנים:

ותראו שבפסוק הראשון יש שלש תיבות, כנגד אברהם יצחק ויעקב. ללמדנו, שהקב"ה מברך בזכותם. ובפסוק שני יש חמש תיבות, בזכות חמשה חומשי תורה. ובפסוק השלישי יש שבע תיבות, כנגד שבעה רקיעים.

ושלש התיבות שבפסוק ראשון, הם כנגד שלשת העולים שעולים לתורה בשני וחמישי. והחמש שבפסוק השני, כנגד חמשה קרואים ביום טוב לתורה. והשבע שבפסוק השלישי, כנגד שבעה קרואים בשבתות.

ומפני שנאמר בברכת כהנים 'וישם לך שלום', לכן בכדי שלא יבואו בני לוי והישראלים לידי ריב בעליה לתורה, תיקנו חכמים מספר שווה של קרואים, וכך יוצא שהישראלים יעלו שמונה עליות במשך השבוע, חמשה בשבת, אחד במנחה, ושנים בימים שני וחמישי. וכן הכהנים והלוויים קרואים שמונה פעמים במשך השבוע, בימי שני וחמישי ובשבת בשחרית ובמנחה.

וכן תראו, שבפסוק הראשון יש ט"ו אותיות כנגד שם י"ה, ובפסוק השני יש כ' אותיות, וזה כנגד ה"ה, ובפסוק השלישי יש כ"ה אותיות כנגד יהי. לרמוז שהקב"ה היה הוה ויהיה, הוא היה לפני שנברא עולם, והוא הוה והוא יהיה, ברוך הוא וברוך שמו.

יברך - ואף על פי שארבעה כתובים האלו ענין אחד הם, נחלקו הם לארבע פרשיות, ללמדנו שכלולים בהם ארבעה עניינים. ואל יהיו הדברים האלה קלים בעיניך, כי בהם כלולות כל הטובות שבעולם, בעולם הזה ובעולם הבא.

בתיבת יברך כלולות כל הברכות הכתובות בתורה, והתיבה וישמרך - פירושה שהקב"ה ישמור אותך, שיסייע לך לקיים מצות השם יתברך, וזוהי הברכה הגדולה ביותר. שעל ידי כך תזכה לכל הטובות של העולם הבא. וכן זה שנאמר 'יברך' - שיברך בנכסים. 'וישמרך' - שישמור נפשך, שלא תתקנא בכך המלכות בגלל נכסיך. לכן יברך ה' שהנכסים יהיו ברשותך. וכן הפירוש, שיברך בנכסים מרובים.

וישמרך - שישמור נפשך מן היצר הרע, שלא ישיאך יצרך בגלל הנכסים שתחטא, וכן ישמרך מן המזיקים, וכן ישמור לך את הברית וההבטחה שהבטיח השם יתברך לאבות העולם. כמו שנאמר (דברים ז, יב): ושמר ה' אלהיך לך את הברית והחסד אשר נשבע לאבותיך.

וכן וישמרך, שישמור נפשך בשעה שיוצאת מן הגוף. כמו שאומר הכתוב (שמואל א' כה, כט): והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים. וכן, וישמרך מן הגהינם, כמו שאומר הכתוב (שמואל א' ב, ט): רגלי חסידי ישמור. וכן, ישמרך לעולם הבא.

יאר ה' פניו אליך - רוצה לומר, שאתן לך זכות שיצאו ממך בנים תלמידי חכמים שיאירו באור התורה. וכן אזכה אותך שיצאו ממך כהנים המאירים את המזבח. וכן אתן לך אור השכינה, וכן אור התורה.

ויחנך - פירושו, שישכין שכינתו עליך.

'ויחנך' הוא גם לשון חניה, וכן הוא לשון חן, שאתן חנך בעיני כולם. וכן פירשו שאתן לך רחמים שתרחמו זה על זה, כמו שנאמר (דברים יג, יח): ונתן לך רחמים. וכן פירושו, שאתן לך חן של דעת וחכמה. וכן יתן לך חן בתלמוד תורה, שתהיה לך חיבת התורה.

ישא ה' פניו אליך - שאם תיגזר עליך איזו גזירה קשה ותחזור בתשובה, ישא ה' פניו לתפלתך ויבטל גזר הדין נגדך. ועוד רוצה לומר, שיעבור כעסו נגדך, ויפנה כלפיך את פניו. ומכאן רואים שכל הברכות כלולות בברכה יקרה זו. ע"כ.

מעלת ברכת כהנים

"בזמן ברכת כהנים נפתחים שערי רחמים וחסד בעולם כולו, ומי שיתפלל על צערו, יתהפך לו הדין לרחמים". (זוהר הקדוש, נשא קמז:).

"בברכת כהנים יחול השפע על המתברכים כפי הכנת כל אחד מהם". (ספר העיקרים, מאמר רביעי פרק י"ט).

"כל הברכות שבעולם עד כסא הכבוד, כלולות במילות קצרות שבברכת כהנים" (הנצי"ב, ספרי נשא).

"בזמן ברכת כהנים, מראה הקב"ה אהבה יתרה לעם ישראל. ולכן טוב וצריך לחזק את אהבתו לקב"ה, ואז כמים הפנים אל הפנים - הקב"ה יראה לו אהבה יתירה, ויכוון לקיים מצות עשה של אהבת ה'". (אילת השחר, פרשת נשא, ממרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל).

"כשיבקש בקשותיו, יכוין לבקש מאוצר מתנת חינוך לעבודתו יתברך ולכבוד שמו, ולא יתלה במעשיו הטובים, והיא סגולה נפלאה לקבלת התפלה" (ספר חסידים סי' קל"א).

"כה תברכו את בני ישראל" - על הכהן לכוין לקיים מצות עשה לברך את ישראל, ועל ישראל לכוון לקיים מצוה להתברך. (מ"ב סי' קכח ס"ק א, בשם ספר חרדים).

אמירתה כתיקונה

כתב רבינו אליעזר פאפו ז"ל בספרו 'חסד לאלפים' (סי' תק"ח אות ט'): יכוין לברך את ישראל בשבעה מיני טובות שיש בעולם המובאים בספר יצירה (פ"ד משנה א-ב), והם: חיים, שלום, חכמה, אושר, חן, זרע, ממשלה.

וכתב רבינו אברהם אזולאי ז"ל בספרו "חסד לאברהם" (מעייני ב' נר ס"ג), כי אלו השבעה רמזים בברכת כהנים, ולכן הכהן צריך לכוין באלו השבעה להשפיע לכל ישראל. וגם השליח ציבור ירשום בספרו כך להיות לו לזכרון. וגם צריכים הכהנים שיהיו בקיאים בדינים אלו, כדי שיעשו עבודה זו שנשארה להם בזמן הזה כתיקונה בכל דקדוקיה. וילמדו פשט פירוש ברכת הכהנים, ויברכו בחיבה ברעותא דליבא, אולי יש תקוה שיעשו פרי למעלה ומטה. ע"כ.

והמשנה ברורה (סי' קכח ס"ק קמו) כתב, כי ברכת כהנים היא ברכה מהקב"ה. והביא את לשון הרמב"ם (פט"ו מהלכות נשיאת כפים ה"ז), וזו לשונו: ואל תתמה ותאמר, ומה תועיל ברכת הדיוט זה? שאין קבול הברכה תלוי בכהנים אלא בהקב"ה, שנאמר: ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם. הכהנים עושין מצותן שנצטוו בה, והקב"ה ברחמי מברך את ישראל כחפצו. עכ"ל.

סגולתה לבטל דין רוגז וקטרוג מהעולם

שנינו (סוטה מח.): מיום שחרב בית המקדש, אין יום שאין בו קללה. ומובא בירושלמי (סוטה פ"ט הלכה י"ד) על הפסוק (תהלים ז, יב): ואל זועם בכל יום. מי מבטל [את הזעם]? רבי אבין בשם רבי אחא - ברכת כהנים מבטלת. הכהנים בברכתן מבטלין הקללות הבאים בעולם. (קרבן העדה שם).

וכתב בספר 'חסד לאלפים' (להרב אליהו פנחס הכהן מריינא ז"ל, תשובה ג) כי מבואר מדברי חז"ל אלו, שעם ישראל הנמצאים בגלות - נתונים במדת הדין. אבל הקב"ה אב הרחמן, נתן להם את ברכת הכהנים לשמירה ממידת הדין והזעם שבכל יום, וגם צוה שהכהנים מחוייבים הם לברך את בניו. ולכן מתאוה הקב"ה לברכת כהנים, כדי לבטל את הזעם והרעה מעל בניו, כי רחמיו על כל מעשיו.

ועל זה גילה לנו הירושלמי, כי יש ששים גיבורים סביב לעם ישראל השומרים ומגינים עליהם, והם ששים אותיות שיש בברכת כהנים שמבטלים את הזעם ואת מדת הדין שבכל יום, המעכבת את השפע היורד משמים, וגורמת לעצירת הפרנסה והמזונות, וכן לייסורים בגוף ובנפש ובכל מיני סבל שונים על כל איש ואשה. וכן גורמת להעדר רוחניות שמעכב את הקדושה.

ועל כן אמרו חז"ל ברוח קדשם, כי מי שנגע בו ח"ו הזעם באיזו מכה, אזי יבוא לנשיאת כפים וינצל ממנה, ולא תשלוט עליו עוד הרעה. ולא עוד, אלא שיתהפך לו על ידי הברכות - כל הרעה לטובה, לחיים ושלוש ועושר ופרנסה. וכן עשה השל"ה הקדוש זצ"ל שהיה לוי, ובעת הדוכן היה מכוון להמשיך הברכות על כל משפחתו שהיו בחו"ל, וכפי שהעיד על עצמו באגרת ששלח לבני משפחתו (אגרות ארץ ישראל, סימן לה).

השכינה מסכימה לברכות

והזהר הקדוש בפרשת נשא (דף קמו.), כתב ביקר ערך הברכה: למדנו, שבשעה שהכהן נושא כפיו, צריכים העם להיות באימה וביראה, וצריכים לדעת שבשעה ההיא נמצאת עת רצון בכל העולמות, ומתברכים עליונים ותחתונים, ואין דין שולט בכל העולמות.

לכן יזהר האדם שלא יפסיד את הברכות של שעת הרצון ההיא, שבה נמצא שלום בכל העולמות. וזה מה שכתב: 'וישם לך שלום'.

ועוד כתב (בדף קמה.): כשהכהן פורש את ידיו לברך את העם, השכינה שורה על עשר אצבעותיו, כי הקב"ה שהוא השכינה מסכים עם הכהן באלו הברכות. כי על ידי שהיא שורה על אצבעות הכהנים, זה מורה שהיא מסכמת אתם. ובשעה שברכה זו יוצאת מפיו של הכהן, אז אותם הששים אותיות שיש בשלשה פסוקים של 'יברכך', 'יאר', 'ישא' - יוצאות מפיו ופורחות למעלה לרקיע.

ויש ששים שרים ממונים על הששים אותיות, על כל אות ואות יש שר מיוחד, וכולם מודים ומסכימים על כל אלו הברכות, ועל זה נאמר: 'ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם', כלומר שישמו את השם הקדוש המצטרף מששים אותיות על ישראל. ואז הקב"ה מברך את ישראל (ע"פ רמ"ק והגר"א).

ועוד כתב בזהר הקדוש (שם, דף קמו.) כי שם הקדוש היוצא מברכת כהנים, עולה למעלה עד כסא שלמעלה שהוא הבינה, והשכינה מסכימה עמהם. ובשעה שהכהנים פורשים ידיהם, מתעורר החסד שלמעלה המאיר בפנים מאירות

לישראל, ועל ידי זה סרים ומתבטלים מהם הדינים. וזהו שכתוב: 'כה תברכו את בני ישראל', דוקא בני ישראל, כי היא נחלתם ולא לשאר העמים, שאין להם חלק בקדושה. עכ"ד.

הפסוקים שיש לבוין

בשעת ברכת כהנים, ישנם פסוקים שיש לבוין בהם, והוא טוב לשמירה ולכל הדברים, ובפרט כשיאמרו ברכת כהנים (ספר 'צדור המור' פ' נשא). ויחשוב אלו הפסוקים, ולא יוציא השמות מפיו.

וכתב הזוהר הקדוש (שם, דף קמו:) אמר רבי שמעון, למדנו, כשהכהנים מברכים - יורד שפע של רחמים מצירופים של כ"ב אותיות, והוא שם קדוש שיוצא מכ"ב אותיות של ברכת כהנים: אנקת"ם, פסת"ם, פספסי"ם, דיונסי"ם. והאומרו דרך תפלה - טוב מאד בזה הדרך: 'א-ל נא קרב תשועת מצפיק, פחדך סר תוציאם ממאסר, פדה סועים פתח סומים ישעך מצפים. דלה יוקשים וקבץ נפוצים סמוך י-ה מפתנו (בשם השל"ה הקדוש פרשת בהעלותך - תוכחת מוסר. והביאם המג"א בס' קכ"ז סק"ג). וכן כתב בספר חסד לאלפים, שכל כוונה שמכוון בכל תיבה ותיבה בשעה שיוצא - טסה לרקיע, ופועלת פעולתה כאשר כיון הכהן, כי היא עת רצון לאותם שהם בכלל הברכות, וקל מאד להשיג פעולתו מה שחפץ.

שמירה ממזיקים

ולא עוד אלא, ששלמה המלך ע"ה חקק את אלו השלשה פסוקים סביב מיטתו לשמירה מן המזיקים ומכל מיני פורעניות. ועל הפסוקים האלה, כוונת הפסוק (שיר השירים ג, ז): הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. 'ששים גבורים' הכוונה לששים אותיות בכוונת השמות היוצאים מאותם פסוקים, ובשעה שיוצאים מפי הכהנים כתובים אלו, פורחים ששים אותיות אלו למרומים. ובאותה שעה, מתייצבים ששים מלאכים שכל אחד ממונה על אות אחת מששים אותיות, והם כנגד ששים רבוא מישראל. ואותם הממונים לוקחים האותיות, והם מסכימים לכל הברכות היוצאות מפי הכהנים. והם מביאים את האותיות האלו לפני כסא הכבוד, ואף הקב"ה מסכים לברכות, וזהו שנאמר: ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם.

ומכאן ילמדו הכהנים לקח, כי עליהם להרגיש אימה וחרדה בשעה שעומדים לברך את ישראל, וידע הכהן מי הוא העומד מעליו, הלוא היא השכינה הקדושה, ולהיכן עומדים לילך אותם ששים אותיות שהוא מוציא מפיו, וישתדל לאמרם בכוונה עצומה כאילו מונה מעות, שכל אות ואת שבברכה זו - דומה היא למרגלית יקרה.

סימן להצלחת הברכה

ויש סימן גדול בנשיאות כפים, שאם מרגיש הכהן עייפות בידיו בשעה שמגביה אותן, סימן שיש עוונות בדור ההוא או בכהן עצמו, ואם קלות הן, סימן הוא לחסד של הקב"ה שהוא שמח באותן הברכות שמברכים הכהנים. (ילקוט ראובני פרשת בשלח).

הברכה שורה רק באחדות

והטעם שברכות הכהנים נאמרים בלשון יחיד, שהרי מן הדין היה לאמרם בלשון רבים, שהרי הברכה מכוונת לכל ישראל, לומר לך, כי הברכה היא בתנאי שיהיו מאוחדים, ולא תפריד המחלוקת ביניהם.

עוד מרמזי הברכה

מה שאמר בברכת כהנים 'אמור להם' - אמור"ר בגימטריא עם הכולל רמ"ח. ו'אמור' לבדו, הוא גימטריא רמ"ז, נגד רמ"ח אברים חסר אחד, משום שכל האיברים כלולים כאחד.

'אמור להם' - ולכאורה, היה לו לומר 'כה תאמרו', ודי בזה. ולמה כתב 'כה תברכו' - 'אמור להם'? אלא, תני רבי יהודה: אמור להם, זכו - להם, לא זכו - אמור סתמא.

ומה הטעם שהכהנים נושאים את כפיהם? משום שיש בידי האדם עשר אצבעות, הרומזים לעשר ספירות שנבראו בהם שמים וארץ. (מוסר חכמים).

כה תברכו את בני ישראל. 'את' - לרבות מלאכי השרת, שגם הם מתברכים בנשיאת כפים. (רבינו בחיי).

הכהנים פותחים שערי הרחמים

כתב ב'ילקוט הראובני': ברוב רחמי השם יתברך על ישראל, ציווה לכהנים המקודשים לברכם. ולפי שיתכן שלא יהיו ישראל הגונים לקבל אותה ברכה, שמא יהיו מלוכלכים בכל מיני חטא ועון, וחס ושלום יקטרגו עליהם בעלי הדין

הקשים ויאמרו שאין ישראל ראויים לאותה ברכה, מאחר שיש בהם חטא ועון המעכבים את הברכה, מה עשה הקב"ה? מסר ביד הנהנים המקודשים את מפתחות עולם הרחמים, ואמר להם: כל זמן שאתם באים לברך את ישראל, פתחו שערי רצון והכתר, כדי שיתעוררו רחמים העליונים, ויפתחו שערי החסד והרצון והרחמים הגדולים, ויהיו כל העולמות בשעה שאתם מברכים את ישראל, כולם בחפץ וברצון ובחסד וברחמים, ולא יהיה שום מעכב ומקטרג על הברכה.

שהרי, כאשר שערי רחמים נפתחים ופנים עליונים מאירים בפני התחתונים, באותה שעה אין כח במקטרג ולא בבעלי הדין למעלה לעורר הדין ולא עונש ולא לקטרג, שהרי כל העולמות אחוזים, וכלם בברכה ובשלימות, והלכו פנים של זעם, ואז כל הפנים מאירים. וזה סוד שם צוה בברכת כהנים ואמר: כ"ה תברכו את בני ישראל, כ"ה בשם המפורש הפותח שערי עליונים, ואז כל הפנים מאירים.

ומה אתם אומרים? 'ברכך ה' וישמרך, ולקיום הברכה: יאר ה' פניו אליך ויחנך. מהו יאר ה' פניו אליך ויחנך? לומר, כי בשעה שישפיעו רחמים גדולים מהכתר העליון שהם הפנים המאירים לכל הספירות, באותה שעה יגמור רצונך וימלא חפצך מכל צד. ואם הוא אינו מן הדין, שאין אתה ראוי לרחמים, יתן לך מתנת חנם, ואף על פי שאינך ראוי. כי זוהי דרך רחמים עליונים, והפנים המאירים לתת להם מתנת חנם לנבראים, כמו שנאמר (שמות לג, יט): וחנותי את אשר אחון. וזהו סוד: יאר ה' פניו. (שערי אורה).

דע, כי המידה הזאת הנקראת 'שערי צדק' שירש אותה יעקב, מסר כל המפתחות שלה ביד בניו. והשער הזה יש לו שלשה מפתחות, י"ב לי"ב חדשים, י"ב לי"ב חדרים, וי"ב מפתחות לי"ב שבטים, ומפתח הפנימי מסר ללוי. וזהו סוד ברכת כהנים שמשם הברכות מתפשטות ויוצאות לי"ב חדרים של י"ב מפתחות, וזה סוד (בראשית מט, כח): כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר דבר להם אביהם איש כברכתו אשר ברך אותם. וכשבא משה רבנו, הודיע שהמפתח הפנימי ביד לוי, כמו שכתוב (דברים לג, ח): וללוי אמר תומיך ואוריך, סוד אורים ותומים הוא סוד כל השערים. (שערי צדק דף ב' ע"ב).

לא יוסיפו ברכה משלהם

כתב בספר 'פה קדוש' להגאון מרן רבי יצחק מוולוז'ין זצ"ל: "כה תברכו את בני ישראל אמור להם", הקשו כל המפרשים, דלכאורה יתירות הן תיבות אלו - 'אמור להם', וכך היה לו לכתוב: כה תברכו את בני ישראל - יברכך? ויש לפרש על דרך משל, לאיש שהיו מוליכים אותו לבית האסורים, ופגע בו אוהבו, והוא איש שאינו נכבד בערכאות של עכו"ם. ואמר לו אותו האיש: אני איני יכול לעזורך, לבד זאת אעשה עמך, לברכך שה' יהיה בעזרך להוציאך חפשי. הודה לו השבוי על כך. אחר כך פגע בו איש אחר שאוהבו מאד, והוא תקיף ונכבד בערכאות של עכו"ם, ואמר לו גם כן: ה' יעזורך. וענה לו האיש האסור: מה הטובה אשר אתה עושה לי בזה הברכה? הנה אתה תקיף ונכבד בערכאותיהם, ותוכל לעשות בעדי להוציאני לחפשי!

כך גם כאן, הייתי יכול לומר: מה הטובה בברכה אשר הנהנים יברכו את ישראל יברכך ה', ולא ברכה משלהם? יען כי הנהנים מקורבים ומקודשים לה', יותר מישראל המברך את חברו בברכה שה' יעזרהו. על כן אמר הכתוב: דבר אל אהרן - אמור להם. פירוש, דוקא בזה האופן תברכו את ישראל - 'יברכך ה'', ולא תוסיפו שום ברכה משלהם.

יאר כנגד יצחק ישא כנגד יעקב

"יאר ה' פניו אליך ויחנך" יאר, כנגד יצחק שראה בעקידה ומת, והאיר הקב"ה את עיניו והחייהו, כדאיתא בפרקי רבי אליעזר (פ"ל).

"יאר" - בהיפוך אותיות 'ראי', שהיה עולת ראייה. ויש בפסוק זה ה' תיבות וכו' אותיות, כמו יצחק שהיה אחר כ' דורות (אבות פ"ה משנה ב') ושמר חמשה חומשי תורה.

"ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום" ישא, כנגד יעקב. דכתיב (בראשית כט, א): וישא יעקב רגליו. וכתוב ביה (שם כח, כא): ושבתי בשלום. ויש בו שבע תיבות, כנגד השבטים אשר נולדו בשבע שנים, וכ"ה אותיות, כנגד (שמות יט, ג): כה תאמר לבית יעקב.

רבנו הקדוש עשה שיהיה שלום בעולם

כתב בספר 'בית יצחק' לרבי יצחק רייטבורד מוילנא בשם רבי משה צבי גרינבערג: וישם לך שלום. ושמעתי, כי רבי היה נצרך מאד לשלום, משום שרבי סידר המשניות, וראה שרבו מחלוקות בתורה, ונעשית ח"ו כשתי תורות.

שלח וקבץ כל חכמי ארץ ישראל, ונתנו לב לברר טעמי המחלוקות ודברי מי ראויים לקיים. וסידר משניות, וסתם במשנה כדברי יחידים שראה רבי את דבריהם, ושנאן סתם כדי לקבוע הלכה כמותן.

לזאת היה נדרש לו מאד השלום, משום שכאשר יש שלום, אמת ואהבה בין החברים, מקבל כל אחד דברי חברו בנחת, ולא יעמוד על דעתו דוקא. ואם אין ביניהם שלום ואמת - אז כל אחד מחזיק בדעתו, כטבע המחלוקת. וכאשר עזרו השם לרבי וגמר לסדר המשניות, ורבי היה עניו גדול, כמו שאמרו בגמרא סוטה (מט:): משמת רבי בטלה עונה, לזאת לא תלה הדבר בזכות עצמו, רק בזכות התורה. ואמר שזכות התורה סייעתו שהיה שלום גדול בין החכמים, ויצא הדבר לפעלו ולתכליתו ונגמר בכי טוב.

והנה, מקור ברכת השלום בא על ידי ברכת כהנים, שהם הצינור להוריד על ידם שפע טל הברכה מהשלום, על ידי אמרם וישם לך שלום. כדאיתא במדרש: מציץ מן החרכים (שיר השירים ב, ט) - מבין אצבעותיהם של כהנים. כי כן הוא מסודר על פי חכמה העליונה מהשם יתעלה. לכן דרש רבי (במדבר רבה, נשא פי"א ס"ז) על וישם לך שלום - זה שלום, תורה, כדכתיב (תהלים קיט, קסה): שלום רב לאוהבי תורתך. ואילו רבי נתן אומר: זה שלום מלכות בית דוד. רוצה לומר, שחוץ מזכות התורה שהיא עושה שלום, היה לרבי גם כח בעצמו להוריד השלום, משום דרבי בא ממלכות בית דוד, לזאת היה לו גם כח עצמי לזה, כדכתיב במלכי בית דוד (ישעיה ט, ו): למרבה המשרה ולשלום אין קץ. עכ"ד.

הצדיק שזכה ל-כ"ה תברכו

בספר "טעמי המנהגים" (אות קיז, בהערה) מסופר על הגאון רבי עקיבא כהן, מגולי ק"ק אובין שהגיע לפראג, ובנה שם בית גדול בנוי לתלפיות, הרביץ שם תורה, ונפטר בשנת רנ"ו לפ"ק.

אדם גדול זה, הוליד מאשתו י"ב בנים זכרים וי"ב בנות, וכל חתניו היו כהנים (אחד מחתניו היה ר' שעפטיל, בנו של השל"ה הקדוש). זכה רבי עקיבא כהן, שכאשר היה עולה לדוכן עם י"ב בניו וי"ב חתניו - סך הכל כ"ה נפשות, יכול היה לקרוא על עצמו את הפסוק שלפנינו, ולהתפאר שקיים מצוות "כ"ה תברכו את בני ישראל"...

רמז לשלשה שלומים

"**וישם לך שלום**" אמרו במדרש (רבה, נשא פי"א ס"ז) שלום בכניסתך, שלום ביציאתך, שלום עם כל אדם. נראה לי לפרש, שהנה אמרו ז"ל בש"ס ברכות (נו:): - שלושה שלומים יש, הרואה קדירה בחלום יצפה לשלום, הרואה נהר יצפה לשלום, הרואה ציפור יצפה לשלום. ונראה לי, שה-ג' מיני שלומים הם: שלום בית, כדכתיב (משלי יז, א): טוב פת חריבה ושלוחה בה מבית מלא זבחי ריב. שלום עם בני העיר אשר הוא שוכן בתוכם, ושלום עם כל בני אדם בכל העולם.

ולזה רמזו לנו: הרואה קדירה - הוא סימן לשלום בית, שאוכלים מקדירה וקערה אחת. נהר - הוא מתפשט והולך, אבל אינו סובב בכל העולם. וזהו השלום היותר גדול משלום בית, ומראה של שלום עם שאר בני אדם חוץ מביתו. אבל ציפור - נודד ממקומו הולך ועף בכל העולם באין מעצור בעדו, כן יהיה שלומו בכל העולם באין שונא ואויב, כולם אוהבים אותו, "ברצות ה' דרכי איש" (משלי טז, ו).

וזו כונת המדרש: וישם לך שלום, שלום בכניסתך - זהו שלום הבית, שלום ביציאתך - היינו עם שאר בני אדם הדרים במקומו, שלום עם כל אדם - עם כל יושבי תבל בכל העולם כולו בכלל. (כתב סופר).

"יְבָרְכְךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ" (ו, כד).

להינצל מניסיון העושר

איתא במדרש רבה (נשא, פי"א ס"ה) "יברכך ה'" - בממון, "וישמרך" - מן המזיקין.

ביאור על דברי חז"ל אלו, כתב בספר "טיול בפרדס" (על אגרת הטיול, חלק הרמזו את ע-עשיר):

המלאך של הסטרא אחרא נקרא ס"מ, שהוא בגימטריא מאה, ושם אשתו ("לילית") - בגימטריא ארבע מאות שמונים. וצרוף שני השמות, עולה למנין חמש מאות ושמונים, כמנין "עשיר".

לכן אמרו חז"ל (אלשיך ויקרא פכ"ה) שניסיון העושר גדול יותר מניסיון העוני, כי עד כמה שניסיון העוני מעביר את האדם על דעתו ועל דעת קונו - העושר מביא על האדם ניסיונות קשים יותר, עד כדי כך, שהס"מ ואשתו רמזים בו.

וזהו שאומר הפסוק: "יברכך ה'" - בממון. "וישמרך" - מן המזיקין, היינו הס"מ ונוקבא דיליה.

העשיר ניצול מן המזיקין

ובספר 'ילקוט חמישאי' פירש בשם ספר 'דברי שלום' עוד את דברי המדרש, שהקשר בין הדברים הוא, כי הנה בגמרא מסכת פסחים (קיא:): מסופר אודות אביו שהיה הולך בדרך, ורב פפא הלך לצד ימינו, ורב הונא בריה דרבי יהושע היה הולך לשמאלו. והנה בדרך ראה אביו שד, שקוראים לו "קטב מרירי", שהיה הולך בצד שמאל לכיוון רב הונא. מיד אמר אביו לרב פפא שיעבור לצד שמאל, ואילו רב הונא ילך בצד ימינו בכדי שהשד לא יפגע בו. שאל רב פפא את אביו: ומדוע אינך חושש עלי שהשד יזיק אותי, ודואג אתה רק על רב הונא? אמר לו אביו: אתה רב פפא עשיר הינך, והעשיר מזלו טוב, ולכן אין חשש שתניזק, לא כן רב הונא שאינו עשיר, עליו חושש אני שמא המזיק יזיק אותו, ע"כ.

ולפי זה, מבוארים דברי המדרש כמין חומר: יברכך ה' - בממון, וא"כ ודאי שיעלה מזלך שהרי תהיה עשיר. וממילא, וישמרך - מן המזיקין.

שלא תהיה קמצן

עוד הביא בספר 'מאורה של תורה' בשם ספר 'זכרון אהרן' פירוש נפלא לדברי חז"ל אלו. שכן ישנה רוח רעה הנקראת "רעה חולה", והיא גורמת לאדם עשיר שיהא קמצן, ולא יוציא ממון לדברים שבקדושה. ועל כך אמר הפסוק: יברכך ה' - בממון, שתהיה עשיר. אך מאידך, וישמרך - מן המזיקין, העושים את האדם קמצן. וכך תזכה לפזר מממוןך לדברים שבקדושה.

שתשרה הברכה אף בדבר המדוד

עוד ראיתי בספר 'פנינים יקרים' שפירש באופן אחר. והוא ע"פ מה שאמרו בגמרא בבא מציעא (מב.), שאין הברכה שורה בדבר המנוי. אמנם, זה רק אם האדם הוא המברך, אבל אם הקב"ה בכבודו ובעצמו מברך, אזי הברכה שורה אפילו בדבר המנוי והמדוד.

וידוע עוד, כי אין שליטה למזיקים אלא בדברים שאינם מנויים ומדודים, אבל בדברים המנויים ומדודים - אין להם רשות לשלוט ולהזיק. ולפי זה יבוארו היטב דברי המדרש: "יברכך ה'" - בממון, וא"כ כאשר הקב"ה בעצמו מברך אותך, אז הברכה תהיה שורה אפילו בדבר המנוי והמדוד, וא"כ ממילא - "וישמרך" מן המזיקין, שהרי כעת אין להם שליטה, ואפילו כאשר ממונך מנוי ומדוד.

ישועת ה' כהרף עין

הקב"ה כל יכול, וברגע אחד יכול להפוך את האדם מעני מרוד לעשיר מופלג, ועל אף שבדרך הטבע אין הדבר נראה כאפשרי, אולם הרבה דרכים למקום כיצד להושיע, וכבר שמענו על מקרים כאלו...

מורינו ורבינו מופת הדור מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זיע"א, בספרו "ענף עץ אבות" (עמ' רטו) הביא סיפור נפלא, בו רואים אנו כיצד התקיימה הברכה "יברכך בממון", לא רק בעצם הזכיה בממון - אלא גם בשמירה על הממון לאורך ימים ושנים...

מעשה שהיה בימי רבי יואל סרקיש ז"ל אב בית דין של קראקא [בעל ה'בית חדש'], אשר בזמנו היה האפיפיור שולט על מלכים ושרים ברוב העולם, ומלכותו בכל משלה, על פיו יחנו ועל פיו יסעו.

ויהי לימים, אחר שישב האפיפיור על כסאו, ומלכים ושרים משחרים לפתחו, גבה לבבו וחשב לבנות לעצמו ארמון מפואר שיתקבלו בו המלכים והשרים הבאים אליו. אלא שלא היה בידו את הכסף הדרוש כדי לבנות ארמון כזה. ויקרא לשניים מראשי הכמורה החוסים בצילו, ויצווה עליהם שיסעו ממדינה למדינה ומעיר לעיר כדי לגייס את הכספים הדרושים לבניית הארמון המפואר, ונתן לידם המלצה בכתובת וחתימת ידו, ובכל מקום בואם ילכו אל הקרדינאל [ראש הכמרים] שילווח אליהם להתייצב לפני המלך והשרים, ויראו להם את המלצה של האפיפיור, והם יתרמו כנדבת ליבם. וצויה עליהם כי את הכסף המתוכנן ימירו אותו בשטרות כסף, כדי שיהיו קלים לשאתם בכגדיהם.

וגם ציוה אותם, שבלכתם בדרך ילבשו בגדים בלואים טלאי על גבי טלאי, כדי שלא ישלטו בהם עין הגנבים והשוודים, ויתפרו את השטרות מבפנים לבגדיהם, ורק בבואם לפני הקרדינאל ולפני המלך והשרים, ילבשו את בגדי השרד שלהם, כדי שיופיעו במלוא הכבוד לפניהם, וכן עשו. וילכו מגוי אל גוי וממדינה למדינה, והם תרמו להם ממון רב והצליחו בדרךם מאוד.

והנה, הגיעו לעיר קראקא בחצות הלילה עיפים מן הדרך, וכל בני העיר נמו שנתם, אך ראו אור בוקע מבית אחד, וילכו לשם.

ושם היתה גרה אלמנה צעירה מלאת חן, וברשותה תנור אפיה ומסעדה פתוחה לכל עובר ושב, ומזה היתה פרנסתה. וישאלו אותה אם יש בביתה מקום לסעוד וללון לינת לילה. ותאמר להם, הן, ביתי יש בו כמה חדרים, עם מיטות ושולחנות כראוי, ובתוך כשעה מוכנה היא להכין את סעודתם ואת מיטות משכבם. ויאמרו לה, הרי לא רחוק מכאן יש נהר אחד, אנו נלך בינתיים להתרחץ שם, ובעוד כשעה נחזור לכאן, ואת תכיני לנו את הסעודה וכלי המיטה. ותאמר להם, כדברכם אעשה.

הלכו אל הנהר, והניחו בגדיהם על שפת הנהר וירדו להתרחץ במי הנהר. ולפתע נוצרה שם מערבולת שלא יכלו להימלט ממנה ולצאת אל החוף, המה כרעו ונפלו, וטבעו במצולות הנהר כמו אבן במים עזים.

האשה הכינה את הארוחה והמתינה כשעתיים תמימות, ובראותה שלא חזרו, הלכה בעצמה אל שפת הנהר, ותראה את בגדיהם עזובים שם, ואין קול ואין עונה ואין קשב, והבינה שקרה להם אסון, לקחה את הבגדים וחזרה לביתה.

אחר כמה ימים עלה בדעתה לבדוק את בגדיהם, ונוכחה לדעת כי הבגדים הבלואים כבדים מנשוא, לקחה מספריים וגזרה את חוטי התפירה התפורים בפנים, וראתה כי הם מלאים שטרי כסף בסכומים עצומים, ומני אז נהפכה לעשירה גדולה. חפרה האשה בקרקע ביתה, וגנזה שם את כל שטרות הכסף, וכסתה אותם ברצפה לכל יודע הדבר. ויהי בימים ההם, היה איש סוחר ועשיר גדול מתלמידי הגאון רבי יואל סירקיש ז"ל ה"ב"ח, אשר מתה עליו אשתו בקיצור ימים ושנים, ולאחר מלאת שנה מפטירתה, בא אליו שדכן אחד בשליחותה של האלמנה הצעירה דן אל העשיר אם ירצה לשאתה לאשה, ואחר שנפגש עמה ומצאה חן בעיניו, הסכים לישא אותה, ונשאה כדת וכדין.

וכאשר ראה את עושרה העצום, לא האמין למראה עיניו, וביקש ממנה לדעת מנין בא לה כל העושר הזה. בתחילה, סירבה להגיד לו את סוד עושרה, אבל אחר שהפציר בה מאוד, גילתה לו לבסוף את כל הסוד שלה.

בשמעו את דבריה, אמר מיד כי לא יתן אותו מצפוני ליהנות מן הכסף הזה, עד שישאל את רבו מה הדין להלכה ולמעשה. האשה נבהלה מדבריו ואמרה, והרי הסוד הזה, אם יתגלה לרבים, אפשר שנבוא לידי סכנה גדולה, ויביאו אותנו בפלילים. אבל הוא דחה את דבריה, באומרו לה שאין לה ממה לחשוש כלל וכלל, שהרי אין אדם נאמן לשמור סוד, כמו רבו הגדול אב בית הדין רבינו יואל ז"ל.

בלית ברירה, הסכימה האשה ללכת אל בית מדרשו של הרב. כשמוע הרב שהשאלה היא בדבר סודי מאוד, ביקש מתלמידיו שיצאו לחדר אחר, וכן עשו. אך נשאר שם תלמיד אחד, שהרב העיד עליו כי הוא איש ישר ונאמן, והוא עילוי שניחון בשכל גאוני, ואין להם מה לפחד ולספר לפניו כל ענין השאלה שלהם.

האשה נענתה, וסיפרה לרב את כל המעשה, איך בא לידה כל הממון הזה. ולאחר שהרהר בדבר, אמר להם הרב שיפרישו מהכסף מעשר לצדקה לעניים, ויבנו בזה בתי כנסת ומקוואות טהרה לצרכי הקהל, ויכופר להם.

הדברים נכנסו כארס של נחש בליבו של התלמיד הצעיר ההוא, ויתנם אל ליבו לזכרון לעת מצוא. לאחר שנים רבות, יצא התלמיד הזה לתרבות רעה ונסע לרומא, ושם המיר את דתו ונכנס למנזר של הנוצרים ללמוד את דתם. ובהיות שהיה לו שכל חריף, תפס במהרה את כל אשר למד מהם ו"נתעלה" במעלות חכמת דתם יותר מכולם.

כשמת האפיפיור הזקן, נתנו חביריו עיניהם בו, ומינהו לאפיפיור, והחל לנהוג נשיאותו ברמה, וכשנזכר מן המעשה הנ"ל, ובחפצו להתנשא על הכל, הוציא כרוז לפרסם שנגלה לו סוד מן השמים דברים מעניינים, ולכן הוא קורא לכל המלכים והשרים מוקירי דתו, שיבואו למקום מסויים, ושם יגלה להם את הסוד שאין איש בעולם שידע ממנו. וכך שלח הזמנות לכל המלכים והשרים, ובכללם גם לרבה היהודי של קראקא, ולבני הזוג הנ"ל.

בבוא היום שנקבע, ראה כי לא באו לכנסיה שלו אלא מתי מספר מן המזומנים, ויחר אפו מאוד, ומיד החליט לדחות את האסיפה ליום מסויים אחר, ושלח הזמנות חדשות בהתראה חמורה, כי מי שלא יבוא, יטילו עליו חרם וכו', ואז באו כמעט כולם ביום המיועד שניתן להם.

משנכנס רבינו יואל עם הבעל והאשה, ראתה האשה את האפיפיור, והכירה מיד כי הוא הוא התלמיד שנשאר בבית המדרש ושמע את כל סיפורה על ענין העושר, ותתחלחל האשה מאוד, ותאמר לבעלה: הן אבדנו כולנו במה שגיליתי את הסוד של עושרי, ובודאי שלשם כך כינס אותנו האפיפיור הזה, לפרסם את מה שעשינו.

רבינו יואל עודד את האשה וחיוקה בדברים שלא יאונה להם כל אוון, בזכות הצדקות והמעשים טובים שנעשו על ידיהם. ואז עלה האפיפיוור על הבימה וקרא בקול רם: האם רבם של היהודים בקראקא נמצא כאן? אמרו לו: הן. ודרש שיעלה על הבימה. אחר כך קרא לבעל ולאשה שגם כן יתייצבו מולו למעלה על הבימה. וכך היה. התקרב הרב אל מול האפיפיוור, וכיוון בשמות הקדושים, ואז צעק מול האפיפיוור: אמור, אמור! מה אתה רוצה לומר? הדבר יצא מפי הגאון, ושר של שכחה השתלט על האפיפיוור, וישכח מכל הנעשה, ואין קול ואין עונה ואין קשב. התחיל האפיפיוור לקמט בידיו את מצחו אולי יזכור דבר מה, אך ללא הצלחה. ואחר שעה ארוכה באין מענה, נהפך כבודו לביזיון וקצף בעיני כל המלכים והשרים. עד שעמד מלך אמיץ אחד, ואמר: שמעו נא רבותי! האם האפיפיוור הזה קרא אותנו לכאן לצחק בנו, לעזוב את כל עסקינו ולבוא ולשמוע סוד כמוס, ואין כאן אלא שוד ושבר?! חרפה היא לנו שזה ישמש כאפיפיוור, אני מציע שתסכימו עמי להדיחו ממשרתו, ולא יוסיף להתל ולצחוק על מלכים ושרים מכובדים, ואת מלכותו ניתן לרעהו הטוב ממנו. ויענו כל העם: טוב הדבר. וכך היה, שהדיחו אותו בביזיון ובחרפה, ואחר כך נרצח בידי קנאים על אשר נהג מנהג זלזול במלכים. והגאון הב"ח, הבעל והאשה, חזרו לביתם שמחים וטובי לב על התשועה שעשה להם ה' יתברך, והמשיכו בצדקותיהם ובמעשיהם הטובים, ושלוה על ישראל. אתה הראת לדעת, כי אין להסתמך באמונת אומן על יושרו של האדם, כי לא תדע מה ילד יום, אם ישאר נאמן בצדקותו ויושרו עד יום מותו, או שמא חס ושלוה לא יעמוד טעמו בו, כמו שנאמר (איוב טו, טו): "הן בקדושי לא יאמיין", והברירה בידו אל כל אשר יחפוץ יטנו.

"וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָנִי אֲבָרְכֵם" (ו, כז).

ואברכה מברכך

כתב בספר ילקוט המוסר ואבני השוהם, ושמו"ו ראשי תיבות: וזהו שמברך מתברך ומתגדל, וצריך שיברך בשמחת הלב. והטעם שסמך ברכת כהנים לנזיר, ללמד כי הכהנים צריכים להיות בקדושה ובפרישות ובנקיות ובשמחה, יותר משאר הקהל. כמו שמבואר בזוהר הקדוש (ויקרא דף ח.).

"וַיְהִי בַיּוֹם כָּלֹת מִשֶּׁה לְהִקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן" (ו, א).

המשכן כנגד לאה

כתב רבנו אפרים על התורה: להקים את המשכן, סופי תיבות מתן. חביב היה יום הקמת המשכן כיום מתן תורה. וכן להקים את המשכן ראשי תיבות לאה. ולאה אותיות אהל. ו'אהל לאה' גימטריא: חסד. שבו נבנה העולם, שנאמר (תהלים פט, ג): "אמרתני עולם חסד יבנה". כלומר בזכותה שיכן הקב"ה שכנינתו באהל, כי לאה היתה עיקרו של בית יעקב, וילדה ששה שבטים כנגד כל האמהות. וזכות הרבים עדיפה.

ועוד, שכנגד בניה הוקם המשכן בששה ימים. כמו שייסד הפייטן (בחזרת מוסף יו"ט ראשון של שבועות) "אהל מועד לנטותו בחסד", כלומר בחס"ד שעות. כי בששה ימים חוץ מהלילות - יש ע"ב שעות. כי הקמת המשכן לא היתה כי אם ביום, שנאמר (לקמן ט, טו): "וביום הקים את המשכן". ועוד, לכך רמז ללאה כאן בחנוכת המשכן, משום כבוד יהודה בנה שהיה ראשון לנשיאים.

ככלה הנכנסת לחופה

"כלות" - כף בפתח ולא בשוא. כי ביום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה. פירוש, אמנם ביום זה השלים משה רבנו את המשכן, אולם אצל עם ישראל אין סיום והשלמה, כי דוקא עכשיו היא ההתחלה של חיים חדשים. זהו המשל לכלה הנכנסת לחופה, אשר החופה לגביה יותר מאשר היא סיום חיי הנעורים, הרי היא בעיקר ראשית ופתיחה של חיים חדשים. וזה כלל גדול בתורה, לעולם אין גמר, הכל הוא פרודור לעליה נוספת ובלתי פוסקת מעלה מעלה. (חומש "עטרת רש"י", בשם הגראמ"מ שך זצ"ל).

"וַיִּקְרִיבוּ נְשֵׂאֵי יִשְׂרָאֵל" (ז, ב).

הקרבתו הוא קירוב הכחות

וחזר שנית ואמר (לקמן פסוק י'): ויקריבו הנשיאים, והנה הראשון ביו"ד באחרונה - שהוא לשון רבוי, והשני "הנשיאים" חסר יו"ד באחרונה - שהוא לשון יחוד, כי הקרבן הוא קרוב הכחות, והוא היחוד השלם שהקב"ה מתייחד בו בעליונים ובשפלים. (רבינו בחי').

"הם נשיאי המטות הם העמדים על הפקדים" (ז, ב).

הם היו שוטרים עליהם במצרים

לסבול צרתם של ישראל, זו היא הנשיאות אשר נשאו נשיאי ישראל. ומובא בספרי (נשא, פסקא מה) שהם היו שוטרים עליהם במצרים, והיו מוכים עליהם שנאמר (שמות ה, יד): ויוכו שוטרי בני ישראל.

"ויביאו את קרבנם לפני ה' שש עגלות צב ושני עשר בקר עגלה על שני הנשאים ושור לאחד ויקריבו אותם לפני המשכן" (ז, ג).

האחדות מביאה להשראת השכינה

הנה, בפרשתנו מסופר אודות מתנות נשיאי השבטים ביום חנוכת המזבח. וכל אחד הביא את קרבנו - קערת כסף, מזרק כסף, כף זהב מלאה קטורת. קרבנות לעולה, לחטאת ולשלמים.

אך בתחילת הענין נאמר: "ויביאו את קרבנם לפני ה', שש עגלות צב [-עגלות מחופות], ושני עשר בקר - עגלה על שני הנשאים, ושור לאחד". עגלות אלו ניתנו ללויים, לשאת בהם את משא המשכן.

ולמדים אנו לימוד מאלף: הקרבן, עבודת ה' שלהם, פרטי היה, כל אחד וקרבנותיו. אבל ה"עגלה", הנשיאה בעול, משותפת הייתה: "עגלה על שני הנשאים" משותפת - מתוך ייחודיות: "ושור - לאחד", כל נשיא הביא שור, וכל שני שוורים נשאו עגלה משותפת.

ומה בא הדבר ללמדנו? שכל שבט וייחודו, כל שבט ומסורתו ועבודתו, אבל עם זאת - "יחד שבטי ישראל". הנשיאים נועדים יחדיו, נושאים בעול בתחושת אחריות לכלל כולו, בשיתוף ובאחוה. שהרי לכולם כיוון אחד, ולכולם מטרה אחת: כולם הולכים באור ה', בעקבות עמוד הענן ההולך לפני המחנה.

ובשיתוף זה, שורה בהם השכינה. וכדברי רבנו הספורנו ז"ל: "עגלה על שני הנשאים", לאות אחווה ביניהם, אשר על ידה יהיו ראויים שתשרה שכינה ביניהם. כאמרו (דברים לג, ה): "ויהי בישורון מלך (הוא השראת השכינה) - בהתאסף ראשי עם" ובהיפוכו (הושע י, ב): "חלק לבם - עתה יאשמו".

נכון הדבר במישור הכללי, ונכון שבעתיים במישור המשפחתי. כל אחד מבני הזוג וייחודו - אבל יחד מושכים הם בעול, יחד נושאים הם את כלי המשכן, ואז - השכינה ביניהם. (מעין השבוע).

שנים במידה, בשיעור, במשקל ובמנין

קרבנות הנשיאים שווים היו במידה, בשיעור, במשקל ובמנין. ואע"פ כן, האריכה התורה בלשונה, וחזרה וכפלה וכתבה את ענין הקרבן שנים עשר פעם. הסיבה לכך, כי הנשיאים החליטו בדעתם שהאחד לא יביא יותר מכפי שחברו הביא, וזאת בכדי למנוע אפשרות של הופעת רגשות קנאה ותחרות ביניהם. מחשבה טובה זו של איחוד לבבות וקירוב השורות - עלתה לרצון לפני רבונו של עולם אשר הנציח את קורת רוחו ושביעות רצונו בכך שכל קרבן נכתב בצורה מפורטת ומלאה כאילו נתחדש על קודמו, למרות היותו זהה לו.

וכאן רמזה לנו התורה, שכלי העזר החשוב ביותר לצורך חנוכת המשכן - הוא סמל האחדות והשלום.

השלום מכיל בתוכו ארבעה יסודות המהווים את ראשי התיבות של המילה "שלום", ומורים כיצד להגיע אליו וליישמו: "ש" של שלום - זו השכחה. לשכוח כל העת את משקעי העבר ולהתחיל דף חדש, התחלה חדשה.

"ל" של שלום - זה הלב הטוב. הרצון להיטיב, להעניק, לתת מעצמך כמה שיותר כלפי השני.

"ו" - זה היותור ההדדי. מאוויי רצונותיי בטלים וטפלים לרצונותיו של האחר. בטל רצונך מפני רצונו, והוא יבטל רצונו מפני רצונך.

"מ" - זו המחילה והסליחה האחד לשני, הכנעת היצר ושבירת המידות.

"ויביאו את קרבנם לפני ה' שש עגלות צב" (ז, ג).

עד עכשיו הן קיימות

כתב רבנו בחיי על התורה: שש עגלות צב, על דרך הפשט הוא מין ממיני השוורים המושכים את העגלות, וכן (ישעיה סו, כ): בצבים ובפרדים. או יאמר, צב - מלאות, מלשון (במדבר ה, כא): ואת בטנך צבה.

ועל דרך המדרש, שש עגלות צב, כנגד ששה רקיעים. ולא שבעה הם? אמר רבי אבין, ההוא דמלכא שרי. אמר משה לפני הקב"ה: רבונו של עולם! שמא תמות אחת מן הפרות וישבר אחד מן הגלגלים, ונמצא עבודת המשכן בטלה. מיד - ויאמר ה' אל משה לאמר, קח מאתם והיו, נתן להם הויה שיהו חיות וקיימות לעולמי עולמים.

ועד היכן היו קיימות? רבנן אמרין: בבית עולמים הקריבום, שנאמר (דברי הימים ב' ז, ה): ויזבח המלך שלמה את זבח הבקר עשרים ושנים אלף. 'זבח בקר' לא נאמר, אלא 'זבח הבקר', איזה הוא בקר? הוי אומר: את שתי העגלות ואת ארבעת הבקר, וכתוב ואת ארבעת העגלות ואת שמונת הבקר. רבי מאיר אומר: עד עכשיו הן קיימות, לא הוממו ולא הזקינו ולא הטריפו, אלא הן חיות וקיימות. והרי הדברים קל וחומר, ומה אם הפרות על ידי שנדבקו במלאכת המשכן - נתן להם הויה והן חיות וקיימות לעולם, ישראל שהם דבקים בחי העולמים - על אחת כמה וכמה. שנאמר (דברים ד, ד): ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום. עד כאן המדרש. וכן הוא במדרש שיר השירים רבה על הפסוק (שיר השירים ו, ד): יפה את רעיתי כתרצה.

ומה שאמרו בבית עולמים הקריבום, ולומר שעמדו בחיים עד זמן שלמה, נראה לי בזה שמצאו גם כן סמך ורמז מן הכתוב (מלכים א' ח, ט): ויזבח שלמה את זבח השלמים אשר זבח לה' בקר עשרים ושנים אלף. שהסמיך מלת 'בקר' לה' יתעלה, כי היה הכתוב ראוי לומר: עשרים ושנים אלף בקר. ועל כן ראוי לתת להם חיים ארוכים, או שהיה זה קבלה אצלם, ובא רבי מאיר והוסיף ונתן להם קיום נצחי על שנדבקו במלאכת המשכן, ומהם נקח קל וחומר לישראל הדבקים בהשם יתברך, והיו בין העגלות והבקר ח"י במספרן. עכ"ל.

"שש עגלות צב" (ז, ג).

רמזי העגלות

פרשו במדרש רבה (נשא, פי"ב סי"ז): שש כנגד ששת ימי בראשית, שש כנגד ששה סדרי משנה, שש כנגד אמהות, אלו הן: שרה ורבקה רחל ולאה בלהה זלפה.

שש - אמר רב הונא: כנגד שש מצוות שהמלך מצווה עליהם בכל יום, אלו הן (דברים יז): לא ירבה לו נשים, רק לא ירבה לו סוסים, וכסף וזהב לא ירבה לו מאד, לא תטה משפט, ולא תכיר פנים, ולא תקח שוחד.

שש - כנגד שש מעלות לכסא, ושש מעלות לכסא באי זה צד? בצד שהיה עולה ויושב. עלה לישב על מעלה הראשונה, הכרוז יוצא ואומר לו: לא ירבה לו נשים. עלה לישב על מעלה שניה, הכרוז יוצא ואומר לו: לא ירבה לו סוסים. עלה לישב על מעלה שלישית, הכרוז יוצא ואומר: וכסף וזהב לא ירבה לו מאד. עלה לישב על מעלה רביעית, הכרוז יוצא ואומר: לא תטה משפט. עלה לישב על מעלה חמישית, הכרוז יוצא ואומר: לא תכיר פנים. עלה לישב על מעלה ששית, הכרוז יוצא ואומר: לא תקח שוחד.

"וְלִבְנֵי קָהָת לֹא נָתַן כִּי עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּפֶתַח יִשְׂרָאֵל" (ז, ט).

אין כבוד לארון שישאווהו בהמות

בשם גדול אחד שמעתי, כי בשביל כך לא נתן משה רבנו שוורים לשבט קהת לשאת את הארון, כי הלא הארון היה נושא את נושאי, ואין זה דרך כבוד לארון שישאווהו בהמות. (מוסר חכמים).

"כִּי עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּפֶתַח יִשְׂרָאֵל" (ז, ט).

לימוד התורה מכניע החיצונים

אפשר לרמוז, שע"י לימוד התורה שניתנה בכ"ב אותיות, מסלקים את הסטרא-אחרא הנקראת לילי"ת ועולה בגימטריא: ת"ף.

וזהו שאמר: בכ-תף ישאו. 'בכ' - רמז לכ"ב אותיות. 'תף' גימטריא לילי"ת, לומר שע"י כ"ב אותיות לימוד התורה, אזי ישאו את הלילי"ת, יסלקו ויכניעו אותה. וכבר אמרו (עיין כרוב ממשח מערכת ת-תורה אות קסז, בשם פאת שלחן) כי תלמוד גימטריא ת"ף להכניעה. (פני דוד).

קרבנות הנשיאים הכניעו לישמעאל

ע"י הקרבנות שהקריבו הנשיאים י"ב יום לחנוכת המזבח, בזה הכניעו ליי"ב נשיאי ישמעאל. שאם לא כן, לא היה העולם יכול לעמוד מפני י"ב נשיאי ישמעאל. כמו שכתוב בזוהר הקדוש (נשא דף קמח:): וז"ל: אמר רבי שמעון, אלמלא לא אקריבו אלין תריסר נשיאין, לא יכול עלמא למיקם קמי תריסר נשיאי ישמעאל, דכתוב (בראשית כה, טז): שנים

עשר נשיאים לאמותם. כד אקריבו אנון דישראל, נסיבו שולטנותא דכלהו. בגין כך: נשיא אחד ליום. וכל מה דאקריבו כגוונא דלעילא אקריבו, בגין דיתברכו כולהון.

חייב ללמוד תורה עד שיסאאו אותו על הכתף

ביאר החיד"א בספרו "חדרי בטן" (נשא אות כג): שבט קהת שייכים לשבט לוי. ושבט לוי מסמלים את לומדי התורה. ועד אימתי חיוב לימוד התורה?! עד שימות.

וזה הרמז בפסוק: כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו, היינו שעבודת הקודש תהיה עליו עד שימות ובכתף ישאו אותו לקבר.

"וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת קַרְבָּנוֹ נְחֹשֶׁן בֶּן עֲמִינדָב לְמִטָּה יְהוּדָה" (ז, יב).

שכרו של נחשון

קרי ביה: בים הראשון. כלומר, לפי שהיה ראשון שקפץ לים - זכה והיה ראשון להקרב הנשיאים. נחשון - נח נחשול של ים בעבורם, כי היה נחשול עולה ומתרברב, ומיד כשקפץ יהודה לים - נח, שנאמר (תהלים קיד, ב): היתה יהודה לקדשו. כלומר שקידש השם וקפץ תחילה, ומיד הים ראה וינס. בן עמינדב - בן שבט לוי עמי התנדב לרדת לים, כי כשראו שקפץ לים - רגמו אחריו אבנים, שנאמר (שם מה, כח): שרי יהודה רגמתם, וכשראו שנח הים, התנדבו כולם וירדו אחריו. (מוסר חכמים).

"וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן" (ז, יב).

לכל נשיא כוונות משלו

כתב מרן הבית יוסף זצ"ל בדרשותיו (אור צדיקים דרשות מהריק"א פרשת נשא), כי לפיכך פרטה התורה את קרבנות כל נשיא ונשיא למרות שהיו שווים בקרבנותיהם, ואפשר היה לכללם בפרשה אחת. משום שלמרות שהביאו אותן קרבן ממש, היו לכל אחד מהם כוונות אחרות, נשגבות ועילאיות, כל אחד כפי מהות שבטו ושערו במרום. ומכאן נלמד, כי אע"פ שישראל חלוקים בדרגותיהם ובכוונותיהם - הרי המעשה אחד הוא, כולם מקיימים אותן מצוות, כל אחד ככוונתו, והכל עולה לרצון לפני אדון כל.

"וְקַרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ" (ז, יג).

רמז למשה

בליקוטי תורה למהרח"ו כתב: קערת כסף שלשים ומאה משקלה, אמרו חז"ל (במדבר רבה פי"ג ס"כ) היא יוכבד שילדה לק"ל שנים. ואפשר שזה רמז בלשון משקלה, שהיא אותיות משה קל, שמשה נולד לק"ל שנה. וטעם הדבר, שהוא היה גלגול שת, שגם הוא נולד אחרי ק"ל שנה, שהיה אדם פרוש מאשתו.

"בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נְתַנְאֵל בֶּן צוּעַר נְשִׂיא יִשָּׁשְׁכָר" (ז, יח).

להיזהר בכבוד חברנו

התורה האריכה בפרשת קרבנות הנשיאים בכדי שנלמד להיזהר בכבוד הזולת, כך כתב רבי יחזקאל לוינשטיין בספרו "אור יחזקאל": וכתב הרמב"ן, והנכון בטעם הכתוב, כי הקב"ה חולק כבוד ליראיו, כמו שאמר (שמאל א' ב, ל): "כי מכבדי אכבד". והנה הנשיאים כולם הביאו ביום אחד הקרבן הזה שהסכימו עליו יחד, ואי אפשר שלא יהיה אחד קודם לחברו. אבל רצה להזכירם בשמם ובפרטי קורבנותיהם, ולהזכיר יומו של כל אחד. לא שיזכיר ויכבד הראשון זה קרבן נחשון בן עמינדב, ויאמר וכן הקריבו הנשיאים איש איש ביומו, כי זה יהיה קיצור בכבוד אחרים. עכ"ל.

נוראים הדברים המתבונן, לאיזה עומק מגיעים רגשותיה של תורתנו הקדושה, ועד כמה חסה היא וחשה לכבודו של האדם.

מעשה פשוט ומובן, שחייב אדם להפליג בכבוד חברו עד כדי מסירות נפש ממש, ולא רק בדברים הגלויים לעין כל, מוטלת על האדם חובה לתור אחרי עצות ותחבולות, כיצד יוכל להגביר את כבוד חברו.

יסוד זה של הזהירות בכבוד הזולת, אנו מוצאים בענין (שמות כ, כג): "ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו". ואמרו חז"ל (רש"י שם, ע"פ מכילתא דרבי ישמעאל) שעל ידי המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותך, ואף על פי שאינו גילוי ערוה ממש, שהרי כתוב (שמות כח, מב): "ועשה להם מכנסי בד", מכל מקום הרחבת הפסיעות - קרוב לגילוי ערוה, ואתה נוהג בהם מנהג בזיון.

למדמים אנו מכאן, שלא רק בכבוד בני אדם יש להיזהר, אלא כל דבר שהוא ממעשי ה' יתברך חייבים להיזהר בכבודו. הזהירות בכבוד צריכה להיות ללא סייג, גם ביחס לדומם, שהרי כאן אין שום כוונה לבזות את האבן, רק לעלות על המזבח, ובכל זאת מונח במעשה זה איזה הרגש קל של בזיון, וכדי למנוע זאת - דורשת מאיתנו התורה החלפת המעלות בכבש.

ועל זה הוסיפו חז"ל (שם) ואמרו: והרי דברים קל וחומר, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון, אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון, חברך שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו, על אחת כמה וכמה.

כל יהודי ראוי לכבוד מלכים

מעשה ששהו תלמידים בבית הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, הציץ אחד התלמידים מהחלון, ונדמה לו כי מרן הרב מבריסק עולה במדרגות, הזדרז התלמיד והכריז כי הגרי"ז זצ"ל עולה במדרגות, מיד נחפו הגרא"ז מלצר ולבש לכבוד האורח את מעיל השבת שלו, ויצא במרוצה אל המדרגות כדי להקביל פניו, עד מהרה הוברר כי טעות נפלה והאורח היה אדם פשוט שדמה לרב מבריסק.

אולם התלהבותו של הגרא"ז לא פגה, והוא המשיך לכבד אותו מאד, וירד ללוותו את כל המדרגות כאילו הוא הרב מבריסק. כשחזר, שאלו אותו תלמידיו: וכל כך למה? השיבם הגרא"ז: באמת מצות הכנסת אורחים - מצוה גדולה היא, מצות כבוד אדם מישראל יקר וחשובה עד מאד, עד שמן הצדק היה להתנהג עם כל אדם מישראל יהיה מי שיהיה כמו עם תלמיד חכם מופלג כדרך שכיבד אברהם אבינו את אורחיו המלאכים בעת שחשבם לערבים. אלא מאי? בעוונותינו נעשו המצוות מזולזלות בעינינו, ומתוך כך באים הפלות בין אדם לאדם, ומאחר שהתכוננתי לקבל פני גאון ישראל ולו אף בטעות, האם עלי לחדול מן הכוונה הטהורה לקיים מצות הכנסת אורחים בכל ההידורים?! וכתב בספר "בדרך עץ החיים" (תולדות מרן הגרא"ז מלצר זצ"ל): מעשה ורבנו ישב בשעת לילה מאוחרת ועסק בתורה עם תלמיד חכם אחד, לפתע הקיש מאן דהוא בדלת ונכנס. וביקש מרבנו שרוצה לדבר עמו ביחידות, בני הבית התפלאו על השעה המאוחרת בה הופיע השואל.

רבנו, כדרכו, משיב לכל אחד במאור פנים, קם מכסאו ונכנס אתו לחדר פנימי. כעבור דקות אחדות יצא רבנו מהחדר נסער ונגרש, ודיבר אל עצמו בהתרגשות: כיצד יתכן כדבר הזה? איך אפשר להקל בדבר הזה? ורבנו אינו שם לב לבני הבית, הוא עובר על פניהם, נכנס לחדר ואינו יוצא זמן רב, ואחר כך שוב יוצא ונכנס.

הרבנית שדאגה לבריאותו של הרב, בקשה מתלמידו שיכנס ויראה מה פשר הדבר. נכנס התלמיד ושאל את הרב, אך הרב ענהו בקצרה שלא כדרכו: בבקשה ממך הניחני. כעבור זמן קצר, נשמע קולו של הרב מעבר הדלת בקול רם ותקיף, דופק על השלחן ואומר: לא יתכן כדבר הזה, לא יתכן לשפוך דמה של בת ישראל! בשום אופן לא! לאחר מכן יצא מן החדר, ולאחריו השואל כשהוא ממלמל: נו, אם הרב סובר כך - כן יהיה בוודאי. מפסיקו ראש הישיבה: אין שום ספק בדבר! מזל טוב! ובעזרת השם בשנה הבאה תזמיני לברית.

השואל יצא מן הבית, וכעת גילה רבנו את פרטי הדברים. יהודי זה התארס עם פלונית בת ישראל כשרה, וכעת נודע לו שספק אם הינה בת בנים, ובא לשאול האם מותר לשאתה לאשה, שהרי ספק אם תוכל ללדת. השבתי לו, שספק בת בנים - אין לשאתה לאשה, שהרי זה ספק דאורייתא, אבל ברצוני לשקול הדבר. נכנסתי לחדר סמוך, ולאחר שהרהרתי בדבר, החלטתי שאין לבטל השידוך, והטעם לכך, שאם חלילה יבוטל השידוך, יגרמו לבחורה המאורסת עלבון נורא ועגמת נפש מרובה. והלבנת פנים הינה כידוע כשפיכת דמים. העלבון הזה, אם חלילה יבוטל השידוך הינו ודאי, ושפיכת דמים של עלבון - הרי זה ודאי איסור דאורייתא. קשתה עלי ההכרעה, ובסופו של דבר, איסור הלבנת פנים הוא שהכריע. לכן אמרתי לו שלא יבטל את השידוך, ובעזרת השם בעוד שנה יזמיני לברית.

קיים השואל את פסק ההלכה ולא ביטל את השידוך. ואכן, בשנה שלאחר מכן הזמין אותו יהודי את רבנו לברית וכבודו בסנדקאות. בעת לכתו אל הברית, נלוה אליו אותו תלמיד שהיה עמו בעת שנשאלה השאלה, ובדרכם, אמר התלמיד לרבנו ראש הישיבה מתוך התרגשות רבה והכרת ערך ברכתו: והלוא דבר זה הינו ממש נפלא, מופת אמיתי. בבקשה ממך, אמר רבנו, אל תדבר דברים יתרים! וכאשר סיפרו את פרטי המעשה למרן בעל ה'חזון איש', ענה ואמר: דבר זה הינו מן הדברים הקטנים אצל רבי איסר זלמן. (מוסר חכמים).

"ביום השני הקריב נתנאל בן צוער" (ז, יח).

כל מעשה של יחיד הוא עולם ומלואו

המפרשים (עי' רמב"ן) שואלים, למה האריכה התורה בקרבנות הנשיאים? ומבארים בשם הסבא מקלם, כי התורה רצתה ללמדנו בזה כיצד מתייחסים אל היחיד כאשר הוא בתוך הכלל. פרשת הנשיאים מלמדת, כי בשמים אין מתייחסים אל הרבים כאל כלל, אלא שמחים עם כל יחיד ויחיד כאילו היה יחידי בעולם. אין אהבת הקב"ה לישראל מתמעטת בגלל שיש עוד רבים שעשו המצוה כמותו. לכן, באותה המדה ששמח ה' בקרבנו של נחשון שהקריב ביום הראשון, שמח גם בקרבנותיהם של שאר הנשיאים. לפיכך חזרה התורה בפירוט אצל כל אחד ואחד מהנשיאים, להראות על אהבה לכל יחיד. (דרכי מוסר).

"ביום השלישי נשיא לבני זבולון אליאב בן חלון" (ז, כד).

הקריבו כנגד החודשים

בספר "ליקוטי אמרי יוסף" הביא מהכתוב בספרים הקדושים (אגרא דכלה פרשת פקודי, ד"ה ביום החודש) כי י"ב ימים אשר מראש חודש ניסן ועד ערב פסח שהיו מקריבים הנשיאים הנ"ל, הם נגד י"ב חודשי השנה. ולכן, יששכר שהיה לומד תורה - היה מקריב ביום השני שהוא נגד חודש אייר, שבו היה יורד המן לישראל, להורות שהיה לו חלק בממונו של זבולון. וכן זבולון שהיה מתומכי אורייתא, הקריב קרבנו ביום השלישי, שהוא נגד סיון שבו ניתנה התורה, להורות כי זבולון גם כן יש לו חלק בתורתו של יששכר.

להחזקת התורה חובה להפריש יותר מחומש

למה זכה זבולון להקריב שלישי לנשיאים? לפי שחבב את התורה. ולפיכך זכה להיות שותף לתורה, והיה חברו של יששכר, שניהם היו נוטלין תורה ביחד ושניהם היו מתפרנסים ביחד, שכשם שהיה לזבולון חלק בשכר תורתו - כך היה ליששכר חלק בממונו של זבולון. (מדרש רבה פי"ג סי"ז).

ו**כתב** השיטה מקובצת (כתובות נ.) כי להחזקת התורה מותר וגם מחוייבים להפריש יותר מחומש, ולא שייך בזה כלל תקנת אושא שאמרו (שם) המבזבז אל יבזבז יותר מחומש. והדין נותן, כי להחזקת התורה אין הנתינה בתורת צדקה, אלא בתורת שותפות, שהוא רוכש על ידי כן חלק בתורה הנלמדת.

על כן המשכיל ביראת ה', יתבונן בטיבה של שותפות זו, וילמד כיצד עליו להתנהג כאשר ילמד תורה. אמנם מצויים בקרבנו כאלו אשר אף שהם תורמים להחזקת התורה, הרי הם עושים זאת בדרך בזיון, אולם עליהם לדעת כי יוצא שכרם בהפסדם. (החפץ חיים חיי ופעלו ח"ג עמ' תתסג).

"זאת תנכת המזבח" (ז, פד).

צו"ם קו"ל ממו"ן

זאת - בגימטריא ארבע מאות ושמונה, כמנין צו"ם, קו"ל, ממו"ן. ללמדך, כי בבוא איש ישראל לחנוך את המזבח או המקדש וכדומה, עליו לעשות זאת עם תשובה, תפילה וצדקה. (מוסר חכמים).

ביאור ההפטרות

הקשר בין ההפטרות לפרשה

בהפטרות מסופר על ציווי המלאך לאשת מנוח שתנהג דיני נזירות בזמן הריון בבנם - שמשון, וזה מעין הפרשה שמסופר בה על דיני הנזיר.

תוכן ההפטרות

מנוח היה משבט דן וגר בצרעה ואשתו היתה עקרה. בהיותה בשדה לבדה, נגלה אליה מלאך ה' ואמר לה, שתזכה להריון, ויולד לה בן שיהא נזיר מבטן אמו והוא יחל להציל את ישראל מיד פלשתים. ומזהיר אותה שלא תאכל מדברים האסורים לנזיר.

הלכה האשה וסיפרה לבעלה את הדברים. מנוח התפלל לה' שישלח אליו שוב את המלאך שיסביר לו את משפט הילד שיוולד. ה' שמע בקולו, וכשהאשה היתה בשדה, שוב נגלה אליה המלאך. האשה הזעיקה את בעלה ששאל את המלאך מה לעשות לנער שיוולד.

המלאך אמר לו שהאשה תשמור על דיני נזירות. מנוח ביקש מהמלאך שיכנס לביתו, ויעשו לפניו גדי עזים. המלאך ענהו שהוא לא אוכל, ואם מתכוין לעשות עולה, אז הוא בעצמו יכול לעשות לה' ואין צורך לעכב את המלאך. כי מנוח לא ידע שמלאך עומד לפניו, אלא חשב שהאיש הוא נביא.

מנוח לקח את הגדי והעלה אותו לעולה לה', המלאך עשה פלא לעיני מנוח ואשתו שהוציא אש מהצור, וכאשר השלהבת עלתה גם המלאך עלה בלהב אש לשמים. אז מנוח ואשתו ידעו שראו מלאך ה'. מנוח אמר לאשתו עתה נמות, כי ראינו מלאך ה'. אך אשתו הרגיעה אותו ואמרה לו: אם ה' רוצה להמיתנו לא היה מקבל ברצון את העולה, גם לא היה מבשרנו את הבשורה הטובה, כי אם נמות כיצד יולד הילד.

ואכן דברי המלאך התקיימו במלואם ונולד להם בן שקראו את שמו "שמשון", שרוח וגבורה מאת ה' ירדו עליו מפעם לפעם, והיה עושה גבורות ונפלאות בין צרעה ואשתאול שבנחלת דן.

שופטים פרק י"ג פסוק ב' - סוף הפרק.

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד [א] מְצַרְעָה [שם מקום] מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי מִשְׁבַּט דָּן (ת"י) וְשֵׁמוֹ מְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ

עיונים והארות

חתנים היו נהנים בדרך שושבינות (מתנות שהקרובים והידידים שולחים לחתן או לכלה ליום כלולותם) שהוא כעין הלואה (עיין בבא בתרא קמה. "שושבינות נגבית בבית דין"), ואם היה בועז מזמין את מנוח, ודאי לא היה נהנה, אלא אם היה נותן לבועז מתנה בדרך שושבינות, והיות ומנוח לא היה לו זרע, לא היתה ההזדמנות והאפשרות לבועז לשלם לו, לכך לא רצה בועז להזמין, כדי שלא יהנה ממנו בחינם, וזהו שאמר: הרי אין לו בנים, כדי שיכול להזמין אותי, ואי אפשר שאתחייב לו על ידי שושבינות שאחזיר לו, כיון שאין לו זרע.

בספר נחלת אבות (א, עמוד מב) הביא הלצה יפה משם הגאון מווילנא ז"ל, על הפסוק (רות ג, א): "בתי הלא אבקש לך מנוח אשר ייטב לך" - דהיינו, נעמי אמרה לרות שתנשא לבועז, כדי להוליד ממנו בנים, ורות השיבה: הלא בועז משכל בנים רחמנא ליצלן. נעמי השיבה, זה קרה לו מפני שלא הזמין את מנוח, אבל אני אבקש לך "מנוח" להזמין, ואז ייטב לך ויתקיימו בניך.

א. כל מקום שנאמר איש זה לשון חשיבות, דאף על פי שאמרו (עירובין יח): "מנוח עם הארץ היה" בעל מעשים טובים היה, הראיה נאמר (בבא בתרא צא): אמר רב: אֲבָצָן זה בועז מאה ועשרים משתאות (סעודות חגיגות לנישואין) עשה בועז לבניו, שנאמר (שופטים יב, ח-ט): "וישפוט אחריו (אחרי יפתח) את ישראל, אבצן מבית לחם. ויהי לו שלושים בנים, ושלושים בנות שילח החוצה (השיאן לאחרים) ושלושים בנות הביא לבניו מן החוץ...". ולכל אחד ואחד עשה שני משתאות אחד בבית אביו ואחד בבית חמיו, ובכל המשתאות לא הזמין את מנוח. אמר: "פרדה עקרה" (הכוונה על מנוח) הרי אין לו בנים שהוא יכול להזמין אותי לסעודתם, וכולם מתו בחייו רחמנא ליצלן.

נשאלת השאלה, איש חסיד מפורסם כבועז, יאמר על מנוח "פרדה עקרה"? מתרץ המהרש"א ז"ל (בבא בתרא צא): הצדיקים לא היו נהנים משל חבריהם, אולם בסעודת

עֲקָרָה וְלֹא יִלְדָה גַם לִפְנֵי שְׁנַעֲשִׂית עֲקָרָה (מלבי"ם) ושמה היה צללפונית (בי"ב צא): **וַיֵּרָא מִלְאָךְ-יְהוָה**
אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הִנֵּה-נָא אֶת-עֲקָרָה וְלֹא יִלְדָתְךָ [ב] וְהָרִית תְּהִי בְהַרְיוֹן (מ"ד)
וַיִּלְדָתְךָ בֵּן: ד וְעַתָּה מַעֲכֹשֵׁי הַשָּׂמַרִי נָא הוֹזַרְתִּי בְּמִקְשָׁה וְאֶל-תְּשֻׁבֹתַי יֵינן חֲדָשׁ וְשִׁכְרִי יֵין יִשָּׁן (ת"י)
וְאֶל-תְּאֵכְלִי כָּל-טָמֵא דברים שאסורים לנוזר (רש"י): **ה כִּי הִנָּךְ הִנֵּה אֶת (ת"י) תִּכְּף הָרָחָה** תַּכְנִסִי לְהַרְיוֹן (מלבי"ם)
וַיִּלְדָתְךָ בֵּן [ג] וּמִזֶּרְחָה תֵּעַר לֹא-יַעֲלֶה עַל-רֹאשׁוֹ שלא יסתפר **כִּי-נִזְוֵר אֱלֹהִים יִהְיֶה**
הַנָּעַר מִן-הַבֶּטֶן כעת ההריון (מ"ד) **וְהוּא יִחַל יִתְחַל (מ"ט) לְהוֹשִׁיעַ אֶת-יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים**
אֵךְ לֹא יִגְמֹר לְהוֹשִׁיעֵם תְּשׁוּעָה שְׁלִימָה (רד"ק): ו וַתָּבֵא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לבעלה (מ"ט) **לֵאמֹר אִישׁ**
הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי חשבה שבייא היה **וּמְרִאָהּ כִּמְרִאָה מִלְאָךְ הָאֱלֹהִים נֹרָא** מבהיל ומטיל אימה
מֵאֲד וְלֹא שָׂאֲלָתִיהוּ אֵי-מִנֶּנָּה מאיזה מקום הוא **הוּאֵל הוּאֵל וְאֶת-שְׁמוֹ לֹא-הִגִּיד לִי** כאשר שאלתיו
(מ"ד): ז וַיֹּאמֶר לִי הִנָּךְ הִנֵּה אֶת (ת"י) הָרָחָה וַיִּלְדָתְךָ בֵּן וְעַתָּה אֶל-תְּשֻׁבֹתַי א יֵינן וְשִׁכְרִי
וְאֶל-תְּאֵכְלִי כָּל-טָמֵא כִּי-נִזְוֵר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנָּעַר מִן-הַבֶּטֶן עַד-יוֹם מוֹתוֹ
וְהַמְּלֵאךְ לֹא אָמַר לֹא עַד יוֹם מוֹתוֹ כִּי יָדַע שִׁיחַלֵּל נִזְוֵר (מלבי"ם): ח וַיַּעֲתֶר הרבה בתפילה **מִנֹּחַ אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי**
אֲדוֹנָי אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ יָבֹוא-נָא עוֹד אֵלַינִי וַיִּזְרְנוּ וילמד אותנו (מ"ט)
מֶה-נַּעֲשֶׂה לְנַעַר הַיּוֹלֵד אשר יולד (רש"י): **ט וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מְנוּחָה** למלאות את שאלתו (מ"ד)
וַיָּבֵא מִלְאָךְ הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל-הָאִשָּׁה כי היא תכיר שזה אותו האיש (אלשיך) **וְהִיא יוֹשֶׁבֶת**
בְּשָׂדֶה וּמְנוּחָה אִישָׁהּ בעלה **אֵינן עִמָּה: י וַתִּמְהַר הָאִשָּׁה וַתַּרְץ וַתִּגַּד לְאִישָׁהּ** לבעלה
וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר-בָּא בַיּוֹם בזה היום (רד"ק) **הִידוּעַ (מ"ד) אֵלַי:**
יא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מְנוּחָה אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ [ד] אַחַר עֲצָתָהּ (רש"י), וַיֵּמַר כִּי הִיא לְבַדָּה יָדְעָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נִרְאָה בּוֹ (מ"ד) וַיָּבֵא
אֶל-הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-דִּבַּרְתָּ אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי:
יב וַיֹּאמֶר מְנוּחָה עֲתָה עד עתה הייתי מסתפק ועתה הואיל ובאת שנית על ידי תפילתי, **בּוֹדָאֵי יָבֵא** יתקיימו **דְּבָרֶיךָ** לזאת

עיונים והארות

- ב. בר קפרא אומר גדול השלום שדבר הכתוב לשון בדי בנביאים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו, דכתיב הנה נא את עקרה ולא ילדת, אבל למנוח לא אמר כן, אלא מכל אשר אמרתי אל האשה תשמר, מכל מקום סממנין היא צריכה (ויקרא רבה ט').
- ג. בספר בן פורת יוסף חדש על ההפטרות פירש 'הנך', שהיתה מעוברת כבר מנקבה. וזה שאמרו פרק ה' דבתרא (צא, א), אמה דשמשון צללפונית ואחתיה נשיין, וילדת בן, שתהר עוד ותלד בן, עכ"ד. ועמו סליחה, שדבריו היפך פשט הכתוב, והיפך דברי רז"ל במדרש. ומה שאמרו בש"ס ואחתיה נשיין,
- ד. אמר רב נחמן מנוח עם הארץ היה, שנאמר וילך מנוח אחרי אשתו. אלא מעתה וילך אלקנה הרמתה על ביתו הכי נמז? והא כתיב ויהי איש אחד מן הרמתים צופים מהר אפרים, איש אחד שבא ממזאתים צופים שנתנבאו להם לישראל. אלא אחר דבריה ואחר עצתה, הכא נמי אחר דבריה ואחר עצתה. ולמאי דאמר רב נחמן מנוח עם הארץ היה, אפילו פסוקי דבי רב לא קרא, דכתיב "ותקם רבקה ונעירותיה ותרכבנה על הגמלים ותלכנה אחרי האיש", ולא לפני האיש (ברכות ס"א).

אשאלך, ותודיעני **מה-יהיה משפט-הנער** איך צריך להתנהג עמו ו**ימעשהו** ומה המעשה אשר אעשה לו (מ"ד):
וַיֹּאמֶר מִלֶּאדָּה יְהוָה אֶל-מִנּוּחַ אין מיה להוסיף על הנער אילו אזהרות יותר, אלא **מִכָּל אֲשֶׁר-אָמַרְתִּי**
אֶל-הָאִשָּׁה תִּשְׁמָר גם אמו של הנער (מ"ה): **מִכָּל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִגִּפְנֵי הַיַּיִן לֹא תֹאכַל וַיַּיֵן**
וְשָׁכַר אֶל-תִּשְׁתֵּי וְכָל-טַמְאָה אֶל-תֹּאכַל [ה] ואין לעשות ולהוסיף עוד דברים אלא רק (מ"ו) **כָּל**
אֲשֶׁר-צִוִּיתִיהָ תִּשְׁמָר: טו **וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ אֶל-מִלֶּאדָּה יְהוָה נַעֲרָה-נָּא אוֹתָךְ נַעֲבָב**
אוֹתְךָ (מ"ז) ונאסוף אותך לבית (רש"י) **וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדֵי עֵזִים:** טז **וַיֹּאמֶר מִלֶּאדָּה יְהוָה אֶל-מִנּוּחַ**
אִם-תַּעֲזָרְנִי תַעֲבֹדֵנִי לְסַעֲוָה לֹא-אֲכַל בְּלֶחְמְךָ וְאִם-תַּעֲשֶׂה עִלָּה הֲרִי לִיהוָה תַּעֲלֶנָּה
אתה בעצמך ואין צורך לעכבני (מ"ח) כִּי לֹא-יֵרַע מִנּוּחַ לֹא הִיָּה בְּרוּר לוֹ (מלבי"ם) כִּי-מִלֶּאדָּה יְהוָה הוּא [ו]:
וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ אֶל-מִלֶּאדָּה יְהוָה מִי שְׁמֹךְ [ז] מיה שְׁמֹךְ **כִּי-יָבֵא לָנוּ דְבָרְךָ [ח] וְכִפְדָּנוּךְ**
כאשר יתקיימו דבריך ויוולד הבן, נכבד אותך ונעשה לך כבוד גדול (מ"ט): יח **וַיֹּאמֶר לוֹ מִלֶּאדָּה יְהוָה** אין רצוני בכבוד (מ"י),
וְאִם כֵּן לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמַי [ט] וְעוֹד וְהוּא-פְּלִאֵי [י] מְכֹסֶה (רש"י) ונעלם שלא תוכל לדעתו (רד"ק): יט **וַיִּקַּח**
מִנּוּחַ אֶת-גְּדֵי הָעֵזִים וְאֶת-הַמִּנְחָה וַיַּעַל הכל **עַל-הַצֹּר** להיות עולה (מ"א) **לִיהוָה וּמִפְּלֵא**
לַעֲשׂוֹת המלאך עשה פלאים להוציא אש מן הצור לאכול הגדי והמנחה (רד"ק), וכן הוריד אש מן השמים ו**מִנּוּחַ וְאִשְׁתּוֹ**

עיונים והארות

ז. **היה לו לומר; מה שמך?** ואפשר לומר, כי מנוח היה לו ספק, אם הוא מדבר עם מלאך או עם איש קדוש, ואם היה שואל אותו "מה שמו", והיה עונה לו למשל: רפאל או גבריאל, עדיין הספק נשאר במקומו, כי לא ידע אם רפאל המלאך או איש ששמו רפאל, לכן התחכם מנוח לשאול אותו מי שמך? כלומר, היות ובדרך כלל, קוראים שם הנולד על שם אדם גדול שנפטר והלך לבית עולמו, לכן שאל אותו בלשון שאלה, מי האיש הנפטר שנקרא בשמך, והמלאך ענהו, ששמו פלאי על שם הפעולה, ועל שם השליחות בעניין הנזירות, ובנזירות כתוב (ויקרא כז, ב): "איש כי יפליא נדר..." (עיין מלבי"ם).

ח. **ורש"י כי אם יבא לנו שליחות דבר מאתך, משנדע ונכיר את שמך.**

ט. **אומר המלאך למנוח, איני מבקש כבוד ותפארת מן האדם, כי מלאך אני, וגם שמי פלאי.** ועוד הרי שם המלאך נקבע בהתאם לשליחותו, והוא נשלח כעת לעשות פלאות כמו שכתוב (בפסוק הבא) "ומפליא לעשות", ועתה שמו פלאי. ואומרים בשם האר"י הקדוש ז"ל, כי המלאך הפוקד עקרות שמו פלא, וזה רמוז בפסוק (בראשי תיבות): "פתחי לי אחותי".

י. **ויאמר מלאך - אמר לו המלאך איני יודע בדמות מי אני עשוי, בכל שעה הוא מחליפני, למה זה תשאל לשמי והוא פלאי פלאי פלאים הוא עושה בי, פעמים שאני רוח, שנאמר עושה מלאכיו ורוחות, פעמים שאני אש, שנאמר משרתי אש לווהט, וכן אתה מוצא באברהם נדמו לו כאנשים, וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים, ובסודם נראו מלאכים, ויבואו שני המלאכים סדומה (ילמדנו, ילק"ש).**

ה. **מובא בספר "משמחי לב"** רבי רפאל ברדוגו זיע"א: קבלה בידי רבותינו זכרונם לברכה, שנזיר שמשון מטמא למתים. ונשאלת השאלה הרי כתוב (ויקרא כז, לד): "אלה המצות אשר ציוה ה' את משה בהר סיני" ונאמר (שבת קד.): "מכאן שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה" (עיין תורה תמימה ויקרא כז, פסוק לד, אות רטז), ומשה רבנו עליו השלום ציוה בתורה, שהנזיר אינו נטמא למתים, איך יוכל שום נביא לעקור דבר מן התורה? ואפשר שנזירות שמשון היתה הוראת שעה, ובהוראת שעה נוכל לעקור דבר מן התורה על ידי נביא, כמו אליהו בהר הכרמל [כידוע אליהו הנביא הרג את נביאי הבעל בחרב, אף על פי שדין נביא השקר בחנק הוראת שעה היתה (עיין במלכים א, פרק יח, מ)], ומי שאומר הריני נזיר שמשון הוא נדר ובכלל "איש כי ידור נדר לה" הוא, ואינו בכלל נזירות כלל, ואם גילח או שתה יין לוקה משום "לא יחל דברו" בלבד, אבל כל לאוי נזירות אינם כלל בו (עיין באורך בספר "משמחי לב" הנ"ל).

ו. **יש מפרשים דברי המלאך כך, "אם תעצרני לא אוכל בלחמך", המלאך הדגיש לו "לחמך", אמר לו: אף שתעשה הגדי בכשרות לפני, הרי הלחם הבא עם הגדי, אינו ראוי לי, שאם אני חבר ודאי אוכל חולין בטהרה, ואם אתה מתכוין בגדי רק לשם עולה, אמר לו: "אם עולה, לה' תעלנה" ולא לי, וכל זה נבע מהספק שהיה למנוח, ככתוב: "כי לא ידע מנוח כי מלאך אלהים הוא", ולכן העמיד המלאך פנים כאילו הוא אדם, ומכל מקום לא נמנע מנוח מלהעלות העולה, כדי שימצא במחיצתו של איש האלהים זמן ממושך יותר (מעם לועז).**

ראים זה בעיניהם (מלבי"ם): **כִּי יִהְיֶה בַעֲלוֹת הַלֵּהָב** כאשר השלהבת עלתה **מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ הַשְּׁמִימָה** לצד השמים **וַיַּעַל** נסתלק מעליהם (ת"י) **מִלְאֲךָ - יְהוָה בְּלֶהָב הַמִּזְבֵּחַ [יא]** וּמִנֹּחַ וְאִשְׁתּוֹ רֵאִים כשעלה המלאך בלהב (מלבי"ם) **וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם אֲרָצָה: כֹּא וְלֹא-יִסָּף** ולא הוסיף (ת"י) **עוֹד מִלְאֲךָ יְהוָה לְהִרְאֶה אֶל-מִנֹּחַ וְאֶל-אִשְׁתּוֹ אֲזַי** כשראה כל זאת **יָרַע** הבין (מ"ד) **מִנֹּחַ כִּי-מִלְאֲךָ יְהוָה הוּא: כִּי וַיֹּאמֶר מִנֹּחַ אֶל-אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת** שתי מיתות, מיתה גופנית בעוה"ז ומיתה רוחנית בעוה"ב (אהבת יונתן) **כִּי מִלְאֲךָ (מ"ד) אֱלֹהִים רָאִינוּ וַיֵּימַר כִּי רֵאִינוּ מְרֹאֵה הַשְּׂכִינָה בְּלֶהָב שְׂבַא מִן הַשָּׁמַיִם (אלשיך): כִּי וַתֹּאמֶר לּוֹ אִשְׁתּוֹ לּוֹ חֲפִיץ אִם רֹצֵחַ (ת"י) יְהוָה לְהַמִּיתֵנוּ לֹא-לָקַח מִיַּדְנוּ עֲלֵה וּמִנְחָה** לא היה מקבלם ברצון שאש מן השמים תאכלם **וְלֹא הִרְאָנוּ אֶת-כָּל-אֱלֹהֵי הַנִּפְלְאוֹת שֶׁעָשָׂה הַמִּלְאֲךָ וְכַעֲת לֹא הַשְּׁמִיעֵנוּ כִּזְאת בְּשׁוּרָה זו, כִּי אִם נִמוּת אִיךָ יוּלָד בֶּן (מ"ד): כִּד וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שְׁמִשׁוֹן** [מגזירת שמש, ולא קראתו שמש כי אם שמשון להיותו קטן כענין אישון (אלשיך ע"פ סוטה ט) **וַיִּגְדַּל הַנְּעָר וַיִּבְרַכְהוּ יְהוָה: כִּה וַתִּחַל רֹחַ יְהוָה [יב] רוח גבורה מאת ה' התחילה לְפַעֲמוֹ [יג]** [מלשון פעמון (ע"פ סוטה ט) שדויתה רוח נבואה מקשקשת לפניו כזוג (רד"ק) לבא אליו מפעם לפעם, ואותה הרוח הלכה **בְּמַחְנֶה-דָן** להראות גבורות ונפלאות (מ"ד), ומחנה זה היה עומד (רד"ק) **בֵּין צָרְעָה וּבֵין אִשְׁתָּאֵל:**

עיונים והארות

דן. א"ר יצחק דבי רב אמי מלמד שהיתה שכינה מקשקשת לפניו כזוג, כתיב הכא לפעמו, וכתוב התם פעמון ורימון. בין צרעה ובין אשתאול א"ר אשי צרעה ואשתאול שני הרים גדולים היו ועקרן שמשון וטחנם זה בזה. א"ר יוחנן שמשון דן את ישראל כאביהם שבשמים, שנאמר דן ידין עמו כאחד. ואמר ר' יוחנן שמשון על שמו של הקב"ה נקרא, שנאמר שמש ומגן ה' אלקים. אלא מעתה לא ימחק, אלא מעין שמו של הקב"ה, מה הקב"ה מגין על כל העולם, אף שמשון הגין בכחו על כל ישראל. וא"ר יוחנן בלעם חגר ברגלו אחת, שמשון בשתי רגליו, בלעם חגר ברגלו אחת, דכתיב וילך שפי, שמשון בשתי רגליו דכתיב שפיפון עלי אורח (סוטה ט).

יא. הם את זה ראו בעיניהם, ומבואר כי ראיית המלאך בעת הסתלקותו הוא ענין יותר גדול ממה שיראו אותו בעודו מלובש בלבוש גשמי, כי בעת יפשט הלבוש אשר התגלם בו וישוב אל ענינו הרוחני אי אפשר שיראהו עין בשר, וכמו שאמר (אליהו לאלישע) "אם תראה אותי לוקח מאתך יהיה לך כן", כי בעת לקיחתו מן הגשם לא יראהו אלישע אם לא בהיות פי שנים ברוחו... (מלבי"ם)

יב. וברד"ק כ' כי רוח ה' היא נבואתו של יעקב אבינו שאמר "יהי דן נחש עלי דרך".

יג. ותחל רוח ה' לפעמו - א"ר חמא בר חנינא חלה ברכתו של יעקב, דכתיב יהי דן נחש עלי דרך, לפעמו במחנה